

YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI İLKÖĞRETİMDE YÖNELTME
YÖNERGESİ'NİN UYGULANDIĞI DÜŞÜK SOSYO-EKONOMİK
SEVİYEDEN GELEN 8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN MESLEKİ
OLGUNLUK DÜZEYLERİ VE ORTAÖĞRETİM OKUL TERCİHLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Arzu ŞAHİN

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Muhsin HESAPÇIOĞLU

İstanbul, 2007

YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI İLKÖĞRETİMDE YÖNELTME
YÖNERGESİ'NİN UYGULANDIĞI DÜŞÜK SOSYO-EKONOMİK
SEVİYEDEN GELEN 8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN MESLEKİ
OLGUNLUK DÜZEYLERİ VE ORTAÖĞRETİM OKUL TERCİHLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Arzu ŞAHİN

2007

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI İLKÖĞRETİMDE YÖNELTME YÖNERGESİ'NİN
UYGULANDIĞI DÜŞÜK SOSYO-EKONOMİK SEVİYEDEN GELEN 8. SINIF
ÖĞRENCİLERİNİN MESLEKİ OLGUNLUK DÜZEYLERİ VE ORTAÖĞRETİM OKUL
TERCİHLERİ

Arzu ŞAHİN

ONAY

Jüri:

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Muhsin HESAPÇIOĞLU

.....
.....

Üye : Yrd. Doç. Dr. Ahmet ŞİRİN

.....
.....

Üye : Dr. Mustafa OTRAR

.....
.....

Yüksek lisans tezi onay tarihi: ..7.../..6.../2007

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

İÇİNDEKİLER.....	iii
TABLolar LİSTESİ.....	vi
ÖNSÖZ.....	xii
SUMMARY.....	xiii
ÖZET.....	xiv
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem.....	1
1.2. Araştırmanın problemi.....	12
1.3. Amaç.....	12
1.4. Önem.....	13
1.5. Sayıtlar.....	15
1.6. Sınırlılıklar.....	16
1.7. Tanımlar.....	16
1.8. Yöntem.....	19
1.8.1. Araştırmanın Modeli.....	19
1.8.2. Verilerin Toplanması.....	19
1.8.3. Veri Toplama Araçları.....	19
1.8.3.1. Meslekî Olgunluk Ölçeği.....	20
1.8.3.2. Akademik Benlik Kavramı Ölçeği.....	20
1.8.3.3. Öğrenci Bilgileri Formu.....	22
1.8.3.4. Yönelme Öneri Formları.....	23
1.8.3.5. Verilerin Çözümlemesi.....	23
1.9. Türkiye’de Meslekî Olgunluk, Mesleğe Yönelme ve Meslek Seçimine İlişkin Yapılan Bazı Araştırmalar.....	24
BÖLÜM II.....	31
KONU İLE İLGİLİ LİTERATÜR.....	31
2.1. Meslek Gelişimi Kuramlarına İlişkin Bazı Görüş ve Yaklaşımlar.....	31
2.1.1. E. Ginzberg ve Arkadaşlarının Gelişim Kuramı.....	35
2.1.1.1. Fantezi Dönem.....	36
2.1.1.2. Deneme Dönemi.....	36
2.1.1.3. Gerçekçi Dönem.....	37
2.1.2. A. Roe.....	38
2.1.3. D.E. Super.....	40
2.1.3.1. Büyüme Dönemi.....	40
2.1.3.2. Araştırma Dönemi.....	40
2.1.3.3. Yerleşme Dönemi.....	41
2.1.3.4. Devam Ettirme Dönemi.....	42
2.1.3.5. Çöküntü Dönemi.....	42

2.1.4. J. L. Holland.....	43
2.2. Rehberlik Hizmetleri İçinde Yönelme ve Yerleştirme Hizmeti.....	46
2.2.1. Eğitsel Rehberlik.....	47
2.2.2. Meslekî Rehberlik ve Mesleğe Yönelme.....	48
2.3. Türkiye ve Diğer Ülkelerdeki Yönlendirme Çalışmaları.....	52
2.3.1. Türkiye.....	52
2.3.1.1. Türkiye’de Meslekî Rehberliğin Tarihçesi.....	52
2.3.1.2. Mesleğe Yönelme ile İlgili Millî Eğitim Bakanlığınca Alınan Kararlar.....	54
2.3.1.3. Millî Eğitim Şûraları’nda Mesleğe Yönelme.....	65
2.3.1.4. Beş Yıllık Kalkınma Plânları’nda Mesleğe Yönelme.....	75
2.3.1.5. Türkiye İş Kurumu ve Türk Meslekler Sözlüğü.....	81
2.3.1.5.1. Türkiye İş Kurumunda Yapılan Meslek Danışmanlığı Çalışmaları.....	81
2.3.1.5.2. Türk Meslekler Sözlüğü.....	82
2.3.1.6. Çeşitli Kurumlar Tarafından Hazırlanan Mesleğe Yönelme İle İlgili Raporlar.....	84
2.3.1.6.1. Millî Eğitim Bakanlığı Tarafından Düzenlenen “Çıraklık ve Meslekî- Teknik Eğitim Konseyi” Raporu (3-5 Mayıs 1990).....	84
2.3.1.6.2. Millî Eğitim Bakanlığı Ölçme ve Değerlendirme Sistemi Geliştirme Çalışmaları “Ölçme ve Değerlendirme Sistemi Özel İhtisas Komisyonu Raporu”.....	85
2.3.1.6.3. Millî Eğitim Bakanlığı Meslekî Bilgi, Rehberlik ve Danışmanlık Hizmetleri Türkiye Ülke Raporu.....	87
2.3.1.6.4. Dokuzuncu Kalkınma Plânı Eğitim (Okul Öncesi, İlk Ve Orta Öğretim) Özel İhtisas Komisyonu Raporu	91
2.3.2. Diğer Bazı Ülkelerin Eğitim Sistemleri İçinde Yer Alan Yönlendirme Çalışmaları	93
2.3.2.1. Amerika Birleşik Devletleri.....	93
2.3.2.2. Fransa.....	96
2.3.2.3. İngiltere.....	100
2.3.2.4. Danimarka.....	103
2.3.2.5. Almanya.....	104
BÖLÜM III.....	109
BULGULAR VE YORUM.....	109
3.1. Bulgular ve Yorumlar.....	109
3.1.1. Öğrenci Bilgileri Formuna Verilen Cevaplara Frekans ve Yüzdeleri İle İlgili Bulgular ve Yorumlar	109
3.1.2. Meslekî Olgunluk Ölçeği’nin Alt Boyutlarına Göre Farklılaşmalar.....	115
3.1.3. Akademik Benlik Kavramı Ölçeği ile Öğrenci Bilgileri Arasındaki Farklılaşma İle İlgili Bulgular ve Yorumları	128
3.1.4. Öğrencilerin Meslekî Olgunlukları İle İlgili ve Yetenekleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi.....	171
3.1.5. Öğrencilerin Yönlendirildikleri Okul Türü İle İlgili ve Yetenekleri Arasındaki Farklılaşmanın Belirlenmesi.....	179

3.1.6. Öğrencilerin Yönlendirildikleri Okul Türü ile Bağımsız Değişkenler Arasındaki İlişkiye Ait Kay-Kare Analizleri.....	185
--	-----

BÖLÜM IV.....	190
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	190
4.1. Sonuç.....	190
4.2. Öneriler.....	193
4.2.1. Uygulayıcılara yönelik öneriler.....	193
4.2.2. Araştırmacılara yönelik öneriler.....	195
KAYNAKLAR.....	196
EKLER.....	208

TABLO LİSTESİ

- Tablo 1. Danimarka, İngiltere, Fransa, Amerika Birleşik Devletleri ve Japonya’da İlköğretim Okulları ve Liselerde, Net ve Brüt Okullaşma Oranları
- Tablo 2. Türkiye’de Yıllara Göre İlköğretim Okulları ve Liselerde, Net ve Brüt Okullaşma Oranı
- Tablo 3. Akademik Benlik Kavramı Ölçeği Yetenek Türleri
- Tablo 4. Akademik Benlik Kavramı Ölçeği İlgi Alanları
- Tablo 5. Meslekî Gelişim Kuramları
- Tablo 6. J. L. Holland’ın Altı Kişilik Tipi
- Tablo 7. İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programına Ait Sınıf Düzeyinde Kazanımların Listesi
- Tablo 8. Cinsiyetlerine Göre Öğrencilerin Frekans ve Yüzdeleri
- Tablo 9. Yaşlarına Göre Öğrencilerin Frekans ve Yüzdeleri
- Tablo 10. Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Durumunun Frekans ve Yüzdeleri
- Tablo 11. Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumunun Frekans ve Yüzdeleri
- Tablo 12. Öğrencilerin Annelerinin Mesleklerinin Frekans ve Yüzdeleri
- Tablo 13. Öğrencilerin Babalarının Mesleklerinin Frekans ve Yüzdeler
- Tablo 14. Öğrencilerin Evlerinde Yaşayan Kişi Sayısını Gösteren Frekans ve Yüzdeler
- Tablo 15. Öğrencilerin Ailelerinin Ortalama Aylık Gelirlerini Gösteren Frekans ve Yüzdeler
- Tablo 16. Öğrencilerin İlköğretim Sonrası Devam Etmek İstedikleri Okul Türünü Gösteren Frekans ve Yüzdeler
- Tablo 17. Ortaöğretim Kurumları Sınavı’na Katılacak ve Katılmayacak Öğrencilere Ait Frekans ve Yüzdeler
- Tablo 18. Okul Dışında Eğitim Alan ve Almayan Öğrencilere Ait Frekans ve Yüzdeler
- Tablo 19. Öğrencilerin İleride Seçmek İstedikleri Meslekler
- Tablo 20. Öğrencilerin Yöneltilme Öneri Formlarının Sonuçlarına Göre Öğrencilere Önerilen Okul Türü
- Tablo 21. Meslekî Olgunluk Ölçeği’nin Alt Boyutlarının Cinsiyete Göre Farklılaşmaları

- Tablo 22. Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin Alt Boyutlarının Öğrencilerin Yaşlarına Göre Farklılaşmaları
- Tablo 23. Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin Alt Boyutlarının Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Durumlarına Göre Farklılaşmaları
- Tablo 24. Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin Alt Boyutlarının Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumlarına Göre Farklılaşmaları
- Tablo 25. Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin Alt Boyutlarının Öğrencilerin Annelerinin Mesleklerine Göre Farklılaşmaları
- Tablo 26. Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin Alt Boyutlarının Öğrencilerin Babalarının Mesleklerine Göre Farklılaşmaları
- Tablo 26.a. Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin “Meslek Seçiminde İlgi ve Yetenekleri Göz Önüne Alma” Alt Boyutunun Öğrencilerin Babalarının Mesleklerine Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Scheffe Testi'nin Sonuçları
- Tablo 27. Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin Alt Boyutlarının Öğrencilerin Evlerinde Yaşayan Kişi Sayısına Göre Farklılaşmalar
- Tablo 28. Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin Alt Boyutlarının Öğrencilerin Ailelerinin Aylık Ortalama Gelirine Göre Farklılaşmaları
- Tablo 29. Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin Alt Boyutlarının Öğrencilerin İlköğretim Sonrası Devam Etmek İstedikleri Okul Türüne Göre Farklılaşmalar
- Tablo 29.a. Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin “Meslek Seçiminde İlgi ve Yetenekleri Göz Önüne Alma” Alt Boyutunun Öğrencilerin İlköğretim Sonrası Devam Etmek İstedikleri Okul Türüne Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Scheffe Testi'nin Sonuçları
- Tablo 29.b. Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin “Meslek Seçimine Yönelmede Tercih Edilen Meslekler Hakkında Bilgi Toplama, Plân Yapma Ve Çalışma Hayatına İlişkin Tutumlar” Alt Boyutunun Öğrencilerin İlköğretim Sonrası Devam Etmek İstedikleri Okul Türüne Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Scheffe Testi'nin Sonuçları
- Tablo 30. Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin Alt Boyutlarının Öğrencilerin Ortaöğretim Kurumları Sınavı'na Katılmak İstemeye Göre Farklılaşmalar

- Tablo 31. Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin Alt Boyutlarının Öğrencilerin Okul Dışı Herhangi Bir Eğitim Almaya Göre Farklılaşmalar
- Tablo 32. Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin Alt Boyutlarının Öğrencilerin Yönlendirildiği Okul Türüne Göre Farklılaşmaları
- Tablo 32.a. Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin “Meslek Seçiminde İlgi Ve Yetenekleri Göz önüne Alma” Alt Boyutunun, Öğrencilerin Yönlendirildiği Okul Türüne Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Scheffe Testi'nin Sonuçları
- Tablo 32.b. Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin “Meslek Seçimine Yönelişte Meslek Seçme İhtiyacı Duyma Ve Sorumluluğu Üstlenme” Alt Boyutunun, Öğrencilerin Yönlendirildiği Okul Türüne Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Scheffe Testi'nin Sonuçları
- Tablo 32.c. Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin “Meslek Seçimine Yönelmede Tercih Edilen Meslekler Hakkında Bilgi Toplama, Plân Yapma Ve Çalışma Hayatına İlişkin Tutumlar” Alt Boyutunun, Öğrencilerin Yönlendirildiği Okul Türüne Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Scheffe Testi'nin Sonuçları
- Tablo 33. Öğrencilerin İlgi ve Yetenekleri ile Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu
- Tablo 34. Öğrencilerin İlgi ve Yetenekleri ve Yaşa Göre Farklılaşma Durumu
- Tablo 35. Öğrencilerin İlgi ve Yetenekleri ile Annelerinin Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmalar
- Tablo 36. Öğrencilerin İlgi ve Yetenekleri ile Babalarının Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmalar
- Tablo 37. Öğrencilerin İlgi ve Yeteneklerinin Annelerinin Mesleklerine Göre Farklılaşmaları
- Tablo 38. Öğrencilerin İlgi ve Yeteneklerinin Babalarının Mesleklerine Göre Farklılaşmaları
- Tablo 39. Öğrencilerin İlgi ve Yeteneklerinin, Evlerinde Yaşayan Kişi Sayısına Göre Farklılaşmaları
- Tablo 40. Öğrencilerin İlgi ve Yeteneklerinin, Ailenin Aylık Ortalama Gelirine Göre Farklılaşmaları
- Tablo 40.a. Öğrencilerin Sözel Yeteneğinin, Ailenin Aylık Ortalama Gelirine Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Scheffe Testi'nin Sonuçları

- Tablo 40.b. Öğrencilerin Sayısal Yeteneğinin, Ailenin Aylık Ortalama Gelirine Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Scheffe Testi'nin Sonuçları
- Tablo 41. Öğrencilerin İlgil ve Yeteneklerinin İlköğretim Sonrası Devam Etmek İstedikleri Okul Türüne Göre Farklılaşmalar
- Tablo 41.a. Öğrencilerin Sözel Yeteneğinin, İlköğretim Sonrası Devam Etmek İstedikleri Okul Türüne Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Scheffe Testi'nin Sonuçları
- Tablo 41.b. Öğrencilerin Sayısal Yeteneğinin, İlköğretim Sonrası Devam Etmek İstedikleri Okul Türüne Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Scheffe Testi'nin Sonuçları
- Tablo 41.c. Öğrencilerin Şekil-Uzay Yeteneğinin, İlköğretim Sonrası Devam Etmek İstedikleri Okul Türüne Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Scheffe Testi'nin Sonuçları
- Tablo 41.d. Öğrencilerin Göz-El Koordinasyonu Yeteneğinin, İlköğretim Sonrası Devam Etmek İstedikleri Okul Türüne Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Scheffe Testi'nin Sonuçları
- Tablo 41.e. Öğrencilerin Fen Bilimleri İlgisinin, İlköğretim Sonrası Devam Etmek İstedikleri Okul Türüne Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Scheffe Testi'nin Sonuçları
- Tablo 41.f. Öğrencilerin Sosyal Bilimler İlgisinin, İlköğretim Sonrası Devam Etmek İstedikleri Okul Türüne Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Scheffe Testi'nin Sonuçları
- Tablo 41.g. Öğrencilerin İkna İlgisinin, İlköğretim Sonrası Devam Etmek İstedikleri Okul Türüne Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Scheffe Testi'nin Sonuçları
- Tablo 42.h. Öğrencilerin Yabancı Dil İlgisinin, İlköğretim Sonrası Devam Etmek İstedikleri Okul Türüne Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Scheffe Testi'nin Sonuçları
- Tablo 41. i. Öğrencilerin Ziraat İlgisinin, İlköğretim Sonrası Devam Etmek İstedikleri Okul Türüne Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Scheffe Testi'nin Sonuçları

- Tablo 41.j. Öğrencilerin Mekanik İlgisinin, İlköğretim Sonrası Devam Etmek İstedikleri Okul Türüne Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Scheffe Testi'nin Sonuçları
- Tablo 41.k. Öğrencilerin İş Ayrıntıları İlgisinin, İlköğretim Sonrası Devam Etmek İstedikleri Okul Türüne Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Scheffe Testi'nin Sonuçları
- Tablo 41.l. Öğrencilerin Edebiyat İlgisinin, İlköğretim Sonrası Devam Etmek İstedikleri Okul Türüne Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Scheffe Testi'nin Sonuçları
- Tablo 41.m. Öğrencilerin Güzel Sanatlar İlgisinin, İlköğretim Sonrası Devam Etmek İstedikleri Okul Türüne Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Scheffe Testi'nin Sonuçları
- Tablo 41.n. Öğrencilerin Müzik İlgisinin, İlköğretim Sonrası Devam Etmek İstedikleri Okul Türüne Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Scheffe Testi'nin Sonuçları
- Tablo 41.o. Öğrencilerin Sosyal Yardım İlgisinin, İlköğretim Sonrası Devam Etmek İstedikleri Okul Türüne Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Scheffe Testi'nin Sonuçları
- Tablo 42. Öğrencilerin İlgi ve Yeteneklerinin Ortaöğretim Kurumları Sınavı'na Katılmaya Göre Farklılaşmaları
- Tablo 43. Öğrencilerin İlgi ve Yeteneklerinin, Okul Dışı Herhangi Bir Eğitim Almaya Göre Farklılaşmalar
- Tablo 44. Meslekî Olgunluk Ölçeğinin "Meslek Seçiminde İlgi ve Yetenekleri Gözönüne Alma" Boyutu İle İlgi ve Yetenekler Arasındaki İlişki
- Tablo 45. Meslekî Olgunluk Ölçeğinin "Meslek Seçimine Yönelişte Meslek Seçme İhtiyacı Duyma Ve Sorumluluğu Üstlenme" Boyutu İle İlgi ve Yetenekler Arasındaki İlişki
- Tablo 46. Meslekî Olgunluk Ölçeğinin "Meslek Seçimine Yönelmede Tercih Edilen Meslekler Hakkında Bilgi Toplama, Plân Yapma Ve Çalışma Hayatına İlişkin Tutumlar" Boyutu İle İlgi ve Yetenekler Arasındaki İlişki
- Tablo 47. Öğrencilerin Yönlendirildiği Okul Türü İle İlgi ve Yetenekleri

Arasındaki Farklılaşmalar

- Tablo 47.a. Öğrencilerin Yönlendirildiği Okul Türü İle Sözel Yeteneği Arasındaki Farklılaşmalara Ait Scheffe Testi Sonuçları
- Tablo 47.b. Öğrencilerin Yönlendirildiği Okul Türü İle Sayısal Yetenekleri Arasındaki Farklılaşmalara Ait Scheffe Testi Sonuçları
- Tablo 47.c. Öğrencilerin Yönlendirildiği Okul Türü İle Göz-El Koordinasyonu Yeteneği Arasındaki Farklılaşmalara Ait Scheffe Testi Sonuçları
- Tablo 47.d. Öğrencilerin Yönlendirildiği Okul Türü İle Fen Bilimleri İlgileri Arasındaki Farklılaşmalara Ait Scheffe Testi Sonuçları
- Tablo 47.e. Öğrencilerin Yönlendirildiği Okul Türü İle İkna İlgileri Arasındaki Farklılaşmalara Ait Scheffe Testi Sonuçları
- Tablo 47.f. Öğrencilerin Yönlendirildiği Okul Türü İle Yabancı Dil İlgileri Arasındaki Farklılaşmalara Ait Scheffe Testi Sonuçları
- Tablo 47.g. Öğrencilerin Yönlendirildiği Okul Türü İle Ticaret İlgileri Arasındaki Farklılaşmalara Ait Scheffe Testi Sonuçları
- Tablo 47.h. Öğrencilerin Yönlendirildiği Okul Türü İle İş Ayrıntıları İlgileri Arasındaki Farklılaşmalara Ait Scheffe Testi Sonuçları
- Tablo 48. Öğrencilerin Yönlendirildikleri Okul Türü İle Devam Etmek İstedikleri Okul Türü Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi
- Tablo 49. Öğrencilerin Yönlendirildikleri Okul Türü İle Yaşları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi
- Tablo 50. Öğrencilerin Yönlendirildikleri Okul Türü İle Ailelerinin Aylık Ortalama Geliri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi
- Tablo 51. Öğrencilerin Yönlendirildikleri Okul Türü İle Ortaöğretim Kurumları Sınavı'na Katılmaları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi
- Tablo 52. Öğrencilerin Yönlendirildikleri Okul Türü İle Okul Dışı Eğitim Almaları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi

ÖNSÖZ

Mesleğimiz yaşantımızın en önemli parçalarından biri ve meslek seçimi de hayatımızda verdiğimiz en önemli kararlardan biridir. Bizler için bu kadar önem taşıyan bu kararı kendimizi yeterince tanımadan, meslekler ve eğitim seçeneklerini hakkında yeterince bilgi sahibi olmadan tesadüflere bırakmak; hem kendi geleceğimize hem de ülkemizin geleceğine zarar verir. Bu nedenle zorunlu eğitim içinde, küçük yaşlardan başlayarak öğrencilerimize meslekî rehberlik çalışmaları yapılmalıdır.

Bu araştırmada, Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretimde Yönelme Yönergesi'nin uygulandığı düşük sosyo-ekonomik seviyeden gelen 8. sınıf öğrencilerinin meslekî olgunluk düzeyleri, ilgi ve yetenekleri, yönlendirildikleri okul türü ile ortaöğretim okul tercihleri, demografik ve aile özellikleri arasındaki ilişki ve farklılaşmalar incelenmiştir. Araştırmanın gerçekleştirilmesinde pek çok kişinin katkıları olmuştur.

Başta, bu araştırmanın yapılmasına ve yürütülmesine büyük destek olan hocam, tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Muhsin Hesapçioğlu'na;

Araştırma verilerinin analizinde verdiği destek için Sayın Yard. Doç. Dr. Oktay Aydın'a;

Yüksek lisans çalışmam boyunca benden desteğini hiç esirgemeyen sevgili arkadaşım uzman psikolojik danışman Ayşe Malkoç İstengel'e;

Yaşamım boyunca benden desteğini esirgemeyen ve yüksek lisans çalışmam boyunca büyük bir özveriyle çocuklarımla ilgilenen annem Şerife Demir'e;

Her zaman olduğu gibi yüksek lisans öğrenimim boyunca bana yardımcı olan sevgili eşim Ali Naci Şahin'e ve onlara ayıramadığım zamanlarda hoşgörülü davranan kızım Doğa Naz Şahin ve oğlum Demir Alp Şahin'e teşekkürlerimi sunarım.

Haziran 2007

Arzu Şahin

İstanbul

ABSTRACT

One of the general aims of the Turkish National Education is to raise all Turkish citizens through their own interests and abilities, to prepare them for life by helping them to acquire the required knowledge, skills, behaviour and cooperative working habits, and to ensure they have a profession which will make them happy and contribute to the happiness of society.

This research was done with the 250 students at three primary education schools in Çekmeköy, İstanbul in 2006-2007. “The Career Maturity Scale” prepared by Gül Akbalık. The Academic Self Concept Scale prepared by Prof. Dr. Yıldız Kuzgun. The Student’s Information Form was prepared by the researcher. The Orientation Proposal Form is prepared by the Ministry of National Education of Turkey.

Statistical results of 0.05 and higher were accepted as a significant level. Results were calculated using statistical methods in SPSS computer programme, Pearson Product Moment Correlation, One-Way Anova, Independent Samples T-Test and Pearson Chi-Square Test. When there were more than two groups the scheffe test was used.

The result of this research shows that there isn’t a significant correlation between the maturity level of the students and the income level of their families. On the other hand there is a significant correlation between the type of school the students are oriented and the income level of their families. The students who have higher income level families are oriented to the academic education. According to the result of the Career Maturity Scale girls are more mature than boys.

ÖZET

Türk Millî Eğitimi'nin genel amaçlarından biri, Türk Milletinin bütün fertlerini kendi ilgi, istek ve becerileri doğrultusunda yetiştirmek; gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamaktır.

Bu araştırma 2006-2007 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili Çekmeköy beldesinde bulunan üç ilköğretim okuldaki 250 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Gül Akbalık tarafından hazırlanmış “Meslekî Olgunluk Ölçeği” kullanılmıştır. Ayrıca Yıldız Kuzgun tarafından geliştirilen “Akademik Benlik Kavramı Ölçeği”, araştırmacı tarafından hazırlanan “Öğrenci Bilgileri Formu” ve Millî Eğitim Bakanlığı tarafından düzenlenen “Yöneltme Öneri Formu” kullanılmıştır.

Elde edilen istatistiklerin 0.05 ve daha üst düzeydeki manidarlık düzeyi kabul edilmiştir. Sonuçlar SPSS bilgisayar programındaki istatistiksel yöntemler, Pearson Çarpım Momentler Korelasyon Analizi, Tek Yönlü Varyans Analizi, İlişkisiz T-testi ve Pearson Kay-kare testi kullanılmıştır. İki den fazla grup olduğunda Scheffe testi kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda meslekî olgunluk ile gelir düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olmadığı yönünde bulgulara ulaşılmıştır. Diğer yanda öğrencilerin yönlendirildikleri okul türü ile meslekî olgunlukları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Meslekî olgunluk düzeyi arttıkça öğrencilerin akademik eğitime yönlendirildiği gözlemlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha olgundur.

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem

Mesleğimiz yaşantımızı etkileyen en önemli etkenlerden biridir. Sahip olduğumuz meslek yaşam biçimimizi etkileyecek, bize toplum içinde bir yer sağlayacaktır. Mesleğimiz bize ekonomik özgürlük sağlamakla kalmayıp aynı zamanda kendimizi gerçekleştirmemize destek olacaktır.

“Bir çok birey için meslek, hayatın maddî güvencesini sağlamakla birlikte, kendi ilgi ve yeteneklerini ortaya koyarak kendini gerçekleştirebileceği bir alanı ifade eder” (Çakır, 2004:138).

“İnsan zekâsını yetenek ve ilgi alanı doğrultusunda kullanırsa daha faydalı ve üretken, hayatla ve çevresi ile barışık olur. Bu barışı devam ettirebilmesi de bir işe ve meslekî çevreye sahip olmasına bağlıdır. Bu sebeple işin ve mesleğin insan hayatında önemli bir yeri vardır” (Şahin, 1997:1).

“Toplum yaşamında hepimiz bir meslek sahibi olma, bir iş yapma ve etkin olma ihtiyacı içindeyiz. Çünkü insan ile yaşam arasındaki en kuvvetli bağ işidir” (Yeşilyaprak, 2005:191).

“Meslek insanın sadece kişisel yaşamı üzerinde değil, etrafı ile olan ilişkilerinde de belirleyici bir etkiye sahiptir. İnsanın toplum içindeki statüsünde, icra ettiği mesleğin büyük rolü olduğu göz ardı edilemez” (Özsoy, 2003:105).

“Meslek seçimi kişinin yaşamı boyunca verdiği en önemli kararlardan biridir, çünkü meslek, kişinin ileriki hayatını belirleme, sosyo-ekonomik seviyeyi tespit etme, kimlerle ilişki içinde bulunulacağını belirleme hatta evleneceği kişiyi bile seçmesinde rol oynayan en önemli faktördür” (Tuzcuoğlu, 2000: 267).

“Yaşamımızın yaklaşık 40 yılını bir mesleğe hazırlanarak ya da onu icra ederek geçiririz. Bu demektir ki, hafta sonları ve tatiller hariç yaşamımızın 10.000 gününü mesleğimiz ile ilgili etkinliklerle geçiririz” (Yeşilyaprak, 2005:192). Hayatımızın bu kadar önemli bir alanın kapsayan mesleğimizi bilinçli bir şekilde seçmemiz ve böylece mesleğimizi severek icra etmemiz, bizi hem daha mutlu hem de daha başarılı kılar.

“İş hayatında insan istediği işi ve bu işin kendi bilgisi ve yeteneği bölümüne giren kısmını elde ettiği sürece işinde ve işyerinde daha verimli çalışacaktır” (Eren, 2004:241).

“Sanayileşme ile birlikte iş bölümü de artmıştır. Teknoloji alanındaki yeni buluşlar beraberinde yeni meslekleri de getirmiş ve bunların yan kolları ile birlikte çok sayıda yeni sektör faaliyete geçmiştir. Sadece bilgisayarın gündelik yaşama girmesiyle birlikte, bilgisayar mühendisliği, web tasarımcılığı, bilgisayar animatörlüğü, info brokerlik, servis sağlayıcılığı, program yazılımı vb. gibi daha birçok yan sektör devreye girmiştir” (Özsoy, 2003:105-106).

“Günümüz sanayi ortamında ham maddeyi üreten ile ham maddeyi işleyen birbirinden ayrıldığı gibi, bir meslek sahibi, işin belli bir bölümünden anlayan ve yalnız onu yapan kişi haline gelmiştir. Böylece uzmanlaşma bir olgu olarak ortaya çıkmış, ham maddeyi üreten ve işleyen farklı büyük firmalar ve işletmeler kurulmuştur. Uzmanlaşmanın ortaya çıkması ve teknolojinin ilerlemesiyle, meslek sayılarında büyük artışlar olmuş, meslekler dünyası büyük bir çeşitlilik kazanmıştır” (Özgüven, 2003:59).

“Teknolojik gelişme ile birlikte ortaya çıkan endüstrileşme ve kentleşme olgusu, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini ortaya çıkaran koşulların başında gelmektedir. Endüstrileşme, çalışma hayatında çok köklü değişiklikler meydana getirmiştir. Bunların en önemlisi meslek çeşidinin hızla artması ve uzmanlaşmanın gelişmesidir. Bu da meslek seçme durumunda olan gencin karşısında seçeneklerin artmasına yol açmıştır. Kişinin meslekleri algılayabilmesi ve kendisine uygun olanı seçebilmesi için onları yakından tanınması gerekmektedir” (Kuzgun, 2002:10).

Teknolojinin hızla gelişmesi ve değişmesi sonucu meslek çeşitliliği artış göstermiş ve gün geçtikçe değişik çalışma alanları ve meslek çeşitleri ortaya çıkmaktadır. Bu artışı takip edebilmek ve yeni meslek alanlarını keşfetmek ve onlara yönelebilmek için iyi bilgilenmek gerekmektedir.

İlköğretim çağındaki bir öğrencinin mesleklerle ilgili bilgileri edinebileceği iki ana kaynak vardır. Bunlardan ilki okul, ikincisi ise ailedir.

“Eğitimin nihaî amacı insanlara bir meslek kazandırmaktır. Meslek, ilerdeki yıllarda insan şahsiyetinin en önemli unsurlarından biri haline gelmektedir. Yönlendirmelerin masum amacı, kişinin zekâ ve yeteneklerine en uygun meslekte yetişmesini sağlamaktır” (Ergun, 2005:81). “Öğretmen; öğrencilere sağlıklı bir biçimde gelişmelerini sağlayabilmeleri için kendilerini tanıma, okula uyum, fiziksel gelişmeleri ile sınıf içi ve dışı etkinlikleri, başarı düzeyleri, öğrenme ve çalışma alışkanlıkları, ilgi ve yetenekleri ile meslek seçimi konularında rehberlik yapar” (MEB, 2002b:27).

“Eğitim, ekonominin gereksinim duyduğu nicelik ve nitelikte üretici ve tüketiciyle, ekonomiye yeni ufuklar açabilecek yaratıcı ve uygulayıcı insanlar yetiştirebilir. Eğitim tarım, sanayi ve hizmetler sektöründe çalışacak, ortaya konan her türlü ürünü tutarlıca kullanıp tüketecek, etkili yeni ürünler ve üretim yolları bulup kullanacak kişiler yetiştirmekle, ekonomiye büyük hizmetler getirebilir” (Sönmez, 2002:52).

“Okullardaki en önemli yönelimlerden biri de meslek seçimidir. İnsan hayatının dönüm noktası olan böyle bir atılımda, bireyin uygun mesleğe yöneltilmesi ilgi, yetenek ve birçok alandaki becerisinin tanınmasıyla mümkündür. Böyle bir durumda, bu tanıma ve yönlendirme işleminin bilimsel veriler ve yöntemlerle yapılması önem kazanır” (Hatunoğlu A., Hatunoğlu Y.; 2006:335).

“Bilinçli bir meslek seçimi, bireyin kendi ilgi ve yeteneklerini açıkça tanıyarak, çevresini kuşatan mevcut şartları, kendisine yakın meslekleri her yönüyle değerlendirerek kendi ilgi ve yetenekleri ile seçmeyi düşündüğu meslekler arasında etkili bir denge kurarak, doğru ve sağlıklı bir karar verebilmesi olarak tanımlanabilir” (Yavuz, 2004:175).

“Bir öğrencinin sağlıklı meslek seçimi yapabilmesi için meslekleri de çok iyi tanınması gerekir” (Kuzgun, 2003b:1). “Meslekî açıdan gerçekçi seçimler yapmak ancak yeterli ve gerekli bir meslekî olgunlukla mümkündür” (Kulaksızoğlu, Otrar; 1997:300). İlköğretim çağında yapılacak olan mesleğe yönlendirme çalışmaları sayesinde öğrencilerin kendi ilgi ve yeteneklerini fark etmenin yanı sıra günümüz meslekleri ve gelecekteki olası meslekler hakkında bilgilendirilmeleri gerekmektedir.

Çocukların içinde yaşadığı ailenin kültür düzeyi, ilgileri, imkânları, anne-babanın çocukları için beklentileri, aile bireylerinin gelecekle ilgili beklenti ve plânlarının öğrencilerin mesleklere ait ilgi ve bilgilerinin oluşması ve gelişmesindeki etkileri göz ardı edilemez.

Düşük sosyo-ekonomik düzeyden gelen öğrencilerin aile bireylerinin eğitim düzeyi genellikle düşüktür. Bu kişiler çoğunlukla kol gücüne dayalı, çok fazla uzmanlık gerektirmeyen işlerde çalışırlar. Bu nedenle çocuklarının meslek bilinç düzeylerini yukarıya çekme potansiyelleri düşüktür. Bu ekonomik düzeydeki öğrencilerin geleceklerini plânlama ve kendilerini keşfetme ve meslek bilinci oluşturma konusunda en önemli kaynakları okullarıdır.

Ayrıca bu öğrencilere mutlaka ileride yapmak istedikleri mesleklere onları ulaştıracak olan yol haritasının açıklanması gerekmektedir. Örneğin Tıp Fakültesine

gidebilmek için bir öğrencinin ilköğretim okulundan sonra hangi okul ve alanda okuması gerekliliği açıklanmalıdır.

Öğrencilerin tercih ettikleri mesleklere sahip olabilmeleri için yaptıkları okul ve okullardaki alan tercihleri büyük önem kazanmıştır. Üniversite giriş sınavından elde edilen puanın katsayıları bitirilen lise türüne göre farklılıklar göstermektedir. Bu nedenle ilköğretimi bitiren bir öğrencinin öncelikli olarak lise ve daha sonrasında alan tercihini kendi ilgi, yetenekleri, fiziksel özellikleri, sağlık durumu ve ailesinin sosyo-ekonomik durumu doğrultusunda yapması gerekmektedir.

“Sağlıklı ve mutlu bireyler yetiştirmek isteyen toplumlar eğitime ve meslek tercihine önem verdikleri gibi bireylerin hayatlarında verecekleri kararların sağlıklı olmasına da önem vermektedirler. Hayatı boyunca vereceği bir yanlış kararın acısını çeken bir bireyin toplum hayatına vereceği zarar gözden kaçmamaktadır. Bu nedenle, çocuk ve gencin eğitiminde karar verme becerisinin kazandırılması da önem arz etmektedir” (Evren, 1999:1).

“Meslek etkinlikleri, birbirinden az çok farklı bireysel özellikler gerektirir ve yine bireylere az çok farklı doyumlar sağlar. Meslek seçimi, bir kimsenin, çeşitli meslekler arasından en iyi yapabileceğini düşündüğü faaliyetleri içeren ve kendisine en üst düzeyde doyum sağlayacağını inandığı birine yönelmesidir. Bu yönelme kararının doğru ve yerinde olması kişinin ne istediğini ve neleri yapabileceğini çok iyi bilmesine bağlıdır” (Kuzgun, 2000:3).

“Meslek seçiminde önemli olan bir başka nokta da, kişilerin ilgi duydukları meslek alanında başarılı olabilecek ruhsal, biyolojik ve fiziksel imkânlarla sahip olmalarıdır. Bir meslek kişiye ne kadar ideal gelirse gelsin, kişi o mesleğin getirdiği ruhsal, biyolojik ve fiziksel özelliklere sahip değilse başarılı olması söz konusu olamaz. Bu yüzden, meslek ilgi alanının tespiti kadar, kişilerin kendilerini tanımaları da önem taşımaktadır” (Özsoy, 2003:107).

“İnsanın doğuştan getirdiği yetenekleri, potansiyeli, gizil güçleri vardır. Biz yaşam içinde bunları ortaya koymak, kullanmak ve geliştirmek isteriz. İşte sahip olduğumuz bu yeteneği kullanma ve geliştirme olanağı sağlayacak alan, meslek alanlarıdır, işimizdir” (Yeşilyaprak, 2005:192).

Her bireyin; ilgi, istek ve yeteneklerine uygun bir meslek ve bu meslekle ilgili eğitim alabileceği örgün ya da yaygın bir eğitim kurumu vardır. Ülkemizin eğitimli insan

gücü oranı ne kadar yükselirse, toplumumuzun refah ve mutluluğu da o derece artar. Bu amaca ulaşabilmek; öğrencilerin akademik başarıları, yetenekleri, ilgileri, kişilik özellikleri doğrultusunda çeşitli programlara yöneltilmesiyle sağlanabilir.

“Yaşamın gittikçe karmaşık bir yapıya bürünmesi okul program ve çeşitlerini de arttırmıştır. Bugün ilköğretimi bitiren bir çocuğun gidebileceği birçok orta dereceli okul ve program mevcuttur. Önemli olan çocuğun ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda uygun okul ve programlara yönlendirilmesidir” (Hatunoğlu, A.; Hatunoğlu, Y., 2006:334).

“Zorunlu eğitimin 8 yıla çıkarılması ile birlikte, her öğrencinin bireysel kapasitesini en üst seviyeye çıkarabilmek eğitimin en temel hedeflerinden birisi olarak gündeme gelmiştir. Psikolojik Danışma ve Rehberlik, eğitimde bireysel ayrılıkların dikkate alınarak <her> öğrencinin kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yönlendirilmesi ve potansiyelini en üst seviyede ortaya çıkarması ve kullanmasında eğitime büyük katkı sunar” (Buzdoğan, 2003:6).

“Okulöncesinden başlayıp ortaöğretimde devam eden iyi bir meslekî yöneltme ve rehberlik hizmetleri; bilim ve teknolojiyi anlayıp yorumlayabilen ve üretime yansıtabilen nitelikli insan gücünün yetiştirilmesine, verimliliğin artmasına, Avrupa Birliği standartlarına uyum çalışmasına önemli katkı sağlayacaktır” (MEB, 2007b).

“Okullardaki rehberlik hizmetlerinin amacı öğrencilerin kendilerini ve çevrelerini tanımalarına yardımcı olmaktır” (Kuzgun, 2003b:1). İlköğretim okullarında yapılan rehberlik hizmetleri öğrencilerin hem kendileri tanınması ve keşfetmesi, hem de mesleklerle ilgili bilgi edinmeleri için çok önemli bir kaynaktır. Özellikle sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerin çocukları için meslekî rehberlik hizmetlerinin eksiksiz yapılması aşağıdaki sebeplerden dolayı çok önemlidir:

1. “Anne babanın gelir düzeyi, meslekleri, öğrenim düzeyleri, okula karşı tutumları ve çocuk sayıları, çocukların ilgilerini, gereksinimlerini, yeteneklerini, okul başarılarını ve okula uyumlarını doğrudan etkileyebilmektedir” (Selçuk, 2004:60). “Çocukların ve ergenlerin eğitiminde, ailenin oturduğu çevre, anne-babanın eğitim düzeyleri ve beklentileri üzerindeki düşünceleri, sosyal sınıf farklılıkları, eğitim başarısında ödüllendirme anlayışı gibi etmenlerin tümünün önemli rolü vardır” (Aksoy, Temel; 2001:117).

2. Sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan bölgelerdeki okullara devam eden öğrencilerin ev yaşantılarında bilgiye ulaşabilecekleri kaynaklar genel olarak sınırlıdır. Bu öğrencilerin anne ve babalarının eğitim düzeyi genellikle düşüktür, bu nedenle

ebebevylerin çocuklarına geleceklerini plânlama konusunda yeterli rehberlik yapma şansları düşüktür.

3. “Sosyo-ekonomik düzey öğrencilerin ders notları, okuldan kaçma ve okulu bırakma eğilimi ile tutarlı olarak ilişkilidir. Ülkemizde okuldan ayrılma oranı sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerde daha fazla olmaktadır. Her şeyden önce bu ailelerde barınma, beslenme ve sağlıklı hayat olanaklarının düşük olması öğrencilerin başarı ve uyumunu olumsuz yönde etkilemektedir” (Selçuk, 2004:61).

4. Düşük sosyo-ekonomik düzeyden gelen öğrenciler maddî imkânsızlıklar sebebiyle öğrenim hayatlarına devam edemeyebilirler. Bu öğrencilerin takibi, toplumumuzun refah ve huzurunu sağlamak için mutlaka yapılmalı, bu bireyler gerek örgün gerekse yaygın eğitim olanaklarından faydalandırılarak çalışma hayatına kazandırılmalıdırlar.

5. “Ailenin sosyo-ekonomik durumu ile çocuk sayısı arasında ters yönlü bir ilişki vardır. Yoksul ailelerin çok çocuklu olmasının çeşitli nedenleri arasında çocukların bakımına özen gösterilmemesi yüzünden çocuk ölümlerinin fazla olması, çocuğun eğitim süresinin kısa ve masrafının az olması buna karşılık onun iş gücünden yararlanılmasıdır. Gerek her çocuğa düşen para ve zamanın az oluşu, gerekse çocuğun çalıştırılması yüzünden bu tür ailelerde çocukların eğitim beklentileri çok düşük olmaktadır” (Kuzgun, 2006:92).

6. “Farklı ebeveyn tipleri ile onların farklı beklentileri, çocuğun gelişimini ve kariyer beklentilerini etkilemektedir. Bu nedenle, bireylerin kariyer gelişimlerine yardım ederken, her çocuğun kendine ait özel ihtiyaçlarının olduğunu ve ayrıca onların sosyo-ekonomik ve kültürel farklılıklarını değerlendirmeyi öğrenmemiz gerekmektedir” (Ültanır, 2003a: 263).

7. “Yetişkinin çalışan olarak model olması, çocuğun kariyer gelişiminde belirli bir manidarlık gücüne sahiptir” (Ültanır, 2003a:249). Sosyo-ekonomik düzeyi düşük öğrencilerine model olacak olan anne ve babalarının eğitim düzeyi düşüktür. Bu ebebevyler genel olarak vasıf gerektirmeyen işlerde çalışmaktadırlar.

8. “Bireylerin ilköğretimden sonraki okullara ve meslek alanlarına yönelmede sağlıklı karar verebilmeleri için çok erken yaşlarda bu konuda eğitilmeleri gerekir. Bu da ilköğretimin ilk yıllarından itibaren öğretim ve rehberlik etkinliklerinin birbirini bütünleyici şekilde uygulanması ile gerçekleştirilebilir” (Kuzgun, .2003a:20).

9. “Öğrenim yaşamları boyunca öğrenciler, okul seçme, seçimlik derslere ya da ders dışı etkinliklerden birine yönelme konusunda kararlar vermektedirler. Bu kararlardan bazıları küçük ve önemsiz görülebilir ancak, her kararın, yapılan her tercihin gelecekte seçilecek mesleği adım adım belirleyici etkileri vardır. Bu nedenle öğrencilerin doğru ve isabetli karar verme becerileri geliştirmeleri büyük önem taşımaktadır” (Kuzgun, 1996:5).

10. “İlköğretim yılları, çocuğun kişilik gelişimi açısından kritik bir dönemi oluşturur. Kişinin kendine olan güveni, kendini kabul, benlik tasarımı, içsel denetiminin gelişmesi gibi kişilik boyutları bu dönemde gelişir. Bunlar bireyin meslekî gelişimi açısından da büyük önem taşımaktadır. Çocukluk döneminde oluşan tutumlar, değerler ve algılar, eğitsel ve meslekî doğurgularla yüklü bulunmaktadır” (Özgüven, 2003:89).

11. “Çocuk ilköğretimin 8. yılında, genel, akademik ya da meslekî eğitime yönelme tercihini yapma durumunda olacak ya da eğitime devam etmeyip çalışma yaşamına erken girmeyi tercih edecektir. Bu nedenle ilköğretimde rehberlik hizmetleri önemli kararların alındığı kritik bir döneme rastlamaktadır” (Özgüven, 2003:89). Okul ve programlarının çeşitliliğinin artması da yöneltici rehberliğin önemini arttırmaktadır.

12. “Gençlerin önemli bir bölümü diplomalarını almadan okulu bırakmaktadır. Gençlerin iş hayatına atılmalarına yardımcı olmak ve yeniden öğrenime katılmalarını sağlamak için toplum içerisinde programlar gerekli olup meslek rehberliğinin de bu tür programların bir parçası olması gerekmektedir. Meslek rehberliğinin vaktinden önce öğrenimi terk etmeyi önlemek amacıyla okul içerisinde uygulanan programların da daha güçlü bir parçası olması gerekmektedir” (OECD, 2004).

13. “Öğrenciler ilköğretimden sonra hayata, iş ortamına ya da ortaöğretime girmektedirler. Bu nedenle, ülkemizde de 8 ve 9. sınıflar <mesleğe yönelme> sınıfları olarak kabul edilmiştir. Öğrenciler, 8 yıllık ilköğretimi bitirdikten sonra, <hayata> ya da <yüksek öğrenime>, ya da bir <mesleğe>, yöneleceklerine göre, gelişimsel olarak, meslek seçiminin bu dönemde yapılması gerekir” (Özgüven, 2003:63).

14. “İlköğretim düzeyindeki öğrencilerin meslekî gelişimleri için benlik algılarını, otonomi duygularını, beklenti düzeylerini yükseltmeleri ve ne olmak istediklerine ilişkin inançlarını geliştirmeleri açısından yardıma ihtiyaçları vardır. Bunun için rehberlik program ve tekniklerinin düzenlenmesi gerekir” (Selçuk, Güner, 2004:150).

15. “İyi yönlendirme yapılmamasından dolayı, özellikle akademik orta öğretime yoğun talep oluşmakta, gereksiz yığılmaları beraberinde getirmektedir. Bu da insan

kaynaklarımızın heba edilmesine neden olmaktadır. Özellikle ilköğretimlerde başarılı olan öğrencilerin büyük çoğunluğunun akademik eğitim veren liselere yönlendirildiği görülmektedir” (Üstün, 2005).

Toplum bireylerden oluşmaktadır. Toplum içindeki bireylerin mutluluğu, refahı bütün toplumu etkilemektedir. “Aile, okul, çeşitli dernekler ve iş hayatı ile ilgili örgütler içinde hayatını sürdüren insan, bu çeşitli sahaların elverişli ya da elverişsiz durumlarına göre, ihtiyaçlarının kolay ya da zor bir şekilde tatmin edilmesi için uğraşta bulunacaktır. İsteddiği olanakları bulan ve ihtiyaçlarını gideren bir kimse, tatmin olacak psikolojik yönden huzura kavuşacaktır. Aksi takdirde, bir tatminsizlik ya da ruh çöküntüsü ve bozulma dediğimiz psikolojik durumlar meydana gelir” (Eren, 2004:241).

“Kendine uygun meslek seçmiş olan kimseler işlerini severek yapmakta, mesleklerindeki gelişmeleri izleme isteği duymakta, böylece hem coşkulu, mutlu ve verimli kişiler olarak meslek yaşamlarını sürdürmekte hem de ülke ekonomisine katkıda bulunabilmektedirler. Buna karşılık seçtikleri meslek, yetenek ve ilgilerine uygun olmayan kimseler; çalışmaya karşı isteksizlik, işe devamsızlık, verim düşüklüğü, yeniliklere direnme gibi davranış göstermekte ve mesleklerini değiştirme girişiminde bulunmaktadırlar” (İŞKUR, 2002:1).

“Meslek seçiminde ülke ekonomisinin, ekonominin gelecekteki beklentilerinin iyi değerlendirilmesi gerekir. Çünkü bir ülkenin ekonomik yapısı içinde meslekler ve bunların gelecekteki durumları bilinmeden sağlıklı bir yönlendirme yapılamaz. Yapılacak hatalı yönlendirmede hem kişi hem de ülke ekonomisi zarara uğrar” (Telman, 2002:39).

Bir insanın üretebilmesi bir mesleğe sahip olması ve istihdam olanağı bulmasına bağlıdır. “Genel olarak bir kişinin istihdamı, onun almış olduğu eğitim derecesine ve yapmış olduğu öğrenimin, yani meslekî ve uzmanlık bilgisinin talep edilmesine bağlı olduğu bilinmektedir” (Hesapçioğlu, 1994:32).

İ. Tekeli’ye göre bir eğitim sisteminden başarması beklenen işlevler vardır. Bu işlevlerden biri her çocuğun eğitim sistemi içine girmesi, böylece gelişimini sürdürerek potansiyelini yükseltmesi ve kendini gerçekleştirebilmesinin yollarının açılmasıdır. Eğitim sisteminin bir diğer işlevi ise “günümüzün hızla değişen yarışmacı ekonomik dünyasında ekonominin yetişmiş insan gücü taleplerini yeterli düzeyde karşılayacak bir kapasiteye sahip olması ve bu kapasiteyi başarıyla kullanması gerekir” (Tekeli, 2003:14).

İsa Eşme'nin Türkiye İstatistik Kurumu, Milli Eğitim Bakanlığı, Yükseköğretim Kurulu ve Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi kaynaklı 2002-2005 yılı verilerin ortalamaları hesaplanarak yaptığı bir araştırmaya göre; öğrenim çağındaki her bin kişiden 611 kişi ortaöğretime gitmiyor ya da bitiremiyor. 389 kişi ortaöğretimi bitiriyor, bunlardan 237'si genel lise, 152'si meslek lisesi diploması alıyor. Bu 389 kişiden, 82 ortaöğretim mezunu üniversiteye gitmiyor ya da gidemiyor. 307 kişi üniversiteye yerleştiriliyor. Bu 307 kişiden, 103'ü örgün lisans programına, 83'ü örgün ön lisans programına, 121'i de açık öğretim programına yerleşiyor. Bu 307 kişiden 199 kişi üniversiteyi bitirebiliyor. Üniversiteyi bitirebilen 199 kişiden, 101'i örgün lisans programlarını, 56'sı örgün ön lisans programlarını, 42'si açık öğretim programlarını bitirebiliyor (Eşme, 2006:149-150).

Dünya Bankası 2006 Dünya Gelişme Göstergeleri'ne <World Development Indicators> göre çeşitli ülkelerin ilköğretim ve liselerde net ve brüt okullaşma oranları, Millî Eğitim Bakanlığı 2007 yılı istatistiklerine göre Türkiye'de ilköğretim ve liselerde net ve brüt okullaşma oranları aşağıdaki tablolarda belirtilmiştir.

Tablo 1. Danimarka, İngiltere, Fransa, Amerika Birleşik Devletleri ve Japonya'da İlköğretim Okulları ve Liselerde, Net ve Brüt Okullaşma Oranları

Ülke Adı	İlköğretim Brüt Okullaşma Oranı % (2004)	İlköğretim Net Okullaşma Oranı % (2004)	Lise Brüt Okullaşma Oranı % (2004)	Lise Net Okullaşma Oranı % (2004)
Danimarka	103	100	127	95
İngiltere	101	100	170	95
Fransa	105	100	110	95
A.B.D.	100	94	95	89
Japonya	100	100	102	100

Kaynak: Dünya Bankası, 2006.

Tablo 2. Türkiye’de Yıllara Göre İlköğretim Okulları ve Liselerde, Net ve Brüt Okullaşma Oranı

Yıllar	İlköğretim Brüt Okullaşma Oranı %	İlköğretim Net Okullaşma Oranı %	Lise Brüt Okullaşma Oranı %	Lise Net Okullaşma Oranı %
2003-2004	96,30	90,21	80,97	53,37
2004-2005	95,74	89,66	80,90	54,87
2005-2006	95,59	89,77	85,18	56,63
2006-2007	96,34	90,13	86,64	56,51

Kaynak: MEB, 2007a.

Görüldüğü gibi ülkemizde özellikle lisede okullaşma oranı gelişmiş ülkelere göre belirgin şekilde düşüktür. Bu düşüklük toplumumuzda ki vasıfsız insan sayısının artmasına sebep olmaktadır. “Birçok sayıda genç insanın, kalkınan bir ekonomi ve anayasa hedeflerine uygun olarak yetiştirilmesi, yani eğitim, toplumsal, kültürel ve psikolojik amaçlarının yanında ekonomik amacına da ağırlık verilmelidir. Bu ekonomik amaç, <üretici insan gücü yetiştirme> şeklinde bir içeriye sahiptir” (Hesapçıoğlu, 1994:33).

Yukarıda bulunan verilerde de görüldüğü gibi ülkemizde vasıflı işgücü sorunu önemli bir boyuttadır. Öğrencilerimizi meslek sahibi olana kadar eğitim-öğretim ortamı içinde tutmak ve özellikle sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan öğrencilere ilköğretim okullarında mesleğe yöneltme çalışmaları yapmak, ülkemizin gelişmiş ülkelerin seviyesine ulaşabilmesi için büyük önem taşımaktadır.

“Ülkelerin kalkınmasında bireylere, üretken ve gelişmeye açık nitelikleri kazandırmayı amaçlayan çağdaş eğitim anlayışı, bireyin kendi potansiyelini maksimum düzeyde ortaya koyabileceği en uygun mesleği seçmesine önem verir. İşte, eğitim sürecinde bireye bu alanda yapılan hizmetler <Meslekî Rehberlik> kapsamında yer alır” (Yeşilyaprak, 2005:190).

“Meslekî yönelim küçük yaşlardan başlayan bir gelişme oluşumdur. O halde meslekî rehberlik küçük yaşta başlanması gereken bir faaliyettir. Bu yapılmadığı takdirde, meslek seçme kararı çok gecikmiş ya da rastgele yapılır” (Efilti, 1998:9). Öğrencilerimizin

meslekî uygunluk düzeylerinin yükseltilmesi ve böylece meslek tercihlerini kendi ilgi, yetenek ve kişilik özellikleri ile örtüştürebilmeleri için meslekî rehberliğe ihtiyaçları vardır.

“Psikolojik danışma ve rehberliğin de içinde yer aldığı çağdaş eğitimin de amacı, öğrencinin tüm potansiyelini, var olan tüm gizil güçlerini ortaya koyabilmesi, potansiyeli oranında kendini geliştirmesi, daha verimli, daha anlamlı bir yaşama doğru kendini gerçekleştirebilmesidir” (Külahoğlu, 2001:208).

T. G. Watts ve R.G. Sultana (2003) Türkiye'nin de içinde bulunduğu 37 ülkeyi kapsayan araştırmalarında kariyer danışmanlığı politikalarını incelemiştir. Dünya Bankası araştırmalarına göre orta-gelir düzeyindeki ülkeler, yüksek gelir düzeyindeki ülkelere göre daha az gelişmiş rehberlik sistemlerine sahip olmaya eğilimlidirler ve özellikle orta-gelir düzeyindeki ülkelerin rehberlik sistemleri daha sınırlı kariyer bilgileri ile sınırlıdır. Bu durum kısmen düşük seviyedeki kamu kaynakları, kısmen pek çok birey için sınırlı olan seçim kapsamı ve kısmen de pek çok insanın zihnini gelişme ve büyüme yerine ekonomik olarak ayakta kalma ile meşgul etmekten kaynaklanmaktadır” (Sultana ve Watts, 2004:108).

“Avrupa Birliği ülkelerinde, eğitim sistemleri öğrencilerin ilgi ve yeteneklerinin yönlendirme ilkelerine uygun olarak işlendiği, değerlendirildiği, üst öğretime geçişlerde ve meslekî eğitime yönlendirmede daha rasyonel yöntemler kullanıldığı bir düzene sahiptir. Türk Eğitim Sisteminde üst öğretime geçişler sadece akademik testlere dayandırılmakta, öğrencinin ilgi ve yetenekleri yeterince dikkate alınmamaktadır. Özellikle üniversiteye geçişte uygulanan sınav, bu konuda oldukça çarpıcı bir örnektir” (Gülcan, 2005:10).

Ülkemizde mesleğe yöneltme ile ilgili çalışmalar esas olarak 8. sınıfın 2. yarısı yapılır. Oysa “gelişmiş ülkeler eğitim sistemlerini çağın ihtiyaçları doğrultusunda yeniden yapılandırmak, sanayinin ihtiyaç duyduğu nitelikli insan gücünü yetiştirmek ve beşeri kapitali en verimli şekilde kullanmak üzere eğitim kurumlarında öğrencileri; ilgi ve yetenekleri doğrultusunda 4. ve 5. sınıflarda başlayan etkili bir yönlendirmeye tutmuşlardır” (Ay, 2002:3).

“İlköğretimde yöneltmenin amacı, yakın çevrenin ve ülkenin ekonomik koşulları, olanakları göz önünde bulundurularak öğrencilere olabildiğince iş ve meslek alanlarını gözlemelerine, yaşantısal olarak, çeşitli iş becerileri kazanmalarına yardım etmek ve ortaöğretim düzeyindeki program seçenekleri hakkında bilinçli hale gelmelerini sağlamak

olmalıdır. Zorunlu ilköğretimin sonunda okuldan ayrılanların örgün ve yaygın meslekî, teknik, ticaret, sanayi, turizm gibi alanların pratik beceri kazandıran iş ve meslek programlarına yönlendirilmelidir” (Özgüven, 1998:365).

Bilgi toplumundan bahsedilen günümüzde insan gücü israfının önlenmesi ve toplumumuzun daha nitelikli insanlardan oluşması için ülkemizde de mesleğe yöneltme çalışmalarının daha küçük yaşlardan başlaması gerekmektedir. Özellikle düşük sosyo-ekonomik düzeyden gelen öğrencilerin ileriki yaşantılarında statülerini yükseltmek ve iş yaşamında donanımlı bir şekilde yer alabilmeleri için, onların yönlendirilmesinde en önemli yer olan ilköğretim okullarımızda birinci sınıftan sekizinci sınıfın sonuna kadar etkin olarak mesleğe yöneltme çalışmalarının hayata geçirilmesi büyük önem taşımaktadır.

1.2. Araştırmanın Problemi

Araştırmanın problemi, 2552 sayılı Tebliğler Dergisi’nde yayınlanan Eylül 2003 tarihli “İlköğretimde Yönelme Yönergesi”nin uygulandığı sosyo-ekonomik düzeyi düşük öğrencilerin meslek bilinci olgunlukları ile sosyo-ekonomik düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemektir.

1.3. Amaç

Araştırmanın amacı 2003 “İlköğretimde Yönelme Yönergesi”nin uygulandığı sosyo-ekonomik düzeyi düşük öğrencilerin meslek bilinci olgunlukları ile sosyo-ekonomik düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Ayrıca bu araştırmanın amaçları arasında öğrencilerin kendi ilgi ve yetenekleri, meslekî olgunlukları, yönlendirildikleri okul türü ile sosyo-ekonomik seviye, yaş, cinsiyet, anne ve babalarının eğitim durumu, anne ve babalarının meslekleri, evlerinde yaşayan kişi sayısı, ilköğretim sonrası devam etmek istenen okul türü, Ortaöğretim Kurumları Sınavı’na girme, okul dışı herhangi bir eğitim almaları arasındaki ilişki olup olmadığını incelemektir.

Bu amaçlar doğrultusunda yapılacak olan çalışmada şu soruların cevapları aranacaktır:

1. İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin meslekî olgunlukları ile sosyo-ekonomik seviye, yaş, cinsiyet, anne ve babalarının eğitim durumu, anne ve babalarının meslekleri, evlerinde yaşayan kişi sayısı, ilköğretim sonrası devam etmek istenen okul türü, Orta Öğretim Kurumları Sınavı’na girme, okul dışı herhangi bir eğitim almaları arasında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?

2. İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin ilgi ve yetenekleri ile sosyo-ekonomik seviye, yaş, cinsiyet, anne ve babalarının eğitim durumu, anne ve babalarının meslekleri, evlerinde yaşayan kişi sayısı, ilköğretim sonrası devam etmek istenen okul türü, Orta Öğretim Kurumları Sınavı'na girme, okul dışı herhangi bir eğitim almaları anlamlı bir farklılaşma var mıdır?

3. İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin yönlendirildikleri okul türü ile sosyo-ekonomik seviye, yaş, cinsiyet, anne ve babalarının eğitim durumu, anne ve babalarının meslekleri, evlerinde yaşayan kişi sayısı, ilköğretim sonrası devam etmek istenen okul türü, Orta Öğretim Kurumları Sınavına girme, okul dışı herhangi bir eğitim almaları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

4. Bu öğrencilerin Meslekî Olgunlukları ile İlgi ve yetenekleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

5. Bu öğrencilerin meslekî olgunlukları, ilgi ve yetenekleri ile yönlendirildikleri okul türü arasında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?

6. Düşük sosyo-ekonomik seviyeden gelen öğrencilerin meslek tercihleri nelerdir?

1.4. Önem

“Her bireyin; ilgi, istek ve yeteneklerine uygun bir alan ve eğitim programı vardır. Bu anlayış bireysel potansiyelin çeşitli yönlerden birey ve toplum için en uygun şekilde geliştirilmesine yönelik olup, kalkınma, zenginleşme, daha fazla gelir, daha iyi iş sağlamayı amaçlamaktadır. Bu da çocukların ve gençlerin akademik başarıları, yetenekleri, ilgileri, kişilik özellikleri doğrultusunda çeşitli programlara yöneltilerek yetiştirilmeleriyle sağlanabilir. Bunun içindir ki, eğitim sisteminin önemli değişkenlerinden olan yönlendirme sürecinin birey ve toplum yaşamındaki önemi yadsınamaz” (Arslan, Kılıç; 2000).

“Mesleğe yöneltme okulda, önemli ve belirleyici bir yer işgal etmektedir. Eğitim sistemi ile ekonomik sistem arasında, öğrencilerin ihtiyaçları ile toplumun ihtiyaçları arasında, öğrencinin şimdiki durumu ile gelecekteki durumu arasında bir köprü oluşturur” (Watts, 1990:165).

“Eğitim sistemimizde öğrenciler ilk ve en önemli kararlarını ilköğretim kademesinin sonunda vermekte, genel liseye ya da bir meslek lisesine girerek eğitimine devam etme ya da bir çıraklık eğitiminden sonra bir işe girme seçeneklerinden birine yönelmektedirler” (Kuzgun, 1996:8).

“İlköğretimden, endüstriyel ve teknik ortaöğretim okullarına yapılan yönlendirme çalışmaları, meslekî yönlendirmeyi de kapsadığından, endüstriyel ve teknik okulu tercih eden öğrenci aynı zamanda mesleğini de seçmiş olmaktadır. Günümüz koşullarında meslekî yönlendirmenin ağırlıklı olarak ilköğretimde yapılması gerekmektedir” (Üstün, 2005).

Öğrenciler ilköğretim okullarından mezun olduktan sonra ilk olarak ortaöğretim kurumlarından birine devam etme ya da etmeme kararını veriyorlar. Eğer devam etme kararını aldılarsa bu defa okul türü seçmek gerekiyor. İşte bu seçim onların ileride sahip olacakları mesleğe yönelebilmeleri için verdikleri ilk ve en önemli karardır. Böylece öğrenciler, yaşamlarını idame ettirebilecekleri, kendi ilgi ve yeteneklerini kullanabilecekleri mesleğe doğru adım atmış oluyorlar.

“İş ve meslek seçimi kişinin yaşamında vereceği önemli bir karardır. Kendisine uygun, yetenek ve becerilerini en iyi kullanabileceği, ilgi duyacağı, yaşamda geleceğe yönelik beklentilerini gerçekleştirebileceği bir iş alanını seçmek, çeşitli açılardan bireye önemli yararlar sağlar” (Özgüven, 2003:59).

Meslekler hakkında doğru ve ayrıntılı bilgi sahibi olması, bir gencin meslek seçimi kararını aşağıda belirtilen yönlerden etkileyebilir.

- Meslek seçimi kişinin o alanda, ileride iş bulma olasılığını belirler.
- Meslek seçimi kişinin ileride ne derece başarılı olacağını belirler.
- Bir meslek seçimi kişinin işinden hoşlanıp hoşlanmayacağını etkiler.
- Meslek seçimi hayatın diğer yönlerini de etkiler. Meslek seçimi bir kişinin kiminle evleneceği, nerede yaşayacağını, çocukların nerede yetişeceğini, kimlerle etkileşimde bulunacağını belirler.

- Meslek seçimi demokratik bir toplumun insan gücünü nasıl kullanacağını etkiler (Kuzgun, 2002:94).

“Ülkemizde, halen ilköğretimi bitiren öğrencilerin, yaklaşık yarısı, ortaöğretime devam etmeyip hayata atılmaktadırlar. Bu kalabalık gruba mezun olduktan sonra karşılaşacakları, <iş dünyası> hakkında bir görüş kazandırmak ve bazı becerilerle donatmak gerekir” (Özgüven, 2003:64).

“Mesleklerin sayısının çoğalması ve niteliklerinin değişmesi sonucu, meslek seçme konumunda olan bireyin karar verme süreci zorlaşmakta ve doğal olarak profesyonel yardım alma gereksinimi doğmaktadır” (Bal, 1998:4).

“Vurgulayabileceğimiz bir başka nokta da temel eğitim zorunlu olduğu için bu dönemde sağlanan hizmetlerin ulaşabileceği hedef kitle de çok büyük olacaktır” (Yeşilyaprak, 2005:209). Sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan öğrencilere okullarda yapılacak olan meslekî rehberlik çalışmaları onların geleceklerini plânlamaları için çok önemlidir. Bu düzeydeki öğrencilerin en kolay, en geniş ve en sağlıklı bilgileri alabilecekleri yer okuldur.

“Meslekî değişimde anne-babanın eğitim düzeyi, hem kalıtsal açıdan hem de ailenin sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyi açısından önemli bir değişkendir” (Bal,1998:182). Düşük sosyo-ekonomik düzeyden gelen öğrencilerin genel olarak ailelerinin eğitim düzeyi düşüktür ve bu sebeple gelir düzeyleri de alt düzeydedir ve çocuklarına sağlayabilecekleri olanaklar sınırlıdır. Bu sebeple bu öğrencilerin kendi ilgi ve yeteneklerini keşfetmeleri, meslek çeşitleri ve o mesleklere ulaşma yolları hakkında bilgilendirilmeleri gerekmektedir.

1.5. Sayıtlılar

Araştırmada aşağıdaki sayıtlılardan hareket edilmiştir:

1. Örneklem evreni temsil etmektedir.
2. Öğrencilerin meslekî olgunlukları, G. Akbalık (1991) tarafından düzenlenmiş Amerika Birleşik Devletleri’nde J. O. Crites tarafından geliştirilen, Y. Kuzgun tarafından Türkçe’ye çevrilen ve M. Evren (1999) tarafından Likert Tipi Tutum Ölçeği özelliklerine uygun olarak “Tam Bana Göre”, “Biraz Bana Göre”, “Bana Göre Değil” şeklinde üç seçeneğe derecelendirilen *Meslekî Olgunluk Ölçeği* ile belirlenebilir.
3. Öğrencilerin ilgi ve yetenekleri Y. Kuzgun (1996) tarafından 8. sınıf öğrencilerinin yetenek alanları ve ilgi alanlarını belirlemek amacı ile hazırlanan *Akademik Benlik Ölçeği* ile belirlenebilir.
4. Araştırmacı tarafından hazırlanan *Öğrenci Bilgileri Formu* ile öğrencilerin ve ailelerinin sosyo-ekonomik ve eğitim durumları belirlenebilir. Ayrıca bu form ile öğrencilerin orta öğretim okul tercihleri ve ileride yapmak istedikleri meslek belirlenebilir.
5. *Yöneltme Öneri Formu* ile öğrencilerin okulları tarafından mezuniyetlerinden sonra devam etmeleri önerilen lise bilgileri belirlenebilir.
6. Araştırmada kullanılan ölçekler geçerli ve güvenilirlerdir.

1.6. Sınırlılıklar

1. Araştırma İstanbul ili ile sınırlıdır.
2. Araştırma zamanı 2005-2006 eğitim öğretim yılı ile sınırlıdır.
3. Bu araştırma İstanbul ili Çekmeköy beldesinde öğrenim gören öğrencilerle sınırlıdır.
4. Dört çeşit ölçme aracı ile sınırlıdır:
 - a. *Meslekî Olgunluk Ölçeği,*
 - b. *Akademik Benlik Ölçeği*
 - c. *Öğrenci Bilgileri Formu,*
 - d. *Yönelme Öneri Formu.*

1.7. Tanımlar

“**Meslek** bireylerin geçimini sağlamak amacı ile seçtiği, kendini verdiği, eğitimini gördüğü, yasal ve etik kuralları bulunan, sürekli bir iş ya da hizmet alanı olarak tanımlanabilir” (Özgüven, 2003:2).

“Bir kimsenin geçimini sağlamak için yaptığı sürekli iş” (TDK, 2000:665).

“Meslek insanlara yararlı mal ya da hizmet üretmek ve karşılığında para kazanmak için yapılan, belli bir eğitimle kazanılan sistemli bilgi ve becerilere dayalı, kuralları toplumca belirlenmiş etkinlikler bütünü olarak tanımlanabilir” (Kuzgun, 2003a:3).

“Meslek insanın bilgi ve becerileri doğrultusunda öğrenme yolu ya da ustalıkla kazandığı bir ödül (kazanç) karşılığı yaptığı faaliyetler toplamı olarak tanımlanabilir” (Telman, 2002:23).

“**Kariyer** kavramı meslek seçiminin bir gelişim süreci içinde oluşturduğunu düşünen psikologlar tarafından meslek danışmanlığı alanına getirilmiş bir kavramdır. Kariyer bir kimsenin yaşamı boyunca yaptığı işler, yaşamında başarı çizgisini oluşturan belli başlı olaylar dizgisi, oynadığı yaşam rollerinin gösterdiği genel tablo olarak anlaşılmaktadır” (Kuzgun, 2003a:3).

“**Öğrenci kişilik hizmetleri** genellikle öğrencilerin barınma, beslenme, sağlık, serbest zamanları değerlendirme gibi ihtiyaçlarını giderecek yardımlar yanında, onların gizil güçlerini geliştirme, yetenek ve ilgilerine uygun okul ve meslek seçme, insanlarla daha iyi ilişkiler kurabilme, kişilik gelişimleri ve uyum sorunlarının çözümü için onlara yapılacak yardımları kapsamaktadır” (Kuzgun, 2002:3).

“**Rehberlik** öğrenci kişilik hizmetleri içinde bünyesinde yer alan ve daha çok öğrencinin kişilik gelişimi ile ilgilenen bir hizmet alanıdır” (Kuzgun, 2002:3).

“Genel anlamda rehberliği; bireyin kendini gerçekleştirmesine dönük olarak verilen profesyonel yardım süreci olarak tanımlayabiliriz” (Buzdoğan, 2003:3).

“Rehberlik bireye kendini anlaması, çevredeki olanakları tanınması ve doğru kararlar vererek özün gerçekleştirilebilmesi için yapılan sistematik ve profesyonel bir yardım sürecidir” (Kuzgun, 2002:5).

“Genel olarak, rehberlik iki ya da daha çok kişinin bir amaç belirlediği, bir hedef ortaya koyduğu, bu hedefe ulaşmak için stratejiler plânladığı, bu stratejileri uygulamak için sorumluluklar verdiği bir ilişkidir” (MEB, 2002a:221).

“Rehberlik bireyin kendini tanınması ve kabul etmesi, problemlerini çözmesi, gerçekçi kararlar alması, kapasitesini geliştirmesi, çevresine dengeli ve sağlıklı biçimde uyum sağlaması ve böylece kendini gerçekleştirebilmesi için uzman kişilerce bireye verilen sistematik ve profesyonel yardım sürecini ifade eder” (MEB, 2003:539).

“**Meslekî olgunluk** bir kimsenin bulunduğu yaş döneminde kendinden beklenen görevleri yerine getirebilmedeki başarı düzeyidir” (Kuzgun, 2004:61).

“Meslekî gelişim kuramcılarına göre her dönem belli karakteristik özellikleri ve davranış biçimleri içerir, bu özellikler doğrultusunda her dönem için bireylerden farklı davranış biçimleri göstermesi beklenir. Her dönem için beklenen bu davranış ve tutumlar <meslekî gelişim görevleri> olarak isimlendirilirler. Bireyler her bir evredeki meslekî gelişim görevleriyle başa çıkmada başarılı olduğu ölçüde meslekî olgunluk kazanmış sayılırlar” (Otrar, Kulaksızoğlu; 1997:295).

“Olgunluk, belirli bir zihinsel alt yapıya sahip bireylerin somut ve soyut alanlardaki öğrenmeleri ile kazanılır. O halde olgunluk zihinsel bir hazırlıklı oluşa, deneyimlere (öğretmenlere) ve zamana bağlıdır. Olgunlaşma bir süreçtir ve ömür boyu devam eder. Meslekî olgunluk belirli mesleklerin yapılabilmesi için o mesleğin talep ettiği becerilere sahip olma sürecidir” (Özgan, 2006:6).

“**Meslekî rehberlik** türlü meslekleri tanımaları ve kendi kişisel özelliklerine uygun olan meslekleri seçmeleri, mesleklere hazırlanmaları ve mesleklerde gelişmeleri amacı ile bireylere yapılan yardımlar olarak tanımlanabilir” (Kepçeoğlu, 2004:64).

“Meslekî rehberlik, bireylere bir mesleğe girme anında başlayıp çalışma hayatının sonuna kadar devam eden; bir bireye mesleği tanıtmada, mesleğe giriş koşullarında,

mesleği seçmede, başarılı bir meslek elemanı olmada ve tüm yaşamı boyunca devam eden bir süreçtir” (Üstün, 2005).

“Meslekî rehberlik çalışmalarının genel amacı, öğrencinin ilgi, yetenek, değer, tutum, beklenti ve kişilik özelliklerine göre meslek seçmelerine yardımcı olmaktır” (Çoban, 2005:41).

“Meslekî rehberlikte kişinin yetenekleri ve belli bir işin ya da mesleğin gerekleri dikkate alınarak, bireyi hayatta en mutlu olacağı ve topluma en çok katkıda bulunabileceği bir mesleğe girmesine yardımcı olmaktır” (Özgüven,1998:358).

“Meslek rehberliği, bir bireyin kendi nitelik ve şartlarını kavrayarak onlara en uygun mesleği seçmesi, bu meslek için hazırlanması ve bu mesleğe girerek orada başarı ile ilerlemesi oluşumuna yardım faaliyetleridir” (Tan, 1992:122).

“**Meslek seçimi** ferdin sahip olması muhtemel meslekleri çeşitli yönleriyle değerlendirip kendi ihtiyaçları açısından istenir yönleri çok, istenmeyen yönleri az olan birine yönelmeye karar vermesidir” (Ay, 2002:1).

Yönelme “öğrencilerin, ileride seçecekleri iş ve meslek alanları ile izleyecekleri üst öğrenim dallarını göz önünde tutarak okul çalışmalarına yön verme işidir” (Bakırcıoğlu, 2003:387).

“Yönelme öğrencilerin, ilgi, istek, yetenek ve kişilik özelliklerini dikkate alarak; olumlu bir benlik kavramı geliştirebilmelerine, seçeneklerden haberdar olmalarına, potansiyellerinin farkında olarak onu geliştirmeye çalışmalarına, bu doğrultuda kararlar alabilmelerine, aldıkları kararların sonuçlarını görebilmelerine ve sorumluluğunu almalarına yönelik bilimsel hizmetlerin düzenli ve sürekli bir biçimde verilmesini ifade eder” (MEB, 2003:539).

“**İlköğretim;** 6-14 yaşlarındaki çocukların eğitim ve öğretimini kapsar. İlköğretim, kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve devlet okullarında parasızdır” (Türk, 1999:113).

İlköğretimde Yönelme Yönergesi Eylül 2003 tarihli ve 2552 sayılı Tebliğler Dergisinde yayımlanmıştır. “Bu yönergenin amacı, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı ilköğretim okulları öğrencilerinin ilgi, istek, yetenek ve kişilik özelliklerinin belirlenmesi ve uygun programlara yöneltilmelerine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir” (MEB, 2003:538).

1.8. Yöntem

Bu bölümde, araştırma modeli, araştırmanın evren ve örnekleme, verilerin toplanması, veri toplama araçları ve veri çözümleme teknikleri ele alınmıştır.

1.8.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma genel tarama modelindedir. Araştırmada İlköğretimde Yönelme Yönergesi'nin uygulandığı, düşük sosyo-ekonomik düzeyden gelen sekizinci sınıf ilköğretim öğrencilerinin meslekî olgunlukları ve bu öğrencilerin ortaöğretim okul seçimleri araştırılacaktır.

1.8.2. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini İstanbul ili Çekmeköy beldesindeki ilköğretim okullarında 2005-2006 eğitim öğretim yılında okuyan 912 sekizinci sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Çalışmanın örneklemini İstanbul ili Çekmeköy beldesi içindeki ilköğretim okullarında okuyan 250 sekizinci sınıf öğrencisi oluşturmaktadır.

1.8.3. Verilerin Toplanması

Bu araştırma, 2005-2006 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili Ümraniye İlçesi Çekmeköy beldesinde ilköğretim okullarında bulunan öğrenciler ele alınarak yapılmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda, yerli ve yabancı literatür taraması yapılmış, araştırma belli bir teorik temele dayandırılmıştır. 2006 Haziran ayında uygulama yapılmıştır.

Uygulama Ümraniye ilçesi, Çekmeköy beldesinde bulunan Ş.Ö. İzzet Yüksel İlköğretim Okulu, İsmihan İsmet Süzer İlköğretim Okulu ve Sabiha Hamdi Türkay İlköğretim Okulu'nda yapılmıştır. Uygulama sırasında araştırmacı tarafından araştırma amacı ve uygulanan ölçekler hakkında kısa bir açıklama yapılmıştır. Her bir okuldaki öğrencilere ayrı ayrı toplu olarak bir kere de ulaşılmıştır.

1.8.4 Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında *Meslekî Olgunluk Ölçeği*, *Akademik Benlik Kavramı Ölçeği*, *Öğrenci Bilgileri Formu* ve öğrencilere ait *Yönelme Öneri Formları* kullanılmıştır.

1.8.4.1. Meslekî Olgunluk Ölçeği

G. Akbalık (1991) tarafından hazırlanmış, Amerika Birleşik Devletleri'nde J.O. Crites tarafından geliştirilen ve Y. Kuzgun tarafından Türkçeye çevrilen Meslekî Olgunluk Ölçeği'nden yararlanılmış ve ölçeğin bazı maddeleri değiştirilerek, eklenerek ya da çıkarılarak yeni bir ölçek hazırlanmıştır. Ölçek M. Evren (1999) tarafından Likert Tipi Tutum Ölçeği özelliklerine uygun olarak "Tam Bana Göre", "Biraz Bana Göre", "Bana Göre Değil" şeklinde üç seçenekli derecelmeli olarak kullanılmıştır.

Ölçeğin güvenilirliği G. Akbalık tarafından (1991) yapılan güvenilirlik çalışmasında 36 kişilik bir gruba iki hafta ara ile uygulanarak sonuçta güvenilirlik katsayısı 0.78 olarak tespit edilmiştir.

Ölçeğin geçerliliği M. Evren tarafından 1997-1998 öğretim yılında 149 öğrenciye adı geçen Meslekî Olgunluk Ölçeği ve Y. Kuzgun ve F. Bacanlı (1996) tarafından hazırlanan Meslekî Olgunluk Ölçeği ile birlikte kullanılmış ve geçerlilik katsayısı 0.51 olarak tespit edilmiştir.

Bu ölçekte meslekî olgunluk üç alt boyutta ele alınmaktadır.

1. Meslek seçiminde ilgi ve yetenek faktörlerini göz önüne alma: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8 ve 21. sorular bu boyutu içerir.

2. Meslek seçimine yönelişte, meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme: 6, 9, 10, 11, 12 ve 13. sorular bu boyutu içerir.

3. Meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar: 14, 15, 16, 17, 18, 19 ve 20. sorular bu boyutu içerir.

"Puanlamada <1, 4, 7, 8, 12, 13, 16, 19, 20, 21.> maddeler <3, 2, 1>; <2, 3, 5, 6, 9, 10, 11, 14, 15, 17, 18.> maddeler <1, 2, 3> olarak puanlanmaktadır" (Evren, 1999: 48-49).

1.8.4.2. Akademik Benlik Kavramı Ölçeği

Y. Kuzgun (1996) tarafından 8. sınıf öğrencilerinin yetenek alanları ve ilgi alanlarını belirlemek amacı ile hazırlanmıştır. Bu ölçek Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu aracılığıyla basılı olarak sunulmuştur.

Y. Kuzgun'a göre (1996) Akademik Benlik Kavramı Ölçeği ile bir kimsenin dört yetenek ve on iki ilgi alanına yönelik benlik kavramları ölçülmektedir. Aşağıdaki tablolarda ölçeğin içerdiği yetenek ve ilgi türleri gösterilmiştir (Kuzgun, 1996:5).

Tablo 3. Akademik Benlik Kavramı Ölçeği Yetenek Türleri

Sözel Yetenek	Sayısal Yetenek	Şekil-Uzay Yeteneği	Göz-El koordinasyonu
Sözcüklerle akıl yürütebilme, okuduğunu anlayabilme ve düşünceleri açık bir biçimde ifade edebilme.	Sayılarla akıl yürütebilme, problemleri çözebilme.	Şekiller arasındaki benzerlikleri ve farkları görebilme, cisimlerin ve şekillerin döndürüldükleri zaman alacakları durumları göz önünde canlandırabilme.	Kesme, delme gibi, el ve gözün işbirliği ile yapılabilecek işleri yapabilme.

Kaynak: Kuzgun Yıldız, 1996, s. 5.

Tablo 4. Akademik Benlik Kavramı Ölçeği İlgi Alanları

Fen Bilimleri İlgisi	Fen bilimleri ile ilgili konuları öğrenmeye ve fen konuları üzerinde çalışmaya istekli olma.
Sosyal Bilimler İlgisi	Sosyal bilim alanı ile ilgili konuları öğrenmeye ve bu konular üzerinde çalışmaya istekli olma.
Ziraat İlgisi	Bitki (Meyve, sebze, Tahıl) ve/ya da hayvan yetiştirmekten (üretmekten) hoşlanma.
Mekanik İlgi	Alet ve makineleri çalıştırmaktan ve onarmaktan hoşlanma.
İkna İlgisi	Duygu ve düşünceleri başkalarına iletmekten ve onları etkilemekten hoşlanma.
Ticaret İlgisi	Mal alıp satmaktan, bu yolla kâr elde etmekten hoşlanma.
İş Ayrıntıları İlgisi	Bir yazının küçük ayrıntılara dikkat edebilme ve hataları düzeltmekten hoşlanma.
Edebiyat İlgisi	Akıcı konuşabilme ve yazabilme, edebi eserleri incelemekten ve edebi eser üretmekten hoşlanma.
Yabancı Dil İlgisi	Yabancı dili öğrenmeye istekli olma ve öğrenebilme.
Güzel Sanatlar İlgisi	Resim, heykel, el sanatları vb. sanat ürünleri yaratmaktan, mevcut eserleri incelemekten hoşlanma.
Müzik İlgisi	Müzik dinlemekten, müzik aleti çalmaktan, müzik parçaları bestelemekten hoşlanma.
Sosyal Yardım İlgisi	Zayıf ve hasta insanlara yardım etmekten hoşlanma.

Kaynak: Kuzgun Yıldız, 1996, s. 5-6.

“Akademik Benlik Kavramı Ölçeği’nin maddeleri, farklı sosyo-ekonomik düzeyden gelen 511 sekizinci sınıf ve 531 dokuzuncu sınıf öğrencisine uygulanmıştır. Önce her alt ölçekteki maddelerden elde edilen puanların, toplam puanla ilişkisine bakılmış ve korelasyon katsayıları 0.30’un altında olan maddeler atılmıştır. Böylece elde 16 özelliği ölçen 170 madde kalmıştır. Madde toplam korelasyonları incelendiğinde en düşük ortanca katsayısının, 0.30 (ayrıntıya ilgi) en yüksek katsayısının ise 0.56 (mekanik ilgi) olduğu görülmektedir” (Kuzgun, 1996:8-9).

Akademik Benlik Kavramı Ölçeği'nin güvenilirliği içtutarlık katsayısı hesaplanarak belirlenmiş ve 0.86 puan ile Mekanik İlgi en yüksek alfa değerine, 0.73 puan ile şekil-Uzay Yeteneği ile Ziraat İlgisi en düşük alfa değerine sahip olduğu belirlenmiştir. Ortanca alfa değeri ise 0.76 puandır.

“Y. Kuzgun tarafından yapılan standardizasyon çalışmaları sonucu testin güvenilirlik puanı 0.76 olarak bulunmuştur. Bu değer, madde sayısı az olan, kendini anlatma türünden ölçme araçları için yeterli bir değerdir” (Evren, 1999:51).

Akademik Benlik Kavramı Ölçeği'nin geçerliliği üç farklı yöntemle yapılmıştır. İlk olarak akademik benlik kavramının bireylerin akademik yetenek düzeyleri arttıkça kendilerini hiç değilse akademik nitelikler yönünden daha iyi algılamaları beklenir. Bu amaçla üst yetenek grubunda olduğu var sayılan öğrencilerini seçme sınavı ile kabul eden okulların öğrencilerinin Akademik Benlik Kavramı Ölçeği puan ortalamaları ile genel liselerin öğrencilerinin puanları ile karşılaştırılmıştır. Sonuç olarak üst yetenek grubunda bulunan öğrencilerin sözel, sayısal ve şekil-uzay yetenekleri alt ölçeklerinde elde ettikleri puan ortalamalarının genel lise öğrencilerinin elde ettikleri puan ortalamalarından daha yüksek olduğu ve sırasıyla 0.05, 0.01 ve 0.001 düzeyinde anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

Üst yetenek grubu öğrencileri, genel lise öğrencilerine göre fen bilgisi ve yabancı dil alanlarında daha yüksek puan ortalaması elde etmiş, fakat genel lise öğrencileri de ziraat, sosyal bilimler, ticaret, ayırntı, edebiyat, güzel sanatlar ve sosyal yardım ilgi ölçeklerinde üst yetenek grubundan daha yüksek puan ortalamaları elde etmiştir.

“İkinci çalışmada, yaşla akademik bilgi ve deneyim artması varsayımı ile ortaokul 3. sınıf ve lise 1. sınıf öğrencilerinin puanları karşılaştırılmıştır. Bulgular, ilgi ve yeteneklerin eğitim ve deneyimle geliştiği yolundaki araştırma bulguları ile tutarlıdır. Üçüncü araştırma ise, kız ve erkek öğrencilerin yetenek ve ilgi örüntülerinin farklı olduğu yolundaki araştırma bulgularına dayanılarak yapılmıştır. Bu bulgularda daha önce yapılan araştırmalarla tutarlılık göstermiştir” (Evren, 1999:51).

1.8.4.3. Öğrenci Bilgileri Formu

Araştırmacı tarafından öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyleri, eğitim durumları ile öğrencilerin ortaöğretim okul tercihleri ve meslek tercihlerini belirlemek üzere düzenlenmiştir. Ayrıca bu form ile örneklem grubunun demografik özellikleri de belirlenmiştir.

1.8.4.4. Yönelme Öneri Formları

Öğrencilerin okulları tarafından devam etmeleri önerilen ortaöğretim kurumlarını içerir. Bu bilgiler ile öğrencilerin kendi tercihleri karşılaştırılmıştır. Ayrıca uygulanan ölçekler doğrultusunda öğrencilerin ilgi ve yetenekleri ile okulları tarafından yönlendirildikleri ortaöğretim okul türleri karşılaştırılmıştır.

1.8.5. Verilerin Çözümlemesi

Elde edilen verilerin, araştırmanın amacına uygun olarak istatistiksel çözümlenmeleri yapılmıştır.

Çözümlemelerde, öğrencilerin ve ailelerinin demografik özellikleri, gelir düzeyleri, ortaöğretim okul tercihleri ile öğrencilerin meslekî olgunları, ilgi ve yetenekleri, yönlendirildikleri okul türü karşılaştırılmıştır.

Araştırmada elde edilen verilerle ilgili aşağıdaki istatistiksel analizler yapılmıştır:

1. kişisel özelliklerle ilgili olarak frekans ve yüzde hesaplamaları,
2. meslekî olgunluk düzeyi ve akademik benlik algısının cinsiyet, Ortaöğretim Kurumları Sınavı'na katılmak isteme ve okul dışı eğitim almaya göre farklılaşma durumu ile ilgili olarak ilişkisiz grup t-testi,
3. meslekî olgunluk düzeyi ve akademik benlik algısının yaş, annenin eğitim durumu, babanın eğitim durumu, annenin mesleği, babanın mesleği, evde yaşayan kişi sayısı, ailenin aylık ortalama geliri, ilköğretim sonrası devam edilmek istenen okul türü, yönlendirilen okul türüne göre farklılaşma durumu ile ilgili olarak tek yönlü varyans analizi,
4. meslekî olgunluk düzeyi ile akademik benlik algısı arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla Pearson Çarpım Momentler Korelasyon Katsayısı,
5. öğrencilerin yönlendirildikleri okul türü ile bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek için Pearson kay-kare testi uygulanmıştır.

1.9. Türkiye’de Meslekî Olgunluk, Mesleğe Yönelme ve Meslek Seçimine İlişkin Yapılan Bazı Araştırmalar

Aşağıdaki paragraflarda meslekî olgunluk ve meslek gelişimi ile ilgili Türkiye’de yapılmış olan araştırmalara ait bulgular özetlenmiştir.

G. Akbalık (1991) tarafından yapılan “Ortaokul III. Sınıf Öğrencilerinin Meslekî Olgunluk Düzeyleri” konulu araştırmada orta üçüncü sınıf öğrencilerinin meslekî tutum ve davranışların ne kadarını geliştirdikleri, kız ve erkek öğrencilerin meslekî olgunluğa erişmede farklılıklarının olup olmadığı, meslekî olgunluk ile sosyo-ekonomik seviye ve meslekî olgunlukla hedeflenen eğitimin türü arasında nasıl bir ilişki olduğu incelenmiştir. Bu amaçlarla farklı sosyo-ekonomik seviyeden 223 öğrenciye Meslekî Olgunluk Ölçeği, Sosyo-Ekonomik Düzey Ölçeği uygulanmıştır. Cinsiyet ve ortaokuldan sonra planlanan hedefin türü değişkenleri ise Sosyo-ekonomik Düzey Ölçeğine eklenen maddeler ile belirlenmiştir. Araştırmanın sonuçlarında öğrencilerin meslek seçiminde ilgi ve yetenek faktörlerini göz önüne alma ve meslek seçimine yönelişte, meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme boyutlarında buldukları dönemin gelişim özelliklerini gösterdikleri, fakat neredeyse yarıya yakınının meslek seçme ihtiyacı içinde olmadıkları görülmüştür. Erkekler ile kızların meslekî olgunlukları arasında kızların lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Meslekî olgunluk düzeyleri ile sosyo-ekonomik düzeyleri arasında bir ilişki bulunamamıştır. Hedeflenen eğitim türü ile meslekî olgunluk arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

M. Şahin (1997) tarafından yapılan “Türkiye’de Aile ve Okulun Meslek Seçimine Etkileri” konulu çalışmada araştırmacı ailenin eğitim ve meslek seçimi ile ilgili bilgi ve düşüncelerini, öğrencilerin meslek seçiminde dikkate aldıkları ilkeleri ve bu ilkeleri belirleyen faktörleri, ülkemizde ve eğitim sistemimizde meslek seçimi ve meslekî rehberliğin durumunu, kız ve erkek öğrencilerin hangi meslek dallarında tercihlerinin yoğunlaştığını incelemiştir. Araştırmacı ayrıca 275’i erkek 230’u kız toplam 505 lise 2 ve lise 3. sınıf öğrencisine “Ailenin Meslek Seçimine Etkileri” isimli anketi uygulamıştır. Anket değerlendirilmiş ve şu sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Meslekî yönlendirme açısından önem arz eden ilgi alanı ve yetenek bakımından, öğrencilerin %46'sı okulda zekâ, ilgi ve yetenek testine tabi tutulmuş, %54'üne ise böyle bir test uygulanmamıştır.

2. Öğrencilerin %40,5'i meslek seçimi ve meslekî rehberlik konusunda yeterli bilgiye sahiptir. %3,6'sı hiçbir bilgiye sahip değildir. %18,81'inin yeterli bilgisi yoktur, %34,25'i de az bir bilgiye sahiptir.

3. Anket uygulanan öğrencilerin %23,96'sı mesleğini ortaokulda, %39,60' lise 1 ve 2'de, %22,77'si Lise 3. sınıfta mesleğini seçmiştir. Araştırmacı ülkemizdeki öğrencilerin Avrupa ile kıyaslandığında mesleğe yönelme yaşının yüksek olduğunu belirtmiş ve bu durumun sebepleri olarak ülkemizde meslekî rehberlik ile ilgili bir modelin olmayışını, ailelerin %85,14'ünün orta ve alt gelire sahip olmasını, plânlamalardaki dalgalanmaları, zamanında yapılmayan yatırımlar, öğretmen sayısının yetersizliğini, sistem arayışlarının bitmemesini, yeterince meslekî rehberlik uzmanının yetiştirilmemesini, araç gereç ve teknolojik eksikleri, sınıf kalabalıklarını göstermiştir.

4. Ailenin meslek seçime yaklaşımları demokratik değildir. Ailelerin %31,28'i öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini dikkate almıştır.

5. Meslekî bilgi edinmede öğrencilerin %29,1'i meslekî yayınlarından, %9,1'i okul rehberlik servisinin çalışmalarından, %29,9'u aile çevresinden, %4,95'i anne ve babalarının iş hayatlarından, %9,5 ise bunların dışındaki kaynaklardan yararlandıklarını belirtmiştir.

6. Kız öğrencilerin %14,78'i, erkek öğrencilerin %10,9'u kamu sektöründe; kızların %19,27'si, erkeklerin %21,09'u özel sektörde; kızların %10,28'i, erkeklerin %15,27'si serbest teşebbüse imkân veren iş alanlarında çalışmak istemektedirler.

E. Efilti (1998) tarafından yapılan “Meslekî Rehberliğin Meslek Seçimine Etkisi Üzerine Bir Araştırma” isimli çalışmada araştırmacı meslekî rehberliğin meslek tercihine etkisini incelemiştir. Bu amaçla 30 'u deney 30'u kontrol grubunu oluşturan 60 lise 2 ve lise 3 öğrencisine Nisan, Mayıs 1998 tarihleri arasında toplam 6 saatlik Meslekî grup rehberliği programı uygulanmıştır. Her iki gruba da meslekî grup rehberlik programı öncesi ve sonrası Kendini Değerlendirme Envanteri ve Kişisel Bilgi Formu uygulanmıştır. Kişisel Bilgi Formu ile öğrencilerin cinsiyetleri, alanları, sınıfları ve girmek istedikleri 5 yüksek öğretim programı bilgilerine ulaşılmıştır. Belirtmiş oldukları 5 yüksek öğretim

programını en çok istediklerinden başlayarak sıralamaları istenmiştir. Araştırmanın sonucunda uygulanan meslekî rehberlik programının deney grubunun ilk ve son meslek tercihleri arasında anlamlı bir farklılık oluşturduğu gözlemlenmiştir. Deney grubu öğrencilerden lise 2. sınıfta okuyan öğrencilerin tercih değişim puanları incelendiğinde meslekî rehberlik programından, lise 3. sınıfta okuyan öğrencilere göre daha fazla etkilendiği görülmüştür. Deney grubundaki erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha yüksek oranda tercih değişikliği yaptığı belirtilmiştir. Kendini Değerlendirme Envanterinin deney ve kontrol grubu öğrencilerine uygulanan ön ve son test sonuçlarının karşılaştırılması ile aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

1.Kendini Değerlendirme Envanteri'nin deney ve kontrol gruplarından elde edilen ön test puanlarının karşılaştırılması sonucu Kendini Değerlendirme Envanterinin 23 boyutundan sadece 2'sinde deney ve kontrol grupları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bunlar; sosyal yardım ve düzenli yaşam boyutlarıdır.

2.Kendini Değerlendirme Envanteri'nin deney ve kontrol gruplarından elde edilen son test puanlarının karşılaştırılması sonucu Kendini Değerlendirme Envanterinin 23 boyutundan 7'sinde deney ve kontrol grupları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bunlar; mekanik, iş ayrıntıları, güzel sanatlar, sosyal yardım, yeteneği kullanma, yaratıcılık ve düzenli yaşam boyutlarıdır.

3.Deney grubu öğrencilerinin ilk ve son teste göre Kendini Değerlendirme Envanterinin 6 boyutunda .05 düzeyinde anlamlı farklılıklar meydana gelmiştir. Bu boyutlar; mekanik, iş ayrıntıları, güzel sanatlar, sosyal yardım, yeteneğini kullanma, yaratıcılık boyutlarıdır.

4.Araştırmacı deney grubuna verilen meslekî rehberlik faaliyetlerinin en fazla “ilgi” ve “değerler boyutlarına etki ettiğini, “yetenekler” boyutunda ise anlamlı bir değişimin meydana gelmediğini belirtmiştir.

P. N. Bal (1998) tarafından yapılan “Ergenlik Döneminde Meslekî Karar Verme Olgunluğunun İncelenmesi ve Meslekî Karar Verme Eğitim Programı'nın Etkisinin Araştırılması” başlıklı araştırmada ergenlerin meslekî olgunluk düzeyleri ile benlik kavramları, aile ortamını psiko-sosyal algılayışları, bazı akademik ve demografik değişkenler arasında ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Araştırmanın ikinci bölümünde ise,

“Solomon Dört-Grup Deneysel Modeli” uygulanarak “Meslekî Karar Verme Eğitim Programı”nın etkisi araştırılmıştır.

Araştırmanın tarama bölümünde 20 resmî 10 özel lisede okuyan 2434 lise 1, 2 ve 3. sınıf öğrencisine Meslekî Olgunluk Envanteri, Piers-Harris Öz-Kavramı Ölçeği, Aile Ortamı Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu uygulanmıştır. Araştırmanın deney bölümünde ise 10’ar kişilik iki deney iki kontrol grubu oluşturulmuştur. Bir deney bir de kontrol grubuna öntest olarak Meslekî Olgunluk Envanteri verilmiş, daha sonra iki deney grubuna “Meslekî Karar Verme Eğitim Programı” uygulanmıştır. Uygulamanın sonunda dört gruba birden son test olarak Meslekî Olgunluk Envanteri verilmiştir.

Araştırmanın sonuçları şöyledir: Lise öğrencilerinin meslekî olgunluk düzeyleri ve benlik kavramları, aile ortamının psikososyal algılanışı ve akademik başarı arasında ilişki olduğu saptanmıştır; öğrencilerin meslekî olgunluk düzeylerinin, eğitim düzeyine, anne-baba eğitim düzeyine, cinsiyete ve okul türüne göre farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır. Meslekî olgunlukta cinsiyet ele alındığında kızların lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Okullarında rehberlik servisi olan ve olmayan öğrencilerin meslekî olgunluk düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Meslekî olgunluk lise türüne göre özel ve devlet okulları incelendiğinde özel okulların lehine anlamlı bir fark gözlemlenmiştir. Ayrıca “Meslekî Karar Verme Eğitim Programı” iki deney grubunun meslekî olgunluk düzeylerini yükseltmede etkili bulunmuştur.

M. Evren (1999) tarafından yapılan araştırmanın konusu “Meslekî Grup Rehberliğinin Cinsiyetleri Farklı İlköğretim Okulu Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Meslekî Olgunluklarına, Meslekî Benlik Algılarına ve Meslekî Tercihlerine Etkisi”dir. Bu araştırmada meslekî grup rehberliği uygulaması alan ve almayan cinsiyetleri farklı 25’i deney, 25’i kontrol grubunu oluşturan 50 öğrencinin meslekî olgunlukları, meslek benlik algıları ve meslekî benlik algıları doğrultusunda meslek tercihleri yapmaları arasında farklar olup olmadığı incelenmiştir. Araştırmada deney grubuna 10 hafta boyunca süren haftada 60 dakikalık meslekî grup rehberliği uygulaması yapılmıştır. Kontrol grubu üzerinde hiçbir işlem yapılmamıştır. Her iki gruba hem deney öncesi hem de deney sonrası olmak üzere Meslekî Olgunluk Ölçeği, Akademik Benlik Kavramı Ölçeği ve Meslekî Tercihler Anketi uygulanmıştır. Deney ve kontrol gruplarının ölçümlerinin karşılaştırılmasında çift yönlü varyans analizi; üç tercihi tutarlı olanların yüzdeler arası

farkının önem kontrolü için t-testi kullanılmış olup, araştırmada hata payı .05 kabul edilmiştir. Araştırmanın sonucunda deney ve kontrol gruplarının meslekî olgunluk puanları arasında meslekî grup rehberliği alan deney grubu lehine anlamlı farklar bulunmuştur. Bunun yanında deneklerin meslekî benlik algıları doğrultusunda ilgi ve yeteneklerine ilişkin meslek tercihlerinin üçüde tutarlı olan deney grubu ve deney grubundaki kızlar lehine anlamlı farklar bulunmuştur.

İ. İğdeli (2001) tarafından yapılan “Türkiye ve Diğer Bazı Ülkelerde İlk ve Orta Dereceli Okullarda Yapılan Yönelme Etkinliklerine Ait Görüş ve Uygulamaların Belirlenmesi” başlıklı araştırmada Türkiye, Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve Fransa'nın yönelme program ve etkinlikleri ve bunları eğitim sistemlerine nasıl dâhil ettikleri incelenmiştir. Çalışmanın sonunda Türk ve incelenen yabancı sistemler arasındaki farklılara ve benzerliklere dikkat çekilmiştir. Araştırmacı Türkiye’de yapılan yönelme etkinliklerinin Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve Fransa’daki etkinlikler kadar yeterli olmadığını belirtmiş ve bu ülkeler ile Türkiye arasındaki farklılıkların sebeplerini tespit etmiştir. Bu sebepler şunlardır:

1. Ülkemizde eğitime ayrılan payın düşüklüğü,
2. Zorunlu eğitim süresinin kısalığı,
3. Ülkemizde yönelme hizmetleri okullarda rehberlik hizmetleri olarak değerlendirilirken, Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve Fransa’da okul dışı çevrelerinde katılması gereken topyekûn bir hizmet olarak görülmesi,
4. Ülkemizdeki rehberlik uzmanlarının istihdamındaki eksikliği,
5. Ülkemizdeki okullarda bulunan kalabalık sınıflar,
6. Türkiye’deki etkinliklerin kurumsallaşmamış olması,
7. Anne ve babalarının yönelme etkinliklerinde ki rollerinin düşük ya da hiç olmaması,
8. Ülkemizdeki ara iş gücü ihtiyacının meslek lisesi mezunlarından değilde üniversite mezunlarından karşılanmaya çalışılması,
9. Ülkemizde öğrencilerin yetenek ve ilgilerinin belirlenmesine yarayan çeşitli test ve envanterlere istenildiği anda ulaşılması güçlüğü,
10. Bir diğer sebepte yapılan etkinliklerdeki yaklaşım farklılığıdır. Ülkemizde yapılan yönelmeye yönelik çalışmalarda ki temel amaç meslek belirlemektir. Araştırılan

diğer ülkelerde ise temel amaç öğrencilere meslek kazandırmaktan ziyade öğrencinin karar verme sürecinin geliştirilmesidir.

M. Ay (2002) tarafından yapılan “Meslekî Yönlendirme <İlköğretim Okulları Sekizinci Sınıf Öğrencileri Üzerine Bir Alan Araştırması>” başlıklı araştırmada meslekî yönlendirme ile ilgili ilköğretim okullarında yapılan çalışmalar incelenmiş ve mesleğe yönlendirmenin fert, aile ve toplumsal boyutları araştırılmıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanan anket formu üst, orta ve alt gelir grubunu temsil eden toplam 9 okul ve 173’ü kız 162’si erkek 335 öğrenciye uygulanmıştır. Araştırmanın sonunda aşağıdaki bilgilere ulaşılmıştır:

1. Öğrencilerin anne ve babaların meslekleri ile eğitim düzeyleri arasında paralellik vardır.

2. Öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyleri ile ilgi alanları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

3. Meslek seçiminde yoksul aileler çocuklarının geçimini ön plana alırken, orta sosyo-ekonomik düzeyli düşük aileler kendilerinininkinden daha iyi bir iş, sosyal statü ve kazanç elde etmesini; varlıklı aileler ise daha çok kendi işlerini ve sosyal statülerini devam ettirmelerini istemişlerdir.

4. Düşük sosyo-ekonomik düzeyli öğrencilerin %21’i öğretmen, %20’si memur; orta sosyo-ekonomik düzeyli öğrencilerin %21,58’i öğretmen, %17,98’i doktor; yüksek sosyo-ekonomik düzeyli öğrencilerin ise %30,20’si mühendis, %12,50’si iletişim ile ilgili meslekleri tercih etmiştir.

5. Düşük sosyo-ekonomik düzeyli öğrencilerin %37,5’i not ortalamasının yeterli olmaması, %37,5’i eğitim masraflarının karşılanamayacağı için istedikleri mesleklere sahip olamayacaklarını düşündüklerini belirtmişlerdir.

6. Baba mesleğini devam ettirme konusunda yüksek sosyo-ekonomik düzeyli öğrencilerin %36,45’i, orta sosyo-ekonomik düzeyli öğrencilerin %24,26’sının, düşük sosyo-ekonomik düzeyli öğrencilerin %10’un istekli olduğu görülmüştür.

7. Okularındaki rehberlik servislerinin meslek seçimlerinde etkisi olduğunu yüksek sosyo-ekonomik düzeyli öğrencilerin %60,41’i, orta sosyo-ekonomik düzeyli öğrencilerin %71,94’ü, düşük sosyo-ekonomik düzeyli öğrencilerin %55’i belirtmiştir.

8. Okullarındaki öğretmenlerin meslek seçimlerinde etkisi olduğunu yüksek sosyo-ekonomik düzeyli öğrencilerin %43,75'i, orta sosyo-ekonomik düzeyli öğrencilerin %48,92'si, düşük sosyo-ekonomik düzeyli öğrencilerin %55'i kabul etmektedir.

9. Her üç grupta da kitle iletişim araçlarının meslek seçiminde belirleyici olduğu fikri gözlemlenmektedir.

BÖLÜM II

KONU İLE İLGİLİ LİTERATÜR

2.1. Meslek Gelişimi Kuramlarına İlişkin Bazı Görüş ve Yaklaşımlar

“İlk mesleğe yöneltme bürosu Amerika Birleşik Devletleri’nde Frank Parsons tarafından 1908 yılında kurulmuştur. Frank Parsons mesleği olmayan kişilere meslek edindirmek, mesleğini yeterince tanımadan seçen ve bundan memnun olmayan kişilere danışmanlık yapmak amacıyla bu büroyu kurmuştur. Parsons, meslek seçimini ve mesleğe yöneltmenin objektif yöntemlerle yapılması gerektiğini savunmuştur” (Telman, 2002:43).

“Meslekî rehberlik kavramını ilk kez 1909 yılında tanımlayan Frank Parsons, bu kavramla, bir meslek için hazırlanmada, mesleğe giriş yollarını aramada ve mesleği seçmede, etkili ve başarılı bir meslek çalışanı olabilmek için gereken nitelikleri kazandırmada bireylere verilen yardım sürecini anlatmaya çalışmıştır” (Baysal, 2004:41).

“F. Parsons’a göre, kariyer seçiminde, ideal olarak, kişi şu özelliklere sahip olmalıdır:

- Kişi kendi özellikleri hakkında açık ve net bir anlayışa sahip olmalıdır. Bu özellikler, kişinin tutumları, yetenekleri, sınırlılıkları gibidir.
- Değişik iş ve meslekler hakkında (mesleğin avantajları, dezavantajları, başarı için gerekli koşullar gibi) bilgisi olmalıdır.
- Elde edilen bu bilgilerin doğrultusunda mantıklı bir analiz yapılmalıdır” (Köksal, 2003:21).

Meslekî seçim ya da meslekî gelişim kuramları P. N. Bal tarafından Özellik Kuramları, Yaşamboyu (Gelişim) Kuramları, İhtiyaç Kuramları, Psikodinamik Kuramlar, Meslekî Karar Verme Kuramları, Sosyolojik ve Ekonomik Kuramlar olarak altı grupta gruplandırılmıştır.

Tablo 5. Meslekî Gelişim Kuramları

Özellik Kuramları	<ul style="list-style-type: none">• Özellik-faktör Kuramı• J. L. Holland'ın Özellik Kuramı• I. Myers- K. Briggs'in Özellik Kuramı• İş Uyum Kuramı
Yaşamboyu (Gelişim) Kuramları	<ul style="list-style-type: none">• D. E. Super'in Gelişim Kuramı• L. S. Gottfredson'un Meslekî Gelişim Kuramı• E. Ginzberg'in Ergenlik Çağı Meslekî Gelişim Kuramı• Hopson ve Adams'ın Yetişkin Geçiş Modeli
İhtiyaç Kuramları	<ul style="list-style-type: none">• A. Roe'nun Kişilik Gelişimi Kuramı• A. H. Maslow'un İhtiyaç Hiyerarşisi Kuramı
Psikodinamik Kuramlar	<ul style="list-style-type: none">• S. Freud'un Psikoseksüel Kuramı• E. Erikson'un Psikodinamik Kuramı• A. Adlerci Yaklaşım
Meslekî Karar Verme Kuramları	<ul style="list-style-type: none">• J. D. Krumboltz'un Sosyal Öğrenme Kuramı• D. V. Tiedeman ve R. P. O'Hara'nın Kuramı• D.V. Tiedeman ve J.B. Miller-Tiedeman'ın Kuramı• Ardaşık Eleme Yaklaşımı
Sosyolojik ve Ekonomik Kuramlar	<ul style="list-style-type: none">• Tesadüf Kuramı• İş Ortamının Birey Üzerindeki Etkisi Kuramı• Statü Edinme Kuramı• İnsan Sermaye Kuramı• İkili ekonomi Kuramı

Kaynak : P. N. Bal, 1998 s. 42.

• **Özellik Kuramları**, “bireyin kalıcı kişilik özelliklerini ya da belirgin, kişiye özgü yapılarını analiz etmek amacıyla geliştirilmiştir. Bu analiz sayesinde, kişilik özellikleri çeşitli mesleklerin talep ettiği niteliklerle eşleştirilebilmektedir” (Bal, 1998:43).

Minnesota Üniversitesi öğretim üyelerinden E. Williamson, Paterson ve Darley tarafından geliştirilen ve daha sonra Özellik-faktör Kuramı olarak adlandırılan bu

yaklaşımına göre, insan bir takım gizil güçlerle dünyaya gelir ve her insan kendine özgü bir varlıktır. Kişilik, yetenek, ilgi ve değer ve tutum gibi, birbirinden ayrı ama birbiriyle etkileşim halinde bulunan bir takım özellik ya da faktörlerden meydana gelir. Bu özellikler, davranışları gözlemekle ya da test ve envanter gibi ölçme araçlarıyla saptanabilir. Danışmanın görevi bireyi bilimsel yöntemlerle incelemek, onun zayıf ve güçlü yönlerini belirlemek ve başarılı olacağı alanları kendisine göstermektir” (Kuzgun, 2002:106).

J. L. Holland insanların, kişilik özellikleri bakımından, altı grupta toplanabileceği, yaşadıkları çevreninde aynı şekilde, gruplanabileceği sonucuna varmış ve meslek danışmanlığı alanında Tipoloji Kuramı olarak da bilinen kişilik kuramını geliştirmiştir” (Kuzgun, 2003a:72).

R. S. Sharf’a göre, Myers-Briggs (Myers, 1980) kuramı bireylerin dünyayı gözlemlediği ve algılarına göre kararlar verdikleri düşüncesini benimser. Birey insanları, nesnelere ya da düşüncelerin farkında olarak bilgileri algılar. Daha sonra birey gözlemleri hakkında sonuçlar çıkarmalı ve kararlar vermelidir. Böylece birey algıladığı olaylar ve fikirler hakkında yargıya varmaktadır. Okul ve iş etkinlikleri boyunca bireyler sabit biçimde algılar ve yargıya varır (Sharf, 1992: 67-70, belirtildiği yer: Bal, 1998:49).

İş Uyum Kuramı, R. Dawis ve L. Lofquist (1984) tarafından geliştirilmiştir. Bu kuram bireyler arasındaki farklılıklara önem verir ve kişinin işe uyumunu iş çevresine uyumunun devamlılığı ve başarısını sağlayan dinamik ve sürekli bir yöntem olarak tanımlar. İşe uyum için iki ana unsur vardır. Bunlar “doyum” ve “doyuruculuk”tur. Doyum, bir kişinin yaptığı işten tatmin olmasıdır. Doyum işe uyumun anahtar göstergesidir (Bal, 1998:55-56).

• **Yaşamboyu (Gelişim) Kuramları**, “meslek seçimine kişilik gelişimi açısından bakan kuramcılar bir meslek edinmenin, belli bir anda verilen bir karar sonucunda değil, yaşamın çok erken yaşlarında başlayıp meslek ömrünün sonuna kadar süren bir gelişim çizgisi boyunca zaman zaman verilen bir dizi kararlardan oluşan bir süreçte gerçekleştiğini savunmuşlardır” (Kuzgun, 2002:109).

L. S. Gottfredson’un kuramı, karar verme süreci, cinsiyet, zekâ, sosyo-ekonomik düzey gibi bireysel faktörleri ve bireylerin amaçlarını gerçekleştirmek için kullandıkları stratejiler gibi unsurları bir bütünlük içinde ele almakta ve sentezlemektedir (Külahoğlu, 2001:357).

• **İhtiyaç Kuramları:** J. S. Zaccaria'ya göre “bireyin bir, birkaç ya da daha çok ihtiyacı olduğunu; bu ihtiyacın bir güce (güdüye dönüştüğünü ve bu gücünde kişiyi ihtiyacını doyurma nesnesine; insanına ya da etkinliğine doğru yönlendirdiğini açıklamaktadır” (Zaccaria, 1970:27, belirtildiği yer: Bal, 1998:75). “bu yaklaşıma göre, meslek seçiminde psikolojik ihtiyaçlar en önemli belirleyicilerdir. Önemli olan ihtiyaçların farklı iş alanlarında nasıl doyurulacağıdır” (Yazıcı, 2006:90).

• **Psikodinamik Kuramlar** “üzerinde çalışan kuramcılarının başında S. Freud, E. Ericson ve A. Adler gelmektedir. S. Freud, kişilik gelişimini psikanalitik temele dayandırmış, kişiliği ve meslekî gelişimi psikoseksüel aşamalar halinde ortaya koymuştur. E. Ericson, kuramını psiko-sosyal gelişim dönemlerinin özelliklerinden yola çıkarak açıklamıştır. A. Adler ise, kuramında sosyal ilgileri ve kişilerin sahip oldukları sosyal sorumlulukları vurgulamıştır” (Bal, 1998:89).

• **Meslekî Karar Verme Kuramlarına** göre, karar verme sürecinin belirli stratejileri vardır ve bunlar çözümlenebilir. Karar verme süreci sadece duygusal bir eylem değil, bilişsel yönü ağır basan bir eylemdir. Karar verme kuramcıları, bireylerin karar verme durumunda olgusal bilgiyi nasıl değerlendirdikleri, onları çözümleme, düzenleme ve yeniden birleştirme sırasında ne gibi stratejiler kullandıkları konusunda açıklamalar yapmışlardır (Kuzgun, 2002: 115). “Bu bakış açısı özetle, bireylerin bilgi kazanma süreçlerinin, kişisel bilgilerinin ve ödülleri algılama biçimlerinin kariyer seçiminde etkili olduğunu vurgular” (Yazıcı, 2006:90).

• **Sosyolojik ve Ekonomik Kuramlar**, “sosyolojik yaklaşımlara göre meslek seçimi sürecinin en önemli belirleyicileri, sosyolojik değişkenlerdir. Bu değişkenlerin içinde yer alan; aile, okul ve toplum gibi kaynaklardan gelen etkiler, meslek seçiminde kişisel özelliklerden ya da becerilerden daha önemlidir” (Yazıcı, 2006:90). “Sosyologlar işsizlik gibi değişkenlerle birlikte meslek seçimini etkileyen ailesel, kültürel ve diğer faktörleri inceler. Ekonomistler bir kişinin meslekî gelişimi ile doğrudan ilişkili olan işsizlik, meslekî unvan, cinsiyet, ırk gibi faktörleri incelerler” (Bal, 1998:116).

Tesadüf Kuramı, bireylerin, meslek seçimlerini şans faktörüne dayalı olarak yaptıklarını vurgular. Statü Edinme Kuramı, meslek seçimini etkilemede başarı ve sosyal statünün göreceli rolü ile ilgilenir. İnsan Sermaye Kuramına göre, bireyler yaşamları boyunca giderek artan bir gelire sahip olabilmek için kendi eğitimlerine yatırım yapmalıdırlar. Meslek edinimleri, beceri, eğitim, öğrenim ile etkin üretim çabasının

bütünsel bir işlevidir. İkili Ekonomi Kuramına göre, özellikle imkânları kıt olan bireyler daha iyi imkânlara sahip bireylere göre farklı tip işlere girme eğilimindedirler. İkili Ekonomi Kuramı, hem firmaları hem de işçi pazarını birincil ve ikincil olmak üzere iki grup olarak sınıflandırmaktadır. İkincil iş düşük ücret, kötü çalışma koşulları ve düşük sosyal statü durumları olarak sınıflandırılmaktadır.

Bu araştırmada meslek seçimini gelişimsel olarak ele alan ve ilköğretim çağındaki öğrencilerin yaş grubuna ait meslekî gelişim özelliklerini açıklayan E. Ginzberg ve arkadaşlarının Gelişim Kuramı ile D. E. Super'in Gelişim Kuramına, Özellik Kuramları içinden ise J. L. Holland'ın Özellik Kuramına, sosyal yaklaşımclar arasında bulunan ve ailenin meslek seçimine etkisi inceleyen A. Roe'ye detaylı olarak aşağıda yer verilmiştir.

2.1.1. E. Ginzberg ve Arkadaşlarının Gelişim Kuramı (1951):

“Meslek seçiminin yalnızca belirli bir anda gerçekleşen bir olay değil, çocukluktan ergenliğe, oradan da erken yetişkinliğe kadar uzanan dönemi kapsayan bir gelişim süreci olduğunu ileri süren ilk kuramcılar E. Ginzberg ve arkadaşlarıdır. Bir ekonomist, bir psikiyatrist, bir sosyolog ve bir psikologdan oluşan bu takım, ergenlerin meslek seçimlerini nasıl ve neden yaptıklarına ilişkin bir gelişimsel meslek seçimi kuramı biçimlendirdiler. Bu kuram üç temel unsuru vurgular. Bunlar: <Meslek seçimi bir süreçtir. Bu süreç, büyük ölçüde geri dönülemezdir. Seçim süreci daima bir uzlaşmayı içerir>” (Yeşilyaprak, 2005:196).

“Meslek seçimi kararını, yaşamın belli bir anına özgü olmayıp, yaşamın ilk 20 yılında gelişen bir süreç olarak ifade eden E. Ginzberg, meslekî gelişim görevlerini, tanımladığı meslekî gelişim dönemlerinde, belirlediği davranışlarla açıklamıştır” (Akbalık,1991:6).

Z. Buzboğan'a göre E. Ginzberg ve arkadaşlarının yeni yetmelikte bireyin uygun seçimler yapabilmesi şu alanlarda gelişimine bağlıdır:

- gerçeği kontrol edebilme yeteneği,
- geçmişini bugüne ve geleceğe bağlayabilme becerisi,
- bu günkü zevkten gelecekteki, daha sürekli yararlar için vazgeçebilme gücü,
- meslek plânlarını gerçeklerle uzlaştırıp yerine getirme becerisi (Buzboğan,

2003:16-17).

“Meslek seçimini bir gelişim süreci olarak gören E. Ginzberg ve arkadaşlarına göre, bireyin mesleğini bir anda verilen gelişigüzel bir karar sonucunda değil, hayat boyunca oluşan ve gelişen ve büyük ölçüde geri dönülemez olan davranış örüntüleri yoluyla seçer” (Kuzgun, 2002:109-110). Meslekî karar verme süreci, Fantezi Dönem, Deneme Dönemi, Gerçekçi Dönem olarak üç döneme ayrılır.

2.1.1.1. Fantezi Dönem (7-12 yaş): “Fantezi dönemindeki seçimlerde, çocuk bir yetişkin olduğu zaman isteyeceği bir mesleği düşünür, keyfi/hayalî seçimlerde bulunur ve bunu gerçekleri hesaba katmadan yapar. Çünkü henüz kendi gerçeklerini ve çevre gerçeklerini değerlendirebilecek gelişim düzeyinde değildir” (Yeşilyaprak, 2005:197).

“Bu dönemde çocuk genellikle çevresindeki kimselere karşı geliştirdiği özdeşime göre bazı meslek tercihlerini ifade eder” (Kuzgun, 2002:110).

“Çocuklar küçük yaşlardan itibaren belirgin olarak meslek tercihlerini ifade ederler. Ancak bu tercihlerde zevk ilkesi hâkimdir. Hoşlandıkları meslekleri seçmek istediklerini söylerler. Bunun sonucunda yetişkinlerin onayını ya da başka bir ödülü beklemezler. Gerçek koşullar onları pek ilgilendirmez. Yetenekleri olup olmadığını, ekonomik koşullarının uygun olup olmadığını dikkate almazlar” (Selçuk, Güner, 2004:150).

2.1.1.2. Deneme Dönemi (11-18 yaş): “11-12 yaşlarından sonra başlayan bu dönemde bir işin gerekliliği ile farklı işlerin gerektirdiği beceriler değerlendirilmeye çalışılır. Bu aşamada; ilgiler, yetenekler, değerler ve gerçek başarılar, sürecin önemli boyutlarını oluşturur. Hoşa giden ve iyi yapılan eylemlere yönelme eğilimleri ortaya çıkar” (Yazıcı, 2006:91). Kuzgun’a göre (2004) bu dönem dört alt basamağa ayrılır:

• **İlgi Basamağı (11-12):** “İlk aşamada çocuk meslek seçiminde ilginin önemini kavrar ve kendi ilgilerinin farkına varmaya çalışır” (Selçuk, Güner, 2004:150). Bu aşamada çocuk ergenlik dönemine girmiştir, beğendiği ve beğenmediği etkinlikleri ayırt etmeye, meslek seçiminde ilgilerin önemini anlamaya ve tercihlerini ilgileriyle ilişkilendirmeye başlar.

• **Yetenek Basamağı (12-14):** Bu aşamada genç, yetenekleri üzerinde düşünmeye, meslek seçiminde yeteneklerin önemini anlamaya başlar. Bu dönemde yetişkin figürleri ile özdeşim azalmakta daha uzak modeller tercihleri etkilemektedir. “Bu dönemde ergen her bir özel meslek türüne göre kapasitesini değerlendirmeye başlar” (Temel, Aksoy; 2001:130).

• **Değer Basamağı (15-16):** Bu yaşlarda ergende topluma hizmet etme düşüncesi oluşur. Genç, bir mesleğin sağlayacağı başka doyum seçeneklerinin farkına varmaya, değişik mesleklerin farklı yaşam biçimleri sağladığını fark etmeye başlar. Genç bu dönemde geçmiş ile bugünü ve yarını bütünleştirmeye başlar, ders ve ders dışı etkinliklerinin gelecekteki meslek hedefleri ile ilişkisini kurmaya çalışır. “Bir mesleğin sağlayabileceği diğer doyum kaynaklarını araştırır ve değerler açısından bir mesleği ele alır” (Selçuk, Güner, 2004:150).

“15-16 yaşlarında gençler değer aşamasına girerler ve ilk kez meslek seçiminde amaç ve değer etmenlerinin farkına varırlar. Kendi değerleri nelerdir, yaşamdan neler bekliyorlar? Bu gibi sorular değer aşamasında mesleğe yönlendirici etmenlerdir” (Yeşilyaprak, 2005:197). “Burada birey özel mesleklerin kişilerin gözünde diğer mesleklerden daha değerli olduğunu anlamaya başlar” (Temel, Aksoy; 2001:130).

• **Geçiş Basamağı (17-18):** “Bu aşamada genç somut ve gerçekçi seçimler yapması gerektiğinin farkındadır; giderek bağımsızlığını kazanmaktadır. Kendini tanımaya, meslekler ve çalışma hayatı hakkındaki bilgisini zenginleştirmeye çalışır” (Kuzgun, 2004:130; Kuzgun, 2003a:83).

“Geçiş aşamasında ise genç (liseden üniversiteye geçme dönemi) genç; ilgi, yetenek ve değer gibi birey içi etkenlerden, çalışma koşulları, mesleğe hazırlanma süresi ve kazanç durumu gibi çalışma hayatındaki gerçeklere odaklanır. Bu dönemde seçimler geçici ve deneyseldir. Çünkü çok sağlam olmayan bir kendilik kavramına dayanmaktadır. Kendi ilgi, kapasite ve değerlerinin farkına vardıkça ve dış gerekçeleri algıladıkça düşünceleri değişmektedir” (Yeşilyaprak, 2005:197).

2.1.1.3. Gerçekçi Dönem (18-22 yaş): “Bu dönem, billurlaşma ve belirleme aşamalarını içerir. Araştırma aşaması üniversiteye girişle başlar. Bu süreç içinde meslekî hedefler giderek daralır. Meslekler hakkındaki incelemeleri devam eder. Billurlaşma aşamasında genç, esas alanını seçmeyi kafasında hâlâ kurgular. Kesin karara ulaşmaya çalışır ve üniversite eğitimine başlamadan önce kesin olarak branşını seçer. Son aşamada ise belirli bir iş tutarak seçimini pekiştirir” (Selçuk, Güner, 2004:150).

“İşte bireylerde meslek seçimi fikri bu dönem ve basamaklardan geçerek gelişimini tamamlamaktadır. Bu kurama göre, meslek seçimi zamana bağlı olarak gelişen ve uzun yıllardan sonra gelişimini tamamlayan bir süreçtir. Bireyin sürekli olarak kazandığı

tecrübeler bir birikim içinde meslek seçimini önemli ölçüde etkilemekte, ayrıca, seçim sürecinin kendisi bütün etmenler uzlaştırıcı bir nitelik taşımaktadır” (Kepçeoğlu, 2004:67).

Gerçekçi Dönem üç alt basamağa ayrılmaktadır:

• **Araştırma:** “Bireyin meslek seçimi sorunu üzerinde düşünmeye ve bunu çözmek için gereksinme duyduğu yaşantıları kazanmaya başladığı dönemdir” (Kuzgun, 2002:110).

“Araştırma aşamasında, üniversitenin ilk yılında genç meslek seçimi yapmasına yardımcı olacak bilgi ve yaşantılar edinmeye çalışır. Eğitim ve eğitim sonrası iş olanaklarını öğrenmek için bilgi alır, araştırır” (Yeşilyaprak, 2005:197).

• **Billurlaşma:** “Bireyin kendini verebileceği mesleği seçmesini etkileyen çok çeşitli faktörleri değerlendirdiği dönemdir” (Kuzgun, 2002:110).

“Billurlaşma, daha önceki yaşanan süreçlerin birikimsel toplamıdır. Genç bu aşamada, çok kesin olmamakla birlikte birey-içi ve dışsal faktörlerin bir değerlendirmesini yapar ve belirli bir meslekî amaca bağlanır” (Yeşilyaprak, 2005:197).

• **Belirleme:** “Seçeneklerin belli meslek amaçlarına göre değerlendirildiği dönemdir” (Kuzgun, 2002:110). “Belirleme aşaması kararın kesinleşmesi ve özel planlamayı kapsar” (Yeşilyaprak, 2005:197). “Bu aşamada uzmanlaşma yoluna gidilir ve seçim alanıyla ilgili planlar yapılamaya başlanır” (Yazıcı, 2006:92).

2.1.2. A. Roe (1957)

“A. Roe ve sosyal yaklaşımçılar, yeteneklerin kalıtsal olarak belirlendiği, böylece kısmen soydan gelimin, fakat kültürün ve çevrenin de sonucu olduğu görüşündedirler” (Özgan, 2006:15).

“A. Roe, kişilik ile meslek seçimi arasında nedensel bir ilişki olduğunu belirtir. Bu ilişkinin yanında; kültür, savaşlar, psikolojik durumlar da bu ilişki yapısının bir boyutunu oluşturur. Ona göre, erken yaşam dönemlerindeki ilgilerin gelişimi üzerinde, yaşam doyumunun ve temel bilinçaltı ihtiyaçlarının etkisi vardır” (Yazıcı, 2006:94).

“A. Roe'nin kuramına göre (1957), bireyin meslekî gelişimi doğrudan doğruya çocukluk yıllarında geliştirilen ilgilere ve bu ilgilerin temelinde yatan ihtiyaçların nasıl karşılandığına bağlıdır. Buna göre, çocuk- aile ilişkileri, ilgiler ve ihtiyaçlar, bunların gelişme ve doyum düzeyleri gibi meslek seçiminin ilk belirleyicileri olarak kabul edilmektedir” (Kepçeoğlu, 2004:68).

“Anne-babanın karşıladığı psikolojik gereksinimler (sevgi, ilgi gibi) davranışı etkileyecek bilinçdışı güdüler haline gelmezler, ancak hiç doyurulmayan ya da çok az doyurulan gereksinimler birer güdü haline gelirler. Bu durumda, aile ortamında sevgiye doymamış kişi ya insanlardan uzaklaşıp nesnelere uğraşmayı gerektiren bir meslek seçecek ya da insanla ilgilenmeyi gerektiren bir mesleğe, sırf sevgi gereksinimine doyum aracı olduğu için yönelecektir. Meslekleri insanla ya da insan olmayanla (nesnelere, hayvanlar, bitkiler) ilgilenmeyi gerektiren meslekler olarak iki genel kategoriye ayıran Roe, bireyin bu alanlardan birine yönelişinin gerisinde, yukarıda belirtildiği şekilde, çocukluk yaşantılarından kaynaklanan sevgi gereksiniminin bulunduğu görüşündedir” (Kuzgun, 2002: 109).

A. Roe'nin kuramı temelinin A. H. Maslow'un “Gereksinimler Hiyerarşisi Kuramı”na dayandırılır. Maslow'a göre insanın biyolojik, sosyal ve psikolojik bir takım ihtiyaçları vardır ve insan davranışlarıyla bu ihtiyaçlarını karşılamaya çalışır. İnsan öncelikle yaşamını sürdürebilmek için “Fizyolojik İhtiyaçları”nı karşılamaya çalışır. Örneğin; nefes almak, açlık gidermek, barınmak. Daha sonra karşılanması gereken “Güvenlik” gereksinimleri vardır. Örneğin; korunmak, yaşamını güven içinde sürdürmek.

A. H. Maslow'un kuramında üçüncü sırada “Sevgi ve Ait Olma” gelir. İnsan sosyal bir varlık olduğu için başka insanlarla birlikte yaşamını devam ettirmektedir. İnsan yaşamı boyunca içinde bulunduğu sosyal ortamlarda sevilme ve yalnız olmadığını hissetmek ister. Dördüncü ihtiyaç ise “Takdir ve Saygı” ihtiyaçlarıdır. İnsanlar yaşantılarında sergiledikleri performansın takdir edilmesini ve kendilerine saygı duyulmasını isterler. Böylece kendilerine olan güven duyguları güçlenir. “Kendini Gerçekleştirme” son etaptır. Birey kendini bilim, sanat gibi alanlarda ya da iş yaşantısında yöneticilik gibi alanlarda kabul ettirmiş olmalıdır.

“A. Roe, meslekî seçimlerin motivasyonunda A. H. Maslow gibi ihtiyaçlar önerir. Çocukluk yaşantıları, özellikle bazı ihtiyaçlar baskın olduğu için anne-baba tarafından oluşturulur, bu baskın ihtiyaçlar ilgilere çevrilir ve ilgiler meslekî elemelere dönüşür. Bir meslekî seçime karar verme yoğunluğu ve organizasyonu bir ihtiyaçtır ve anaokulu yaşıyla başlar” (Evren, 1999:34).

2.1.3. D. E. Super (1957)

D. E. Super meslek seçimine gelişim yönünden açıklayan bir psikologdur. “D. E. Super’e göre bir kimse meslek seçmekle o ana kadar geliştirmiş olduğu öz kavramını yani kendini algılama biçimini uygulamaya koymuş olmaktadır. Kişinin seçtiği meslek onun özüne ilişkin algılarının bir ifadesi, bir tür yansımasıdır. Öz kavramının meslek davranışı halinde uygulanmaya konması bireyin içinde bulunduğu koşullara bağlıdır” (Kuzgun, 2003a:84). “Birey olgunlaştıkça benlik kavramı kararlılık kazanmaya ve daha net olarak meslek terimlerine yanmaya başlar” (Kuzgun, 2004:131).

“Bu kuramın önemli bir yönü, meslek seçiminde çeşitli kişilik özelliklerine dikkat çekerek, bireyin tüm yaşamı boyunca süren kişilik gelişiminde benlik kavramının meslek seçimindeki önemi üzerinde odaklaşmasıdır” (Yeşilyaprak, 2005:198).

D. E. Super meslekî gelişim dönemlerini beş döneme ayırmıştır. Bunlar:

2.1.3.1. Büyüme Dönemi (Doğumdan 14 Yaşa Kadar): “İlk dönem olan çocukluk, fiziksel, psikolojik ve sosyal büyüme dönemidir. Bu dönem, bedensel büyüme ve güçteki artışın yanı sıra bilişsel kapasitenin de geliştiği, duygusal kararlılığın ve olgunluğun kazanıldığı, sosyal becerilerin ve uyumun güçlendiği bir dönemdir” (Arıca, 1999:90).

“Bu döneme ilişkin D. E. Super’in açıklamaları Ginzberg ve arkadaşlarınınkinden pek farklı değildir. Büyüme aşamasında çocuğun meslekî benlik kavramı daha özdeşleşme gibi süreçlerle başlar. Bu dönemin başında hayali ihtiyaçlar önemli olmakla beraber, giderek ilgiler ve kapasite daha önemli olmaya başlar” (Yeşilyaprak, 2005:199).

Büyüme dönemi üç alt bölümden oluşur:

- **Hayal Basamağı (4-10 Yaş):** “İhtiyaçların baskın olduğu bir dönemdir. Hayal kurarak rol oynama çocuk için çok önemli bir yer tutar” (Arıca, 1999:90).
- **İlgi Basamağı (11-12 Yaş):** İstek ve aktiviteleri belirleyen beğenilerdir.
- **Yetenek Basamağı (12-13 Yaş):** “Yeteneklere daha fazla önem verilir. İşin gerektirdiği özellikler ve işe hazırlık eğitimi bireyin daha fazla üzerinde durduğu bir konu olmaya başlar” (Arıca, 1999:90).

2.1.3.2. Araştırma Dönemi (14-24 Yaş): “Araştırma aşaması, ergenlikten ilk yetişkinliğe kadar geçen süreçtir. Genç bu aşamada kendi özelliklerini, başkalarının meslekî rollerini ve iş dünyasını keşfetmektedir. Başkaları ile ilişkiler, etkinlikler, yaşantılar, ev ve okulda alınan roller, meslekî benlik kavramı için veri kaynaklarını

oluşturur” (Yeşilyaprak, 2005:199). “Bu dönemde kendi kendini sınama, rol denemeleri, boş zaman etkinlikler, yarı zamanlı çalışma ve iş deneyimleri gencin hayatında önemli yer tutmaktadır” (Arıcak, 1999:90).

D. E. Super bu dönemi üç alt bölümde açıklamıştır:

• **Deneme Basamağı (14-17 Yaş):** “Bu yaşlar içinde olanlar; ihtiyaçları, ilgileri, yetenekleri, toplumsal değerleri ve iş bulma imkânlarını değerlendirmeye çalışırlar, kendi aralarında tartışırlar” (Başaran, 1991:27). “Deneme seçimleri, hayal kurma, tartışma, eğitim ve iş deneyimleriyle sınırlanır” (Arıcak, 1999:90). “İlgi, gereksinme, yetenek ve değerlerin dikkate alınarak bir takım geçici kararlara varıldığı ve hayali olarak tartışıldığı dönemdir” (Kuzgun, 2002:111). “Bu dönem daha çok gerçekçi olmayan fantezi seçimlerin yapıldığı ve sık sık değiştirildiği, bir bakıma geçici denemeler basamağıdır” (Yeşilyaprak, 2005:199).

• **Geçiş Basamağı (18-21 Yaş):** Bu dönemde “artık gençler biraz daha gerçekçi sınırlar içinde meslek seçimi konusunu ele alırlar. Meslek seçimlerini kısmen de olsa, üniversiteye girişte seçtikleri dala belirtmiş olur ve bu yönde eğitim görürler” (Başaran, 1991:27).

“Belirli bir meslek alanına hazırlayan bir eğitime başlayan genç durumu daha gerçekçi olarak değerlendirmeye başlar. Artık benlik kavramını uygulamaya koyma çabasıdadır” (Yeşilyaprak, 2005:199). “Bireyin bir işe ya da profesyonel eğitime başladığı ve gerçek olguları daha çok dikkate aldığı dönemdir” (Kuzgun, 2002:111).

• **Deneme-Kısmî Bağlanma ya da İzleme Basamağı (22-24 Yaş):** “Genç bu dönemde eğitimini tamamlamış, mesleğe girmiş ve seçtiği bu meslekte bir ömür geçirip geçiremeyeceğini düşünmeye başlamıştır” (Başaran, 1991:27). “Bu basamakta okulu bitirip, kazandığı yeterlilikleri sınamak üzere bir mesleğe adım atılır. Benlik kavramı ile işin gerektirdiği roller arasında bir uyum sağlamaya ve durumu izleyip değerlendirmeye çalışır” (Yeşilyaprak, 2005:199-200). “Uygun bir alanın bulunduğu ve kişinin ilk işe yerleştiği dönemdir” (Kuzgun, 2002:111).

2.1.3.3. Yerleşme Dönemi(25-44 Yaş): “Bu evreler genç yetişkinlik ve olgunluk dönemlerini kapsar. Artık denemeler azalmıştır, işe bağlanma artar. Bir uzmanlaşma sağlamaya ve işinde yerleşmeye başlar. Sosyal yaşamını da işine göre düzenlemeye çalışır. Meslekî benlik kavramı kararlılık kazandıkça, ilerlemek ve iş dünyasında güvenli bir yer edinmek için daha çok çaba harcanır” (Yeşilyaprak, 2005:200). “Birey, kendine uygun bir

iş bulmuştur ve bu alanda yer edinebilmek için elinden gelen tüm çabayı harcar. Bu dönemin başında bazı denemeler olabileceği gibi birey doğrudan da yerleşebilir. Özellikle bir alanda uzmanlık söz konusu olabilir” (Arıca, 1999:91).

- **Sınama Basamağı (25-30 Yaş):** “Birey, çalışmaya başladığı ve kendine uygun olduğunu varsaydığı iş alanında doyum sağlayabilir. Bunun sonucunda kendisine gerçekten uygun olan işi bulana kadar bir ya da iki sefer iş değişikliği yapmak durumunda kalabilir” (Arıca, 1999:91).

- **Sağlamlaştırma Basamağı (31-44 Yaş):** “Bireyin meslek örüntüsünün netleştiği bir dönemdir. Bunun sonucunda birey, iş dünyasındaki yerini sağlamlaştırmak ve kendini güvenceye almak için büyük çaba sarf eder. Bu dönemde pek çok insan, yüksek yaratıcılık sergilemektedir”(Arıca, 1999:91).

2.1.3.4. Devam Ettirme Dönemi (45-64 Yaş): “Mesleğinde güvenli bir yer edinen bireyin tüm ilgisi ve çabası, sahip olduğu bu yeri koruyabilmektir” (Arıca, 1999:91). İş dünyasında bir yer edindikten sonra kişi bütün çabalarını, onu elde tutmaya ve geliştirmeye yöneltir. Bu dönemde meslek gelişiminde iniş çıkışlar, duraklamalar olabilir” (Kuzgun, 2003a:87).

“Birey artık olgunlaşmıştır ve bu aşamada kendinden beklenen, artık yeni bir temel oluşturmaktan çok, var olan benlik kavramını başarılı bir şekilde korumaktır. Bu aşamada genel olarak bireyin umutlarını gerçekleştirmesi ve doyuma ulaşması mümkündür” (Yeşilyaprak, 2005:200).

2.1.3.5. Çöküntü Dönemi (65 Yaş ve Sonrası): “Bu dönemde fiziksel ve zihinsel güçte düşme görülür; iş aktivitesi yavaşlar. Birey, yeni roller geliştirme ihtiyacı duyar. Artık katılımcı olmaktan ziyade gözlemci olmayı tercih eder” (Arıca, 1999:91).

“Bu evrede yapılması gereken görev, bir yaşam boyu oluşan ve uzun bir süre sabit kalan benlik kavramını çalışma alışkanlıkları bakımından değiştirerek yeni bir benliğe uyum sağlamaktadır” (Yeşilyaprak, 2005:199-200).

- **Yavaşlama Basamağı (65-70 Yaş):** “Yavaşlama döneminde kişinin iş hızı yavaşlar. Buna bağlı olarak görevlerin içeriği değişebilir. Azalan kapasiteye uygun iş değişiklikleri olabilir. Pek çok kişi bu dönemde tam günlük uğraşlar yerine yarım günlük uğraşları tercih edebilir” (Arıca, 1999:91).

“Çöküş aşamasında birey daha az yük alabilir ve çalışma alışkanlıklarını, çeşitli şekilde, azalan kapasitesine göre ayarlamaya başlar. Yarı zamanlı ve hafif işler, hobiler, tam zamanlı işin yerini alır” (Nelson-Jones 1982, belirtildiği yer: Yeşilyaprak, 2005:200).

• **Emeklilik Basamağı (70 Yaş ve Sonrası):** “Emeklilik dönemi, bireyin iş gücünün kaybı sonucunda iş bıraktığı bir dönemdir. Emeklilik yaşı, kişiden kişiye değişen bir olgudur. Bazı kişiler için bunu kabullenmek kolay bir durumken, bazıları için güç bir durum olabilir. Bazen de emeklilik, ölümlle gelen bir durum olmaktadır” (Arıca, 1999:91).

2.1.4. J. L. Holland (1959)

“Bu kurama göre, meslek seçimi zamana bağlı olarak gelişen ve uzun yıllardan sonra gelişimini tamamlayan bir süreçtir. Bireyin sürekli olarak kazandığı tecrübeler bir birikim içinde meslek seçimini önemli ölçüde etkilemekte, ayrıca, seçim sürecinin kendisi bütün etmenler uzlaştırıcı bir nitelik taşımaktadır” (Kepçeoğlu, 2004:67).

“J. L. Holland bireylerin kendileri ve meslekler hakkındaki görüşlerini meslek adları ile ifade ettikleri görüşündedir. J. L. Holland’a göre her birey meslek seçme yaşına gelinceye kadar çok çeşitli etkiler altında kalmakta ve meslekler hakkında kalıplaşmış yargılar geliştirmektedir. İş dünyası hakkındaki görüşlerini de bu kalıp fikirlerle ifade etmektedir” (Kuzgun, 2002:113).

“J. L. Holland insanların, kişilik özellikleri bakımından, altı grupta toplanabileceği, yaşadıkları çevrelerin de aynı şekilde, gruplanabileceği sonucuna varmış ve meslek danışmanlığı alanında <Tipoloji Kuramı> olarak da bilinen kişilik kuramını geliştirmiştir” (Kuzgun, 2003a:72).

“J. L. Holland’a göre, meslek seçimi; kişiliğin iş dünyasında ifade bulan bir yansımasıdır. Meslekî doyum; bireyin kişilik tipi içinde yer alan özelliklerin, bu tiplere uygun olarak tanımlanan iş çevresine uyumu ile pozitif ilişkilidir” (Yeşilyaprak, 2005:200).

“J. L. Holland, kuramını geliştirirken şu temel ilkeleri benimsemiştir:

1. Meslek seçimi kişiliğin ifadesidir.
2. İlgili envanterleri aynı zamanda kişilik envanterleridir.
3. Meslekî kalıplar güvenilir ve önemli psikolojik ve sosyolojik anlama sahiptir.
4. Bir mesleğin üyeleri benzer kişilik özelliklerine ve özgeçmişe sahiptir.

5. Bir meslek grubundaki insanlar birbirlerine benzedikleri için birçok uyarıcıya ve soruna benzer şekilde tepkide bulunurlar.

6. Meslekî doyum, meslekte karar kılma ve başarılı olma, bireyin kişiliği ile bulunduğu çevre arasındaki bağdaşıma bağlıdır” (J.L. Holland 1973, belirtildiği yer: Çakır, 2004:145-146).

“Bireyler meslekî seçim yaparken kendi kişilik tiplerine uyan ve kendi uyum oryantasyonları ile bağdaşan meslekleri seçme eğiliminde olurlar. Mesleklerin kalıplaşmış olan belli özellikleri bireylerin kararlarını etkiler. Bundan dolayı, bu görüşe göre mesleki seçim ile bireyin sahip olduğu benlik tasarımı arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır” (Kepçeoğlu, 2004:68).

“J. L. Holland özellikle, kendini değerlendirme biçiminin, meslek seçimi üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu vurgular. Kendini değerlendirme ve yetenek kavramları, meslek seçimi düzeyini kontrol eden temel unsurlardır. Kendini değerlendirme; sosyo-ekonomik düzey, statü ihtiyacı, eğitim ve benlik kavramlarının ortak bir sonucu olarak da görülebilir” (Yazıcı, 2006:96).

“J. L. Holland (1959), dizi makaleler halinde açıklamaya çalıştığı görüşünü kişilik tiplerine ve bireyin kendi uyum yönelimine (oryantasyon) dayandırmaktadır. Bu görüşte, (1) gerçekçi, (2) entelektüel, (3) sosyal, (4) geleneksel, (5) girişimci, (6) artist olmak üzere altı kişilik sayılmaktadır” (Kepçeoğlu, 2004:68).

J. L. Holland’a göre, bu altı kişilik tipini temsil eden 6 tür çevre vardır. “Bunlar; Gerçekçi, Araştırmacı, Sosyal, Gelenekçi, Girişimci ve Sanatçı çevreleridir. İnsanlar kendilerine özgü ilgi, yetenek ve eğilimleri ile tutarlı problemler arayacak ve eğilimlerine uygun insanların ve şeylerin bulunduğu ortamları isteyeceklerdir. Böylece, tipler bir araya geldiklerinde kendi temsil ettikleri tipi yansıtan bir çevre yaratacaklardır. Bir kimsenin kişilik özelliğini ve çevresinin örüntüsünü bilirsek onun nasıl davranacağını, örneğin hangi mesleği seçeceğini, tahmin edebiliriz” (Kuzgun, 2002:111-112).

Tablo 6. J. L. Holland’ın Altı Kişilik Tipi

KİŞİLİK TİPİ	BELİRGİN ÖZELLİKLERİ	BASKIN TALEPLER/ETKİNLİKLER	TİPİK MESLEKLER
GERÇEKÇİ	Sabırlı ve hoşgörülü, pratik, maddeci, erkeksi, anti sosyal, uygucu, içten, doğal, sebatkâr, iç görüleri ve başarıma güdüleri fazla gelişmemiş.	*Kas etkinliği, motor koordinasyonu gerektiren işler, *Açık havadaki işler, *Mekanik, sistematik çalışmalar *Nesneler, eşyalar, makineler ve hayvanlarla ilgili etkinlikler	Otomobil tamirciliği, her çeşit araç teknisyenliği, elektrikçi, mühendislik, ziraat ile ilgili meslekler, beden eğitimi öğretmenleri
ARAŞTIRICI	Entelektüel, analitik düşünce yapısına sahip, rasyonel, eleştirel, titiz, sabırlı, yöntemci, bağımsız, (popüler olmaktan hoşlanmayan)	*Analitik faaliyetler *Sistematik deneysel çalışmalar *Bilimsel çalışmalar *Fiziksel, biyolojik ve kültürel olguları araştırma	Biyolog, genetikçi, matematikçi, kimyager, fizikçi, araştırma analizcisi, astronot, antropolog, tıp teknisyeni
SANATÇI	Heyecan ve coşkuları dengesiz, fevri, karmaşık, sezgileri güçlü, bağımsız, duygusal, uygucu olmayan (atipik), duyarlı ve etkileyici	*Estetik faaliyetler *Tutkulu, bağımsız, sistematik olmayan aktiviteler *Sanatsal etkinlik ve ürünler yaratma *Bağımsız, yaratıcı çalışmalar	Yazar, ressam, aktör, tiyatro sanatçısı/öğretmeni, müzisyen, kompozitör, dekoratör, mimar
SOSYAL	Yardımsever, sorumluluk sahibi, sosyal, işbirliğine yatkın, empatik, arkadaş canlısı, içten, sabırlı, nazik, anlayışlı	*İnsanlarla birlikteliği sağlayan aktiviteler *Başkalarını eğiterek geliştirmek, yardım etmek vb. *Başkalarını ikna etme, yönlendirme	Sosyal hizmet uzmanı, rehabilitasyon danışmanı, psikolog, psikolojik danışman, halkla ilişkiler uzmanı, üniversite hocaları, öğretmenler
GİRİŞİMCİ	Dışa dönük, enerjik, kendine güvenli, atılgan, fevri, ikna yeteneği yüksek, sabırsız, meraklı, maceracı, iyimser, sosyal, konuşkan	*Başkalarını ikna etmeye yönelik faaliyetler *Sosyal eğlendirici etkinlikler *Organize edilmiş çalışmalar	Satıcı, pazarlamacı, komisyoncu, menejer, politikacı, avukat
GELENEKSEL	Dikkatli, titiz, itaatkâr, tutarlı, esnek olmayan, düzenli, sebatkâr, vicdanlı, özdenetimli, hayal gücünden yoksun, dengeli	*Sistemli, kurallara bağlı aktiviteler *Nesnelerle ilgili sistematik çalışmalar *Kayıt tutma, hesaplama, kontrol işlemleri, veri işlemleri, veri işleme makineleri kullanma	Banka veznedarı, kütüphaneci, daktilograf, postacı, muhasebeci, kitapçı, finans elemanı

Kaynak: J. L. Holland 1973; Gibson/ Michell 1990, belirtildiği yer: Yeşilyaprak, 2005:201.

2.2. Rehberlik Hizmetleri İçinde Yönelme ve Yerleştirme Hizmeti

“Çağdaş anlayışa göre eğitim genel amacı; bedence, ruhça, sağlıklı, topluma etkin şekilde uyabilen insanlar yetiştirmektir. Bu genel amacı çözümlendiğimizde çağdaş eğitimin amacının özet olarak, bireyi kendisi için ve toplum için yetiştirmek olduğu görülmektedir” (Yeşilyaprak, 2005: 2-3). Öğrencilerimizin bu amaçtan sapmamaları için onlara okullarımızda öğretim faaliyetlerinin yanında rehberlik hizmetleri de sunulmaktadır.

Kapsamlı rehberlik programının öğrenciler açısından yararları aşağıda sıralanmıştır.

- Meslekler hakkında bilgilendirmeye yardım eder ve mevcut bilgilerin arttırır.
- Karar verme becerilerini geliştirir.
- Kendilerini ve başkalarını tanımalarına yardım eder.
- Değişen dünya hakkındaki bilgilerini arttırır.
- Danışman-öğrenci etkileşimi için fırsatları arttırır.
- Okul hayatı boyunca sürekli danışma hizmeti alma fırsatını arttırır.
- Sınıf içi performansı artırır.
- Diğerlerinin düşüncelerine saygı göstermeyi öğretir.
- Akran grupları ve yetişkinler ile etkin iletişimi sürdürebilirler.
- Etkili çalışma becerileri geliştirirler.
- Bir üst kuruma geçmeye hazır olurlar.
- İş dünyası ile ilgili olumlu görüş oluştururlar (MEB, 2002a: 209).

B. Yeşilyaprak’a göre çağdaş örgün eğitim; öğretim, öğrenci kişilik hizmetleri ve yönetimden oluşmaktadır. Öğrenci Kişilik Hizmetleri; okulda, öğrenciye öğretim çalışmalarından ayrı, sınıf yönetimi dışında sağlanan ve onun kişiliğinin duygusal ve toplumsal yanları ile sağlıklı bir şekilde gelişmesine hizmet eden etkinlikleri kapsar. Çağdaş örgün eğitim kurumunda yer alan Öğrenci Kişilik Hizmetleri’nin kapsamı içinde sağlık hizmetleri, sosyal yardım hizmetleri, özel yetiştirme hizmetleri, sosyal ve kültürel hizmetler ile rehberlik hizmetleri yer almaktadır. Öğrenci Kişilik Hizmetlerinin bir parçası olan rehberlik hizmetleri; psikolojik danışma, oryantasyon, bireyi tanıma, bilgi toplama ve yayma, yönetme ve yerleştirme, izleme ve değerlendirme hizmetlerinden oluşmaktadır. Öğrencinin kendine uygun bir eğitim kurumuna, branşa, işe ya da mesleğe yönelmesi ve o konuma yerleşmesi için yapılabilecek yardım hizmetleri Öğrenci Kişilik Hizmetleri içinde yönelme ve yerleştirme hizmeti kapsamındadır (Yeşilyaprak, 2005: 4,5,13).

“Rehberlik hizmetlerinin amaçlarından biri öğrencileri ilgi, yetenek ve diğer özellikleri doğrultusunda bir eğitim programını seçme ve bunda başarılı olmalarını sağlamaktır. Öğrenciyi tanıma hizmetlerinden öğrenci hakkında elde edilen bilgiler ışığında onun yönelebileceği okullar ya da programların neler olduğunu bilmesi ve kendisi için en uygun olanını seçmesi sürecinde sunulan hizmetler yöneltme ve yerleştirme hizmetleri olarak adlandırılmaktadır” (Çam, 2006:61).

“İlköğretim temel beceriler kazandıran bir eğitim olduğu kadar, öğrencileri bir üst eğitime ya da hayata hazırlayan bir eğitim aşamasıdır. Bu bakımdan ilköğretimde meslekler ve iş olanakları hakkında öğrencilere bilgi vermek ve onları meslekleri incelemeye güdülemek temel rehberlik hedeflerinden biri sayılmaktadır. Öğrencinin iş dünyası ve meslekler hakkında edindiği bilgileri kendi nitelikleri ile zaman zaman karşılaştırması, gelecekte meslek ya da okul seçme zamanı geldiğinde hazırlıklı olmasını ve daha gerçekçi tercihler yapmasını sağlayabilir” (Kuzgun, 2002:228-229).

İ. Özgüven’e göre İlköğretim ve ortaöğretimde öngörülen yöneltme hizmetlerinin ağırlığını eğitsel ve meslekî rehberlik oluşturmaktadır (Özgüven, 2000:139).

2.2.1. Eğitsel Rehberlik

“Eğitsel rehberlik öğrencinin yetenekleri ve ilgileri dikkate alınarak okuldaki eğitim olanaklarından, kendi ihtiyaçlarına en uygun düşecek, kendini en iyi gerçekleştirecek bir eğitim programını izlemesine yardım sağlamaktır” (Özgüven, 2000:139).

B. Yeşilyaprak’a göre öğrencilere uygulanan eğitsel rehberliğin genel amaçları şu başlıklar altında toplanabilir:

- (a) okula ve okulun bulunduğu çevreye uyum sağlama,
- (b) etkin ders çalışma becerileri kazanma,
- (c) eğitsel kararlar verme ve seçimler yapma,
- (d) başarıyı engelleyen etmenleri azaltma ya da ortadan kaldırma,
- (e) öğrencilerin ilgi, yetenek, eğilim ve özelliklerine uygun bir eğitsel ortam yaratma,
- (f) okul yaşamı ile meslek yaşamı arasındaki ilişkiyi sağlama (Yeşilyaprak, 2005:117).

İlköğretimden mezun olan öğrencilerin bir üst basamak eğitim kurumuna giderken yapmış oldukları ortaöğretim okul tercihi meslek seçimlerini doğrudan etkileyebilmektedir. Bu önemli tercihi yaparken öğrencilere devam edebilecekleri okullar hakkında bilgi vermenin onların tercihlerini daha sağlıklı yapmalarına yardımcı olur. S. Çam'a göre öğrencilerin bir üst eğitim kurumu hakkında bilgi toplayabilmeleri için şu etkinlikler yapılabilir:

- a. eğitim kurumlarını ziyaret etme,
- b. okul inceleme çalışmaları yapma,
- c. eğitim kurumlarını tanıtıcı broşürleri-kitapları inceleme,
- d. hakkında bilgi edinilmek istenen okuldaki bir öğretmenin tanıtım yapmak üzere sınıfa davet edilmesi,
- e. okullara-sınavlara başvuru kılavuzlarının incelenmesi,
- f. kurumlarla ilgili basın-yayında yer alan bilgilerin arşivlenmesi,
- g. ilgili kurumların internetteki tanıtıcı sitelere ulaşılması yoluyla bilgi edinilmesi (Çam, 2006:59).

2.2.2. Meslekî Rehberlik ve Mesleğe Yönelme

Meslek seçimi kişinin bütün hayatını etkileyen en önemli tercihlerden biridir. Meslek insanın gelir düzeyini, sosyal statüsünü, kendini gerçekleştirme ve böylece yaşamındaki refahı ve mutluluğu belirler.

“Meslekî rehberlikte kişinin yetenekleri ve belli bir işin ya da mesleğin gerekleri dikkate alınarak, bireyi hayatta en çok mutlu olacağı ve topluma en çok katkıda bulunabileceği bir mesleğe girmesine yardım edilmektedir” (Özgüven, 2000:139).

Y. Kuzgun'a göre ilköğretimde meslek rehberliğinin amaçları

- a. çocuğun öğrenme merakını desteklemek,
- b. mesleklere karşı olumlu bir tutum geliştirmek,
- c. bir mesleği seçmesi gerektiği fikrini vermek,
- d. çalışma hayatı için gerekli tutumları kazandırmak (Kuzgun, 2003a:116-117),
- e. kendini ve çevreyi inceleme güdüsü geliştirmek,
- f. mesleğin iyi bir eğitimle kazanıldığı anlayışını kazandırmak (Kuzgun, 2006: 262-263).

“Mesleğe yöneltmede (a) bireyi tanımak, onun yetenek ve ilgilerini belirlemek, (b) meslekleri tüm özellikleri ile tanımak, bu bilgilerin ışığı altında, (c) bireyi kendi

özelliklerine uygun bir mesleğe yöneltmek, onun verimli olabileceği meslekleri araştırmak ve bireye, bunlar arasında seçim yapmasına fırsat vermek, yöneltme hizmetlerinin temel amacıdır” (Özgüven, 2000: 139-140).

Y. Kuzgun’a göre bireyi tanımak için bireyin sağlık durumu, ilgileri, yetenekleri, akademik başarısı, kişiliği, öz kavramı ve çevresi hakkında bilgi toplamamız gerekmektedir (Kuzgun, 2002: 36-37-38-39-40-41).

Z. Selçuk’a göre bireyi tanımak için kullanılan test ve test dışı olarak sınıflandırılan teknikler bulunmaktadır. Testler; yetenek, başarı, ilgi, tutum, kişilik testleridir. Test dışı teknikler ise gözlem, dereceleme ölçekleri, anekdot kaydı, sosyometri, otobiyografi, kimdir bu tekniği, oyun ve etkinlik teknikleridir (Selçuk, 2004: 65).

Bireyi tanıma basamağından sonra bireylerin meslekleri çok iyi tanınması gerekmektedir. “Öğrencilerin meslekler hakkında bilgi edinmelerinin bazı yolları şunlardır:

a. öğrencilerin ilgilendikleri mesleğin icra edildiği iş yerlerine ziyaretler yapılması,

b. iş yerinde yarı zamanlı çalışma,

c. meslek elemanı yetiştiren kurumları ziyaret etme,

d. öğrencilerden meslek inceleme grupları oluşturma,

e. yüksek öğretim programlarını ve meslekleri tanıtan kitaplara başvurma,

f. Türkiye İş Kurumu’nun meslekleri tanıtıcı kaynaklarını inceleme,

g. meslek elemanı yetiştiren kurumları tanıtan yazılı ve görsel kaynaklara başvurma,

h. öğrencilerin bilgi edinmek istedikleri mesleği icra eden bir meslek elemanını sınıfa davet etme,

i. meslek odalarının veya derneklerin ilgili mesleği tanıtan yazılı ve görsel materyallerini inceleme” (Çam, 2006:59-60),

j. ilköğretim okullarında sosyal kulüpler içinde bulunan Meslek Tanıtma Kulübü’nün etkin olarak çalışması,

k. ilköğretim okullarında da kariyer haftalarının düzenlenmesi.

Bireyi tanıma ve meslekleri tanıma basamaklarından sonraki aşama ise bireyin özelliklerine uygun olan mesleği seçmesine yardımcı olmaktır. Bu amaçla okullarımızda mesleğe yöneltme etkinlikleri yapılmaktadır.

B. Yeşilyaprak'a göre temel eğitim sonunda yöneltmede esas alınacak ilkeler ve kurallar aşağıda sıralanmıştır.

1. Yöneltme 8. yılın sonunda verilen bir karar olmasına rağmen bu sonuca ulaştıran sürecin temel eğitimin tümünü kapsadığı unutulmamalıdır. Yöneltmenin sağlıklı olması çocuğun önceki yıllarda meslekî gelişim görevlerini başarmış olması ile mümkündür.

2. Yöneltme hizmetleri, okulöncesinden başlayarak 8 yıllık ilköğretim boyunca, çocuğun her alandaki gelişiminin izlenerek, özellikleri, ilgi ve yeteneklerinin gerçekçi olarak tanınip ortaya konulmuş olmasını gerektirir.

3. Yöneltmede ailenin beklentileri, koşulları ve çevrenin olanakları dikkate alınmalıdır.

4. Bu işlevin gerçekleşmesinde, üst öğrenim alanları, iş ve meslek olanakları hakkında yeterli, doğru ve güncel bilgilere ihtiyaç vardır.

5. Yöneltme hizmeti tüm öğrencilere yöneliktir. Başarılı, başarısız; zengin, fakir; özel eğitim gerektiren gibi farklı niteliklere sahip her çocuk için gelişimine en uygun alternatiflerin sunulması esastır.

6. Yöneltmede sadece örgün üst öğrenim kurumları değil, yaygın eğitim kurumları, iş ve meslek alanları gibi farklı seçenek ve alternatifleri dikkate almak gerekir.

7. Yöneltmede ailenin, öğretmenlerin, uzmanların ve öğrencinin görüşleri dikkate alınır. Son karar öğrencinin ve ailenindir. Okul bu konuda karar için gerekli bilgiyi sağlamak ve alternatifleri göstermekle yükümlüdür. Öğretmen öğrenci adına seçim yapma hak ve yetkisine sahip değildir. Sadece alternatifleri ve olası sonuçlarını göstererek, zorlayıcı olmadan öneride bulunabilir.

8. Bu hizmetlerin gerçekleşmesinde öğretmenin ve velinin öğrenciyi, öğrencinin de kendisini yeterli ve gerçekçi biçimde tanınması esastır.

9. Yöneltme sürecinde öğrencinin ilgi, yetenek, özellik ve ihtiyaçları esas alınır.

10. İlköğretim süreci içinde, öğrencinin gözlem ve değerlendirmeler sonucunda yetersiz yönlerinin desteklenmesi ve üstün yönlerinin de zenginleştirilmiş programlarla geliştirilmesi, bu sürecin sonundaki kararın isabetli olmasına yardımcı olacaktır.

11. Yöneltme hizmetlerinin sonuçları izlenmeli, programın hedeflerine ne ölçüde ulaştığı sürekli olarak değerlendirilmelidir.

12. Yöneltme sürecinde verilen karar kesin ve değişmez olarak algılanmamalıdır. Bireyin kendisine ve mesleklere ilişkin değerlendirmeleri ve koşulların değişmesi, yapılan

seçimin değişmesine yol açabilir. Bu nedenle ortaöğretimdeki yaygın ve örgün eğitim kurumları yatay ve dikey geçişlere olanak verecek şekilde düzenlenmelidir (Yeşilyaprak, 2005: 228-229).

Y. Kuzgun'a göre ilköğretim okullarında görev yapan meslek danışmanlarının görevleri şöyle özetlenebilir:

1. öğretmenlerin uygulayabileceği, meslekî gelişim grup etkinliği programları hazırlamak ya da hazır olanları kullanabilmelerini sağlamak,

2. öğretmenler için öğrencinin akademik ve meslekî gelişimini değerlendireceği gelişim formları hazırlamak,

3. öğrencileri aşağıdaki konularda bilgilendirmek:

a. Ortaöğretim Kurumları Sınavı'na hazırlanma yöntemleri,

b. meslek liselerinin programları,

c. çıraklık eğitim programları,

d. verimli ders çalışma yöntemleri,

4. meslek eğitimi görmeyi plânlayan öğrencilere meslekleri tanıtıcı yayınlara ulaşma becerisi kazandırmak,

5. cinsiyet ayrımcılığı ve ekonomik yetersizlik gerekçesi ile çocuklarını okula göndermeyen velilere aile danışmanlığı hizmeti vermek,

6. öğrencilerin geçirdikleri öğrenim yaşantılarını bütünleştirmek, yetenek ve ilgilerinin farkına varmalarına yardımcı olmak,

7. öğretmenlere danışmanlık yapmak,

8. gereksinimi olan öğrencilere bireysel meslek danışmanlığı hizmeti vermek (Kuzgun, 2006: 265-266).

2.3. Türkiye ve Gelişmiş Ülkelerde ki Yönlendirme Çalışmaları

Araştırmanın bu bölümünde Türkiye, Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Fransa, Almanya ve Danimarka eğitim sistemleri ile bu eğitim sistemleri içinde mesleğe yönlendirme ve meslekî eğitim konularına değinilmiştir.

2.3.1. Türkiye

Bu bölümde Türkiye’de meslekî rehberliğin tarihçesi, mesleğe yönlendirme ile ilgili Milli Eğitim Bakanlığınca alınan kararlar, Millî Eğitim Şûraları’nda mesleğe yönlendirme, Beş Yıllık Kalkınma Plânları’nda ve 58. Hükümet Acil Eylem Plânı’nda mesleğe yönlendirme, Türkiye İş Kurumunda yapılan mesleğe yönlendirme çalışmaları ve Türk Meslekler Sözlüğü, çeşitli kurumlarda hazırlanan mesleğe yönlendirme ile ilgili raporlara yer verilmiştir.

2.3.1.1. Türkiye’de Meslekî Rehberliğin Tarihçesi

“Ülkemizde eğitim çevrelerinde rehberlikten söz edilmeye başlaması İkinci Dünya Savaşı’nı izleyen yıllara rastlar. Müfredat programlarında bireyler arasındaki farklılıklara ve eğitimin bu farklılıklara uyarlanması gereğine değinilmekte ve 1948 ortaokul müfredat programı <okul her öğrenciyi kendi yetenekleri sınırı içinde en yüksek başarıya götürecektir> demekle öğretmenlerin rehberlik görevine işaret etmektedir” (Kuzgun, 2002:20).

“Ülkemizde rehberlik çalışmaları 1950’li yıllarda Türk Amerikan işbirliği anlaşması kapsamında ülkemize davet edilmiş olan Amerikalı uzmanların öncülüğünde başlatılmıştır. Bu uzmanlar eğitim sistemimizi inceleyerek aksaklıklar üzerine raporlar hazırlayıp yeni uygulamalar için konferanslar, seminerler düzenlemişler ve rehberlik alanında pilot uygulamalar başlatmışlardır” (Yeşilyaprak, 2005:23).

1960’lı yıllardan itibaren ülkemizde plânlı kalkınma yöntemi benimsenmiş ve hazırlanan kalkınma plânlarında ve yapılan Milli Eğitim Şûraları’nda rehberlik ve yönlendirme hizmetleri üzerinde durulmuştur. “1961’de toplanan yedinci Millî Eğitim Şûrası’nda ve daha sonra 1970’te toplanan sekizinci Millî Eğitim Şûrası’nda, rehberlik konusuna özel bir yer verilmiştir. İkinci Beş Yıllık Kalkınma Plânında da, ortaokul ve liseli gençlere sosyal hizmet ve meslekî rehberlik sağlanacağından bahsedilmiştir” (Öcal, 2004:61).

Günümüzde “genel eğitim veren kurumlar içinde, 8 yıllık ilköğretim zorunludur. Ortaöğretim kurumları ilköğretime dayalı en az 3 yıllık eğitim veren genel, meslekî ve teknik öğretim kurumlarıdır. 2005-2006 öğretim yılından başlayarak lise öğretimleri 4 yıla

çıkarılmıştır. Genel öğretim kurumları, 15-17 yaşlar arasındaki gençleri hem yaşama ve hem de yükseköğretime hazırlayan en az üç yıllık öğretim kurumlarıdır” (Ültanır, 2005).

“İlköğretimin amacı; her Türk çocuğunun iyi birer yurttaş olabilmesi için, gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlık kazanmasını, milli ahlâk anlayışına uygun olarak yetişmesini, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda hayata ve bir üst öğrenime hazırlanmasını sağlamaktır. İlköğretim son ders yılının ikinci yarısında öğrencilere, ortaöğretimde devam edilebilecek okul ve programların hangi mesleklerin yolunu açabileceği ve bu mesleklerin kendilerine sağlayacağı yaşam standardı konusunda tanıtıcı bilgiler vermek üzere rehberlik servislerince gerekli çalışmalar yapılır” (Erdoğan, 2003b:11).

Türkiye’de yöneltmenin yasal dayanağı “T.C. Anayasasından kaynaklanan, 12.01.1961 tarihli ve 222 sayılı İlköğretim Kanunu, 14.06.1973 tarihli 1739 sayılı “Millî Eğitim Temel Kanunu” ve bu yasalarda değişiklik yapan 16.08.1997 tarihli 4306 sayılı kanunla kabul edilen <8 yıllık sürekli İlköğretimin> temel esaslarına göre son ders yılının ikinci yarısında öğrencilerin hayata ve üst öğrenime yöneltmeleri öngörülmektedir” (Özgüven, 1998:380-381). Ayrıca 17.4.2001 tarihli ve 24376 sayılı Resmî Gazete’de, Mayıs 2001 tarihli ve 2524 sayılı Tebliğler Dergisi’nde yayınlanan Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği’nde meslekî rehberliğin hangi hususları içerdiği açıklanmıştır.

Günümüzde okullarda, Rehberlik Araştırma Merkezlerinde, çeşitli özel dershanelerde ve Türkiye İş Kurumunda mesleğe yöneltme çalışmaları yapılmaktadır. “Türkiye İş Kurumu’nda bugün <Meslekî Danışma Merkezi> adlı bir bölüm, müracaat eden kişi ve kuruluşlara meslek seçme ve yerleştirmede hizmet vermektedir. Millî Eğitim Bakanlığı ile iş birliği içinde çalışmaktadır. Bu amaçla aralarında iş birliği protokolü imzalanmıştır” (Binbaşoğlu, 2004:48).

Aşağıda Millî Eğitim Bakanlığı kanun, karar, yönetmelik, yönerge, genelge ve sınıf rehberlik programında mesleğe yöneltme ile ilgili alınan kararlar belirtilmiştir. Bu kanun, karar, yönetmelik, yönerge, genelge ve sınıf rehberlik programı aşağıda sıralanmıştır.

- 1973 yılı 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu,
- 17.4.2001 tarihli ve 24376 sayılı Resmî Gazete’de Mayıs 2001 tarihli ve 2524 sayılı Tebliğler Dergisi’nde yayınlanan Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği,
- 27.08.2003 tarihli ve 25212 sayılı “İlköğretim Kurumları Yönetmeliği”,

- 16.08.1997 tarihinde kabul edilen 4306 sayılı Sekiz Yıllık Kesintisiz Eğitim Kanunu,
 - Eylül 2003 tarihli ve 2552 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayımlanan 18.08.2003 tarihli ve 231 karar sayılı İlköğretimde Yönelme Yönergesi,
 - Aralık 2004 tarihli Tebliğler Dergisinde yayımlanan 8.12.2004 tarihli ve 25664 sayılı “Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Sınıf Geçme ve Sınav Yönetmeliği,
 - 17.04. 2006 tarihli 2537 sayılı “10. Sınıfta Alana Geçiş ve Teknik Lise Öğrenci Kayıtları” başlıklı genelge,
 - 02.08.2006 tarihli ve 329 sayılı “İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programı”,
 - 30.03.2007 tarihli ve 30 sayılı “Meslekî ve Teknik Eğitimde Tanıtım ve Yönelme Çalışmaları” başlıklı genelgedir.
- Ayrıca mesleğe yönelme ile ilgili Beş Yıllık Kalkınma Plânları ve Millî Eğitim Şûraları'nda alınan kararlar da ayrı başlıklar altında belirtilmiştir.

2.3.1.2. Mesleğe Yönelme ile İlgili Millî Eğitim Bakanlığınca Alınan Kararlar

• Millî Eğitim Temel Kanunu

Millî Eğitim Temel Kanun'unda, Türk Millî Eğitimi'nin genel amacı içinde bireyleri topluma faydalı şekilde, kendi ilgi, istek ve becerileri doğrultusunda yetiştirmek gereği belirtilmiştir. “İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak” (MEB, 1973).

Aynı kanun ikinci bölümünde Türk Millî Eğitimi'nin temel ilkeleri arasında “Yönelme” başlığı altında “Fertler, eğitimleri süresince, ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda çeşitli programlara ya da okullara yöneltilerek yetiştirilirler” (MEB, 1973) yazılıdır.

“Millî Eğitim Temel Kanunu Madde 23, ek:16.08.1997-4306 sayılı kanunun 4. maddesine göre, İlköğretimin son ders yılının ikinci yarısında öğrencilere, orta öğretimde devam edebilecek okul ve programların hangi mesleklerin yolunu açabileceği ve bu mesleklerin kendilerine sağlayacağı yaşam standardı konusunda tanıtıcı bilgiler vermek üzere rehberlik servislerince gerekli çalışmalar yapılır” (MEB, 2002a:31).

- **Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği**

Millî Eğitim Bakanlığı 17.4.2001 tarihli ve 24376 sayılı Resmî Gazete’de, Mayıs 2001 tarihli ve 2524 sayılı Tebliğler Dergisin’de yayınlanan “Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliğine” göre meslekî rehberlik:

Eğitim sürecinde her öğrenciye; meslekî tercih yapması, kendine uygun mesleğe yönelmesi, iş yaşamına ve mesleğe hazırlanması için gerekli rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri verilir. Bu hizmetlerde aşağıdaki hususlar temel alınır:

a) Hizmetler bir süreç olarak ele alınır, okulöncesi eğitim ve ilköğretimin başlaması ile birlikte bu hizmetler verilir.

b) Hizmetlerde öğrencinin içinde bulunduğu gelişim dönemi ve bireysel özellikleri dikkate alınır.

c) Öğrenciye ve velisine; öğrencinin özellikleri, iş dünyası, meslekler ve bunları edinme yollarına ilişkin güncel bilgiler sistemli olarak aktarılır.

d) Öğrenci, bir meslek alanı ya da mesleği seçme baskısı altında bırakılmaz (MEB, 2001).

- **İlköğretim Kurumları Yönetmeliği**

27.08.2003 tarihli ve 25212 sayılı “İlköğretim Kurumları Yönetmeliği” 2552 sayılı Eylül 2003 tarihli Tebliğler Dergisinde yayınlanmıştır. Bu yönetmeliğin birinci kısımda ilköğretimin amaçları açıklanmıştır. Bu amaçlar içinde 5. maddede; öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini geliştirerek onları hayata ve üst öğrenime hazırlamak, öğrencilerin ilgi alanlarının ve kişilik özelliklerinin ortaya çıkmasını sağlamak, meslekleri tanıtmak ve seçeceği mesleğe uygun okul ve kurumlara yönlendirmek bulunmaktadır (MEB, 2003b).

- **Sekiz Yıllık Kesintisiz Eğitim Kanunu**

“Okullarda yürütülen yönlendirme hizmetlerinin güçlendirilmesi gereği, 16.08.1997 tarihinde kabul edilen 4306 sayılı Sekiz Yıllık Kesintisiz Eğitim Kanunu’nda <İlköğretim son ders yılının ikinci yarısında öğrencilere, orta öğretimde devam edilebilecek okul ve programların hangi mesleklerin yolunu açabileceği ve bu mesleklerin kendilerine sağlayacağı yaşam standardı konusunda tanıtıcı bilgiler vermek üzere rehberlik servislerince gerekli çalışmalar yapılır.> ifadesi ile belirtilmektedir” (Kuzgun, 2006:15).

Bu kanun maddeleri arasında aşağıdaki maddeler bulunmaktadır:

1. Millî Eğitim Sistemi, her bakımdan, bu yöneltmeyi gerçekleştirecek biçimde düzenlenir. Bu amaçla, ortaöğretim kurumlarına, eğitim programlarının hedeflerine uygun düşecek şekilde hazırlık sınıfları konulabilir.

2. Yöneltmede ve başarının ölçülmesinde rehberlik hizmetlerinden ve objektif ölçme ve değerlendirme metotlarından yararlanır.

3. İlköğretimin son ders yılının ikinci yarısında öğrencilere, ortaöğretimde devam edilebilecek okul ve programların hangi mesleklerin yolunu açabileceği ve bu mesleklerin kendilerine sağlayacağı yaşam standardı konusunda tanıtıcı bilgiler vermek üzere rehberlik servislerince gerekli çalışmalar yapılır (MEB, 1973).

• İlköğretimde Yöneltme Yönergesi

Ülkemizde ilköğretim okullarında uygulanan meslekî rehberlik çalışmalarının en önemli dayanağı Eylül 2003 tarihli ve 2552 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayımlanan "İlköğretimde Yöneltme Yönergesi"dir. Bu yönergede yöneltmenin amaçları şöyle açıklanmaktadır:

a) yeteneklerini, ilgilerini ve kişilik özelliklerini tanımalarına, isteklerinin farkında olmalarına,

b) sahip oldukları benlik kavramının kendi geleceklerini ve meslek seçimini etkileyeceğini anlamalarına,

c) tüm mesleklerin topluma yararlı olduğu bilincini geliştirmelerine,

d) eğitim sürecinde farklı programlar, kendilerini sınavabilecekleri seçmeli dersler, ders dışı etkinlikler, üst öğrenim kurumları ve çalışma alanları hakkında bilgi sahibi olmalarına,

e) meslek inceleme yöntemlerini kavramalarına ve bu yöntemleri uygulamalarına,

f) yaşamları ile ilgili kararlar alabilmelerine, uygulayabilmelerine ve alacakları kararların sonuçlarını önceden kestirebilmelerine,

g) akademik başarının üst öğrenim kurumlarına ya da çalışma hayatına yönelmelerinde önemli olduğunu kavramalarına,

h) niteliklerine uygun akademik eğitime, meslekî ve teknik eğitime ya da güzel sanatlar eğitimine yönelmelerine yardımcı olmaktır.

Bu doğrultuda öğrencinin ilgi, istek, yetenek ve kişilik özellikleri hakkında velinin de bilgilendirilmesi ve yöneltme sürecine katılımı sağlanır (MEB, 2003a:540).

Bu yönerge doğrultusunda öğrencilerin ilgi ve yetenekleri göz önünde bulundurularak şu çalışmalar yapılır: Ana sınıfından itibaren her öğrenciye ait bir öğrenci dosyası tutulur. 6,7 ve 8. sınıfların her şubesi için şubede ders okutan branş öğretmenleri tarafından sınıf gözlem formu doldurulur. İlköğretimde yöneltme yönergesi madde 16'ya göre, “öğrencilerin gözlenip izlenerek, farkında olunan ilgi, yetenek ve kişilik özelliklerinin kaydedilmesi amacıyla her sınıf için sınıf ve branş öğretmenleri tarafından sınıf gözlem formu düzenlenir. Sınıf gözlem formunda; kişilik özellikleri ile sözel-dilsel, mantıksal-matematiksel, görsel-uzamsal, kişiler arası (sosyal), içsel, müziksel-ritmik, bedensel-kinestetik ve doğa alanlarına yer verilmiş, alanlara yönelik ilgi ve yetenek belirten ölçütler sıralanmıştır” (MEB, 2003a:544). Sınıf gözlem formu Nisan ayı sonuna kadar şube rehber öğretmenine teslim edilir.

Şube rehber öğretmeni tarafından sınıf gözlem formlarına dayanılarak her öğrenci için gözlem raporu düzenlenir. Mayıs ayında yapılan veli bilgilendirme toplantısında gözlem raporlarının bir örneği velilere verilir. Gözlem raporunda öğrenci ve veli görüşlerinin yazılabileceği bir bölüm mevcuttur. Bir hafta sonra öğrenci ya da velinin görüşleri de rapora eklenerek okula geri gönderilir. Gözlem raporları okul müdürü tarafından onaylanır ve öğrenci dosyasında saklanır. Diploma almaya hak kazanmış öğrencilere yöneltme öneri kurulu tarafından hazırlanmış iki nüsha yöneltme öneri formunun bir örneği diploma ile verilir. Diğer nüsha ise öğrenci dosyası ile kayıt yaptırdığı kuruma gönderilir.

• Ortaöğretimde Mesleğe Yöneltme Çalışmaları

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun amaç ve görevler başlıklı 28'inci maddesine göre, “ortaöğretimin amaç ve görevleri; öğrencileri, çeşitli program ve okullara ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda yükseköğretime ya da hem mesleğe hem de yükseköğretime ya da hayata ve iş alanlarına hazırlamaktır. Bu görevler yerine getirilirken öğrencilerin istekleri ve kabiliyetleri ile toplumun ihtiyaçları arasında denge sağlanır”. Ortaöğretimde yöneltme başlıklı 30'uncu maddesinde ise, “yöneltme temel eğitimde başlar, yanılmaları önlemek ve muhtemel gelişmelere göre yeniden yöneltmeyi sağlamak için ortaöğretimde de devam eder. Yöneltme esasları ve çeşitli programlar veya ortaöğretim okulları arasında yapılacak yatay ve dikey geçiş şartları, Millî Eğitim Bakanlığınca düzenlenir” hükümleri yer almaktadır (MEB, 1973).

Talim ve Terbiye Kurulunun 07.6.2005 tarihli ve 184 sayılı kararı ile 2005–2006 eğitim-öğretim yılından itibaren, bütün orta öğretim kurumlarının öğretim süresi kademeli olarak 4 yıla çıkarıldı. 9'uncu sınıf, genel liseler ile meslekî ve teknik ortaöğretim kurumlarında ortak sınıf olarak kabul edildi ve öğretim programları da buna göre düzenlendi. Yeni düzenlemeye göre öğrenciler, 10'uncu sınıftan itibaren kaydolacakları alanda ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda eğitim-öğretimlerini sürdüreceklerdir (MEB, 2006).

Talim ve Terbiye Kurulunun 14.07.2005 tarih ve 193 sayılı kararı gereği Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Haftalık Ders Çizelgeleri genelgesinde, genel liseler ile tüm meslekî ve teknik ortaöğretim kurumlarının 9. sınıflarına 2 ders saati “Tanıtım ve Yönlendirme” dersinin konulması kararlaştırılmıştır.

- **Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Sınıf Geçme Ve Sınav Yönetmeliği**

Aralık 2004 tarihli Tebliğler Dergisinde yayınlanan 8.12.2004 tarihli ve 25664 sayılı “Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Sınıf Geçme Ve Sınav Yönetmeliği” ikinci kısım birinci bölümünde bulunan program ve dersler başlığında ortak dersler, alan dersleri seçmeli dersler tanımlanmıştır. Ortak dersler; öğrencilerin okulu bitirinceye kadar almakla yükümlü olduğu derslerdir. Bu dersler, bütün öğrencilere asgarî ortak genel kültür vermek, toplum sorunlarına duyarlı, yurdun ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunma bilincini ve gücünü kazandırma amacına yöneliktir. Alan/dal dersleri, öğrenciyi hedeflediği yüksek öğrenim programlarına ya da mesleğe, iş alanlarına yönelten ve ona bu yönde gelişme imkânı sağlayan derslerdir. Seçmeli dersler; öğrencilerin yöneldiği alan/dalda gelişmelerine ya da ilgi ve istekleri doğrultusunda çeşitli programlarda ilerlemelerine, kişisel yeteneklerini geliştirmelerine imkân sağlayan derslerdir.

Aynı yönetmeliğin ikinci kısım ikinci bölümünde öğrencilerin alanlarının belirlenmesi ve ders seçimi ile ilgili düzenlemeler açıklanmıştır. Bu açıklamaların belirtildiği madde 10'a göre;

Okul türlerine göre öğretim programlarında yer alacak alan/dallar ile bu alan/dalların hangi sınıflarda seçileceği ve alanlara kaynaklık eden dersler, okulların haftalık ders çizelgelerinde belirtilir.

Öğrenciler, ilköğretimdeki yöneltme esas ve ölçütleri de dikkate alınarak kendisinin ve velisinin görüşü doğrultusunda ilgili müdür yardımcısı, sınıf rehber öğretmeni ve rehber öğretmen tarafından ilgi, istek, yetenek ve derslerdeki başarı durumlarına göre alanlara yönlendirilir.

Yönelme ya da yönlendirmede, alanlara kaynaklık eden derslerin yılsonu notları ya da yılsonu notlarının ağırlıklı ortalaması esas alınır.

Öğrencilerden;

- a) Alana kaynaklık eden derslerin her birinden başarılı olanlar istediği alana,
- b) Alana kaynaklık eden derslerden başarısız dersi bulunup bu derslerin yılsonu notlarının ağırlıklı ortalaması en az 2.50 olanlar o alana,
- c) (a) ve (b) bentlerindeki şartları taşımayanlar, alana kaynaklık eden derslerin yılsonu notlarının ağırlıklı ortalamasının yüksek olduğu alana yönlendirilir.

Alan seçimi, ders kesiminden itibaren yeni ders yılının başlamasına kadar geçen süre içinde yapılır. Zorunlu hâllerde bu tarihten sonra da alan seçimi yaptırılabilir. Alanını seçen öğrenciler, alana geçiş şartlarını taşımaları kaydıyla ders yılı başından itibaren bir ay içinde alanını değiştirebilir (MEB, 2004).

• 10. Sınıfta Alana Geçiş Ve Teknik Lise Öğrenci Kayıtları Genelgesi

17.04. 2006 tarihli 2537 sayılı “10. Sınıfta Alana Geçiş Ve Teknik Lise Öğrenci Kayıtları” genelgesine göre; ortaöğretim kurumlarının 9'uncu sınıfına devam eden öğrencilerden meslekî ve teknik ortaöğretim kurumlarına geçmek isteyenler için yapılacak alana yöneltme çalışmaları aşağıdaki basamaklardan oluşur:

1. Ortaöğretim kurumlarının 9'uncu sınıfında okuyan öğrencilerin 10'uncu sınıftan itibaren yönelebilecekleri alanı belirlemek ve yöneltme tavsiyesinde bulunmak amacıyla öğrenci ve velisinin tercihleri doğrultusunda, Alana Yöneltme Tavsiye Formu üzerinde sınıf rehber öğretmeni, okul rehber öğretmeni ile tanıtım ve yönlendirme dersi öğretmeni tarafından yapılacak değerlendirme sonucunda, Ön Kayıt Formu doldurulacaktır.

2. Alana yöneltme tavsiyesinin belirlenmesinde;

- a) 9'uncu sınıfta okul rehber öğretmeni ile sınıf rehber öğretmenince uygulanan meslekî rehberlikle ilgili anket sonuçları,
- b) 9'uncu sınıf yılsonu başarı ortalaması,
- c) ilköğretim okulu diploma notu,
- ç) İlköğretim Yöneltme Öneri Formu,

d) Sağlık durumunun öğrenim görmek istediği alana uygunluğu dikkate alınacaktır. Tercihleri göz önünde bulundurularak, öğrencinin öğrenimini başarı ile sürdürebileceği alan/alanlara ilişkin yöneltme tavsiyesi sonuçları Ön Kayıt Formunda gösterilecektir.

3. Öğrenciler, öğrenim gördüğü okul bünyesinde eğitimi yapılan ya da başka bir meslekî ve teknik ortaöğretim kurumunda bulunan alanları tercih edebileceklerdir.

4. Alana yerleştirme, programın özelliğine göre;

a) Mülakat ve/ya da genel yetenek sınavı sonucu (Yiyecek İçecek Hizmetleri, Büro Yönetimi ve Sekreterlik, Konaklama Hizmetleri, Enstrüman (Çalgı) Yapımı, gibi)

b) Genel lise programlarında, Ortaöğretim Kurumları Sınıf Geçme ve Sınav Yönetmeliği hükümlerine göre alana kaynaklık eden derslerdeki başarı durumu,

c) 9 uncu sınıf yılsonu başarı ortalaması % 50, ilköğretim okulu diploma notu % 30 ve Alana Yöneltme Tavsiye Formunda tercih edilen alan için belirlenen değerlendirme notu % 20 oranında etki ettirilmek suretiyle yapılacak sıralama esas alınarak yapılacaktır. Anadolu türü programlardan meslek lisesi programlarına geçiş yapmak isteyen öğrenciler daha önce kayıtlı oldukları alana doğrudan, farklı alana geçmek isteyenlerse 9'uncu sınıf yılsonu başarı ortalaması ile ilköğretim okulu diploma notu dikkate alınarak sıralamaya dâhil edileceklerdir. Ancak bu öğrencilere meslekî rehberlikle ilgili anketler uygulanmadığından, 9'uncu sınıf yılsonu başarı ortalaması ile ilköğretim okulu diploma notu eşit olarak değerlendirilecektir.

5. Genel liselerden meslekî ve teknik ortaöğretim kurumlarına geçiş yapmak isteyenler yukarıdaki ilke ve esaslara, meslekî ve teknik ortaöğretim kurumlarının 9'uncu sınıfında kayıtlı olup genel liselere geçiş yapmak isteyen öğrenciler ise bu okullar ve alanlarına öğrenci kayıt ve kabulleri ile ilgili esaslara uyacaklardır.

6. Bir öğrenci, Ön Kayıt Formunu okuluna onaylatmak kaydıyla, kayıtlı olduğu okul dışında en fazla iki okula daha başvurabilecek ve her okul için en fazla 5 alan tercihi yapabilecektir. Ön Kayıt Formu öğrenci, veli ve sınıf rehber öğretmeni tarafından imzalanacaktır.

7. Okul müdürlükleri, başvuruların bitimi tarihi itibarıyla öğrenci kayıt kabul ve nakil komisyonu marifetiyle başvuruları değerlendirecektir. Değerlendirmede, diğer okullardan gelen öğrenciler her hangi bir ayrıma tabi tutulmayacaktır.

8. Yerleştirme listeleri, alanın kontenjan sayısı kadar asıl, bunun yarısı kadar yedek olacak şekilde hazırlanacaktır.

9. Tercihlerin belli alanlarda yoğunlaşması ve yerleştirme kriterlerine göre aynı puanlı öğrenci sayısının kontenjanı aşması durumunda, sırasıyla;

a) Alana Yönelme Tavsiye Formunda ilgili alan için belirlenen değerlendirme notu,

b) 9'uncu sınıf yılsonu başarı ortalaması,

c) ilköğretim diploma notu,

ç) tercih formundaki sıralama önceliği ile sıralamadaki yerleri belirlenecektir.

10. Bir alanda eğitime başlanabilmesi için kayıtların bitim tarihi itibarıyla en az 12 öğrencinin kayıt yaptırmış olması şartı aranacaktır. Ders yılı içerisinde öğrenci sayısının 12'nin altına düşmesi halinde o alanda eğitime devam edilecek, ancak bu öğrenciler 11 inci sınıfta dala ayrılırken çoğunluğun tercih ettiği dala ya da başka bir okulda öğrenime devam edeceklerdir. 2539 sayılı ve Ağustos 2002 tarihli Tebliğler Dergisi'nde yayınlanan 3.7.2002 tarihli ve 24804 sayılı Meslekî ve Teknik Eğitim Yönetmeliğinin 38. maddesine göre anne ya da baba mesleği ile ilgili dalı tercih eden öğrenciler, bu durumlarını belgelendirmeleri kaydıyla doğrudan bu dala yerleştirileceklerdir (MEB, 2006b).

• **İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programı**

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 02.08.2006 tarihli ve 329 sayılı kararı gereği kabul edilen "İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programı", 2006–2007 öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlanmıştır. İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programında yeterlik alanlarına göre kazanımların dağılımı yapılmıştır. Programda bulunan yeterlilik alanları; okula ve çevreye uyum, eğitsel başarı, kendini kabul, kişiler arası ilişkiler, aile ve toplum, güvenli ve sağlıklı hayat, eğitsel ve meslekî gelişimdir. Bu programda bulunan meslekî gelişim yeterlilik alanına ait hedeflenen kazanımlar 1. sınıftan 12. sınıfa kadar olmak üzere sınıf düzeyinde aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 7. İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programına Ait Sınıf Düzeyinde Kazanımların Listesi

Kazanım Numarası	Yeterlilik Alanı	Sınıf
175.	Eğitsel ve meslekî plânlama dosyası hazırlar.	1
176.	Anne babasının ve çevresindeki diğer çalışanların mesleklerini tanır.	1
177.	Yapmaktan hoşlandıklarını ve hoşlanmadıklarını ifade eder.	2
178.	Mesleklerin birbirine benzer ve birbirinden farklı özelliklerinin olduğunu açıklar.	3
179.	Çeşitli mesleklerde çalışanların yaptıkları işlerden örnekler verir.	3
180.	Yerel çevresinde bulunan işlerden örnekler verir.	4
181.	Çalışmanın insanlar ve toplum için önemini açıklar.	5
182.	Okuldaki derslerin mesleklerle olan ilişkisini açıklar.	6
183.	İlgilerin meslek seçimindeki rolünü fark eder.	7
184.	Meslek seçiminin önemini fark eder.	7
185.	İş başvurusu için öz geçmiş yazar.	8
186.	Ortaöğretim tercihlerini yaparken eğitsel ve meslekî plânlama dosyası ile okulda uygulanan test ve test dışı tekniklerin sonuçlarından yararlanır.	8
187.	İlköğretim sonrasında yapılabilecek işleri belirler.	8
188.	Yeteneklerin meslek seçimindeki rolünü fark eder.	8
189.	İlgi duyduğu mesleklerin gerektirdiği eğitim ve kişisel özelliklerini ifade eder.	8
190.	Geleceğin meslekleri hakkında bilgi toplar.	8
191.	Meslekî amaçlara ulaşmada genel ortaöğretim programları değerlendirir.	8
192.	Meslekî amaçlara ulaşmada meslekî teknik programları değerlendirir.	8
193.	Alan seçimine etki eden faktörleri sıralar.	9
194.	Seçeceği mesleğin geleceğini nasıl etkileyeceğini açıklar.	9
195.	Kendini tanımanın alan seçimindeki önemini fark eder.	9
196.	İlgileri, yetenekleri, değerleri ve kişilik özellikleri ile seçeceği alan/meslek arasında ilişki kurar.	9
197.	Alan seçiminde kendini ve içinde bulunduğu koşulları gerçekçi bir biçimde değerlendirir.	9
198.	Alan seçimi ile meslekler arasındaki ilişkiyi açıklar.	9
199.	Okulda seçebileceği alanlarla ilgili bilgi toplar.	9
200.	Eğitsel ve meslekî plânlama dosyasını yeniden düzenler.	9
201.	Alan seçerken eğitsel ve meslekî plânlama dosyasından yararlanır.	9

202.	İlgi, yetenek, değer ve kişilik özelliklerine uygun alan seçimi yapar.	9
203.	Değerlerin meslek seçimindeki rolünü açıklar.	10
204.	Meslekî doyum ile ilgi, yetenek, değer ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi fark eder.	10
205.	İlgi duyduğu mesleklerin gerektirdiği eğitim hakkında bilgi toplar.	10
206.	İlgi duyduğu mesleklerin gerektirdiği kişisel özellikler ile ilgili bilgi toplar.	10
207.	Ön yargıların meslek seçimine etkilerini değerlendirir.	10
208.	Ortaöğretim sonrasında işe ve mesleğe hazırlayan kurum ve kursları araştırır.	10
209.	Meslekî bilgi kaynakları hakkında bilgi toplar.	10
210.	Meslekî bilgi kaynaklarından yararlanır.	10
211.	Yükseköğrenime yönelik meslekî ve akademik program seçenekleri hakkında bilgi edinir.	10
212.	Önemi artan ve azalan meslekler hakkında bilgi toplar.	11
213.	Yükseköğretim programları ve koşulları hakkında bilgi toplar.	11
214.	Ortaöğretim sonrasında işe ve mesleğe hazırlayan kurum ve kurslar hakkında bilgi toplar.	11
215.	Meslekî amaçlara ulaşmada kitle iletişim araçlarından yararlanır.	11
216.	Meslekî amaçlara ulaşmada çeşitli yükseköğretim kurumlarının koşullarını değerlendirir.	11
217.	Yurt içi ve yurt dışı eğitim olanakları ve başvuru koşullarına ilişkin bilgi edinir.	11
218.	Yükseköğretimde yararlanabileceği burslar ve yurtlar konusunda bilgi edinir.	11
219.	Ekonomik ve toplumsal ihtiyaçların meslek seçimine etkilerini açıklar.	11
220.	Staj yapabileceği yerlerle ilgili bilgi toplar.	11
221.	Uluslararası iş piyasasında geçerliği olan meslekler hakkında bilgi edinir.	11
222.	Yerel çevrede bulunan işleri değerlendirir.	12
223.	Ortaöğretim sonrasında kendisine uygun olacak iş imkânlarını belirler.	12
224.	Üretkenliğin toplum açısından önemini fark eder.	12

225.	Kişisel çabası ile edinebileceği bilgi, beceri ve birikimlerin başarılı bir iş yaşamı için gereğini açıklar.	12
226.	Kısa ve uzun dönemde mesleki hedeflerini belirler.	12
227.	Kendi kişilik özelliklerini iş bulma, sürdürme ve geliştirme açısından değerlendirir.	12
228.	İş ve meslek yaşamında etik değerlerin önemini fark eder.	12
229.	Yöneleceği iş ya da mesleğin iş piyasası, çalışma alanı ve koşullarıyla ilgili bilgi toplar.	12
230.	Hayat boyu öğrenme ile meslek hayatı arasındaki ilişkiyi açıklar.	12
231.	Çeşitli amaçlar için öz geçmiş yazar.	12
232.	İş görüşme tekniklerini açıklar.	12
233.	İşverenlerin ve çalışanların hak ve sorumluluklarına ilişkin bilgi toplar.	12
234.	Meslekî deneyimin iş bulmada ve iş başarısındaki önemini açıklar.	12
235.	Staj yapabileceği yerleri belirler.	12
236.	Yükseköğretim programını seçerken “eğitsel ve meslekî plânlama dosyası”ndan yararlanır.	12
237.	Ortaöğretim sonrasında işe ve mesleğe hazırlayan kurum ve kursları değerlendirir.	12
238.	Yükseköğretim programlarını ve koşullarını değerlendirir.	12
239.	Yükseköğretim programlarını seçerken kendisini gerçekçi değerlendirmenin önemini fark eder.	12
240.	Yükseköğretim programları ile ilgili tercihlerini kişisel, sosyal, akademik ve meslekî açılardan kendisine uygunluğuna göre değerlendirir.	12

- **“Meslekî ve Teknik Eğitimde Tanıtım ve Yönelme Çalışmaları” Genelgesi**

30.03.2007 tarihli ve 30 sayılı “Meslekî ve Teknik Eğitimde Tanıtım ve Yönelme Çalışmaları” başlıklı genelge de İl ve İlçe Millî Eğitim Müdürlükleri, İlköğretim Okulu Müdürlükleri, Genel Lise Müdürlükleri, Meslekî ve Teknik Ortaöğretim Kurumları Müdürlüklerince yapılması gereken çalışmalar belirtilmiştir. Bu genelgeye göre, İlköğretim Okulu Müdürlüklerince yapılması gerekenler aşağıda sıralanmıştır.

1. Meslekî ve teknik eğitimi tanıtım ve yönelme çalışmaları için rehberlik ve sosyal etkinlikler saati dışında da özel zaman dilimi ayrılması, mümkün olduğu takdirde öğrenci ve velinin birlikte bu etkinliğe katılımı sağlanacaktır.

2. Etkinliklerde konu ile ilgili broşür, afiş, film, VCD, DVD gibi görsel ve yazılı araç ve gereçlerden yararlanılacak, ayrıca mümkün olanların öğrencilere dağıtımı yapılacaktır.

3. Meslekî ve teknik eğitimi tanıtım ve yönlendirme ekipleriyle işbirliği yapılarak Türkiye İş Kurumu, meslek odaları ve diğer meslekî sivil toplum kurum ve kuruluşlarına karşılıklı ziyarette bulunulacak ve okullarda panel, seminer, konferans gibi etkinlikler düzenlenecektir.

4. Meslekî ve Teknik Ortaöğretim kurumlarına plânlı ziyaretler düzenlenerek, 6,7 ve 8. sınıf öğrencilerine atölye, laboratuvar ve eğitim ortamları gezdirilecektir.

5. Öğrencilere verilen proje ve performans ödevlerinde, meslekleri tanımalarına imkân sağlayacak konulara da yer verilecektir.

6. İl ve ilçelerde düzenlenen meslekî ve teknik eğitim fuarları, yılsonu sergileri, proje tabanlı beceri yarışması, proje yarışması, robot yarışması gibi etkinlikleri, ilköğretim öğrencilerinin ziyaret etmesi sağlanacaktır.

7. Öğrenciler, meslekî ve teknik eğitim okul ve kurumlarındaki yatılılık ve bursluluk imkânları konusunda bilgilendirilecektir (MEB, 2007b).

2.3.1.3. Millî Eğitim Şûraları'nda Mesleğe Yönelme

• Birinci Millî Eğitim Şûrası (17-29 Temmuz 1939)

17-29 Temmuz 1939 tarihinde toplanan birinci Millî Eğitim Şûrası'nda dönemin Meslekî ve Teknik Öğretim Müdürü Rüştü Uzel Birinci Dünya Savaşı ve İstiklâl Savaşı sırasında teknik eleman eksikliği çekildiğini belirtmiştir. İlerleyen yıllarda yapılan çeşitli çalışmalar sonucunda raporlar hazırlanmış ve bu raporlara göre ülkemizin teknik ve iktisadî işlerinin programlaştırılması ve plânlaştırılması 1927 yılında kurulan Maarif Vekilliği'ne bırakılmıştır. Böylece kızlar için meslekî eğitim, endüstrimizin ve ordumuzun muhtaç olduğu teknik elemanları ve teknisyenleri yetiştirmek üzere sanat okulları, ticarî firmalar ve bankaların ihtiyaçları olan elemanları yetiştirmek üzere ticaret okullarını içeren üç zümreden oluşan meslekî eğitim sistemi kurulmuştur (MEB, 1991a: 476-477).

• Beşinci Millî Eğitim Şûrası (5-14 Şubat 1953)

5-14 Şubat 1953 tarihinde toplanan beşinci Millî Eğitim Şûrası'nda zamanında okuyamamış ve ilköğretim çağı dışına çıkmış, üst dereceli öğrenim kurumlarına gidemeyecek olan vatandaşlardan isteklilerin genel bilgilerini arttırmak amacıyla yetiştirici

ve tamamlayıcı kursların düzenlenmesi gereği belirtilmiştir. Bu kurslar tüzel kişiler, belediyeler, özel idareler ve devlet tarafından açılabilirdi (MEB, 1991b: 220).

- **Altıncı Millî Eğitim Şûrası (18-23 Mart 1957)**

18-23 Mart 1957 tarihinde toplanan altıncı Millî Eğitim Şûrası'nda Türk Mimar Odaları Birliği'nin Meslekî ve Teknik Öğretimle ilgili hazırladığı raporun İlk Öğretime ve Ortaöğretime Geçiş başlığı altında, öğretimin konularının insandaki ilgileri uyandıracak ve ileride bir mesleğin temelini oluşturacak yeterlilikleri ortaya çıkaran biçimde işlenmesi gereği belirtilmiştir. Ayrıca aynı raporda ilkokul çocuklarının meslek seçme yaşına gelince bir meslek kazanmalarına yaracak hüner kurslarının olması gereği belirtilmiştir (MEB; 1991c: 50-51).

- **Yedinci Millî Eğitim Şûrası (1961)**

“Yedinci Millî Eğitim Şûrası'nda rehberliğin, öğrencileri bütün yönleri ile tanıyıp, onların çevreye uyum sağlamalarına ve yeteneklerine uygun bir yol seçmelerine yardım hizmeti olarak anlaşılakta olduğu görülmektedir. Rehberlik hizmetlerinin yürütülmesi için bireysel rehberlik faaliyetlerinden ayrı olarak haftada bir saatin grup etkinliklerine ayrılması gerektiği bu şûrada önerilmiştir” (Kuzgun, 2006:13).

- **Sekizinci Millî Eğitim Şûrası (28 Eylül- 3 Ekim 1970)**

28 Eylül- 3 Ekim 1970 tarihleri arasında toplanan Sekizinci Millî Eğitim Şûrası'nda mesleğe yöneltme ile ilgili alınan kararlar aşağıda sıralanmıştır.

1. İlkokulu bitiren her istekli öğrenci, orta öğretime devam etmek ve genel, meslekî ve teknik her türlü orta öğretim imkânlarından ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde yararlanmak hakkına sahiptir.

2. Ortaöğretimin görevi, öğrencilere kişisel ve toplumsal hayatın gerektirdiği nitelikte ortak bir genel kültür ve vatandaşlık eğitimi kazandırmak, onları ilgi, istidat ve kabiliyetlerine göre iş alanlarına, mesleklere ya da yükseköğretime hazırlamaktır.

3. 12-14 yaşlarındaki öğrencilere verilen birinci devre ortaöğretim, öğrencilere seçmeli dersler, ders dışı eğitsel ve sosyal faaliyetler, öğretmen-veli ilişkileri, sürekli gözlemler ve rehberlik yolu ile istidat ve kabiliyetlerini anlama, buna göre ya ikinci devrenin çeşitli programlarına yönelme, ya da hayata hazırlanma bakımından yardım edilir. İkinci devrenin çeşitli programlarına yöneltme yol gösterici nitelikte olup zorlayıcı değildir.

4. Sınıf öğretmenler kurulu, öğrencinin isteği ve sınıf öğretmenin teklifini de inceleyerek, çocuğun ikinci devre orta öğretimde yönelebileceği programı tayin hususunda öğrenci velisine yapılacak tavsiyeyi kararlaştırır. Okul idaresi bu tavsiyeyi öğrencinin okul dosyasına işler. Bu tavsiye zorlayıcı değil, yol göstericidir.

5. İkinci devre genel, meslekî ve tenkil orta eğitimin ilk yılı yöneltme sınıfıdır. Yöneltme yılında, birinci ve ikinci kanaat dönemleri sonlarında, sınıf öğretmenler kurulu, rehberlik servisinin teklifini, öğrencinin isteğini ve sınıf öğretmenin görüşünü de inceleyerek, öğrencinin yöneltme sınıfından sonra yönelebileceği programı seçme hususunda öğrenci velisine yapılacak tavsiyeyi kararlaştırır. Okul idaresi, yılsonunda yapılan tavsiyeyi öğrencinin okul dosyası ve karnesine işler. Bu tavsiye zorlayıcı değil, yol göstericidir (MEB 1991d: 130-131-132-133-134).

• **Onuncu Millî Eğitim Şûrası (23-26 Haziran 1981)**

23-26 Haziran 1981 tarihinde toplanan Onuncu Millî Eğitim Şûrası'nda alınan kararlar doğrultusunda yeni eğitim sisteminin öngördüğü rehberlik ve yöneltme hizmetleri:

1. zorunlu temel eğitim sonunda öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda örgün lise ve Meslek Teknik Okulu, programlarından hangisine girmesinin uygun olacağının kararlaştırılması,

2. temel eğitim sonunda örgün eğitim programlarından ayrılan öğrencilerin, yaygın eğitim programlarından kendi niteliklerine uygun iş ve meslek alanına girmeleri hususunda meslekî rehberlik yapılması,

3. orta öğretim düzeyinde, lise ve Meslek Teknik Okulu programlarından birine yöneltmiş öğrencilerin, dokuzuncu sınıfta izlenmesi ve yerleştirmede olabilecek yanlış ve hataların giderilmesi için gerekli yatay geçişlerin sağlanması,

4. lise ve Meslek Teknik Okulu programlarından yüksek eğitime gireceklerin hangi programlara girebilecekleri, yüksek eğitim programlarının nitelikleri ve koşulları yönünden öğrencilerin meslek seçimlerine yardım edilmesi, rehberlik yapılmasıdır (MEB, 1991e: 102).

Aynı şûrada rehberlik ve yöneltmede dikkate alınacak ilkeler belirlenmiştir. Bu ilkeler şunlardır:

- a. kişisel sorumluluk: yöneltmede son kararı kişi kendisi vermelidir,
- b. süreklilik: öğrencinin öğrenim hayatı boyunca sürmelidir,

c. fırsat eşitliği: öğrencilerin ilgi, istek ve kabiliyetleri doğrultusunda herkesin başarılı olabileceği bir programa yerleşmeyi amaç edinmelidir,

d. bütünlük: yöneltme yaygın ve örgün eğitim sistemini içine alacak şekilde bir bütünlük içinde temel ve ortaöğretimdeki tüm öğrencileri kapsamalı, sistemde kalan öğrenciler kadar, sistemden kopacakların yerleştirilmelerini de içine almalıdır (MEB, 1991e: 103).

1981 yılında toplanan 10. Millî Eğitim Şûrası'nda mesleğe yöneltme ile ilgili dikkate alınacak ölçütler ve durumlar şöyle belirlenmiştir:

1. Öğrencinin yetenek ve başarı durumu,
2. Öğrencinin isteğini ve işin nitelikleri,
3. Ailenin görüşü,
4. Program, işe girme ve devam edebilme koşulları,
5. Ülkenin insan gücü gereksinimi,
6. Okul rehberi ve sınıf öğretmenin genel görüşü (MEB, 1991e: 103-104).

• **On Beşinci Millî Eğitim Şûrası (13-17 Mayıs 1996)**

15. Millî Eğitim Şûrası'nda ilköğretimde yönlendirme ile ilgili alınan kararlar aşağıda belirtilmiştir.

1. Yakın bir gelecekte 5-6 yaş okul öncesi eğitim, ilköğretim bünyesine alınmalı, ilköğretim kesintisiz 8 yıllık zorunlu eğitim olarak uygulanmalı, 8 yılsonunda tek tip diploma verilmeli, 9. sınıf liseye ya da meslekî eğitime yönlendirme yılı olmalı, böylece ilköğretimde zorunlu 2+8+1 sistemi oluşturulmalıdır. Çocukluğun tam yaşandığı, çocukların kendilerini, ailelerin de çocuklarını tanıdığı bu dönemde bulunanlar çırak yapılmamalıdır. Uzun vadede zorunlu eğitim 18 yaşını kapsayacak şekilde düzenlenmelidir.

2. Bireyi tanıma ve yöneltmeye ilişkin rehberlik hizmetleri dördüncü sınıftan başlatılmakla birlikte, ilköğretimde gerçek yöneltme dokuzuncu sınıftan itibaren ele alınmalıdır.

3. Yönlendirme çalışmalarıyla öğrencilere, zaman ve enerjilerini, yetenek ve becerilerini, olumlu iş değerlendirmelerini geliştirecek bir disiplin kazandırılmalıdır.

4. Rehberlik hizmetleri, rehberlik ve psikolojik danışma alanında en az lisans eğitiminden geçmiş elemanlarca yürütülmelidir. Rehberlik hizmetleri kadrolarına, alan dışından atama yapılmamalıdır.

5. Her okulda bir rehberlik servisi kurmak ve uzman bulundurmak güç olabilir. Bu nedenle, rehberlik ve araştırma merkezlerinin sayısı çoğaltılmalı ve bu merkezlere rehberlik alanında yüksek lisans eğitilmiş elemanlar atayarak, öğretmenler sürekli desteklenmeli, özel ilgiye ihtiyaç duyan öğrencilere de rehberlik yapılmalıdır.

6. Okullarda verilen rehberlik hizmetlerine daha gerçekçi olarak yaklaşılmalı ve gereken önem verilmelidir” (MEB, 1996b:197-199-200).

• **On Altıncı Millî Eğitim Şûrası (22-26 Şubat 1999)**

22-26 Şubat 1999 tarihinde toplanan 16. Millî Eğitim Şûrası'nda eğitim kurumlarımızda yönelme ve danışmanlık hizmetlerinin yetersizliği Türk Millî Eğitiminin en önemli sorunlarından biri olarak görülmüştür. Bu sorunun çözümlenmesi için <Meslekî ve Teknik Eğitimin Orta Öğretim Sistemi Bütünlüğü İçinde Ağırlıklı Olarak Yeniden Yapılandırılması> Komisyonu raporunda aşağıdaki önerileri sunmuştur.

1. Var olan öğrenci gelişim dosyaları daha bilimsel standartlarda geliştirilmeli, her kademedeki kullanılması sağlanmalıdır.

2. İlköğretimin bütün sınıflarında meslek alanlarını tanıtıcı etkinliklere yer verilmelidir.

3. Rehberlik hizmetlerinden sorumlu olanların; okul, aile, kamu kurum ve kuruluşlarıyla iş birliği için meslek alanlarını tanıtıcı etkinlikleri düzenlemeleri sağlanmalıdır.

4. Her öğretmen sürekli rehberlik eğitimi almalı ve uygulamalıdır.

5. Seçmeli derslerin ilgi ve yeteneklerini geliştirici, ana meslek alanlarını ve eğitim olanaklarını, meslekî ve teknik öğretim programlarını tanıtıcı ve özendirici bir biçimde düzenlenmesi sağlanmalıdır.

6. İlköğretimin bütün sınıflarında yaz dönemlerinde kültür, beceri ve yönlendirmeye yönelik kurslar açılması uygun olur.

7. Eğitici kol etkinlikleri, eğitim programlarıyla bir bütünlük içerisinde, okul içinde ve dışında bireyin gelişimini esas alan düzenlemeleri kapsamalıdır.

8. a) Öğrencinin ilgi ve yeteneklerinin geliştirilmesi, ancak uygun ortamlarda mümkündür.

b) Bunun için, eğitim ortamlarının bina, alan ve kullanım yönünden zenginleştirilmesi sağlanmalıdır.

9. Sekizinci sınıflarda meslekleri tanıma ve yöneltmeye ağırlık verilmeli, öğrenciye en uygun olduğu düşünülen alan konusunda öğrencinin kişisel dosyasındaki bilgiler, öğretmen değerlendirmesi, başarı notları dikkate alınarak oluşturulacak tavsiye kararı, ilköğretim dönemi sonunda öğrenci ve velisine bildirilmelidir.

10. Ortaöğretimin ilk yılında öğrencilerin meslekî yönelmelerine yardım edecek biçimde kendi ilgi ve eğilimlerini ve gerekse temel meslek alanlarını tanımalarını sağlayacak geniş tabanlı eğitim programları uygulanmalı ve meslekî danışmanlık hizmeti verilmelidir.

11. Eğitici kol etkinliklerinin karşılığı olarak ödenmesi gereken ücret yönünden var olan sınırlamalar kaldırılmalı, eğitsel kol etkinliklerini yürüten öğretmenlerin ücret yönünden desteklenmesi sağlanmalıdır” (MEB, 1999a:122-123).

16. Millî Eğitim Şûrası'nda Yönelme İle İlgili Alınan Kararlar:

a. Meslekî ve Teknik Eğitimin Orta Öğretim Sistemi Bütünlüğü İçinde Ağırlıklı Olarak Yeniden Yapılandırılması ile İlgili Kararlar:

1. Genel eğitimi, teknolojik çevreden soyutlayan program anlayışı terk edilmelidir. Bunun yerine, bireyin içinde yaşadığı teknolojik ortamı, teknolojinin boyut ve olanaklarını tanıyıp anlamasını sağlama yoluyla, bunlardan yararlanma güç ve yeterliğinin yükseltilmesi temel alınmalı; ilköğretimden yükseköğretime kadar eğitim sürecinin bütününde teknoloji eğitimine yer verilmelidir. Bireyin kendisini ve yeterliklerini tanıma ve meslekî yöneliminde de bu eğitimin olanakları işe koşulmalıdır. Bu amaçla, gerekli insan gücü ve donanım alt yapısı geliştirilmelidir.

2. İlköğretimin amaçlarına ulaşabilmesi ve ortaöğretim sistemiyle gerekli bütünlüğün sağlanabilmesi için, teknoloji eğitimi programlarının yaşama aktararak bunların etkin biçimde uygulanması büyük önem taşımaktadır. Bu programlar ilköğretim sürecinde olabildiğince ağırlığı artırılarak sürdürülmeli ve alt sınıflardan başlamalıdır. Son yıllarda ise, öğrencilerin gerek toplum yaşamına gerekse daha ileri eğitim aşamalarına bilinçli yönelimlerini sağlamaya ilişkin olmalıdır. Bu bağlamda, yürütülecek programlarda ortak amaç, bir alanın gerektirdiği meslekî eğitimi vermek değil; aksine tüm meslek alanlarında geçerli olan teknoloji ve genel kültür öğelerini bir bütünlük içinde tanıtarak, bireyleri teknolojiyi bilen, tanıyan, uygulayan ve geliştiren insanlar olarak uyumlu ve tekin duruma getirmek olmalıdır.

3. Meslek standartlarının hazırlanıp geliştirilmesi kurumsal bir temele oturtulmalıdır. Bu çerçevede, meslekî eğitimde niteliği geliştirici ve yönlendirici olmak üzere, ulusal meslek standartlarını geliştirme, uluslar arası gelişmeleri gözleme, standart denetimlerini ve belgelendirme görevlerini yapmak üzere, Avrupa Topluluğu ile Ekonomik Kalkınma ve İşBirliği Örgütü (OECD) ülkeleri başta olmak üzere gelişmiş ülkelerde de olduğu gibi, "Türk Meslek Standartları Kurumu" adıyla özerk yapılı bir kuruluş oluşturulmalı, eğitim kurumlarının görevi yetiştirme ile sınırlandırılmalıdır. Bu kurum doğrudan ya da yetkili kılacağı (akredite edeceği) kurumlar kanalıyla meslek standartları geliştirme, sınav ve belgelendirme işlemlerini yürütmede yönlendirme görevlerini de üstlenmelidir.

4. Meslek standartları, eğitim programlarının çerçevesini belirlemedeki zincirin en önemli halkasını oluşturmaktadır. Bu bakımdan, meslekî eğitim programlarının amaç, kapsam, süre ve diğer nitelikleri, meslek standartlarına dayalı biçimde belirlenmeli; bu amaçla işe koşulacak insan gücü nitelikleri ile ortamsal özelliklerin anılan standartlarla örtüşebilir olması temel ilke olmalıdır. Ayrıca, öngörülen standartlara erişme gücü güvence altına alınmadığı sürece, yeni eğitim programları oluşturmaktan kaçınılması ana ilke olmalıdır.

5. Eğitim ile meslek standartları arasındaki bütünleşik ilişkiler kurulurken, meslek düzeyleri dikkate alınmalıdır. Buna göre belirlenecek olan meslek düzeyleri bağlamında; ülkemizdeki mesleklerin dağılımları, özellikleri ve teknolojik gereksinimler düşünülerek meslekî eğitim programlarında, işletmelerde ve yüksekokullarda eğitimi yapılacak olan meslekler: (1) Ana gruplar, (2) Meslek alanları, (3) Uzmanlık alanları olarak belirlenmelidir. Bu sıralanışta, geniş tabanlı bilgi, beceri ve tutumların oluşturduğu ortak tabandan meslekî beceri ve uygulamaya doğru bir gidiş söz konusu olmalıdır.

6. Meslek eğitiminde yaklaşım, sadece istihdam beklentisine değil, istihdam talebine ve beklentisine yanıt verecek iş gücünü yetiştirme anlayışı üzerine oturtulmalıdır. Bunun başlıca yolu ise, iş piyasasının insan gücü gereksinimlerini yerel düzeyde değerlendirilerek istihdama yönelik eğitim uygulamalarına yönelmekten vazgeçmektedir. Buna göre, meslekî eğitim açısından bölgesel gereksinimler ve geleceğe dönük gelişme eğilimleri incelenmeli, yeni programların oluşturulmasında yerel ve bölgesel gereksinim ve düzenlemeler öne çıkarılmalıdır.

7. Ülke kaynaklarının amaca uygun biçimde kullanılabilmesi bakımından, her düzeydeki eğitim ve istihdam bağlantısının kurulmasına büyük önem verilmelidir. Bu çerçevede, ülkenin sektörel dağılım haritası hazırlanmalı; yöresel ve bölgesel eğitim endüstrinin gereksinimleri ve nüfus hareketleri birlikte saptanarak, belirlenen ihtiyaçlar doğrultusunda programlara göre öğrenci büyüklükleri ortaya konulmalıdır.

8. Var olan öğrenci gelişim dosyaları daha bilimsel standartlarda geliştirilmeli, her kademedeki kullanılması sağlanmalıdır.

9. İlköğretimin bütün sınıflarında meslek alanlarını tanıtıcı etkinliklere yer verilmelidir.

10. Rehberlik hizmetlerinden sorumlu olanların okul, aile, kamu, özel kurum ve kuruluşları ile iş birliği içinde meslek alanlarını tanıtıcı etkinlikleri düzenlemesi sağlanmalıdır.

11. Seçmeli derslerin, öğrencileri ilgi ve yeteneklerini geliştirici, ana meslek alanlarını ve eğitim olanaklarını, meslekî teknik öğretim programlarını tanıtıcı, özendirici bir biçimde düzenlenmesi sağlanmalıdır.

12. İlköğretimin bütün sınıflarında yaz dönemlerinde öğrencilerin kültür, beceri kazanmalarına ve yönelmelerine dönük kurslar açılmalıdır.

13. Öğrencinin ilgi ve yeteneklerinin geliştirilmesi, ancak uygun ortamlarda mümkündür. Bunun için eğitim ortamlarının bina, alan ve kullanım yönünden zenginleştirilmesi sağlanmalıdır.

14. Sekizinci sınıflarda meslekleri tanıma ve yöneltmeye ağırlık verilmeli, öğrenciye en uygun olduğu düşünülen alan konusunda; öğrencinin kişisel dosyasındaki bilgiler, öğretmen değerlendirmesi, başarı notları dikkate alınarak, oluşturulacak tavsiye kararı ilköğretim dönemi sonunda öğrenci ve velisine bildirilmelidir.

15. Ortaöğretimin ilk yılında öğrencilerin meslekî yönelmelerine yardım edecek biçimde kendi ilgi ve eğilimlerini ve temel meslek alanlarını tanımalarını sağlayacak geniş tabanlı eğitim programları uygulanmalı ve meslekî danışmanlık hizmeti verilmelidir.

16. Meslekî eğitim programlarına girişte uygulanan mevzuat gözden geçirilmeli, öğrenci seçimi, mesleğin gerektirdiği özelliklere göre yapılmalıdır.

17. Engellilerin meslekî teknik eğitiminde engel grupları ve engel dereceleri göz önüne alınarak yönelmelerine rehberlik yapılmalıdır.

18. Bazı engelli grupların özel yetenekleri göz önünde bulundurularak meslekî eğitim programları geliştirilmelidir. Örneğin, görme engelliler için masörlük ve müzik öğreticiliği, ortopedik engelliler için bakıcı anne, işitme engelliler için gürültülü ortamlarda gerçekleştirilen meslekler gibi (MEB, 1999a: 178-179-180-181-182-183-184).

b. Okul ve İşletmelerde Meslek Eğitimi ve İstihdamla İlgili Kararlar:

1. Öğrencilere ilgi, istidat ve kabiliyetleriyle iş hayatının ihtiyaçları doğrultusunda çeşitli programlara yönlendirecek rehberlik hizmetleri sunulmalıdır.

2. İş hayatının insan gücü talebi nitelik yönünden analiz edilirken bilgi çağının gerekleri de göz önünde bulundurulmalıdır.

3. Çıracılık ve meslekî eğitim dönemini geçirmiş insan gücüne, işe giriş için gerekli meslekî yaygın eğitim hizmetleri sunulmalıdır. Ayrıca, çalışan iş gücünün işteki değişikliklere uyumunu ve verimini artırıcı meslekî eğitim programları yaygınlaştırılmalıdır.

4. Türk Meslekler Sözlüğü, günümüz emek piyasasına göre yeniden düzenlenmelidir.

5. Millî Eğitim Bakanlığının işletmelerde meslek eğitimi ve istihdama ilişkin teşvik politikaları, ilgili taraflarca açık bir şekilde tespit edilmeli ve etkin bir şekilde uygulanmalıdır. Meslekî ve teknik eğitim görmüş öğrencilerin istihdamına yönelik olarak Özel istihdam bürolarının açılması teşvik edilmelidir.

6. Öğrencilerin meslekî yeterliliklerini ölçecek ve bunu belgelendirecek bir ulusal sistem geliştirilmelidir.

7. Meslek tanımları ve standartları geliştirilirken uluslar arası standartlara uyuma özen gösterilmelidir.

8. İş hayatında geçerli mesleklerin güncel tanımları ve sınıflandırılması yapılarak standartları belirlenmeli; hangi eğitim kurumlarının hangi düzeyde meslek eğitimi programların, uygulayacağı tespit edilmelidir.

9. Meslekî eğitim gören öğrencilerin ilgi, istidat ve kabiliyetleri ile iş hayatının ihtiyaçları doğrultusunda çeşitli meslek eğitim programlarına yönlendirilmeleri için illerde Meslek Danışma Birimleri kurulmalıdır.

10. İş hayatının ihtiyacı olan insan gücünün yetiştirilmesinde okulda yapılan meslekî eğitim, işletmelerde yapılan beceri eğitimi ve çıracılık eğitim geliştirilerek korunmalıdır (MEB, 1999b).

• **On Yedinci Millî Eğitim Şûrası Kararları (13-17 Kasım 2006)**

13-17 Kasım 2006 toplanan On Yedinci Millî Eğitim Şûrası'nda Türk millî eğitim sisteminde yöneltme ile ilgili aşağıda belirtilen kararlar alınmıştır.

A. Özel Eğitim

1. İlköğretim okullarını bitiren öğrencilerin; velisi, bitirdiği okulun bir yöneticisi, rehber öğretmeni, sınıf rehber öğretmeni ile birlikte meslekî ve teknik ortaöğretim kurumlarından bir rehber öğretmen ve Rehberlik Araştırma Merkezi bünyesinde çalışan gezici öğretmenlerden oluşan bir komisyon, özellikleri doğrultusunda başarılı olabileceği meslek liselerine yerleştirilmesine karar vermelidir.

2. Kaynaştırma eğitimine tâbi tutulan öğrencilerin ilköğretim sonrasında gidecekleri bir kurum belirlenerek çocuğun yöneltme formuna açıkça yazılmalı; kaynaştırma eğitimine tabi tutulamayacak öğrencilerin ise iş okullarına yönlendirilmesi sağlanmalıdır.

3. Özel gereksinimli bireyler için engel türüne göre yerel yönetimlerce korumalı iş yerleri açılmalı ve mevcutlarının kotaları artırılmalıdır.

4. Öğrencilerin yaş sınırı ve gelişim alanları dikkate alınarak iş eğitim merkezi, özel eğitim kurumu ve iş okullarında eğitim görmeleri sağlanmalıdır.

5. Meslekî eğitimde ve çıraklık eğitiminde engelli öğrenci kontenjanları artırılmalıdır.

6. Üstün zekâlı çocukların eğitimi ve istihdamı konularında politikalar oluşturulmalıdır.

7. Özel yeteneğe sahip engelli öğrencilerin üst öğrenim kurumlarına girişleri ile ilgili engelleyici hükümler kaldırılmalıdır.

B. İlköğretim

1. İlköğretim 8. sınıf sonunda yapılan Ortaöğretim Kurumları Sınavı kaldırılmalı; bunun yerine öğrenci başarısının, zihinsel ve sosyal gelişimlerinin izlenmesine yönelik rehberlik hizmetlerine, öğretmenler kurulu ile ailelerin kararına dayalı bir yöneltmeye ağırlık verilmelidir. Ölçme ve değerlendirme; öğrencilerin öğrenme eksikliklerinin saptanması, öğrenme başarılarının artırılması ve öğretim hizmetinin geliştirilmesi amacıyla kullanılmalıdır.

2. Yönelme 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflarda, öğrenciyi tanıma ve meslekleri tanıtmaya yönelik olarak ailelerle iş birliği içinde yapılmalıdır. İş gücü piyasasının beklentileri de göz önünde tutularak bu konuda meslek örgütlerinden yardım alınmalıdır.

3. Yönelme Yönergesi önerilen sisteme göre yeniden düzenlenmelidir.

4. Mesleklerin tanıtılması bağlamında medyanın desteği sağlanmalıdır.

C. Ortaöğretimde Kademeler Arasında Geçiş, Yönlendirme ve Sınav Sistemi

1. Yönlendirme, rehber öğretmenler başta olmak üzere öğrenciler, veliler, öğretmenler, okul yöneticileri, meslek odaları, yerel yönetimler, resmî ve özel işverenler, yazılı ve görsel medyanın ortak çabaları ile gerçekleştirilmelidir (MEB, 2006a:1-2-3-4-6-7-8).

2.3.1.4. Beş Yıllık Kalkınma Plânları'nda Mesleğe Yönelme

• Birinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı (1963-1967)

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Plânında, eğitim, bir yaşama düzenine ulaşma çabası olan kalkınmanın en etkili araçlarından birisi olarak gösterilmiş ve aynı zamanda eğitim kalkınma çabasının gerçekleşmesi için gerekli nitelikte ve sayıda eleman yetiştirilmesinde de başlıca yol olarak gösterilmiştir. Birinci Beş Yıllık Kalkınma Plânında eğitim politikasının uygulanmasında göz önünde tutulacak başlıca ilkeler arasında eğitim sistemimizin toplumdaki çeşitli görevlerin yurttaşlar arasında kabiliyetlerine göre dağıtılmasını sağlayacak bir şekilde düzenlenmesi vardır. Bu amaçla eğitimde yatay ve dikey geçişlerin, yeterlik ve istidatların doğru olarak tespitine dayalı bir mekanizma içinde işletilmesi hedeflenmiştir. İktisadi gelişme sonucu özellikle sanayi alanlarında yetişmiş eleman ihtiyacı doğmuş, bu eleman açığının yaygın eğitim kurumlarında yetiştirilmesi zamanın kısıtlı olması ve eğitim maliyetleri düşünülerek sanayi içinde eğitimin sistemli bir şekilde geliştirilmesi hedeflenmiştir. Böylece Meslekî Eğitim Merkezleri kurularak buralarda öncelikli ustabaşılar yetiştirilmesi ve gerekli sayı ve nitelikteki işgücünün ise fabrikalarda açılacak standart kurslar yoluyla yetiştirilebileceği belirtilmiştir (DPT, 1963:441-442-451-452).

- **İkinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı (1968-1972)**

İkinci Beş Yıllık Kalkınma Plânında genel politikalar başlığı altında aşağıdaki konulara değinilmiştir:

1. eğitim kademelerindeki dikey geçişlerin, kabiliyetli öğrencilerin eğitimin en üst kademesine kadar çıkmalarını sağlayacak yönde düzenleneceği,
2. bir alanda insan gücü ihtiyaçları kesin olarak belli olmadan, özellikle meslek ve teknik öğretim alanında yeni meslek dal ya da kademeleri ile ilgili eğitim bölümleri ve yeni okulların açılmaması,
3. her kademe, insan gücü ihtiyaçlarına uygun gece öğretimi verilmesi (DPT, 1967: 176).

- **Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Plânı (1973-1977)**

Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Plânının eğitim sisteminde gelişmeler incelendiğinde öğrencilerin genel eğitimden meslekî eğitime kaydırılması hedefinin başarılı olmadığı, genel liseler önünde yığılmalar olduğu belirtilmiştir (DPT, 1973: 85).

- **Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Plânı (1979-1983)**

Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Plânı'nda öncelikle Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Plân Dönemi'nde ki eğitimle ilgili gelişmeler gözden geçirilmiştir. Üçüncü dönemle ilgili belirtilen saptamalardan biri öğrenciler lise eğitiminde tercihlerini teknik alanlardan daha yüksek oranda genel liseden yana yapmalarındır. Üçüncü Plân dönemi sonunda genel orta öğretim ve meslekî, teknik ortaöğretimde okuyan öğrencilerin toplam öğrenci sayısına oranı genel lise için yüzde 45, meslekî ve teknik ortaöğretim için yüzde 55 olarak plânlanmış fakat 1978 yılı sonunda öğrencilerin yüzde 60'ı genel liseleri tercih etmiştir. Bu durumun sebebi olarak üniversiteye girişte genel lise mezunlarının tercih edilmesi gösterilmiştir. Böylece öğrenciler genel ortaöğretim yapmaya yönlendirilmektedir (DPT, 1974: 437-438).

- **Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı (1985-1989)**

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Plân döneminde “ilköğretim; anasınıfını, ilkokulu ve ortaokulu kapsayan eğitim kademesidir. Öğrenciyi tanıma, yöneltme, üst öğrenime ve mesleğe hazırlama; diğer eğitim basamaklarıyla ve çevreyle bütünleşme ilköğretimin temel özellikleridir. Ortaokullarda mesleğe yöneltme ve çevre şartlarına göre geçerli beceriler kazandırma uygulamasına başlanacaktır” (DPT, 1985: 141-142).

- **Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Plânı (1990-1994)**

Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Plânının eğitim ile ilgili bölümünde aşağıda belirtilen maddeler Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Plânı hedefleri içinde yer almıştır.

1. Eğitim sistemi, meslek kazandırıcı yaygın eğitim, ara insan gücü ve yüksek nitelikli insan gücü yetiştiren eğitim olmak üzere üç boyutlu bir yapıda ele alınarak kalkınmanın temel araçlarından birisi olarak etkinleştirilecektir.

2. Büyük ölçüde kaynak ve zaman israfına sebep olan okulda başarısızlık ve sınıfta kalmaların asgariye indirilmesi için etkili tedbirler alınacak, öğrenci başarısının artırılmasında ve öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda, meslekî yönlendirilmelerinde önemli bir yeri olan rehberlik faaliyetlerinin etkinleştirilerek yaygınlaştırılmasına yönelik düzenlemeler gerçekleştirilecektir.

3. Yaygın ve meslek kazandırıcı eğitimin görsel-işitsel araçlarla geniş kitlelere hitap eder hâle getirilmesinde ve etkinleştirilmesinde radyo ve televizyondan yararlanılması belli esaslara bağlanacaktır. Ayrıca, yeni bir televizyon kanalı eğitim faaliyetlerine tahsis edilecektir.

4. genel liselerdeki öğrencileri ilgi ve yeteneklerine uygun mesleklere yönlendirebilmek amacıyla etkili bir meslekî rehberlik sistemi oluşturulacaktır (DPT, 1989:294-295).

- **Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı (1996-2000)**

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Plânının 1. bölümünde genel durum değerlendirilirken iki önemli nokta belirtilmiştir. Bunlardan ilkinde “eğitimde yönlendirme sisteminin yeterli olmaması, bazı meslekî ve teknik liselerin kapasitelerinin sınırlı olması ve yükseköğretime olan aşırı talep, öğrencilerin genel liselere yönelmelerine ve üniversite önünde yığılmalara sebep olmaktadır. Bu durum, öğrencilerin üniversiteye girme ümidiyle özel dersanelere devam etmelerine, kaynak ve zaman israfına neden olmaktadır” tespitinde bulunulmuştur. İkinci önemli tespit ise genel kabul görmüş meslek standartları ile sınav ve sertifikasyon sisteminin kurulamayışının, gençlerin meslek seçimini güçleştirmekte, alınan diploma ve sertifikaların denklikleri konusunda belirsizliklere neden olmasıdır.

Plânın 3. bölümünde yapılan değerlendirmeler ve bu değerlendirmeler ışığında yapılması gerekenler belirlenmiştir.

1. Eğitim ve öğretimde ilköğretimin ikinci kademesinden başlamak üzere etkin bir yönlendirme sisteminin kurulamayışı, ortaöğretimden mezun olan her öğrencinin yükseköğretime devam etme arzusunu doğurmakta ve üniversite önünde yığılmalara neden olmaktadır. Üniversitelerdeki kapasite yetersizliği de buna eklenince yığılmalar her geçen yıl daha da artmaktadır. Üniversiteye girme ümidiyle bir kaç yılını özel dersanelerde harcayan öğrenci üniversiteye de giremediği takdirde herhangi bir mesleğe sahip olmadan hayata atılmaktadır. Bu durum kaynak ve zaman israfına sebep olmaktadır.

2. Yeni meslek türleri ile ilgili çalışmalarda yeterli gelişme sağlanamamıştır.

3. Eğitim geciktirilmeden verilmesi gereken ve faydaları uzun dönemde görülebilen bir hizmettir. Kişilerin ilgi, yetenek ve özelliklerine uygun alanlarda eğitim ve istihdamlarının sağlanması esastır.

4. Zorunlu temel eğitimin ikinci kademesinden başlamak üzere ortaöğretimde etkin bir ölçme, değerlendirme ve yönlendirme sistemi oluşturularak piyasanın talebine yönelik insan gücü yetiştirilmesi amacıyla meslekî ve teknik ortaöğretimin etkinliği artırılacaktır.

5. Meslek standartları tespit edilecek, bu standartlara uygun sınav ve sertifikasyon sistemi kurulacak ve Meslek Standartları Kurumu oluşturulacaktır (DPT, 2007).

• Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı (2001-2005)

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Plânında eğitimle ilgili mevcut durum gözden geçirilirken aşağıdaki saptamalar yapılmıştır.

1. Herkese eğitim ve öğretim imkânı sunulacak ortamın yaratılması, yükseköğretime geçişte yığılmaların önlenmesi, eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması ve etkin bir yönlendirme sisteminin kurulmasına ilişkin düzenlemelerde yetersiz kalınmıştır.

2. Ortaöğretimde etkili bir yönlendirme sisteminin bulunmaması ve özellikle meslekî teknik eğitim ve sanayi arasındaki işbirliğinin yeterince geliştirilememesi sebebiyle yüksek öğretim kurumları önünde yığılmalar devam etmiştir.

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Plânında yönlendirme ile ilgili, ilköğretimin ilerleyen sınıflarından başlamak üzere, eğitimin her kademesinde Bilgisayar Destekli Rehberlik yoluyla öğrenciyi tanıma teknikleri ve yetenek ağırlıklı değerlendirmeye dayanan etkin bir yönlendirme sistemi geliştirilmesi hedeflenmiştir (DPT, 2000:81-83).

- **Dokuzuncu Kalkınma Plânı (2007-2013)**

Dokuzuncu Kalkınma Plânı “Temel Amaçlar: Gelişme Eksenleri” başlığı altında eğitimin işgücü talebine duyarlılığının artırılması için hedefler belirlenmiştir.

1. Değişen ve gelişen ekonomi ile işgücü piyasasının gerekleri doğrultusunda, kişilerin istihdam becerilerini artırmaya yönelik yaşam boyu öğrenim stratejisi geliştirilecektir. Bu strateji, kişilerin beceri ve yeteneklerinin geliştirilebilmesi için, örgün ve yaygın eğitim imkânlarının artırılmasını, söz konusu eğitim türleri arasındaki yatay ve dikey ilişkinin güçlendirilmesini, çıraklık ve halk eğitiminin bunlara yönelik olarak yapılandırılmasını, özel sektör ve sivil toplum kurumlarının bu alanda faaliyet göstermesini destekleyecek mekanizmaları kapsayacaktır.

2. İşgücü piyasasına ilişkin bilgi sistemleri geliştirilmesi, eğitim ve işgücü piyasasının daha esnek bir yapıya kavuşturulması ve istihdamın ve işgücü verimliliğinin artırılması için, yaşam boyu eğitim stratejisi dikkate alınarak ekonominin talep ettiği alanlarda insan gücü yetiştirilecektir.

3. İnsan gücü arz ve talep eğilimlerinin belirlenebilmesi amacıyla hane halkının eğitim, istihdam ve meslek durumlarını içeren gerekli veriler üretilecek, derlenecek ve işgücü piyasası ihtiyaç analizleri yapılacaktır.

4. Meslekî ve teknik eğitimde modüler ve esnek bir sisteme geçilecek, yükseköğretim ve ortaöğretim düzeyindeki meslekî eğitim, program bütünlüğünü esas alan tek bir yapıya dönüştürülecek, meslekî eğitimde, nitelikli işgücünün yetiştirilmesinde önemli yeri olan uygulamalı eğitime ağırlık verilecektir.

5. Meslekî eğitim sistemi, öğrencilere ekip halinde çalışabilme, karar verebilme ve sorun çözebilmeye, sorumluluk alabilme gibi işgücü piyasasının gerektirdiği temel becerilere sahip öğrenci yetiştirecektir.

6. Ekonominin ara eleman ihtiyacını karşılamak için meslekî eğitim faaliyetlerinin kümeleşme ortamı oluşturan Organize Sanayi Bölgeleri’nde ilgili hizmet kurumları ve özel sektörle etkili işbirliği içinde yaygınlaşmasını sağlayan mekanizmalar güçlendirilecektir.

7. İşletmeler ve sivil toplum kuruluşlarının nitelikli işgücü yetiştirmeye yönelik faaliyetleri desteklenecektir.

8. Meslek standartlarına dayalı yeterliliklerin geliştirilmesi, belgelendirilmesi, belge ve eğitim veren kuruluşların akreditasyonu gibi temel işlevleri içeren Ulusal Meslekî

Yeterlilik Sistemine ilişkin çalışmalar tamamlanacak ve bu sisteme duyarlı bir meslekî eğitim yapısı geliştirilecektir.

Dokuzuncu Kalkınma Plânı “Temel Amaçlar: Gelişme Eksenleri” başlığı altında aktif işgücü politikalarının geliştirilmesi konusu ele alınmıştır. Bu alanda hedefler şunlardır; “iş bulma hizmetlerinin daha fazla kişiye sunulması sağlanacak ve bu hizmetlerin kalitesi yükseltilecektir. Aktif işgücü politikaları, başta girişimcilik ve istihdam garantili programlar, meslekî danışmanlık ve rehberlik hizmetleri ile işletmelerde eğitim seminerleri olmak üzere işgücü yetiştirme ve meslekî eğitim kursları yoluyla yaygınlaştırılacaktır. Aktif işgücü programları, işgücü piyasası ihtiyaç analizleri doğrultusunda düzenlenecektir” (DPT, 2006a).

• **58. Hükümet Acil Eylem Plânı**

03 Ocak 2003 tarihli 58. Hükümet Acil Eylem Plânında işsizliğin önlenmesi için alınması gereken tedbirler arasında; insan gücünün niteliğinin artırılması için kısa süreli eğitim ve danışmanlık hizmetleri etkin olarak sürdürülmesini belirtmiştir.

58. Hükümet Acil Eylem Plânında eğitimin niteliğinin artırılması yönünde yapılacaklar belirtilmiş ve mesleğe yöneltme ve meslekî eğitime de değinilmiştir. Mesleğe yöneltme ve meslekî eğitim ile ilgili plânlanan faaliyetler aşağıda belirtilmiştir.

1. İlköğretim düzeyinde rehberlik uygulaması etkin hale getirilecek. Öğrencilerin uyum sorunlarının giderilmesinde, başarılarında ve meslek seçmelerinde rehberliğin çok büyük önemi bulunmaktadır. Bu hizmet göstermelik olmaktan çıkarılarak etkinleştirilecektir.

2. İlköğretimin 6. sınıfından itibaren, öğrencinin ilgi ve kabiliyetine uygun tarzda eğitim alması sağlanacak.

3. Meslek liseleri ile üniversitelerin sanayi kuruluşlarıyla işbirliği içinde olması için özel destek programları hayata geçirilecek.

4. Meslekî ve teknik eğitime ağırlık verilecek (DPT, 2003).

2.3.1.5. Türkiye İş Kurumu ve Türk Meslekler Sözlüğü

2.3.1.5.1 Türkiye İş Kurumu'nda Yapılan Meslek Danışmanlığı Çalışmaları

Türkiye İş Kurumu Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na bağlı çalışan bir kurumdur. Türkiye İş Kurumu görevleri arasında “iş ve meslek analizleri yapmak, yaptırmak, iş ve meslek danışmanlığı hizmetleri vermek, verdirmek, işgücünün istihdam edilebilirliğini artırmaya yönelik işgücü yetiştirme, meslekî eğitim ve işgücü uyum programları geliştirmek ve uygulamak, istihdamdaki işgücüne eğitim seminerleri düzenlemek” yer almaktadır (İŞKUR, 2007a).

Türkiye İş Kurumu tarafından İş ve Meslek Danışmanlığı, Meslek Danışma Merkezi'nin tanımı yapılmıştır. Kişilerin özellikleri ile mesleklerin ve işyerlerinin gerektirdiği nitelik ve şartları karşılaştırarak, bireyin istek ve durumuna en uygun iş ve mesleği seçmesi, seçtiği meslek ile ilgili eğitim olanaklarından yararlanması, işe yerleştirilmesi, işe uyumunun sağlanması ile ilgili sorunların çözümüne sistemli olarak yardım edilmesine *İş ve Meslek Danışmanlığı* denir. Meslekler ve eğitim yerleri hakkında bilgilerin yer aldığı, meslek ve eğitim yeri seçme aşamasında bulunan kişilerin doğru ve bilinçli karar vermelerine yardımcı olmak üzere kurulmuş olan birime de *Meslek Danışma Merkezi* denir (İŞKUR, 2007b).

Türkiye İş Kurumu'nun ana hizmet birimleri arasında yer alan İşgücü Piyasası Bilgi Hizmetleri Dairesi Başkanlığı'na bağlı İl Müdürlüklerinde iş ve meslek danışmanlığı hizmetleri verilmektedir. Türkiye İş Kurumu Meslek Danışma Merkezleri'nden

- meslek seçme aşamasında olan gençler,
- meslekî eğitim merkezleri ve meslek kurslarında eğitimi verilen meslekler hakkında bilgi edinmek isteyenler,
- okul idarecileri, rehber öğretmenler, veliler,
- bir meslek sahibi olup da mesleğinde ilerlemek ve değiştirmek isteyen yetişkinler,
- meslekleri ve meslek eğitimi olanaklarını tanımak isteyen herkes yararlanabilir (İŞKUR, 2007b).

Meslek Danışma Merkezleri'nde

- bir meslekle ilgili olarak; tanım, görevler, mesleğin gerektirdiği özellikler, çalışma ortam ve koşulları, meslek eğitim çatışma alanları, iş bulma olanakları, kazanç, meslekte ilerleme gibi başlıklar altında kısa metinlerden oluşan meslek bilgi dosyaları;

- meslek bilgi dosyalarından kısaltarak önlü arkalı birer sayfa halinde düzenlenmiş meslek bilgi özetleri;

- genel olarak, Endüstri Meslek, Kız Meslek, Ticaret Meslek, Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek, Anadolu Meslek, Teknik Meslek Liseleri ile Askeri Lise ve Sınıf Okulları gibi öğretim kurumlarının tanıtımına yönelik (giriş koşulları, başvuru şekli, kız-erkek kontenjanı, varsa bölümleri, eğitim içerikleri, pratik eğitim olanakları gibi) eğitim-öğretim bilgi dosyaları;

- illerdeki mevcut meslekî eğitim- öğretim kurumlarına yönelik olarak hazırlanan bölgesel eğitim- öğretim dosyaları;

- bir meslekî alanla ilgili mesleğin tanımı, yapılışı, çalışma şartları, eğitim koşullarının ele alındığı tanıtım kitapçıkları;

- meslekler, eğitim kurumları ve çalışma hayatıyla ilgili kitap, kitapçık, katalog, broşür gibi dokümanlar bulunmaktadır (İŞKUR, 2007c).

Meslek Danışma Merkezlerinde aşağıda belirtilen bilgi araçları bulunmaktadır.

- Meslek bilgi dosyaları,
- Meslekleri Tanıyalım CD'si,
- genel ve bölgesel eğitim – öğretim bilgi dosyaları,
- adalet, mühendislik, öğretmenlik ve sağlık meslek alanları ile ilgili meslekleri tanıtıcı kitapçıklar,

- üniversite ve yüksekokulları tanıtıcı basılı ve görsel tanıtım materyalleri,
- kendi kendini değerlendirme aracı olarak Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı'nca geliştirilen Bilgisayar Destekli Meslek Rehberi BİLDEMER – 2000 programı,

- meslek danışma merkezi hizmetlerini tanıtıcı afiş, broşür gibi tanıtım araçları bulunmaktadır (İŞKUR, 2007d).

2.3.1.5.2. Türk Meslekler Sözlüğü

Türk Meslekler Sözlüğü; mevcut mesleklerin kod, unvan tanımlarında standardizasyona, işe yerleştirme hizmetlerinde işgücü ile açık işin eşleştirmenin yapılmasına ve işgücü piyasasında işsizlere ilişkin istatistiksel verilerin sağlam ve sağlıklı bir şekilde hazırlanmasına; iş analizleri çalışmalarının objektif olarak yapılmasına ve işsizlikle ilgili sorunlara doğru teşhis konulmasına olanak sağlamaktadır. İşgücü piyasası

hakkında bilgi sahibi olmak isteyenlere, çalışma yaşamında yer alan meslekleri kod, unvan ve meslek tanımları ile tanıtmaktadır. İstihdam ve eğitim politikaları ve bu politikalara dayalı olarak hazırlanan plan ve programların sağlıklı ve günün koşullarına göre hazırlanmasına yardımcı olmaktadır.

Meslek sınıflandırma sistemi içinde yer alan meslek unvanlarının özetlenmiş meslek tanımlarını ve meslek kodlarını kapsayan bir sözlüktür. Türk Meslekler Sözlüğü hem uluslararası normlara hem de ulusal normlara uygun hazırlanmıştır. Uluslararası Çalışma Örgütü tarafından hazırlanan ISCO-88 Uluslararası Standart Meslek Sınıflandırma Sistemi esaslarına göre, 9 ana grupta meslek ve meslek tanımından oluşan Türk Meslekler Sözlüğünde 2567 meslek kod ve tanımı yer almaktadır. Gruplandırma ve kodlama yapıldıktan sonra meslekler 6'lı kod yapısı ile gösterilmiştir. İlk dört rakam mesleğin ait olduğu grupları, altılı rakam ise mesleği tanımlamaktadır.

Ana gruplarda yer alan sektörler aşağıda açıklanmıştır.

Ana grup 1: kanun yapıcılar, üst düzey yöneticiler ve müdürleri içerir.

Ana grup 2: profesyonel meslek mensuplarını içerir.

Ana grup 3: yardımcı profesyonel meslek mensuplarını içerir.

Ana grup 4: büro ve müşteri hizmetlerinde çalışan elemanları içerir.

Ana grup 5: hizmet ve satış elemanlarını içerir.

Ana grup 6: nitelikli tarım, hayvancılık, avcılık, ormancılık ve su ürünleri çalışanlarını içerir.

Ana grup 7: sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlarını içerir.

Ana grup 8: tesis ve makine operatörleri ve montajcılarını içerir.

Ana grup 9: nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanları içerir (İŞKUR, 2007e).

2.3.1.6. Çeşitli Kurumlar Tarafından Hazırlanan Mesleğe Yönelme İle İlgili Raporlar

2.3.1.6.1. Millî Eğitim Bakanlığı Tarafından Düzenlenen “Çıracılık ve Meslekî- Teknik Eğitim Konseyi” Raporu (3-5 Mayıs 1990)

Millî Eğitim Bakanlığı “Çıracılık ve Meslekî- Teknik Eğitim Konseyi” 3-5 Mayıs 1990 tarihinde Ankara’da düzenlenmiştir. Bu konsey sonunda çıracılık ve meslekî- teknik eğitim ile ilgili 5 değişik alanda rapor hazırlanmıştır. Bu raporların başlıkları aşağıda belirtilmiştir.

1. Meslekî ve Teknik Öğretimin Yapısı ve Organizasyonu Komisyon Raporu,
2. Meslekî Standartlar, Araştırma ve Program Geliştirme Komisyonu Raporu,
3. Çıracılık Eğitimi Komisyonu Raporu,
4. Okul ve İşletmelerde Meslek Eğitimi Komisyonu Raporu,
5. Atölye ve Meslek Dersi Öğretmeni Yetiştirilmesi ve İstihdamı Komisyonu Raporu’dur.

Meslekî ve Teknik Öğretimin Yapısı ve Organizasyonu Komisyon Raporu’nda, meslekî ve teknik eğitim hizmetlerini Türk toplumu ve insanı için yapılacak en verimli bir yatırım olarak görmenin, fertleri ilgi ve istekleri doğrultusunda ekonomik ve teknolojik ihtiyaçlara göre eğitmenin, millî eğitimimizin en önemli görevlerinden biri olarak kabul edilmesi gereği belirtilmiştir.

Aynı raporda temel eğitim içinde bireylerin meslekler hakkında bilgi sahibi olması gerektiği, kendisinde mesleklere karşı olumlu tavırlar geliştirmesi belirtilmiştir. Ayrıca raporda, yöneltmenin, temel eğitimden başlayacağını; yanılmaları önlemek ve muhtemel gelişmelere göre yeniden yöneltmeyi sağlamak için ortaöğretimde de yöneltme çalışmalarının yapılmasının sağlandığı belirtilmiştir (MEB, 1990a:4-6).

Okul ve İşletmelerde Meslek Eğitimi Komisyonu Raporu’nun okul ve işletmelerde meslek eğitimde karşılaşılan problemler ve çözüm önerileri bölümünde, öğrencilere temel eğitimden sonra devam edecekleri okul türü ve meslek seçiminde gerekli rehberlik ve yönlendirme yapılmamasının problemlere sebep olduğu belirtilmiştir. Bu sorunu ortadan kaldırmak için aynı raporun çözüm önerileri bölümünde, okul ve işletmelerde meslek eğitimi göreceğ öğrencilerin meslek seçimine yardımcı olmak ve onlara rehberlik etmek üzere, meslekleri tanıtıcı filmler, video kasetleri, kitaplar ve broşürlerin hazırlanması,

rehberlik ve danışma merkezinin kurulması ve bu faaliyetlerin televizyon ve radyo yayınları ile desteklenmesi gerektiği belirtilmiştir (MEB, 1990b: 4-7).

Meslekî Standartlar, Araştırma ve Program Geliştirme Komisyonu Raporunda meslek standardının tanımı, önemi ve yararları belirtilmiştir. Ayrıca bu raporun sonunda meslekî rehberliğe gereken önemin verilmesi, insanların istek ve yetenekleri ile ihtiyaç duyulan mesleklere eleman hazırlamada meslekî rehberlik ilkelerine uyulması gereği ve bu konuda gerekli düzenlemelerin yapılmasının önemi belirtilmiştir (MEB, 1990c: 22).

2.3.1.6.2. Millî Eğitim Bakanlığı Ölçme ve Değerlendirme Sistemi Geliştirme Çalışmaları “Ölçme ve Değerlendirme Sistemi Özel İhtisas Komisyonu” Raporu

Ölçme ve Değerlendirme Sistemi Özel İhtisas Komisyonu 28 Şubat 1990 tarihinde çalışmalarına başlamış ve komisyon 3-10 Haziran 1990 tarihleri arasında yapılan Antalya toplantısı ile çalışmalarında ortaya çıkan düşünce, görüş ve önerilerini rapor haline getirmiştir.

Dönemin Millî Eğitim Bakanı Sayın Avni Akyol, eğitim programlarının ayrılmaz bir parçası olan ölçme ve değerlendirme sisteminin politika ve uygulamalarına rasyonellik kazandırmak üzere bilim adamlarından, uzmanlardan ve uygulayıcılardan oluşturulan Özel İhtisas Komisyonun yaptığı çalışmalar sonucu oluşturduğu rapora dayalı olarak getirilen ilkeleri aşağıdaki başlıklar altında toplamıştır.

- Öğrenci merkezli bir eğitim anlayışının hâkim kılınması,
- Başarısızlığın değil, başarının değerlendirilmesi,
- Yönlendirme ilkesine işlerlik kazandırılması,
- Rehberlik anlayışının etkin bir şekilde uygulamaya dönüştürülmesi ve öğrenci hizmetlerinin de buna göre organizasyonu,
- Öğrencinin ilgi, istek ve yeteneği doğrultusunda bir eğitim görebilmesi,
- Öğrenci-öğretmen ve aile arasındaki işbirliğinin güven, sevgi ve saygıya dayalı bir diyalog içinde yürütülmesi,
- Seçmeli derslerinin artırılması ve çeşitlendirilmesi ve böylece öğrencinin ilgi, istek ve yeteneği doğrultusunda ve başarılı olabileceği alanda öğrenim görebilmesinin sağlanması,

- Ders çeşidinin olabildiğince azaltılması, bunun içinde derslerin yıllara yayılması yerine, yoğunlaştırılarak bir sınıfta toplanması,
- Çok programlı liselerin özellikle küçük yerleşim birimlerinden başlayarak yaygınlaştırılması,
- Ders geçme kredi sisteminin getirilmesi (MEB, 1990d:3-4).

Ölçme ve Değerlendirme Sistemi Özel İhtisas Komisyonu çalışmalarının kapsamını; ölçme ve değerlendirme sistemi ve işleyişi, öğrenci akışı, öğrencilerin sınıfta kalması sorunlarına bilimsel ve gerçekçi çözümler bulmak, yetenek ve eğilimlerini dikkate alarak başarıyı ve değerlendirmeyi amaçlayan ve yönlendirmeyi sağlayan sistem ve uygulamaları geliştirmek ve düzenlemeleri belirlemek oluşturmaktadır. Komisyon raporunda yönlendirme ile ilgili aşağıdaki sorunlar belirtilmiştir.

1. Eğitim sistemimizde öğrenci merkezli yönlendirme yaklaşımına yer verilmemektedir.
2. Yönlendirme ile ilgili okul yöneticileri ve öğretmenler yeterince bilgilendirilmemiştir.
3. Yönlendirme ve rehberlik hizmetleri ülke çapında yaygınlaştırılmamıştır.
4. Yönlendirme işlemleri için gerekli hizmet servisleri, program, araç, gereç, personel ve örgütlenme nitelik ve nicelik olarak yeterli değildir (MEB, 1990d:10-11).

Ölçme ve Değerlendirme Sistemi Özel İhtisas Komisyonunun Yönlendirme Alt Komisyonu yönlendirmenin esas ve ilkelerini belirlemiştir. Bu esas ve ilkeler aşağıda belirtilmiştir.

1. Yönlendirme ilköğretim ve ortaöğretimin belli noktalarında yapılacak bir uygulama değildir. Yönlendirme bir süreç olarak düşünülüp, öğrenci hakkında öğrenimi boyunca yapılacak sürekli gözlem ve değerlendirmelerin birikimine göre öğrenci merkezli bir yaklaşım ile yapılır.
2. Yönlendirme örgün ve yaygın eğitim sistemini içine alacak şekilde, bir bütünlük içinde ilk ve ortaöğretim sistemindeki tüm öğrencileri kapsar.
3. Uygulama ve değerlendirmelerde gerek temel alınan ilkeler, gerek kullanılan araçlar, gerekse de elde edilen verilerin değerlendirilmesinde bilimsellik esastır.
4. Yönlendirme özendirici, öğrenci kararının gerçekçi olması yönünde yol göstericidir. Öğrenci, kararlarının sorumluluğunu kendisi taşır.

5. Türk toplumu içinde bireysel gelişimine koşt olarak giderek yoğunlaşan ve çeşitlenen rol, görev ve sorumluluklarla yer alan ve alacak olan öğrenci kendi geleceğini plânlama ve kararlar verme durumundadır. Böyle bir plânlama için çeşitli eğitim hizmetlerine gereksinim duyulmaktadır.

6. Yönlendirme hizmetleri temelde;

- a. öğrencinin kendisini tanımasına yardımcı olan her türlü ölçme ve değerlendirme,
- b. eğitim programları, okullar, meslekler ve iş dünyası hakkında bilgi iletişimi,
- c. eğitsel ve meslekî danışmanlık hizmetleri olarak kavramlaştırılır.

7. Eğitim sistemimizin ayrılmaz bir parçası olarak öğrenciye götürülecek yönlendirme hizmetleri;

- a. toplumsal beklentiler karşısında kendi gereksinim ve özelliklerini tanıması ve gerçekçi bir benlik kavramı oluşturması,
- b. kendine açık fırsatlar hakkında bilgilenmesi,
- c. kararlarının uzantı ve gereklerini görebilmesi,
- d. kararlarını uygulamaya geçirmesi aşamasında öğrenciye yardım sağlayıcı hizmetler olarak nitelendirilebilir.

8. Yönlendirme hizmetlerinin etkililiğini sağlama amacı; öğrencilerin eğitim sistemi içinde yol alırken ve üst programlara ya da iş dünyasına geçişler yaparken tercihlerini belirlemede ve karar vermede yararlanabilecekleri çok boyutlu ölçme-değerlendirme araçları, rehberlik programları ile meslekler ve iş dünyası konularında kapsamlı, geçerli ve güncel bilgi sistemlerinin geliştirilmesi ve bilgisayar gibi ileri teknoloji kullanımına gerek vardır (MEB, 1990d:21-22).

Yönlendirme alt komisyon raporunda ayrıca okul programları, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri ile yönlendirme ilişkisi, yönlendirmede kullanılan program ve araçlar, yönlendirmede örgüt ve yönlendirmede personel başlıkları da ele alınmıştır.

2.3.1.6.3. Millî Eğitim Bakanlığı Meslekî Bilgi, Rehberlik ve Danışmanlık Hizmetleri Türkiye Ülke Raporu

“Bu raporun amacı, meslekî rehberlik, kariyer danışmanlığı ve meslekî gelişim konusunda ülkemizdeki yasal dayanakları, uygulamaları ve geliştirilmesine ihtiyaç duyulan yönleri içeren bir ülke profili çıkarmaktır” (MEB, 2004:5). Raporda meslekî bilgi, rehberlik ve danışmanlık hizmetleri ile ilgili ülkemizdeki koşullar, konu ile ilgili genel bilgi ve yaklaşım, temel rehberlik hizmetleri, çalışanlara yapılan hizmetler, meslekî

bilgilendirme, bu alanda kalitenin sağlanması, konu ile ilgili ülkemizde yapılan çalışmalara yönelik kanıtlar, liderlik alanları ile ilgili değerlendirme ve açıklamalara yer verilmiştir. Raporun sonuç bölümünde ilk olarak konu ile ilgili uygulanan politika içeriği üç temel harekete dayandırılmıştır:

1. hareket özellikle iş gücü beceri düzeylerini artırmaya odaklı yaşam boyu olgusuna yöneliktir. Bu durum, yaşam boyu yüksek kalitede meslekî rehberliğe erişimi de gerekli kılmaktadır.

2. hareket küresel rekabet ile teknolojik ilerlemelerin neden olduğu değişiklikleri cevap verecek şekilde, bireylerin; işler, şirketler ve meslekler arasında daha kolay hareket etmesini sağlayacak çok daha esnek bir iş piyasası oluşumuna yöneliktir.

3. hareket ise, eğitim sisteminde, çok daha güçlü, geniş ve esnek bir meslekî yönlendirmenin oluşturulmasıdır (MEB, 2004:71).

Raporun sonuç bölümü ikinci kısmın SWOT analizi yapılmış, bu analize göre ülkemizin meslekî bilgi, rehberlik ve danışmanlık hizmetleri açısından güçlü yanlar, zayıflıklar, olanaklar ve tehditler belirlenmiştir.

A. Güçlü yanları:

- profesyonel rehberlik öğretmenlerine dayandırılan ve oldukça iyi bir yapıya sahip okul sistemindeki genel meslekî rehberlik hizmetleri;
- güçlü bir meslekî bilgilendirme ve meslek ve istihdam rehberliği kapsamında çalışan personeline daha resmî bir meslekî statü olasılığı sağlama çabalarıyla birlikte Türkiye İş Kurumu bünyesinde meslekî rehberlik uzmanlığının ortaya çıkması;
- gelişim modelleri oluşturulmasına yönelik yenilikçi girişimlere ilişkin önemli örnekler bulunmasıdır (Ankara Koleji rehberlik programı, Orta Doğu Üniversitesi meslekî danışmanlık merkezi ve Ankara Üniversitesi tarafından uygulamaya konulan meslekî rehberlik uzmanlarına yönelik yeni dersler örnek olarak gösterilebilir).

B. Zayıflıklar:

- okullardaki genel rehberlik hizmetlerinin daha çok kişisel ve sosyal danışmanlık ile eğitsel rehberlik hizmetlerine odaklanması ve meslekî bilgilendirme ile meslekî rehberlik alanlarına daha az önem vermesi,
- üniversitelerdeki meslekî rehberlik hizmetlerinin sınırlı olması ve bu hizmetleri destekleyebilecek herhangi bir iletişim ağının bulunmaması,

- meslekî bilgilendirme, özellikle de iş piyasası ile ilgili mevcut ve geleceğe ilişkin projelendirmesi yapılmış mesleklere göre arz ve taleplerle ilgili bilgilendirmenin sınırlı olması ve bu durumun bireylerin iş piyasasına erişimini zorlaştırması,

- Türkiye İş Kurumu ve Rehberlik Araştırma Merkezlerinin okullarda uygulanan meslekî rehberlik hizmetlerinin desteklenmesindeki rollerinin yeterince açık olmaması;

- yetişkinlere yönelik meslekî rehberlik hizmetlerinin sınırlı olması;

- alanın bütününde stratejik bir liderlik ve koordinasyon eksikliğinin söz konusu olmasıdır.

C. Olanaklar:

- Bilgi ve İletişim teknolojileri eğitsel ve meslekî bilgilendirmenin kalitesinin artırılmasına; bunun etkin bir şekilde entegrasyonuna; değerlendirme araçları ve bireysel değerlendirmeler ile bağlantı kurulmasına ve bireylerin buna çok daha doğrudan bir şekilde erişimlerini sağlamaya yönelik olanaklar sağlamaktadır;

- Dünya Bankası Ortaöğretim Projesi, ortaöğretim reformuyla bağlantılı ancak diğer sektörlerde de uygulanabilirliği olacak şekilde, meslekî rehberlik alanında önemli gelişmelerin sağlanmasına yönelik olanaklar sağlamaktadır.

- Bu raporun hazırlanması için oluşturulan çalışma grubu; bu alandaki sektörler arası işbirliğinin önemi üzerinde durmuş ve bu işbirliğinin oluşturulması ve devamlılığının sağlanması için gerekli olan ilişkilere değinmiştir.

D. Tehditler:

Buradaki en önemli tehdit bu olanakların gerektiği şekilde değerlendirilmemesi olacaktır (MEB, 2004:71).

Raporun sonunda öneriler sunulmuştur.

1. Kurumlar arası işbirliği yapılması, bu amaçla Millî Eğitim Bakanlığı, Türkiye İş Kurumu, Türkiye İşverenler Sendikası Konfederasyonu ve Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu gibi kurum ve kuruluşların temsilcilerinin yer aldığı sektörler arası bir kurul kurulmalıdır. Bu kurul Türkiye’de yaşam boyu öğrenmeye dayalı meslekî rehberlik hizmetlerinin oluşturulmasını sağlamalıdır. Türkiye İş Kurumunun okullardaki rehberlik hizmetlerine yönelik rolü ile ilgili daha net ve kesin bir politikanın oluşturulması gerekmektedir. İlk ve ortaöğretim okullarındaki öğrencilerin iş yerlerinde etkin deneyimler kazanmasına yardımcı olacak şekilde işverenlerin, mevcut okul rehberlik programlarına aktif bir şekilde katılmasını destekleyecek yapıların oluşturulması gerekmektedir. Ayrıca

ailelerin de okullara ve eğitime katılımının arttırılmasına yönelik çalışmalar da yapılmalıdır.

2. Meslekî bilgilendirme ve rehberlik hizmetleri alanında sunulan öneriler; internet ve e-öğrenme potansiyelinden tümüyle yararlanılması gerekmektedir. Türkiye İş Kurumu, rehberlik sistemlerinin okullarda ve her yerde kullanılabilmesi sağlayacak bilgisayarlaştırılmış rehberlik sistemlerinin oluşturulması faaliyetinde tümüyle yer alması ve özellikle de meslekî ve iş piyasası ile ilgili bilgilerin bu tür sistemlere entegre edilmesinden sorumlu olmalıdır. Bu tür bilgilerin toplanması ve muhafazası ile Devlet İstatistik Enstitüsüyle iş birliği içerisinde, iş piyasasındaki belli başlı meslekler ile ilgili mevcut ve projelendirilen taleplere ilişkin bilgiler ile ilgili açık ve sürdürülebilir bir politikanın oluşturulması gerekmektedir. Üniversiteye girişle ilgili olarak Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi tarafından yayımlanan bilgilerin; öğrenciler tarafından, rehber öğretmenlerinin yardımına ihtiyaç duymaksızın kolaylıkla anlaşılabilmesi gerekmektedir. Tüm bilgi kaynaklarının, nerede olurlarsa olsun, üniversiteler, iş bulma ofisleri ve ilgili yerlerde, açık-erişim ve self-servis hizmeti verecek şekilde tüm bireyler tarafından bulunabilir olması gerekmektedir.

3. Altyapı ile ilgili sunulan öneriler; okullardaki rehber öğretmenin rolünün, meslek eğitimi ve rehberliğine daha fazla önem verecek şekilde yeniden tanımlanması gerekmektedir. Rehber öğretmenlere ilişkin personel-öğrenci oranı; ilköğretim okullarında okul başına bir, ortaöğretimde ise 1'e 500 olmalı ve bu oran en kısa zamanda 1'e 400'e ulaşmalıdır. Okullardaki rehberlik hizmetlerinin ile ilgili fiziksel kapasite geliştirilmelidir. Tüm üniversitelerin Yükseköğretim Kurulu tarafından, öğrencilerine Meslekî bilgilendirme, meslekî danışmanlık ve iş bulma hizmetlerini sağlayacak Kariyer Plânlama Merkezleri kurmaya teşvik edilmelidirler. Bu Kariyer Plânlama Merkezleri arasında iletişim ağı kurularak öğrenciler ile işverenlerin teması kolaylaştırılmalıdır. Türkiye İş Kurumu iş sahibi yetişkinlere de hizmet üretmelidir. Özel iş bulma kurumlarına yönelik yasa yürürlüğe konulmalıdır. İşverenlerinde işçilerine yönelik çalışmalar yaparak onların meslekî gelişimlerine katkıda bulunmaları sağlanmalıdır. Etkin meslekî rehberlik hizmetlerinin tüm sektörlerde geliştirilmesinin önemini vurgulamak için, araştırma ve geliştirme programları hazırlanmalıdır.

D. Personel gelişimine önem verilmelidir.

E. Öğretim programlarında gerekli düzenlemeler yapılmalıdır. Öğretim programlarında grup rehberlik çalışmalarına ayrılmış bir saatlik ders 1-8. sınıfları da kapsayacak şekilde düzenlenmelidir. Öğrencilerin iş yeri ziyaretleri yapması sağlanmalıdır. Öğretim programları ve eğitsel kol çalışmaları meslekî rehberlik ile ilişkilendirilmelidir. Öğrenciler hakkındaki bilgiler özenle kayıt altına alınmalıdır. Okul rehberlik plânları sadece rehberlik servisleri tarafından değil okulun tümü tarafından sahiplenilmelidir. Meslekî eğitim ve rehberlik programları, meslekî ve teknik orta öğretim kurumlarının özel gereklilikleri göz önünde bulundurularak yeniden tasarlanmalıdır (MEB, 2004:73-74-75-76-77).

2.3.1.6.4. Dokuzuncu Kalkınma Plânı Eğitim (Okulöncesi, İlk Ve Ortaöğretim) Özel İhtisas Komisyonu Raporu

Dokuzuncu Kalkınma Plânı Eğitim (Okulöncesi, İlk Ve Ortaöğretim) Özel İhtisas Komisyonu 29-30 Eylül ve 12 Aralık 2005 tarihlerinde yaptıkları çalışmalarla bu raporu hazırlamışlardır. Bu çalışma, Türkiye'nin 2023 Stratejisi çerçevesinde, bilgi toplumuna dönüşen ve dönüşmüş bir Türkiye'ye ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal açıdan en yüksek katma değeri sağlayacak etkin bir eğitim sisteminin oluşumunda odaklanmıştır. Dokuzuncu Kalkınma Plânı Eğitim (Okulöncesi, İlk Ve Ortaöğretim) Özel İhtisas Komisyonu Raporunda "Okul Sistemi ve Yönelme" başlığı altında geçmişten günümüze kadar yönelme kavramı ve yönelmenin eğitim sistemimiz içinde uygulanması ve sonuçları ile ilgili açıklamalarda bulunulmuştur.

Bu rapora göre,

- kalkınma plânlarının insan gücü talep tahminlerinde benimsediği yaklaşım, okul sistemleri ve yönlendirme çalışmalarının yapılandırılmasında belirleyici rol oynamaktadır. Ayrıca ekonomide yaşanan olumlu gelişmelere paralel olarak meslek eğitimine talebin artmasının beklendiği günümüzde bireylerin kendi ilgi, istek, yetenek ve yeterlilikleri ile işgücü piyasasının taleplerine uygun meslek seçmelerine yardımcı olacak çalışmaların daha da önem kazandığı görülmektedir.

- Türk eğitim sisteminin öğrencilerin ilgi, istek, yetenek ve yeterlilikleri ölçüsünde ve doğrultusunda uygun alanlara yönelmelerine yardımcı olmada yetersiz kaldığı söylenebilir. Bu yetersizliğin eğitim sisteminin diğer parçaları ve çevre sistemlerle uyumlu bir yönelme modelinin uygulamaya konulmamış ve gerekli alt yapının yeterince

oluşturulamamış olmasından kaynaklandığı görülmektedir. Türk eğitim sisteminin bu konuda şimdiye kadar kazanılmış deneyimlerden faydalanması gerekli görülmektedir.

- Talim ve Terbiye Kurulunun 07.06.2005 tarih ve 184 sayılı kararında genel liseler ile tüm meslekî ve teknik ortaöğretim kurumlarının 9. sınıflarına “Tanıtım ve Yönlendirme” dersinin konulması kararlaştırılmıştır. Ancak, açıklanan ortaöğretim okullarının haftalık ders çizelgelerinde “Tanıtım ve Yönlendirme” dersinin uygulama alanının sınırlı tutulduğu görülmektedir. Bu derste Türkiye’de Meslekî Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi kapsamında hazırlanan Tanıtım ve Yönlendirme Programının okutulması kararlaştırılmıştır. Bu dersin sadece genel liseler ile bazı meslek liselerinde okutulmasına dikkat çekmek gerekmektedir. Örneğin, öğrencilerinin büyük ölçüde bir alana yöneldiği düşünülen Anadolu Liselerinde ve Fen Liselerinde bu ders okutulmamaktadır. Öğrencilerin kendilerine daha uygun alan seçmelerine yardımcı olmak için yönlendirme hizmetlerinin sözü edilen okullarda da sunulması faydalı görülmektedir. 2005-2006 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulamaya konulan yeni yaklaşımda haftada iki saat olarak verilen derslerde öğrencilerin ilgi, istek ve yeteneklerinin belirlenmesi, mesleklerin tanıtılması yoluyla öğrencilerin belli bir yönelimi sağlamaları beklenmektedir. Ayrıca, 9. sınıf sonunda yapılan seçimlerdeki yanlışlıkların düzeltilmesi için öğrencilere 10. sınıf sonunda da bir fırsat verilmektedir.

- Öğrencilerin ilgi, istek, yetenek ve yeterlilikleri ölçüsünde ve doğrultusunda uygun alanlara yönelmelerinin Türk eğitim sisteminde gereken önemde ele alınmadığı görülmektedir.

- Yönelme hizmetlerinin; bireyin iş yaşamını tanıması, kendi yetenek ve yeterliliklerini tanıması, iş ile kendi durumunu karşılaştırıp uygun seçim yapması, gerekmektedir. Bunun için uygulamalı bir yönlendirme (yönelme) düşünülmelidir. Bu üç işlevi yerine getirecek bir yönelme faaliyeti, beklenen sonuçlar alınmasını kolaylaştıracaktır.

- Türk eğitimindeki okul sistemini etkileyen diğer önemli bir değişiklik, meslek yüksek okullarının yaygınlaştırılmasıdır (DPT, 2006b).

2.3.2. Diğer Bazı Ülkelerin Eğitim Sistemleri İçinde Yer Alan Yönlendirme Çalışmaları

Aşağıda gelişmiş ülkeler içinde bulunan Amerika Birleşik Devletleri, Fransa, İngiltere, Danimarka ve Almanya'nın eğitim sistemleri içinde mesleğe yöneltme ve meslekî eğitim konuları ele alınacaktır. Bu ülkeler esas olarak gelişmişlik düzeylerinin yüksek olması sebebiyle seçilmiştir. Bu sebebe ek olarak araştırmada Danimarka'ya yer verilmesinin sebebi Danimarka'nın zorunlu eğitim yılının Türkiye'ye yakın olmasıdır. Araştırmada Almanya'ya yer verilmesinin sebebi ise diğer bütün ülkelerle kıyaslandığında oldukça farklı ve katı bir yönlendirme sisteminin olmasıdır. Aşağıda Amerika Birleşik Devletleri, Fransa, İngiltere, Danimarka ve Almanya'nın eğitim sistemlerinin tanıtımı ve bu ülkelerde mesleğe yöneltme çalışmaları hakkında açıklamalarda bulunulmuştur.

2.3.2.1. Amerika Birleşik Devletleri

“Amerika Birleşik Devletlerinde zorunlu eğitim, eyaletlere göre 6 ya da 7 yaşında başlar ve 16 yaşına kadar devam eder. İlk ve ortaöğretim devlet okullarında ücretsizdir” (Akyol, 1991:111).

Amerika Birleşik Devletlerinde değişik yapılarda uygulanan eğitim modelleri vardır.

- 8+4 modeli: okul öncesi + 8 yıl ilköğretim + 4 yıl orta öğretim,
- 4+4+4 modeli: okul öncesi + 4 yıl ilkokul + 4 yıl ortaokul + 4 yıl lise,
- 6+2+4 modeli: okul öncesi + 6 yıl ilkokul + 2 yıl ortaokul + 4 yıl ortaöğretim,
- 6+3+3 modeli: okul öncesi + 6 yıl ilkokul + 3 yıl ortaokul + 3 yıl lise,
- 6+6 modeli: 6 yıl ilköğretim + 6 yıl ortaöğretim.

Bu modellerden birini tamamlayan öğrenci lise diploması alır (Akyol, 1991:113).

Amerika Birleşik Devletlerinde ilköğretim 6-12 yaşlar arasındaki çocuklara verilen eğitimidir. Ortaöğretim ise bu altı yıllık ilköğretimden sonra üç yıllık ortaokul (junior high) ve üç yıl devam edilen lise (senior) öğretiminden oluşur.

“İlkokul seviyesinde meslekî gelişim etkinlikleri meslekler hakkında bilinçlenme etkinliklerinde yoğunlaşmaktadır. Meslekî hazırlık programlarının etkinliği okuldaki eğitilmiş personel ve uygun materyallerin hazır bulunuşluğu ile yakından ilgilidir. Programın amaçları bireyin kendisinin ve becerilerinin farkında olmasını ve karar verme becerilerini geliştirmesini içermektedir. Bu dönemde öğrencilerin kazanması gereken en

önemli değer kendilerine olan saygılarını kazanmalarını sağlamaktır” (R. D. Herring,1998:3, belirtildiği yer: İğdeli, 2001:79).

“Zorunlu eğitim süresi, on yılın üstündeki bir süreden hareketle (32 eyalette) on yıl ile (13 eyalette), on bir yıl (9 eyalette), on iki yıl (4 eyalette) ve hatta 13 yıl (2 eyalette) arasında değişir. Zorunlu öğretim kurumu, temelde Elementary ve hatta Primary school ve bunlara bağlı High School’dan yani iki bölümden oluşur” (Ültanır, 2000: 81).

“Ortaöğretimin birinci devresinde (junior) meslekî rehberliğe önem verilir. Çocuklar bu devrede geleceklerini plânlamaya başlarlar. Orta öğretimin ikinci devresinde (senior high) temel derslerin yanı sıra üniversiteye hazırlık, meslekî ve temel amaçlı dersler sunulur” (Erdoğan, 2003:65-66).

“Öğrenciler başarısı, belli aralıklarla yapılan testlerin dışında sözlü ve yazılı ödevler aracılığıyla ölçülür ve genelde A’dan F’ye kadar olan harflerle değerlendirilir. Bazı bölgelerde yılsonu sınavı vardır. Bir üst eğitim kurumuna geçerken ya da bir işe başvururken bir önceki okuldan alınan dersleri ve notları gösteren <transcript> büyük önem taşımaktadır” (Erdoğan, 2006:99-100).

“6 ile 9. sınıf öğrencileri için temel yöneltme hedefleri şunlardır:

- Kişisel özelliklerin, ilgilerin, yeterliklerin ve becerilerin farkında olma,
- İş dünyasının çeşitliliğini anlayıp saygı duyma,
- Okul başarısı ve gelecekteki seçimleri arasında ilişki olduğunu öğrenme,
- İş dünyasına yönelik olumlu bir tavır geliştirme” (P. O. Paisley, 1994:218,

belirtildiği yer: İğdeli, 2002:85).

“Tüm öğrenciler için ikincil alan 1’de hemen hemen zorunlu alınması gereken tüm derslerin yer aldığı bir sistem kısa tanımlamayla Amerika Birleşik Devletleri’nde programın bireyselleştirilmesi sistemi devreye girer. Amerika Birleşik Devletleri’nde öğrenci kendi derslerini kendisi seçer, sınıf bağlayıcılığı yoktur. Öğrencinin isteklerine ve standardize edilmiş test sonuçlarına göre bir farklılaşma kendini gösterir. 3000 ile 4000 öğrenci için genelde 100 dersin sunusu yapılır ve böylelikle bireysel seçim mümkünleşmiş, danışma ve yönlendirme ile sağlamlaştırılmış bir sistem oluşturulmuştur” (Ültanır, 2000:81).

“Bu dönemde meslekî ilgi ve yetenek testleri rutin olarak uygulanır. Etkili bir yöneltme müfredatı öğrencilerin ortaokul sonrası seçenekler, bazı mesleklerde ortaokul ve sonrasında eğitimin gerekliliği konularında gerçekçi sonuçlara ulaşmalarını sağlar. Okul

rehberi küçük grup toplantıları düzenleyerek ilkokulda başlayan meslekî yönlendirmeyi devam ettirir” (İğdeli, 2002:87).

“Meslekî eğitim, genelde işyerlerinde uygulamaya yönelik ve kendine özgü bir biçimde yapılır. Eğitim merkezlerinde temel beceri ve tekniklerin yanı sıra branşla ilgili teoriler de iletilir. Genel kültür dersleri genelde ön görülmez. Okula gidiş gelişler genelde denetim altındadır, öğretim akşamları ya da Cumartesi günleri yapılır” (Ültanır, 2000:83).

“Eğer öğrenciler ilkokul seviyesinde meslekî seçeneklerini araştırmaya, ortaokul seviyesinde kendi ilgi ve yeteneklerini anlamaya cesaretlendirilmiş ve yönlendirilmişse lise seviyesinde gerçekçi meslekî seçimler yapmaya hazır hale gelmiş durumdadırlar. Öğretime devam etmek yerine çalışmayı seçen öğrencilere de uygun rehberlik hizmetleri verilir” (İğdeli, 2002:94).

“Meslekî eğitim, ortaöğretim seviyesinde başlar ve 2 yıllık ön lisans okullarında devam eder. Meslekî eğitimin başlıca amacı öğrencilerin belli bir iş ya da meslekî alanda bilgi ve becerisini artırmaktır. Meslekî eğitim çerçevesinde kişiye iş bulabilmek için vasıf kazandırmak ya da mevcut işiyle ilgili becerisini geliştirme amacıyla ortaöğretim, yükseköğretim ve yetişkinler eğitimi seviyelerinde dört yüzden fazla öğretim programı uygulanmaktadır” (Akyol, 1991:114).

“Hem High School’lar hem de iki yıllık ve dört yıllık kolejler ile müteşebbislerce kurulan eğitim kurumları gençlere yönelik meslekî eğitim ve üstüne eğitim programlarını sunarlar” (Ültanır, 2000:83).

C. N. Pistorio’ya göre (1998) okullardaki meslekî geliştirme modelleri dört başlık altında toplanmaktadır. Bunlar:

- Rehberler tarafından sağlanan meslekî rehberlik: uzman rehberler tarafından sağlanan meslekî rehberlik programı uzman rehberin öğrencilere bir mesleği seçme işe girme, yapılan işe uyum sağlama ve işte ilerleme gibi süreçlerde yardımda bulunmasını gerektirir.

- Ders müfredatlarının içine yedirerek verilen yöneltme etkinlikleri: meslekî gelişim hedeflerinin akademik müfredatın içinde verme konusunda ders öğretmenleri ve uzman rehberlerin ortaklaşa çalışması gerekmektedir; çünkü hiçbir grup ya da kişi tek başına öğrencinin meslekî gelişiminden sorumlu değildir.

- Meslek okulları: okul içinde okul da denilen bu çok programlı meslek okullarında öğrencilere etkili meslekî yöneltme etkinlikleri verilir. Bu okullarda ilk iki yılda normal lise müfredatı okutulduktan sonra öğrencilerden bir meslek alanı seçmeleri istenir.

- Okuldan-işe etkinlikleri: bu programlar okul bazlı ve iş bazlı öğretim ortamlarından oluşmaktadır. Okulda öğrenilenlerin ve iş pratiklerinin seçilen mesleğe uyarlanmasını temel alır (C. N. Pistorio,1998; belirtildiği yer: İğdeli, 2002:105-106).

Y. Kuzgun'a göre (2002) D. E. Super (1972) Amerika Birleşik Devletleri'nde meslekî rehberliğin gelişimini aşağıda sayılan alanlarda görülen ve halen devam etmekte olan şu yaklaşım farkları ile değerlendirmektedir:

- Meslekî rehberliğin amacı insan gücü planlamasından bireylerin kendilerini gerçekleştirmelerine yardımcı olmaya kaymıştır. Bir ülke ekonomik ve toplumsal yönden sıkıntıda ise meslekî rehberlikte öncelikli birinci amaca, sorunlarını çözmüşse daha çok ikinci amaca önem vermektedir.

- Meslek rehberliğinin görevi başlangıçta iş seçimine yardımcı olarak anlaşılırken giderek meslek gelişimine yardım olarak görülmeye başlanmıştır.

- Başlangıçta meslekî rehberlik hizmetlerinde bilgi vermeye ağırlık verilirken zamanla hizmetlerin merkezi meslek danışmasına doğru gelişmiştir.

- Meslekî rehberlik iş seçimine yardım olarak anlaşıldığı ve bilgi verme fonksiyonu ağır bastığı sürece bu işleri öğretmenler ve iş bulma kurumu uzmanları yürütürken, meslek gelişimine yardım yolu olarak meslekî danışma hizmetleri önem kazandıkça, danışma psikologlarına duyulan gereksinim artmaktadır (Kuzgun, 2002:116).

2.3.2.2. Fransa

“Fransa’da zorunlu eğitim 6-16 yaşları arasında uygulanmakta olup 5 yıllık ilköğretim eğitiminin ardından 4 yıl süreli ortaokul öğrenimini gerçekleştirmektedir. Zorunlu öğrenimin ardından gençler eğitimini sürdürmek, bir çıraklık sözleşmesi kapsamında teorik ve uygulamalı meslekî eğitimden yararlanmak ya da doğrudan çalışma yaşamına katılmak gibi seçeneklerden birini tercih edebilirler” (Aykaç,2002).

E. Sözer’e göre 6-11 yaş arası çocukların devam ettikleri ilkokulda öğretim üç döneme ayrılır:

- İlköğretime/Hazırlık (Cycle Preparation) Dönemi (CP): Bir yıl süreli hazırlık sınıfı işlevini gerçekleştiren bu döneme 6-7 yaş grubundaki çocuklar katılır.

- Temel Öğrenme (Cours Elementaire) Dönemi: İkinci ve üçüncü sınıfları kapsayan bu dönemde 7-9 yaş arasındaki (ikinci sınıfta 7-8; üçüncü sınıfta 8-9 yaşındaki) çocuklar öğrenim görür.

- Geliştirme/Pekiştirme (Cours Moyen) Dönemi (CM): Dördüncü ve beşinci sınıfları kapsayan bu döneme 9-11 yaş grubundaki çocuklar devam eder. (Sözer, 1997:65-66).

“Yönlendirmeye yönelik çalışmalar ilkokulun son sınıfında, ortaöğretim 1. dönemi (6. sınıf) kabul komisyonunun kararıyla başlar. Bu ülkede ortaöğretim 1. devre ve 2. devre olmak üzere iki aşamadır; 1. devre dört yıl, 2. devre üç yıldır. Dört yıl süren 1. devre zorunlu eğitim kapsamındadır. 1. devre eğitim ikişer yıllık gözlem ve yönlendirme dönemi olarak iki döneme ayrılır. Bu devrenin iki temel görevi; genel ortaöğretimi sağlamak ve gelecekteki eğitim ve meslekî tercihler için yardım etmektir” (Arslan, Kılıç; 2000).

İlk beş yıllık öğrenimlerini tamamlayan öğrenciler en az beş yıl daha öğrenime devam etmek zorundadırlar. Bu ikinci beş yıllık döneme ortaöğretimin birinci basamağıdır ve 11-15 yaş arasındaki öğrencileri kapsar. Öğrenciler 6. ve 7. sınıflar gözlem sınıflıdır. 8 ve 9. sınıflar ise yönlendirme sınıflıdır. “gözlem döneminde öğrencilerin okula uyumlarının sağlanması amaçlanır. Yönlendirme döneminde de, zorunlu seçmeli dersler aracılığı ile öğrencilerin eğilim ve yeteneklerine göre izleyecekleri eğitim programına hazırlık yapılır” (Sözer, 1997:70). “Gözlem devresinde ilkokul son sınıf konuları tekrarlanırken; oryantasyon devresinde yeni, zor ve seçimlik konular ağır basmaktadır. Oryantasyon döneminde genel ve teknik öğretim kapsamında bitirme öğretimi, kısa teknik öğretim, uzun teknik öğretim, kısa genel öğretim ve uzun genel öğretim olmak üzere 5 tip öğretim yapılmaktadır” (İğdeli, 2002:120).

“Fransız okullarında merdivenin her basamağı sıkı bir yöneltme ile belirlenir. Yöneltme süreci değişik devrelerden oluşur. İlk devre ilkokulun son sınıfında, ortaöğretim birinci dönem (6. sınıf) kabul komisyonunun kararı ile başlar. Komisyon, ya öğrencinin ilköğretim son sınıfını tekrar etmesine karar verir ya da öğrenciyi ortaöğretimin 1. dönemine (6. sınıf) kabul eder. Öğrencinin yeteneklerine göre yönlendirilmesi ortaöğretimin ikinci devresinde (oryantasyon) ve daha sonra da lisede devam eder” (Erdoğan, 2003a:148).

“Öğrencilerin ilköğretimden sonra ortaöğretimin altıncı sınıfına yerleştirilmeleri akademi müfettişliğinin başkanlığında kurulan, ortaöğretimin birinci dönem yöneticisinin,

altıncı sınıf öğretmenlerinin, okul psikologunun, rehberin, okul doktorunun, sosyal hizmetler uzmanının ve üç veli temsilcisinin oluşturduğu bir kabul komisyonu tarafından karara bağlanır. Komisyon öğrenciyi durumuna göre altıncı sınıfın değişik dallarına yerleştirir. Öğrencinin potansiyeline göre değişik dallar vardır” (İğdeli, 2002: 120-121).

“Yönlendirme dönemi, hem öğrencilerin okula uyumlarını sağlama, hem de öğrencilerin daha üst okullara geçişlerine olanak hazırlama gibi işlevleri bulunduğundan, sistem içerisinde gerek kolejlerin, gerekse meslek liselerinin önemli bir parçasını oluşturmaktadırlar” (Sözer, 1997:71).

“Yöneltilme ortaöğretimde odaklaşmakla beraber ilköğretimde de uygulanmaya çalışılmaktadır. Yöneltilme konusunda; meslekler ve okullar hakkında radyo, TV, broşür ve diğer araçlarla bilgi veren ulusal bir büronun dışında bölge düzeyinde her akademide rektörün sorumluluğu altında bilgi vermekle sorumlu bir akademik bölüm şefi ve yerel düzeyde de değişik kurumlarda bilgi verme ve yöneltilme için danışma ve dokümantasyon bölümleri bulunmaktadır” (İğdeli, 2002:123).

“Zorunlu öğretim döneminin bitiminde ise gençler eğitimlerini sürdürmek, bir çıraklık sözleşmesi kapsamında teorik ve uygulamalı meslekî eğitimden yararlanmak ya da doğrudan aktif yaşama katılmak gibi seçeneklerle karşı karşıya kalmaktadırlar. Eğitimini sürdürmeye yönelen gençler ise, yükseköğretime girişi sağlayacak genel eğitimden ya da özel meslekî eğitim veren kurumlardan yararlanmaktadır” (İKV, 1992:77).

Zorunlu eğitim sonrasında öğrencilerin devam edebileceği iki okul türü vardır:

- Meslek Lisesi,
- Genel ve/ya da Teknik Eğitim Lisesi.

“Genel veya teknik eğitim veren liseler, öğrencilere üç yıl süren <10., 11. ve 12. sınıf> ve genel bakalorya ve teknisyen belgesi gibi diplomalara hak kazanılan, karma eğitim yapılan kurumlardır. Genel ya da teknik bakalorya diplomaları, yükseköğretime devam edebilme hakkı tanıyan, bir okul bitirme ulusal belgeleridir. Öğrencilerin bu diplomaları alabilmeleri için son yıllarında zorunlu olarak genel sınavı geçmeleri gerekir” (Erginer, 2006:171).

“Dört yıl süreli ortaokul eğitiminin ilk iki yılının bitiminden sonra genel eğitime ya da teknik ve meslekî eğitime devam seçenekleri sunulan Fransız sisteminde çeşitli branşlara ayrılabilmek için bu iki yıllık genel eğitimin tamamlanması gerekmektedir. Daha sonraki aşamada ise genel eğitimlerini sürdürerek lise diploması almak ve yüksek

öğrenime geçmek isteyen gençlerin dışında kalan gruplar ya 2 yıllık temel meslekî eğitim sertifikası (CEP), ya da çıraklık meslek sertifikası (CPA) almakta, bundan sonraki aşamada ise 2 yıl süreli bir eğitimden geçerek temel meslekî eğitim brövesi (BEP) ya da 2-3 yıllık bir eğitim sonrasında meslekî yetenek sertifikası (CAP) alma imkânına sahip olmaktadır. İkinci aşamayı tamamlayarak BEP ve CAP belgesi alan öğrenciler ise, 2 yıllık bir ek eğitim sonrasında meslekî bkaloryaya hak kazanmaktadırlar” (IKV, 1992:78).

O. C. Adıgüzel’e göre (2005) Fransa’da meslek liseleri verdikleri diplomalara göre sınıflandırılmıştır. Bunlar:

- **Meslekî kazanımları belgeleyen diploma programı (CAP):** 8. sınıftan sonra iki yıl sürmekte ve belli uzmanlık alanlarında (duvar ustası, marangoz, topograf gibi) en hızlı şekilde iş dünyasına ara eleman yetiştirmeyi hedeflemektedir. Bu programda yaklaşık 250 meslek dalında eğitim verilmektedir. Bu program haftada 14-16 saatlik genel eğitim ve haftada 12-17 saatlik meslekî eğitimden oluşmaktadır. Bunlara ek olarak iki yıllık süre içerisinde öğrenciler 4 ya da 8 haftalık bir süre işletmelerde iş yaşamı hakkında bilgi edinmeleri sağlanır.

- **Meslekî eğitim brövesi (BEP):** Bu programda 8. sınıftan sonra başlar ve iki yıl sürer. CAP’tan farkı bu program daha geniş ve kuramsal bir içerikten oluşmakta ve öğrencilere eğitimlerini bir üst programlar için devam şansı tanımaktadır. Bu programda öğrenciler haftada 14-22 saatlik genel eğitim, 16- 20 teknolojik ve meslekî eğitim almaktadırlar. Öğrenciler 4 ya da 8 haftalık bir süre işletmelerde iş yaşamı hakkında bilgi edinmeleri sağlanır.

- **Meslekî bakalorya (Bac Pro):** Bu program CAP ya da BEP tamamlandıktan sonra girilmeye hak kazanılan bir diploma programı olup iki yıllık bir süreci kapsamaktadır. Bu programı bitiren öğrenciler hem hemen iş dünyasına atılabilmekte hem de isterlerse alanları ile ilgili yüksek öğretim programlarını takip edebilmektedirler. Bu programda öğrenciler okuldaki eğitimlerinin yanı sıra, aralıklarla 16 hafta boyunca işletmelerde eğitim almaktadırlar (Adıgüzel, 2005).

“Fransa’da Eğitim Bakanlığı’nın kurmuş olduğu, eğitim ve endüstri ilişkileri yüksek komitesi sanayi sektörünün eğitim, öğretim sistemine ilişkin öneriler geliştirilmesine çalışır. Profesyonel danışmanlık komitesi (CPC) iş dünyası ile eğitim arasındaki bağı oluşturur. Fransa’da sosyal taraflar, ulusal, sektörel ve firma düzeylerinde meslekî eğitim politikalarının gelişmesi konularının içindedirler. Sosyal taraflarla

görüülerek sektörlere göre açıklanan beceri ihtiyaçları çalışmalarını hükümet tarafından yürütölmekte ve finanse edilmektedir” (Aykaç, 2002).

2.3.2.3. İngiltere

İngiltere’de zorunlu öğretim süresi 11 yıldır. 5 ve 16 yaşları arasını kapsar. İngiltere ve Galler’de ilköğretime başlama yaşı beştir. Yedi yaşına gelen çocuk okullarının jünyör bölümüne ya da jünyör okullarına devam ederler. Öğrenciler zorunlu eğitime 16 yaşına kadar devam ederler.

G. Ültanır’a göre (2000) İngiliz ve Galler öğretim sistemi yöresel farklılıklarla donatılmıştır. Temelde sistem aşağıdaki biçimlerde bölümlere ayrılır:

- Elementer alan (5 yaşın altındaki çocuklarda isteğe bağlıdır, anaokulları),
- Birincil alan (5-11 yaş),
- İkincil alan I (12-16 yaş),
- İkincil alan II (17-18 yaş),
- Akademik meslekî eğitim,
- Üniversite (Ültanır, 2000:150-151).

“Anaokulundan sonra başlayan ilkokul iki kademe şeklinde yapılır. İki yıl (5/7-8 yaş) süren birinci devre ilkokul <Infant School> düzeyinde, haftada 15 blok ders yapılmaktadır. Altıncı yaş gününe kadar çocuklar; basit kitapları okuyabilir ve basit hesapları yapabilir hale gelmektedir” (Erdoğan, 2006:230).

“İlkokul 5-7 arası I. Devre (Infant Schools), 7-11 yaş arası II. Devre (Junior Schools) olarak ikiye ayrılmıştır. On bir yaşından sonra öğrenciler Genel Okullar, Gramer Okulları, Orta Modern ve Teknik Okullar arasında seçim yapmak durumunda kalırlar. Öğrencilerin geleceğini belirleyen bu seçimi, seçme sınavlarındaki başarı notu etkiler” (Arslan, Kılıç, 2000).

Ö. Demirel’e göre (1992, 1994) ortaöğretim düzeyinde sınıflar, öğrencilerin yeteneklerine göre A1, A2, A3 şeklinde (streaming) gruplandırılır. Bu düzeyde farklı türden okullar vardır:

- Orta dereceli gramer okulları: Üniversite öğretimine yönelik akademik eğitim verirler.
- Orta dereceli teknik eğitimler: Akademik yeteneği olmayan normal zekâlı öğrencilerin devam ettiği okullardır.

• Orta dereceli modern okullar: Bu okullar yaratıcı etkinliklere ve sanat çalışmalarına olanak veren kültür derslerinden ve uygulamalı çalışmalardan oluşan bir program sunar.

• Çok amaçlı okullar (Comprehensive schools): Gramer ve teknik okullara giremeyen öğrenciler çok amaçlı okullara yönlendirilir (Demirel, 1992-1994, belirtildiği yer: İğdeli, 2002:125-126).

“5 yıllık orta öğretimin bitiminde öğrencilerin büyük çoğunluğu, Eğitim ve Bilim Bakanlığı’na düzenlenen bir uzmanlık sınavına katılmaktadır. 1988’e kadar bu amaçla 2 tür sınavın uygulandığı ve 2 değişik diplomanın verildiği İngiltere ve Galler’de bu tarihten itibaren iki sistem bütünleştirilerek tek bir sınav sistemine ve bunun sonucunda tek bir diplomaya (Genel Orta Öğretim Sertifikası) geçilmiştir. Genel Orta Öğretimde A düzeyi olarak adlandırılan ileri seviyeye gelebilmek için öğrenciler 2 yıl ek eğitim görmekte ve bunun ardından yüksek öğretime devam edebilmektedirler” (İKV, 1992:104).

“İngiltere’de Merkez Rehberlik ve Gençlere İş Bulma Kurulu, broşürler, duvar tabloları, dergi, rehber, filmler ve diaporitler vasıtasıyla çeşitli meslekler hakkında aydınlatıcı bilgiler yayınlanmaktadır. Buna ek olarak ordu, bazı sanayi kuruluşları, ticarethaneler ve meslek kuruluşları da mesleklerle ilgili broşürler dağıtmaktadır. Sergi ve konferanslar düzenlemektedir. Okullarda, radyo ve televizyonda öğrenciler ve ana-babalar için konuşmalar yapılmaktadır. Sanayi, bilim ve ticaret kurumlarına ziyaretler teşvik edilmektedir” (Arslan, Kılıç; 2000).

G. Ültanır’a göre (2000) on bir yıllık öğretim süresinden sonra onaltı yaşındaki öğrenciler, İngiltere ve Galler’de zorunlu öğretim dönemlerini tamamlarlar. Meslekî eğitime karar veren bir öğrenci Further Education’un her hangi bir kuruluşunda tam zamanlı meslekî eğitim alabilir ya da iş gençlere tedbir olarak 1983 yılından bu yana hükümetin işsiz gençlere tedbir olarak önerdiği Youth Training’e katılabilir (Ültanır, 2000:153).

“İngiltere’de meslekî eğitimin temel amacı, çalışanların aktif yaşamları süresince deneyimlerini artırmalarını ve vasıflarını geliştirmelerini sağlayacak şekilde eğitim imkânları sunmaktır. Bu amaçla uygulanan meslekî eğitim sistemi, ekonominin ve piyasanın gereksinimlerini karşılayacak esnekliğe ve işverenin taleplerine cevap verebilecek çeşitliliği sağlayacak şekilde düzenlenmiştir. İngiliz sisteminde meslekî eğitim, esas olarak okul sonrası eğitim kapsamında değerlendirilmekte ve çeşitli eğitim

kurumlarınca tam gün ya da part-time eğitim verilmektedir. Bunlardan <Colleges of Further Education>, çok yönlü bir eğitim modeli üzerine tesis edilmiş olup, teorik eğitimin yanı sıra teknisyen, zanaatkâr ya da vasıflı işçi düzeyinde kalifikasyon sağlamaktadır” (İKV, 1992:105).

“Youth Training çerçevesinde yapılan işletmeler dışı eğitim, plânlı ve yanı sıra yapılan öğretim programı olmalıdır. İşletmeler dışı eğitimin süresi, ilk yıl on üç haftayı ve ikinci yıl ise yedi haftayı içermektedir” (Ültanır, 2000:154). “İş hayatına atılmak üzere okuldan ayrılan ve hiçbir meslekî vasa sahip olmayan gençlere yönelik bu programa, 16-17 yaşlarındaki isteyen her genç katılabilmektedir” (İKV, 1992:107).

H. Binici ve N. Arı’ya göre (2004) İngiliz eğitim sisteminde uygulanan meslekî teknik eğitim modeli çağın ihtiyaçlarını karşılayabilmek için şu konulara önem verir:

- akademik ve meslekî eğitim arasındaki uçurum.
- meslekî eğitim, orta öğrenimden sonra genişleyen bir yapı ile yükseköğrenime doğru yönlendirilmekte ve adaylara fırsat verilmektedir.
- yetki ve yeterlilik tabanlı bir program, gelişme için daha fazla bir role sahiptir.
- işverenlerin meslekî-teknik eğitimle daha fazla ilgili olmaları, meslekî eğitimin başarılı olmasında önemli katkı sağlamıştır (Binici, Arı; 2004:386-387).

“Ortaöğretimde İngiltere’de meslekî eğitime önem verilmektedir ve ara eleman yetiştirilmesi konusunda öğretim kurumları işlevsel görevini yerine getirmektedir. İngiltere’de öğrencilerin, küçük yaşlardan itibaren başarıları, ilgileri, istekleri ve yetenekleri çeşitli değerlendirmelerle ortaya çıkarılması, bu özelliklerine göre eğitim ve öğretim hayatına devam etmelerini sağlamaktadır” (Karacaoğlu, Çabuk; 2002).

“İngiltere’de meslekî rehberlik, kişilere, eğitim ve meslekî gelişimlerinde yardımda bulunmak ve bir karara varmalarını sağlamak amacıyla yapılan etkinlikler olarak algılanmaktadır. Meslekî rehberlik etkinlikleri, Bölge Eğitim İdareleri tarafından yürütülmektedir. Bölge Eğitim İdarelerinin desteğiyle iş bulma kurumunun belirlediği genel karakteristikler çerçevesinde, okulların son sınıfında olan öğrencilere işe yerleştirme amacıyla kariyer servisleri tarafından görüşmeler yapılmaktadır” (Erdoğan, 2006:239).

“İngiltere’de yönlendirme alanında yapılan çalışmalar öğrencilerin bir meslek sahibi olup, istihdam edilmesinden sonraki aşamayı da içermektedir. Bu süreç, resmi yönlendirme servislerin rehberlerinin, mesleğe yönlendirilen gençlerin mesleğe uyumunu sağladıklarını hissettikleri zamana kadar devam eder” (Arslan, Kılıç, 2000).

2.3.2.4. Danimarka

“Danimarka’da zorunlu eğitim 7 ve 16 yaşları arasındaki çocuklar için tam gün olarak 9 yıldır. Eğitim ve meslekî rehberlik ile iş tecrübesi 7., 8. ve 9. yılların zorunlu derslerindedir. Bunlar, meslek seçimi hususunda bilgi ve görüşmeler, firmalara çalışma ziyaretleri ve buralarda kısa süreli stajlar, iş dünyasından temsilcilerin sunuşları, uygulamalı eğitim merkezlerine ve diğer tipte okullara ziyaretler gibi faaliyetleri kapsar. Bu faaliyetler yerel topluluk ile yakın işbirliği içinde gerçekleşmelidir” (MEB, 1996:29-31). Danimarka’da “Folkeskole” adı verilen ilköğretim kurumlarında ilk dokuz yıllık zorunlu öğrenim süresini tamamlayan öğrenciler 10. yıla isteğe bağlı devam ederler.

“Öğrenciler 8. sınıf ile daha sonraki sınıflarda meslekî çalışmalara yönelebilmektedir. Bu tür etkinliklerde, öğrencilere, izleyebilecekleri eğitimin kapsamı ve özellikleri, buna bağlı olarak elde edebilecekleri olanaklar ve çalışma yaşamının koşullarına ilişkin çeşitli bilgiler verilir; değişik iş yerlerine inceleme gezileri yapma olanağı sağlanır. Meslekî ve eğitsel rehberlik konularında sınıf öğretmeni sorumludur. Her okulda, öğretmenlere danışmanlık yapan, öğrenci ve velilere önerilerde bulunan iş çevreleri ve eğitim kurumları ile ilişki kuran bir eğitim danışmanı görev yapmaktadır” (Sözer, 1997:42).

“8. yıldan itibaren, daha pratik zekâlı öğrencilerin ilgi ve kabiliyetlerini geliştirmek için okulların zorunlu olmayan dersler olarak sunduğu pratik dersler de (daktilo, fotoğraf, tiyatro, sinema, elektronik ve bilgisayar) vardır” (M.E.B., 1996:31)

Folkeskole’de 1. ve 7. yıla kadar not verilmez. 8., 9. ve 10. yıllarda yapılan sınavlar sonucu verilen notlar ve okudukları dersler sonucu mezuniyet sertifikası alırlar. Folkeskole’ün 9. yılından sonra öğrenciler 10. yılda okulda kalmayı isteyebilirler.

“Temel eğitim programlarının ötesinde, ilerlemiş öğrenciler içinde öğretim etkinliklerine yer veren ve daha ileri düzeydeki diplomaya götüren programlar da vardır. Farklı programlara göre ağırlıklı ayırım 8., 9. ve 10. sınıflarda yapılır. Buna göre 8. sınıfta Aritmetik/Matematik ile İngilizce ve Almanca; 9. ve 10. sınıflarda Fizik/Kimya ağırlıklı programlar bulunmaktadır. Öğrencinin bu öğretim programlarından hangisini izleyeceğine ilişkin kesin karar, öğrenci, okul yönetimi, sınıf yönetimi, eğitim danışmanı ve veli işbirliği sonucunda veli tarafından verilir” (Sözer, 1997:42).

“Eğitim danışması ve meslekî danışma ders olarak 7. ve 9. sınıftan itibaren zorunlu olup 10. yıldan itibaren isteğe bağlıdır” (Ültanır, 2000:99).

Dokuz yıllık zorunlu eğitimden sonra, onuncu yıl öğrenimine devam etmek isteyen öğrenciler, onuncu yıldan sonra ya liseye ya da meslekî eğitim veren okullara yönelirler.

“Meslekî eğitim iki temel sistem çerçevesinde gerçekleştirilmektedir. Geleneksel çıraklık eğitimi ve temel meslekî eğitime ek olarak, teknik ve ticari alanda teorik meslekî eğitim imkânları sağlanmakta ve 2 yıl süreli bu eğitim programları sonunda yüksek teknik ve ticari sınavlara giriş hakkı doğmaktadır” (İKV, 1992:60). “Yüksek Ticaret (HHX) ve Yüksek Teknik Sınav Programı (HTX) ise, meslekî eğitim programlarına ek olarak, teknik ve meslek yüksekokullarına girebilmek için düzenlenmiştir” (Erginer, 2006:82)..

“Gymnasium üç yıl süreli, Türkiye’deki liselerin yerini alan okuldur. Bu okullar genellikle yüksek öğretime devam edebilme potansiyeline sahip öğrencilerin öğrenim gördüğü okullar olarak kabul edilir. Bu okulların amacı, öğrencileri daha ileri eğitime hazırlamakla birlikte genel bir eğitim sunmaktır” (Erdoğan, 2006:251).

Zorunlu eğitim sonrası üç yıl süreli genel lise eğitimi verilen Gymnasium olarak adlandırılan okullar bulunmaktadır.“16 ve 19 yaş arası öğrencilerin %36’sı yüksek öğretime girişi sağlayan genel orta öğretimin 3 yıl süren 2. bölümüne devam etmektedir. %49 oranında öğrenci meslekî eğitime geçmekte, geri kalan %15 ise zorunlu öğretim dönemini tamamladıktan sonra, ek kalifikasyon sağlayıcı bir öğretim görmektedir” (İKV, 1992:60).

“Eğitim Bakanlığı meslekî eğitimle ilgili olarak sosyal girişimcilerle işbirliği yapar. Meslek yüksekokulları <teknik yüksekokullar, meslek yüksekokulları, tarım yüksekokulları> bağımsız özerk kurumlar olarak kendi yönetim birimlerince yönetilirler. Çalışma Bakanlığı, kısa süreli yetişkin meslekî eğitim programlarından sorumludur” (Erginer, 2006:86).

2.3.2.5. Almanya

Almanya’da bir çocuk zorunlu öğretime 6 yaşında, Grundschule adı verilen ilkokulda başlar. Grundschule Berlinde altı yıl olmakla birlikte genelde dört yıl sürer. “İlkokulun sonunda diploma yoktur; bir üst okula geçiş vardır” (MEB, 1996:47). “İlkokuldan sonra, öğrenciler ilgi, yetenek ve başarılarına göre ortaöğretimin birinci basamağındaki okullardan birine devam ederler” (Sözer, 1997:9).

Grundschule’nin, “ilk dört sınıfın temel işlevi öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini ortaya çıkarmaktır. İlköğretimin ilk dört yılı öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre

yönlendirilmelerini, ikinci kademeye hazırlanmalarını, sikomotor yeteneklerinin gelişmesini ve toplumsallaşmalarını sağlar. İlköğretimin dördüncü sınıfından bir üst sınıfa naklen geçilir” (Gülcan, 2005:71).

“Ortaöğretimin 1. devresinde 5. ve 6. sınıflar bir <Yöneltme kademesi> (Orientierungsstufe) olarak düzenlenmiştir. Bu kademe eyaletlere göre <Deneme Kademesi>, <Destekleme Kademesi>, <Gözlem Kademesi> olarak da adlandırılır. Yöneltme kademesinin görevi, gözlem, destekleme ve deneme yoluyla, ortaöğretim birinci kademesindeki okul türlerine yöneltme işini kolaylaştırmaktır” (Arslan, Kılıç; 2000).

“Geleneksel Alman eğitim sisteminde ilkokul (Grundschule) dört yıl sürer. 6-10 yaşlar arasındaki çocukların eğitimini kapsar. İlkokulu bitiren her çocuk 6 yıl süreyle aşağıda belirtilen okullardan birine gitmek zorundadır:

- Temel Eğitim Okulu (Hauptschule),
- Ortaokul (Realschule),
- Genel Lise (Gymnasium),
- Çok Amaçlı Lise (Gesamtschule)” (Arslan, Kılıç; 2000).

E. Sözer’e göre (1997) dört yıllık eğitimden sonra öğrenciler başarılarına göre Hauptschule, Realschule ve Gymnasium adı verilen okullara devam ederler. M. Sağlam’a göre öğrencilerin bu okullardan hangisine devam edeceklerine, genel yetenek, ilgi ve başarı durumları ile Matematik, Almanca ve Hayat Bilgisi derslerindeki başarılarına göre, dördüncü (son) sınıfın ilk yarısı sonunda sınıf öğretmeni ve okul müdürü karar verir. Üstün başarılı öğrenciler, akademik öğrenime hazırlayan liseye <Gymnasium>, orta düzeyde başarılı öğrenciler nitelikli bir meslekî eğitime hazırlayan ortaokula <Realschule> ve başarı düzeyi düşük öğrenciler de alt düzeydeki meslek okullarına hazırlayıcı bir eğitim veren Temel eğitim okuluna <Hauptschule> yönlendirilir. Velinin, okulun kararına karşı çıkma hakkı vardır. Ancak bu durumda, öğrencinin hangi okul türüne daha uygun olduğuna, belli bir deneme süresinden sonra bağımsız bir komisyon karar verir (Sözer, 1997:9).

M.G. Gülcan’a göre Gesamtschule çok programlı okuldur. İki tür çok programlı okul vardır. Bu çok programlı okullardan ilki Coperative Gesamtschulen’dir. Bu okul Hauptschule, Realschule ve Gymnasium okul türlerinin özelliklerini taşıyan, karma bir okul türüdür. Bu okullarda öğrenci, seviyesine göre sınıflara yerleştirilirler. Bazı alanlarda

hazırlık sınıfı vardır. Öğrencilere en az iki farklı alanda program uygulanır. Çok programlı okulların ikinci türü Integrierte Gesamtschulen'dir. Bu okullarda okul türlerine göre yapılan ayırım yerine, öğrenci seviyesine göre sınıflar oluşturulur. Öğrenci yeteneği ve düzeyine göre, yedinci sınıfta matematik ve yabancı dil, sekiz ya da dokuzuncu sınıfta fen bilimleri (en az iki ders fizik, kimya), dokuzuncu sınıfta sosyal bilimler, resim, müzik, spor ve din dersleri alabilir (Gülcan, 2005:75-76).

“Dört yıllık bir ilkökul eğitiminin bitiminden sonra orta ve lise eğitimini tamamlayan öğrenciler bir mezuniyet sınavından geçirilerek yüksek öğretime giriş hakkı kazanmaktadırlar. Ortaokul ya da teknik okul diploması alan öğrenciler ise, tam gün süreyle bir meslek okuluna devam edebilmekte ya da karma sistemden yararlanabilmektedir” (İKV, 1992:63).

“Onuncu sınıftan itibaren öğrenciler meslek okullarından birine devam edebilirler. Meslek okullarında dokuzuncu ya da onuncu sınıftan başlamak üzere (başlama sınıfı eyaletlere göre değişiklik göstermektedir) tam gün okul ya da en azından yarım gün okul ve yanı sıra meslekî eğitim ya da meslekî çalışma yapmaları ve en az üç yıl okula devam etmeleri gerekmektedir. Meslek Okulu, Meslek Branş Okulu, Meslekî Eğitimi Tamamlama Okulları, Meslek Lisesi Seviyesindeki Okul, Meslek Lisesi, Çift Diploma Veren Okullar ve İki Yıllık Meslek Okulu olmak üzere değişik çeşitleri vardır” (Arslan, Kılıç; 2000).

“Genç, ortaöğretim birinci ya da ikinci basamak okullarından herhangi birinden ikinci eğitim diplomasını aldıktan sonra mesleksi eğitime başlayabilir. Bir kural olarak, denkliği kabul edilmiş olan bir eğitim kuruluşuyla çıraklık bağlantısı yapılarak eğitim anlaşmasının tamamlanmış olması gerekmektedir. Eğitim periyodu iki yıldan üç buçuk yıla kadar sürebilir. Eğitim görececek olan kişi, öğretici kişi tarafından belirlenen eğitim hedefine, erişip uygun yeterlilikleri elde edinceye kadar eğitilir. Uygulamaya uyumlandırılmış olan pratik çalışma deneyimine paralel olarak, meslek okulunda kurumsal çalışma haftada bir ya da birkaç gün, ya da bir araya getirilen blok derslerle yapılır” (Ültanır, 2005).

“Alman eğitim sisteminde, ortaöğretimin ikinci basamağında meslek eğitimi başlamaktadır. Bu tür bir uygulamanın, Almanya'nın önemli bir sanayi ülkesi haline gelmesinde büyük bir rolü olduğu bilinmektedir. Nitekim endüstri dallarında 600.000 işleme, takriben 350 meslek dalında aktif rol oynamaktadır. Ayrıca, meslek eğitiminden

sorumlu bir bakanlığın da bulunması, Almanya'nın meslek eğitimine ne kadar çok değer verdiği göstergesidir" (Turan, 2005).

"Almanya'da meslekî eğitim veren okullar, zorunlu eğitimden sonra, ortaöğretim II. basamakta, yani Türkiye'deki lise basamağında yer alır. Bu basamakta gençler, meslek ve sanat liselerine yönelmektedir. Meslek liselerine giden öğrencilerin hemen hemen %50'si dual sistemle eğitim yapan okullara yönelmektedir. Yani eğitim sistemlerinin yarısını okullarda, yarısını işletmelerde yapmaktadırlar. Bu sistem içinde, işletme ve okul bir bütün olarak çalışmaktadırlar" (Ültanır, 2003b:21).

"Dualist sistem olarak adlandırılan bu sistem, esas olarak teorik eğitimi ile uygulamalı eğitim programlarının bütünleştirildiği bir temele oturtulmuştur. Sistemi güçlü kılan faktör de, eğitim ile istihdam arasında geliştirilmiş olan sıkı uyumdur. Çeşitli eğitim seçeneklerinin yer aldığı bu sistemde genel orta öğretimi tamamlayan gençlerin büyük çoğunluğu dual sistemin uygulandığı meslek okullarına yönelmekte ve eğitimlerinin büyük bölümünü işletmelerde uygulamalı olarak görmektedirler. İş piyasasında vasıfların, çalışanların görmüş olduğu meslekî eğitim çerçevesinde değerlendirilmesi ise, bu tür diploma sahiplerinin istihdam piyasasına kolayca entegre olmalarını sağlamaktadır" (İKV, 1992:122).

"Bu eğitim sistemi içinde gençlerin meslek seçimlerinde onlara sistemli bir şekilde danışmanlık edecek kurumlara gerek duyulmaktadır. Mesleksi rehberlik yardımları içinde bu etkinlikler okullarda, işletmelerde ve mesleksi bilgilendirme merkezlerinde çeşitli hizmetlerle gerçekleştirilmektedir" (Ültanır, 2003b:21).

Almanya'da Mesleksi Danışma Merkezlerinde <Berufinformation Zentrum-BITZ> meslek seçiminin desteklenmesi en çok önem verilen konuların başında gelmektedir. "Öğrencilerin ne istediği ve sistematik olarak hangi mesleği seçmek istediklerinin tespit edilmesi güç bir boyuttur. Mesleksi Danışma Merkezinin geliştirmeyi en fazla hedeflediği boyut, öğrencilerin az bilgi sahibi oldukları mesleklerin tanıtılması ile meslek seçimi hakkında daha fazla bilgi edinmelerini sağlamaktır. Mesleksi Danışma Merkezinde yapılan çalışmalar öğrencileri yönlendirmek değil, onları seçimleri konusunda desteklemektir; bunu yaparken en önemli amaç öğrencilerin kendi sorumluluklarını almalarının sağlanmasıdır". Mesleksi danışma merkezlerinin çalışmaları "bilgilendirme,

danışma, yöneltme <Çalışma Bakanlığı ile yapılan çalışmalar>, kurs ve seminerler olarak sıralanabilir (Şahin, 2001:164-165).

“Almanya’da yaklaşık olarak 380 denkliği kabul edilen çıraklık okulu bulunmaktadır. Birbirinden farklı kurumsal ya da özel işletmeler, zorunlu eğitimi tamamladıktan sonra hiçbir çıraklık eğitimi bulunmayan gençlere mesleğe uyum sağlayan ve mesleği oluşturan, aynı zamanda uygun bir meslekî okulda yükselmeyi kolaylaştıran olanaklar sunar. Meslekî çıraklık eğitimi ticaret odalarında, kamusal işletmeler, serbest meslekler, ev ekonomisi ve kabotaj alanlarında ticaret odaları ve endüstri odasından oluşan bir komisyon önünde yapılan bir bitirme sınavıyla tamamlanır” (Ültanır, 2005).

Üniversiteye kabul edilebilmek için 13. sınıftan sonra girilen Abitur (olgunluk belgesi) ve branşa göre yapılan olgunluk sınavını kazanmaları gerekir. “Lisenin ya da çok amaçlı okulun 13. sınıfını başarı ile bitirmek gerekir. Bununla, örneğin bir üniversitede, meslek yüksek okulunda ya da meslek akademisinde bir eğitime başlanabilir” (Ültanır, 2005).

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUMLAR

3.1 Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde, araştırmanın genel amacı olan “meslekî olgunluk, ilgi ve yetenekler, yönlendirilen okul türü ile gelir düzeyi” ve bu temel değişkenlerden çıkararak oluşturulan diğer amaç soruları çerçevesinde elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

3.1.1. Öğrenci Bilgileri Formuna Verilen Cevaplara Frekans ve Yüzdeleri İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Tablo 8. Cinsiyetlerine Göre Öğrencilerin Frekans ve Yüzdeleri

Cinsiyet	f	%
Kız	149	66,2
Erkek	101	44,8
Toplam	250	100,0

Tablo 8. incelendiğinde 250 öğrencinin % 66,2’si kız, % 44,8’i erkek öğrenciden oluşmaktadır. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımına baktığımızda çoğunluğu kız öğrencilerden oluşmaktadır.

Tablo 9. Yaşlarına Göre Öğrencilerin Frekans ve Yüzdeleri

Yaş	f	%
13 yaş	16	6,4
14 yaş	203	81,2
15 ve üzeri	31	12,4
Toplam	250	100,0

Tablo 9. incelendiğinde 250 öğrencinin % 6,4’ü 13 yaşında, % 81,2’si 14 yaşında, % 12,4’ü 15 yaş ve üzerindedir.

Tablo 10. Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Durumunun Frekans ve Yüzdeleri

Eğitim durumu	f	%
Okuryazar değil	53	21,2
Okuryazar	34	13,6
İlkokul mezunu	119	47,6
İlköğretim mezunu	33	13,2
Lise mezunu	11	4,4
Üniversite mezunu	0	0
Total	250	100,0

Tablo 10. incelendiğinde öğrencilerin annelerinin %21,2'si okuryazar değil, %13,6'sı okuryazar, %47,6'sı ilkokul mezunu, %13,2'si ilköğretim mezunu, %4,4'ü lise mezunudur. Üniversite mezunu anne bulunmamaktadır.

Tablo 11. Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumunun Frekans ve Yüzdeleri

Eğitim durumu	f	%
Okuryazar değil	9	3,6
Okuryazar	33	13,2
İlkokul mezunu	125	50,0
İlköğretim mezunu	44	17,6
Lise mezunu	34	13,6
Üniversite mezunu	5	2,0
Total	250	100,0

Tablo 11. incelendiğinde öğrencilerin babalarının %3,6'sı okuryazar değil, %13,2'si okuryazar, %50'si ilkokul mezunu, %17,6'sı ilköğretim mezunu, %13,6'sı lise mezunu, %2'si üniversite mezunudur.

Tablo 12. Öğrencilerin Annelerinin Mesleklerinin Frekans ve Yüzdeleri

Annelerin mesleği	f	%
Ev Hanımı	224	89,6
İşçi	21	8,4
Memur	5	2,0
Toplam	250	100,0

Tablo 12. incelendiğinde öğrencilerin annelerinin % 89,6'sının ev hanımı, %8,4'ünün işçi, %2,0'nın memur olduğu görülmektedir.

Tablo 13. Öğrencilerin Babalarının Mesleklerinin Frekans ve Yüzdeler

Babaların mesleği	f	%
Çalışmıyor	25	10,0
İşçi	141	56,4
Memur	12	4,8
Emekli	24	9,6
İşveren	15	6,0
Esnaf	33	13,2
Toplam	250	100,0

Tablo 13. incelendiğinde öğrencilerin babalarının %10'unun çalışmadığı, %56,4'ünün işçi, %4,8'inin memur, %9,6'sının emekli, %6'sının işveren, %13,2'sinin esnaf olduğu görülmektedir.

Tablo 14. Öğrencilerin Evlerinde Yaşayan Kişi Sayısını Gösteren Frekans ve Yüzdeler

Kişi Sayısı	f	%
2 kişi	3	1,2
3 kişi	9	3,6
4 kişi	60	24,0
5 kişi	69	27,6
6 kişi	65	26,0
7 kişi ve üzeri	44	17,6
Toplam	250	100,0

Tablo 14. incelendiğinde öğrencilerin evlerinde yaşayan kişi sayısının %1,2'sinde 2, %3,6'sında 3, %24'ünde 4, %27,6'sında 5, %26'sında 6, %17,6'sında 7 kişi ve üzeri olduğu görülmektedir.

Tablo 15. Öğrencilerin Ailelerinin Ortalama Aylık Gelirlerini Gösteren Frekans ve Yüzdeler

Gelir	f	%
0-562YTL	108	43,2
562-1830YTL	132	52,8
1830YTL ve üstü	10	4,0
Toplam	250	100,0

Tablo 15. incelendiğinde öğrencilerin ailelerinin ortalama aylık gelirlerinin %43,2'sinin 0-562 YTL arasında, %52,8'inin 562-1860 YTL arasında, %4'ünün 1830 ve üstünde olduğu görülmektedir.27 Nisan 2006 tarihli Hürriyet Gazetesinde yayımlanan habere göre Türk İş Sendikası, Nisan 2006'da dört kişilik bir ailenin açlık sınırını 561.76 YTL, yoksulluk sınırını ise 1829.84 YTL olarak açıklamıştır (Hürriyet Gazetesi, 27 Nisan 2006). Bu rakamlara göre öğrencilerin %43,2 'si açlık sınırında, %52,8'i de yoksulluk sınırında yaşamaktadır.

Tablo 16. Öğrencilerin İlköğretim Sonrası Devam Etmek İstedikleri Okul Türünü Gösteren Frekans ve Yüzdeler

Okul türü	f	%
Liseye devam etmeyeceğim	18	7,2
Genel Lise	121	48,4
Meslek Lisesi	99	39,6
Güzel Sanatlar Lisesi	12	4,8
Toplam	250	100,0

Tablo 16. incelendiğinde Öğrencilerin %7,2'si liseye devam etmeyeceğini beyan etmiştir. Öğrencilerin %48,4'ü genel liseye, %39,6'sı meslek lisesine, %4,8'i ise güzel sanatlar lisesine devam edeceğini beyan etmiştir.

Tablo 17. Ortaöğretim Kurumları Sınavı'na Katılacak ve Katılmayacak Öğrencilere Ait Frekans ve Yüzdeler

"Ortaöğretim Kurumları Sınavı'na Katılma	f	%
Evet	179	71,6
Hayır	71	28,4
Toplam	250	100,0

Tablo 17. incelendiğinde öğrencilerin %71,6'sı Ortaöğretim Kurumları Sınavı'na katılacaklarını, %28,4'ü ise katılmayacaklarını belirtmiştir.

Tablo 18. Okul Dışında Eğitim Alan ve Almayan Öğrencilere Ait Frekans ve Yüzdeler

Okul dışı eğitim alma	f	%
Evet	71	28,4
Hayır	179	71,6
Toplam	250	100,0

Tablo 18. incelendiğinde öğrencilerin %28,4'ü okul dışı eğitim almaktadır, %71,6'sı ise almamaktadır.

Tablo 19. Öğrencilerin İleride Seçmek İstedikleri Meslekler

Meslekler	f	%
Anatomi Uzmanı	1	,4
Astronot	1	,4
Avukat	17	6,8
Bankacı	1	,4
Basketbol Oyuncusu	1	,4
Bilgisayar Programcısı	6	2,4
Diş Hekimi	1	,4
Doktor	15	6,0
Eczacı	1	,4
Elektrikçi	5	2,0
Futbolcu	5	2,0
Gazeteci	2	,8
Halkla İlişkiler Uzmanı	2	,8
Hemşire	11	4,4
Hostes	1	,4
İç Mimar	1	,4
Kuaför	5	2,0
Makina Ressamı	2	,8
Marangoz	3	1,2
Mimar	1	,4
Moda Tasarımcısı	1	,4
Modelist	3	1,2
Muhasebeci	7	2,8
Mühendis	30	12,0
Oto Tamircisi	2	,8
Otopsi Uzmanı	1	,4
Öğretmen	63	25,2
Pilot	2	,8
Polis	9	3,6
Psikolog	1	,4

Psikolojik Danışman	1	,4
Ressam	3	1,2
Savcı	1	,4
Sekreter	1	,4
Sigortacı	2	,8
Spiker	1	,4
Subay	3	1,2
Teknisyen	1	,4
Tesisatçı	2	,8
Tüccar	2	,8
Tiyatro Sanatçısı	2	,8
Tornacı	4	1,6
Turist Rehberi	1	,4
Cevapsız	25	10,0
Toplam	250	100,0

Tablo 19. incelendiğinde öğrencilerin ileride %25,2'sinin öğretmen, %12'sinin mühendis, %6,8'inin avukat, %6'sının doktor, %4,4'ünün hemşire, %3,6'sının polis, %2,8'inin muhasebeci, %2,4'ünün bilgisayar programcısı, %2'sinin elektrikçi, %2'sinin futbolcu, %2'sinin kuaför, %1,6'sının tornacı, %1,2'sinin marangoz, %1,2'sinin modelist, %1,2'sinin ressam, %1,2'sinin subay, %0,8'inin gazeteci, %0,8'inin halkla ilişkiler uzmanı, %0,8'inin makine ressamı, %0,8'inin oto tamircisi, %0,8'inin pilot, %0,8'inin sigortacı, %0,8'inin tesisatçı, %0,8'inin tüccar, %0,8'inin tiyatro sanatçısı, %0,4'ünün anatomi uzmanı, %0,4'ünün astronot, %0,4'ünün bankacı, %0,4'ünün basketball oyuncusu, %0,4'ünün diş hekimi, %0,4'ünün eczacı, %0,4'ünün hostes, %0,4'ünün iç mimar, %0,4'ünün mimar, %0,4'ünün moda tasarımcısı, %0,4'ünün otopsi uzmanı, %0,4'ünün psikolog, %0,4'ünün psikolojik danışman, %0,4'ünün savcı, %0,4'ünün sekreter, %0,4'ünün spiker, %0,4'ünün teknisyen, %0,4'ünün turist rehberi olmak istediği görülmektedir. Öğrencilerin %10'unu ise herhangi bir meslek belirtmemiştir.

Tablo 20. Öğrencilerin Yönelme Öneri Formlarının Sonuçlarına Göre Öğrencilere Önerilen Okul Türü

Yönlendirilen Okul Türü	f	%
Akademik Eğitim	118	47,2
Güzel Sanatlar	5	2,0
Meslekî ve Teknik Eğitim	127	50,8
Toplam	250	100,0

Tablo 20. incelendiğinde okullarda öğrencilere için hazırlanan yöneltme öneri formlarına göre öğrencilerin %47,2’sinin akademik eğitime, %2’sinin güzel sanatlar eğitimine, %50,8’inin ise meslekî ve teknik eğitime devam etmesi uygun görülmüştür.

3.1.2. Meslekî Olgunluk Ölçeği’nin Alt Boyutlarına Göre Farklılaşmalar

Tablo 21. Meslekî Olgunluk Ölçeği’nin Alt Boyutlarının Cinsiyete Göre Farklılaşmaları

Alt Boyutlar		n	x	ss	t	sd	p
Meslek seçiminde ilgi ve yetenek faktörlerini gözönüne alma	Kız	149	20,201	2,227	3,798	248	,000*
	Erkek	101	19,000	2,757			
Meslek seçimine yönelişte, meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme	Kız	149	13,564	1,733	3,866	248	,000*
	Erkek	101	12,683	1,816			
Meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar	Kız	149	17,034	2,276	4,053	248	,000*
	Erkek	101	15,852	2,242			

*p<0.01

Tablo 21. incelendiğinde Meslekî Olgunluk Ölçeği’nin “meslek seçiminde ilgi ve yetenekleri gözönüne alma” alt boyutu cinsiyete göre .01 düzeyde kızların lehine anlamlı bir fark göstermektedir.

Meslekî Olgunluk Ölçeği’nin “meslek seçimine yönelişte meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme” alt boyutu cinsiyete göre .01 düzeyde kızların lehine anlamlı bir fark göstermektedir.

Meslekî Olgunluk Ölçeği’nin “meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar” alt boyutu cinsiyete göre .01 düzeyde kızların lehine anlamlı bir fark göstermektedir.

Tablo 22. Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin Alt Boyutlarının Öğrencilerin Yaşlarına Göre Farklılaşmaları

Alt Boyutlar	Yaş	n	x	ss	F	p
Meslek seçiminde ilgi ve yetenek faktörlerini gözönüne alma	13 yaş	16	20,188	2,344	,299	,741
	14 yaş	203	19,680	2,551		
	Diğer	31	19,710	2,452		
	Total	250	19,716	2,520		
Meslek seçimine yönelişte, meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme	13 yaş	16	13,563	1,750	1,550	,214
	14 yaş	203	13,256	1,800		
	Diğer	31	12,710	1,918		
	Total	250	13,208	1,816		
Meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar	13 yaş	16	16,063	1,526	1,801	,167
	14 yaş	203	16,690	2,318		
	Diğer	31	15,936	2,670		
	Total	250	16,556	2,332		

Tablo 22. incelendiğinde Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin alt boyutlarında öğrencilerin yaşına göre farklılaşmalar incelendiğinde anlamlı bir fark göstermemektedir.

Tablo 23. Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin Alt Boyutlarının Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Durumlarına Göre Farklılaşmaları

Alt Boyutlar	Eğitim Durumu	n	x	ss	F	p
Meslek seçiminde ilgi ve yetenek faktörlerini gözönüne alma	Okuryazar değil	53	19,868	2,279	1,924	,107
	Okuryazar	34	18,824	2,504		
	İlkokul mezunu	119	19,706	2,657		
	İlköğretim mezunu	33	20,485	2,279		
	Lise mezunu	11	19,546	2,382		
	Total	250	19,716	2,520		
Meslek seçimine yönelişte, meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme	Okuryazar değil	53	13,359	1,766	,278	,892
	Okuryazar	34	13,294	1,767		
	İlkokul mezunu	119	13,092	1,935		
	İlköğretim mezunu	33	13,212	1,654		
	Lise mezunu	11	13,455	1,508		
	Total	250	13,208	1,816		
Meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar	Okuryazar değil	53	16,283	2,597	1,068	,373
	Okuryazar	34	16,941	2,173		
	İlkokul mezunu	119	16,521	2,292		
	İlköğretim mezunu	33	17,000	2,092		
	Lise mezunu	11	15,727	2,533		
	Total	250	16,556	2,332		

Tablo 23. incelendiğinde Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin alt boyutlarında öğrencilerin annelerinin eğitim durumlarına göre farklılaşmalar incelendiğinde anlamlı bir fark göstermemektedir.

Tablo 24. Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin Alt Boyutlarının Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumlarına Göre Farklılaşmaları

Alt Boyutlar	Eğitim Durumu	n	x	ss	F	p
Meslek seçiminde ilgi ve yetenek faktörlerini gözönüne alma	Okuryazar değil	9	18,778	3,308	,691	,631
	Okuryazar	33	19,424	2,372		
	İlkokul mezunu	125	19,648	2,594		
	İlköğretim mezunu	44	20,136	2,268		
	Lise mezunu	34	19,853	2,560		
	Üniversite mezunu	5	20,400	2,191		
	Total	250	19,716	2,520		
Meslek seçimine yönelişte, meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme	Okuryazar değil	9	13,444	1,510	,334	,892
	Okuryazar	33	13,212	1,746		
	İlkokul mezunu	125	13,128	1,955		
	İlköğretim mezunu	44	13,159	1,765		
	Lise mezunu	34	13,382	1,557		
	Üniversite mezunu	5	14,000	1,732		
	Total	250	13,208	1,816		
Meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar	Okuryazar değil	9	15,222	3,383	1,480	,197
	Okuryazar	33	16,758	2,450		
	İlkokul mezunu	125	16,320	2,422		
	İlköğretim mezunu	44	17,068	1,873		
	Lise mezunu	34	16,853	2,076		
	Üniversite mezunu	5	17,000	1,581		
	Total	250	16,556	2,332		

Tablo 24. incelendiğinde Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin alt boyutlarında öğrencilerin babalarının eğitim durumlarına göre farklılaşmalar incelendiğinde anlamlı bir fark göstermemektedir.

Tablo 25. Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin Alt Boyutlarının Öğrencilerin Annelerinin Mesleklerine Göre Farklılaşmaları

Alt Boyutlar	Annenin Mesleği	n	x	ss	F	p
Meslek seçiminde ilgi ve yetenek faktörlerini gözönüne alma	Ev Hanımı	224	19,666	2,532	,533	,587
	İşçi	21	20,048	2,674		
	Memur	5	20,600	0,548		
	Total	250	19,716	2,520		
Meslek seçimine yönelişte, meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme	Ev Hanımı	224	13,143	1,858	1,441	,239
	İşçi	21	13,714	1,056		
	Memur	5	14,000	2,236		
	Total	250	13,208	1,816		
Meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar	Ev Hanımı	224	16,491	2,356	1,103	,334
	İşçi	21	16,952	1,962		
	Memur	5	17,800	2,588		
	Total	250	16,556	2,332		

Tablo 25. incelendiğinde Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin alt boyutlarında öğrencilerin annelerinin mesleklerine göre farklılaşmalar incelendiğinde anlamlı bir fark göstermemektedir.

Tablo 26. Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin Alt Boyutlarının Öğrencilerin Babalarının Mesleklerine Göre Farklılaşmaları

Alt Boyutlar	Babannın Mesleği	n	x	ss	F	p
Meslek seçiminde ilgi ve yetenek faktörlerini gözönüne alma	Çalışmıyor	25	19,240	2,454	2,782	,018**
	İşçi	141	19,702	2,565		
	Memur	12	19,667	2,708		
	Emekli	24	20,375	2,060		
	İşveren	15	21,467	1,506		
	Esnaf	33	18,879	2,619		
	Total	250	19,716	2,520		
Meslek seçimine yönelişte, meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme	Çalışmıyor	25	13,320	1,930	,662	,653
	İşçi	141	13,121	1,951		
	Memur	12	13,833	1,528		
	Emekli	24	13,042	1,757		
	İşveren	15	13,733	1,438		
	Esnaf	33	13,152	1,395		
	Total	250	13,208	1,816		

Meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar	Çalışmıyor	25	17,120	2,027	1,400	,225
	İşçi	141	16,589	2,318		
	Memur	12	15,417	2,938		
	Emekli	24	16,208	2,265		
	İşveren	15	17,333	1,759		
	Esnaf	33	16,303	2,556		
	Total	250	16,556	2,332		

** $p \leq 0.05$

Tablo 26. incelendiğinde öğrencilerin babalarının mesleklerine göre farklılaşma incelendiğinde Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin “meslek seçiminde ilgi ve yetenekleri göz önüne alma” boyutunda .05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur.

Öğrencilerin babalarının mesleklerine göre farklılaşma incelendiğinde Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin “meslek seçimine yönelişte, meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme” ile “meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar” alt boyutlarında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Tablo 26a. Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin “Meslek Seçiminde İlgi ve Yetenekleri Göz Önüne Alma” Alt Boyutunun Öğrencilerin Babalarının Mesleklerine Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Scheffe Testi'nin Sonuçları

Alt Boyut	Meslek	Meslek	p
Meslek seçiminde ilgi ve yetenek faktörlerini gözönüne alma	Çalışmıyor	İşçi	,981
		Memur	,999
		Emekli	,765
		İşveren	,185
		Esnaf	,998
	İşçi	Çalışmıyor	,981
		Memur	1,000
		Emekli	,911
		İşveren	,233
		Esnaf	,707
	Memur	Çalışmıyor	,999
		İşçi	1,000
		Emekli	,985
		İşveren	,620
		Esnaf	,971
	Emekli	Çalışmıyor	,765
		İşçi	,911
		Memur	,985
		İşveren	,876

		Esnaf	,409
	İşveren	Çalışmıyor	,185
		İşçi	,233
		Memur	,620
		Emekli	,876
		Esnaf	,050**
	Esnaf	Çalışmıyor	,998
		İşçi	,707
		Memur	,971
		Emekli	,409
		İşveren	,050**

Tablo 26.a. incelendiğinde Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin "Meslek seçiminde ilgi ve yetenekleri göz önüne alma" boyutunda babanın mesleğine göre farklılaşmaların işveren ile esnaf arasında olduğu bulunmuştur. Aritmetik ortalamaya göre babası işveren olan öğrenciler, esnaf olanlardan daha yüksek puan almışlardır.

Tablo 27. Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin Alt Boyutlarının Öğrencilerin Evlerinde Yaşayan Kişi Sayısına Göre Farklılaşmalar

Alt Boyut	Kişi Sayısı	n	x	ss	F	p
Meslek seçiminde ilgi ve yetenek faktörlerini gözönüne alma	2 kişi	3	19,333	1,528	1,750	,124
	3 kişi	9	19,000	3,605		
	4 kişi	60	20,467	2,376		
	5 kişi	69	19,333	2,704		
	6 kişi	65	19,785	2,295		
	Diğer	44	19,364	2,412		
	Total	250	19,716	2,520		
Meslek seçimine yönelişte, meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme	2 kişi	3	14,667	1,155	,707	,618
	3 kişi	9	13,556	1,590		
	4 kişi	60	13,183	1,621		
	5 kişi	69	13,058	1,992		
	6 kişi	65	13,123	1,746		
	Diğer	44	13,432	1,970		
	Total	250	13,208	1,816		
Meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar	2 kişi	3	17,667	,577	,828	,531
	3 kişi	9	17,222	1,716		
	4 kişi	60	16,800	2,185		
	5 kişi	69	16,174	2,589		
	6 kişi	65	16,492	2,292		
	Diğer	44	16,705	2,329		
	Total	250	16,556	2,332		

Tablo 27. incelendiğinde “Meslekî Olgunluk Ölçeğinin” alt boyutlarında öğrencilerin evlerinde yaşayan kişi sayısına göre farklılaşmalar incelendiğinde anlamlı bir fark gözlemlenmektedir.

Tablo 28. Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin Alt Boyutlarının Öğrencilerin Ailelerinin Aylık Ortalama Gelirine Göre Farklılaşmaları

Alt Boyut	Gelir	n	x	ss	F	p
Meslek seçiminde ilgi ve yetenek faktörlerini gözönüne alma	0-562 YTL	108	19,287	2,558	2,797	,063
	562-1830 YTL	132	20,046	2,471		
	1830 YTL ve üstü	10	20,000	2,261		
	Total	250	19,716	2,520		
Meslek seçimine yönelişte, meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme	0-562 YTL	108	13,056	1,923	,900	,408
	562-1830 YTL	132	13,296	1,764		
	1830 YTL ve üstü	10	13,700	1,160		
	Total	250	13,208	1,816		
Meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar	0-562 YTL	108	16,454	2,621	,620	,539
	562-1830 YTL	132	16,583	2,140		
	1830 YTL ve üstü	10	17,300	1,160		
	Total	250	16,556	2,332		

Tablo 28. incelendiğinde “Meslekî Olgunluk Ölçeğinin” alt boyutlarında öğrencilerin ailelerinin aylık ortalama gelirine göre farklılaşmalar incelendiğinde anlamlı bir fark göstermemektedir.

Tablo 29. Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin Alt Boyutlarının Öğrencilerin İlköğretim Sonrası Devam Etmek İstedikleri Okul Türüne Göre Farklılaşmalar

Alt Boyut	Okul Türü	n	x	ss	F	p
Meslek seçiminde ilgi ve yetenek faktörlerini göz önüne alma	Liseye devam etmeyeceğim	18	17,779	2,315	8,735	,000*
	Genel Lise	121	20,421	2,445		
	Meslek Lisesi	99	19,222	2,421		
	Güzel Sanatlar Lisesi	12	19,583	2,021		
	Total	250	19,716	2,520		
Meslek seçimine yönelişte, meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme	Liseye devam etmeyeceğim	18	13,000	1,879	2,253	,083
	Genel Lise	121	13,512	1,669		
	Meslek Lisesi	99	12,899	1,903		
	Güzel Sanatlar Lisesi	12	13,000	2,132		
	Total	250	13,208	1,816		

Meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar	Liseye devam etmeyeceğim	18	15,111	2,847	2,792	,041**
	Genel Lise	121	16,777	2,343		
	Meslek Lisesi	99	16,515	2,125		
	Güzel Sanatlar Lisesi	12	16,833	2,517		
	Total	250	16,556	2,332		

* $p \leq 0.01$ ve ** $p \leq 0.05$

Tablo 29. incelendiğinde Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin “meslek seçiminde ilgi ve yetenekleri gözönüne alma” alt boyutu öğrencilerin ilköğretim sonrası devam etmek istedikleri okul türüne göre incelendiğinde .01 düzeyde anlamlı bir fark göstermektedir.

Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin “meslek seçimine yönelişte, meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme” alt boyutu öğrencilerin ilköğretim sonrası devam etmek istedikleri okul türüne göre incelendiğinde anlamlı bir fark göstermemektedir.

Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin “meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar” alt boyutu öğrencilerin ilköğretim sonrası devam etmek istedikleri okul türüne göre incelendiğinde .05 düzeyde anlamlı bir fark göstermektedir.

Tablo 29a. Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin “Meslek Seçiminde İlgi ve Yetenekleri Göz Önüne Alma” Alt Boyutunun Öğrencilerin İlköğretim Sonrası Devam Etmek İstedikleri Okul Türüne Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Scheffe Testi'nin Sonuçları

Alt Boyut	Okul Türü	Okul Türü	p
Meslek seçiminde ilgi ve yetenek faktörlerini gözönüne alma	Liseye devam etmeyeceğim	Genel Lise	,000*
		Meslek Lisesi	,143
		Güzel Sanatlar Lisesi	,260
	Genel Lise	Liseye devam etmeyeceğim	,000*
		Meslek Lisesi	,004*
		Güzel Sanatlar Lisesi	,724
	Meslek Lisesi	Liseye devam etmeyeceğim	,143
		Genel Lise	,004*
		Güzel Sanatlar Lisesi	,971
	Güzel Sanatlar Lisesi	Liseye devam etmeyeceğim	,260
		Genel Lise	,724
		Meslek Lisesi	,971

* $p \leq 0.01$

Tablo 29.a. incelendiğinde Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin “meslek seçiminde ilgi ve yetenek faktörlerini gözönüne alma” alt boyutunun öğrencilerin ilköğretim sonrası devam etmek istedikleri okul türüne göre farklılaşmanın liseye devam etmeyeceklerle, genel liseyi tercih eden öğrenciler arasında olduğu bulunmuştur.

Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin “meslek seçiminde ilgi ve yetenek faktörlerini gözönüne alma” alt boyutunun öğrencilerin ilköğretim sonrası devam etmek istedikleri okul türüne göre farklılaşmanın meslek lisesine gitmek isteyen öğrencilerle genel liseyi tercih eden öğrenciler arasında olduğu bulunmuştur. Aritmetik ortalamaya göre genel liseye gitmek isteyen öğrencilerin puanı daha yüksektir.

Tablo 29b. Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin “Meslek Seçimine Yönelmede Tercih Edilen Meslekler Hakkında Bilgi Toplama, Plân Yapma Ve Çalışma Hayatına İlişkin Tutumlar” Alt Boyutunun Öğrencilerin İlköğretim Sonrası Devam Etmek İstedikleri Okul Türüne Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Scheffe Testi'nin Sonuçları

Alt Boyut	Okul Türü	Okul Türü	p
Meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar	Liseye devam etmeyeceğim	Genel Lise	,045**
		Meslek Lisesi	,133
		Güzel Sanatlar Lisesi	,263
	Genel Lise	Liseye devam etmeyeceğim	,045**
		Meslek Lisesi	,873
		Güzel Sanatlar Lisesi	1,000
	Meslek Lisesi	Liseye devam etmeyeceğim	,133
		Genel Lise	,873
		Güzel Sanatlar Lisesi	,977
	Güzel Sanatlar Lisesi	Liseye devam etmeyeceğim	,263
		Genel Lise	1,000
		Meslek Lisesi	,977

**p≤0.05

Tablo 29.b. incelendiğinde Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin “meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar” alt boyutunun, öğrencilerin ilköğretim sonrası devam etmek istedikleri okul türüne göre farklılaşmanın liseye devam etmeyecek öğrenciler ile genel liseyi tercih

eden öğrenciler arasında olduğu bulunmuştur. Aritmetik ortalamaya göre genel liseye gitmek isteyen öğrenciler daha yüksek puan almışlardır.

Tablo 30. Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin Alt Boyutlarının Öğrencilerin Ortaöğretim Kurumları Sınavı'na Katılmak İstemeye Göre Farklılaşmaları

Alt Boyutlar	OKS'ye Katılma	n	x	ss	t	sd	p
Meslek seçiminde ilgi ve yetenek faktörlerini gözönüne alma	Evet	179	20,129	2,468	4,248	248	,000*
	Hayır	71	18,676	2,359			
Meslek seçimine yönelişte, meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme	Evet	179	13,402	1,708	2,719	248	,007*
	Hayır	71	12,718	1,994			
Meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar	Evet	179	16,933	2,135	4,192	248	,000*
	Hayır	71	15,606	2,544			

* $p \leq 0.01$

Tablo 30. incelendiğinde Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin alt boyutlarından “meslek seçiminde ilgi ve yetenek faktörlerini gözönüne alma” boyutu, öğrencilerin Ortaöğretim Kurumları Sınavı'na katılmak istemeye göre incelendiğinde .01 düzeyde anlamlı bir fark göstermektedir. Aritmetik ortalamaya göre Ortaöğretim Kurumları Sınavı'na katılacak öğrenciler, katılmayacaklara göre daha yüksek puan almışlardır.

Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin alt boyutlarından “meslek seçimine yönelişte, meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme” boyutu, öğrencilerin Ortaöğretim Kurumları Sınavı'na katılmak istemeye göre incelendiğinde .01 düzeyde anlamlı bir fark göstermektedir. Aritmetik ortalamaya göre Ortaöğretim Kurumları Sınavı'na katılacak öğrenciler, katılmayacaklara göre daha yüksek puan almışlardır.

Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin alt boyutlarından “meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar” boyutu, öğrencilerin Ortaöğretim Kurumları Sınavı'na katılmak istemeye göre incelendiğinde .01 düzeyde anlamlı bir fark göstermektedir. Aritmetik ortalamaya göre Ortaöğretim Kurumları Sınavı'na katılacak öğrenciler, katılmayacaklara göre daha yüksek puan almışlardır.

Tablo 31. Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin Alt Boyutlarının Öğrencilerin Okul Dışı Herhangi Bir Eğitim Almaya Göre Farklılaşmaları

Alt Boyutlar	Okul Dışı Eğitim Alma	n	x	ss	t	sd	p
Meslek seçiminde ilgi ve yetenekleri gözönüne alma	Evet	71	20,563	2,310	3,420	248	,001*
	Hayır	179	19,380	2,526			
Meslek seçimine yönelişte meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme	Evet	71	13,366	1,386	,867	248	,387
	Hayır	179	13,145	1,961			
Meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar	Evet	71	16,761	2,200	,873	248	,383
	Hayır	179	16,475	2,383			

* $p \leq 0.01$

Tablo 31. incelendiğinde Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin alt boyutlarından “meslek seçiminde ilgi ve yetenekleri gözönüne alma” alt boyutu ile öğrencilerin okul dışı herhangi bir eğitim almaya göre farklılaşması incelendiğinde .01 düzeyde anlamlı bir fark göstermektedir. Aritmetik ortalamaya göre okul dışı eğitim alan öğrenciler, almayanlara göre daha yüksek puan almışlardır.

Tablo 32. Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin Alt Boyutlarının Öğrencilerin Yönlendirildiği Okul Türüne Göre Farklılaşmaları

Alt Boyutlar	Okul Türü	n	x	ss	F	p
Meslek seçiminde ilgi ve yetenekleri gözönüne alma	Akademik	118	20,593	2,113	15,661	,000*
	Güzel Sanatlar	5	20,000	1,871		
	Meslek	127	18,889	2,622		
	Total	250	19,716	2,520		
Meslek seçimine yönelişte meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme	Akademik	118	13,602	1,660	5,442	,005*
	Güzel Sanatlar	5	12,800	1,304		
	Meslek	127	12,858	1,905		
	Total	250	13,208	1,816		
Meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar	Akademik	118	17,085	2,151	6,629	,002*
	Güzel Sanatlar	5	17,200	1,789		
	Meslek	127	16,039	2,408		
	Total	250	16,556	2,332		

* $p \leq 0.01$

Tablo 32 incelendiğinde Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin alt boyutlarından “meslek seçiminde ilgi ve yetenekleri gözönüne alma” alt boyutu ile öğrencilerin yönlendirildikleri okul türüne göre farklılaşması incelendiğinde .01 düzeyde anlamlı bir fark göstermektedir.

Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin alt boyutlarından “meslek seçimine yönelişte meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme” alt boyutu ile öğrencilerin yönlendirildikleri okul türüne göre farklılaşması incelendiğinde .01 düzeyde anlamlı bir fark göstermektedir.

Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin alt boyutlarından “Meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar” alt boyutu ile öğrencilerin yönlendirildikleri okul türüne göre farklılaşması incelendiğinde .01 düzeyde anlamlı bir fark göstermektedir.

Tablo 32.a. Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin “Meslek Seçiminde İlgi Ve Yetenekleri Gözönüne Alma” Alt Boyutunun, Öğrencilerin Yönlendirildiği Okul Türüne Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Scheffe Testi'nin Sonuçları

Alt Boyut	Okul türü	Okul türü	p
Meslek seçiminde ilgi ve yetenekleri gözönüne alma	Akademik	Güzel Sanatlar	,862
		Meslek	,000*
	Güzel Sanatlar	Akademik	,862
		Meslek	,594
	Meslek	Akademik	,000*
		Güzel Sanatlar	,594

*p≤0.01

Tablo 32a incelendiğinde Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin alt boyutlarından “meslek seçiminde ilgi ve yetenekleri gözönüne alma” alt boyutunun öğrencilerin yönlendirildiği okul türüne ait scheffe testi sonuçlarına göre farklılaşmanın akademik eğitime yönlendirilen öğrenciler ile meslekî eğitime yönlendirilen öğrenciler arasında olduğu bulunmuştur.

Tablo 32.b. Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin “Meslek Seçimine Yönelişte Meslek Seçme İhtiyacı Duyma Ve Sorumluluğu Üstlenme” Alt Boyutunun, Öğrencilerin Yönlendirildiği Okul Türüne Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Scheffe Testi'nin Sonuçları

Alt Boyut	Okul türü	Okul türü	p
Meslek seçimine yönelişte meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme	Akademik	Güzel Sanatlar	,617
		Meslek	,006*
	Güzel Sanatlar	Akademik	,617
		Meslek	,997
	Meslek	Akademik	,006*
		Güzel Sanatlar	,997

* $p \leq 0.01$

Tablo 32b incelendiğinde Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin alt boyutlarından “meslek seçimine yönelişte meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme” alt boyutunun öğrencilerin yönlendirildiği okul türüne ait scheffe testi sonuçlarına göre farklılaşmanın akademik eğitime yönlendirilen öğrenciler ile meslekî eğitime yönlendirilen öğrenciler arasında olduğu bulunmuştur.

Tablo 32.c. Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin “Meslek Seçimine Yönelmede Tercih Edilen Meslekler Hakkında Bilgi Toplama, Planlı Yapma Ve Çalışma Hayatına İlişkin Tutumlar” Alt Boyutunun, Öğrencilerin Yönlendirildiği Okul Türüne Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Scheffe Testi'nin Sonuçları

Alt Boyut	Okul türü	Okul türü	p
Meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar	Akademik	Güzel Sanatlar	,994
		Meslek	,002*
	Güzel Sanatlar	Akademik	,994
		Meslek	,537
	Meslek	Akademik	,002*
		Güzel Sanatlar	,537

* $p \leq 0.01$

Tablo 32c incelendiğinde Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin alt boyutlarından “meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, planlı yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar” alt boyutunun öğrencilerin yönlendirildiği okul türüne ait scheffe testi sonuçlarına göre farklılaşmanın akademik eğitime yönlendirilen öğrenciler ile meslekî eğitime yönlendirilen öğrenciler arasında olduğu bulunmuştur.

3.1.3. Akademik Benlik Kavramı Ölçeği ile Öğrenci Bilgileri Formu Arasındaki Farklılaşma İle İlgili Bulgular ve Yorumları

Tablo 33. Öğrencilerin İlgili ve Yetenekleri ile Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu

İlgili ve Yetenekler	Cinsiyet	n	x	ss	t	sd	p
Sözel Yetenek	Kız	149	79,632	23,375	4,082	248	,000*
	Erkek	101	65,958	29,440			
Sayısal Yetenek	Kız	149	61,564	29,926	1,242	248	,216
	Erkek	101	56,811	29,365			
Şekil-Uzay Yeteneği	Kız	149	80,173	26,051	-,251	248	,802
	Erkek	101	81,020	26,330			
Göz-El Koordinasyonu Yeteneği	Kız	149	56,458	31,530	,197	248	,844
	Erkek	101	55,640	33,071			
Fen Bilimleri	Kız	149	64,099	27,553	1,577	248	,116
	Erkek	101	58,520	27,297			
Sosyal Bilimler	Kız	149	79,022	25,557	1,524	248	,129
	Erkek	101	72,975	37,188			
İkna	Kız	149	60,824	28,790	2,760	248	,006*
	Erkek	101	50,276	30,882			
Yabancı Dil	Kız	149	60,461	30,153	2,639	248	,009*
	Erkek	101	50,092	30,966			
Ticaret	Kız	149	68,036	26,976	-3,346	248	,001*
	Erkek	101	78,694	20,920			
Ziraat	Kız	149	63,516	28,497	2,078	248	,039**
	Erkek	101	55,591	31,132			
Mekanik	Kız	149	44,062	28,915	-4,517	248	,000*
	Erkek	101	60,408	26,783			
İş Ayrıntıları	Kız	149	69,487	27,241	4,403	248	,000*
	Erkek	101	53,679	28,743			
Edebiyat	Kız	149	74,595	26,037	4,298	248	,000*
	Erkek	101	59,864	27,400			
Güzel Sanatlar	Kız	149	78,695	22,872	6,651	248	,000*
	Erkek	101	57,137	28,180			
Müzik	Kız	149	60,832	29,779	2,337	248	,020**
	Erkek	101	51,619	31,732			
Sosyal Yardım	Kız	149	69,869	25,866	5,763	248	,000*
	Erkek	101	49,827	28,550			

*p≤0.01 ve ** p≤0.05

Tablo 33. incelendiğinde öğrencilerin sözel yeteneği ile cinsiyetleri arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur. Aritmetik ortalamaya göre kız öğrenciler, erkek öğrencilerden daha yüksek puan almıştır.

Öğrencilerin sayısal yeteneği ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılaşma bulunamamıştır.

Öğrencilerin şekil-uzay yeteneği ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılaşma bulunamamıştır.

Öğrencilerin göz-el koordinasyonu yeteneği ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılaşma bulunamamıştır.

Öğrencilerin fen bilimleri ilgisi ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılaşma bulunamamıştır.

Öğrencilerin sosyal bilimler ilgisi ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılaşma bulunamamıştır.

Öğrencilerin ikna ilgisi ile cinsiyetleri arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur. Aritmetik ortalamaya göre kız öğrenciler, erkek öğrencilerden daha yüksek puan almıştır.

Öğrencilerin yabancı dil ilgisi ile cinsiyetleri arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur. Aritmetik ortalamaya göre kız öğrenciler, erkek öğrencilerden daha yüksek puan almıştır.

Öğrencilerin ticâret ilgisi ile cinsiyetleri arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur. Aritmetik ortalamaya göre erkek öğrenciler, kız öğrencilerden daha yüksek puan almıştır.

Öğrencilerin ziraat ilgisi ile cinsiyetleri arasında .05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur. Aritmetik ortalamaya göre kız öğrenciler, erkek öğrencilerden daha yüksek puan almıştır.

Öğrencilerin mekanik ilgisi ile cinsiyetleri arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur. Aritmetik ortalamaya göre erkek öğrenciler, kız öğrencilerden daha yüksek puan almıştır.

Öğrencilerin iş ayrıntıları ilgisi ile cinsiyetleri arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur. Aritmetik ortalamaya göre kız öğrenciler, erkek öğrencilerden daha yüksek puan almıştır.

Öğrencilerin edebiyat ilgisi ile cinsiyetleri arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur. Aritmetik ortalamaya göre kız öğrenciler, erkek öğrencilerden daha yüksek puan almıştır.

Öğrencilerin güzel sanatlar ile cinsiyetleri arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur. Aritmetik ortalamaya göre kız öğrenciler, erkek öğrencilerden daha yüksek puan almıştır.

Öğrencilerin müzik ile cinsiyetleri arasında .05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur. Aritmetik ortalamaya göre kız öğrenciler, erkek öğrencilerden daha yüksek puan almıştır.

Öğrencilerin sosyal yardım ile cinsiyetleri arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur. Aritmetik ortalamaya göre kız öğrenciler, erkek öğrencilerden daha yüksek puan almıştır.

Tablo 34. Öğrencilerin İlgi ve Yetenekleri ve Yaşa Göre Farklılaşma Durumu

İlgi ve Yetenekler	Yaş	n	x	ss	F	p
Sözel Yetenek	13 yaş	16	71,113	27,553	,429	,652
	14 yaş	203	74,864	26,270		
	Diğer	31	70,703	30,214		
	Total	250	74,108	26,797		
Sayısal Yetenek	13 yaş	16	63,388	33,756	,602	,549
	14 yaş	203	60,123	29,718		
	Diğer	31	54,574	28,037		
	Total	250	59,644	29,734		
Şekil-Uzay Yeteneği	13 yaş	16	84,300	19,000	2,013	,136
	14 yaş	203	78,985	27,369		
	Diğer	31	88,584	18,581		
	Total	250	80,515	26,115		
Göz-El Koordinasyonu Yeteneği	13 yaş	16	58,169	30,021	,242	,785
	14 yaş	203	55,458	32,391		
	Diğer	31	59,458	31,930		
	Total	250	56,127	32,098		
Fen Bilimleri	13 yaş	16	66,338	30,144	,334	,716
	14 yaş	203	61,866	27,804		
	Diğer	31	59,394	24,794		
	Total	250	61,845	27,532		
Sosyal Bilimler	13 yaş	16	66,581	27,840	,983	,376
	14 yaş	203	77,589	31,841		
	Diğer	31	75,126	25,079		
	Total	250	76,580	30,862		
İkna	13 yaş	16	50,544	34,395	,852	,428
	14 yaş	203	57,749	29,683		
	Diğer	31	51,900	30,266		
	Total	250	56,563	30,043		
Yabancı Dil	13 yaş	16	51,713	33,954	,572	,565
	14 yaş	203	55,891	30,848		

	Diğer	31	61,123	29,616		
	Total	250	56,272	30,846		
Ticaret	13 yaş	16	75,538	21,841	2,615	,075
	14 yaş	203	70,699	26,007		
	Diğer	31	81,448	19,363		
	Total	250	72,342	25,214		
Ziraat	13 yaş	16	59,475	29,227	,334	,716
	14 yaş	203	59,755	29,867		
	Diğer	31	64,413	30,163		
	Total	250	60,314	29,784		
Mekanik	13 yaş	16	55,056	28,384	,598	,551
	14 yaş	203	49,695	29,195		
	Diğer	31	54,758	29,596		
	Total	250	50,666	29,148		
İş Ayrıntıları	13 yaş	16	67,800	29,722	,282	,754
	14 yaş	203	63,029	28,673		
	Diğer	31	61,145	30,385		
	Total	250	63,100	28,867		
Edebiyat	13 yaş	16	59,281	29,139	1,168	,313
	14 yaş	203	68,867	27,478		
	Diğer	31	72,019	26,736		
	Total	250	68,644	27,512		
Güzel Sanatlar	13 yaş	16	73,588	31,884	,211	,810
	14 yaş	203	69,493	27,179		
	Diğer	31	71,355	25,841		
	Total	250	69,986	27,244		
Müzik	13 yaş	16	62,731	35,878	,423	,656
	14 yaş	203	56,306	31,097		
	Diğer	31	59,468	26,821		
	Total	250	57,110	30,854		
Sosyal Yardım	13 yaş	16	53,694	23,480	,777	,461
	14 yaş	203	62,651	28,603		
	Diğer	31	60,184	31,570		
	Total	250	61,772	28,673		

Tablo 34. incelendiğinde öğrencilerin ilgi ve yetenekleri ile yaşlarını arasında anlamlı bir farklılaşma bulunamamıştır.

Tablo 35. Öğrencilerin İlgi ve Yetenekleri ile Annelerinin Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmalar

İlgi ve Yetenekler	Öğrencilerin Annelerin Eğitim Durumu	n	x	ss	F	p
Sözel Yetenek	Okuryazar değil	53	69,379	29,022	1,961	,101
	Okuryazar	34	67,318	28,329		
	İlkokul mezunu	119	75,445	27,337		
	İlköğretim mezunu	33	82,721	16,840		
	Lise mezunu	11	77,573	23,899		
	Total	250	74,108	26,797		
Sayısal Yetenek	Okuryazar değil	53	56,293	29,044	,325	,861
	Okuryazar	34	58,027	29,640		
	İlkokul mezunu	119	61,458	30,001		
	İlköğretim mezunu	33	60,794	30,714		
	Lise mezunu	11	57,709	31,185		
	Total	250	59,644	29,734		
Şekil-Uzay Yeteneği	Okuryazar değil	53	78,670	27,285	,649	,628
	Okuryazar	34	76,291	29,241		
	İlkokul mezunu	119	81,361	25,406		
	İlköğretim mezunu	33	85,576	20,261		
	Lise mezunu	11	78,136	34,350		
	Total	250	80,515	26,115		
Göz-El Koordinasyonu Yeteneği	Okuryazar değil	53	57,487	31,971	,597	,665
	Okuryazar	34	49,085	33,475		
	İlkokul mezunu	119	57,671	31,184		
	İlköğretim mezunu	33	57,506	32,069		
	Lise mezunu	11	50,509	40,346		
	Total	250	56,127	32,098		
Fen Bilimleri	Okuryazar değil	53	62,191	27,108	,384	,820
	Okuryazar	34	56,662	28,164		
	İlkokul mezunu	119	63,224	27,595		
	İlköğretim mezunu	33	62,167	26,947		
	Lise mezunu	11	60,318	31,762		
	Total	250	61,845	27,532		
Sosyal Bilimler	Okuryazar değil	53	79,168	44,588	,514	,725
	Okuryazar	34	70,959	25,360		
	İlkokul mezunu	119	75,901	26,835		
	İlköğretim mezunu	33	78,870	24,209		
	Lise mezunu	11	81,946	26,193		
	Total	250	76,579	30,862		
İkna	Okuryazar değil	53	51,176	28,772	1,872	,116
	Okuryazar	34	49,350	30,246		
	İlkokul mezunu	119	57,925	31,705		
	İlköğretim mezunu	33	65,539	20,521		

	Lise mezunu	11	63,146	35,710		
	Total	250	56,563	30,043		
Yabancı Dil	Okuryazar değil	53	51,662	30,335	,790	,532
	Okuryazar	34	51,791	31,561		
	İlkokul mezunu	119	58,243	31,241		
	İlköğretim mezunu	33	58,894	30,678		
	Lise mezunu	11	63,146	28,100		
	Total	250	56,272	30,846		
Ticaret	Okuryazar değil	53	70,309	25,439	1,323	,262
	Okuryazar	34	65,753	26,903		
	İlkokul mezunu	119	73,589	25,074		
	İlköğretim mezunu	33	74,197	24,225		
	Lise mezunu	11	83,436	21,103		
	Total	250	72,342	25,214		
Ziraat	Okuryazar değil	53	59,396	29,838	,662	,619
	Okuryazar	34	54,450	31,639		
	İlkokul mezunu	119	60,517	29,827		
	İlköğretim mezunu	33	65,503	26,976		
	Lise mezunu	11	65,109	33,066		
	Total	250	60,314	29,784		
Mekanik	Okuryazar değil	53	50,630	29,842	,205	,936
	Okuryazar	34	47,868	25,249		
	İlkokul mezunu	119	50,802	30,316		
	İlköğretim mezunu	33	51,027	27,955		
	Lise mezunu	11	56,927	31,696		
	Total	250	50,666	29,148		
İş Ayrıntıları	Okuryazar değil	53	61,287	30,058	,858	,490
	Okuryazar	34	55,815	31,588		
	İlkokul mezunu	119	64,837	28,026		
	İlköğretim mezunu	33	65,352	23,457		
	Lise mezunu	11	68,818	37,974		
	Total	250	63,100	28,867		
Edebiyat	Okuryazar değil	53	68,070	26,524	,119	,976
	Okuryazar	34	66,118	25,660		
	İlkokul mezunu	119	69,637	28,126		
	İlköğretim mezunu	33	68,294	29,317		
	Lise mezunu	11	69,527	29,901		
	Total	250	68,644	27,512		
Güzel Sanatlar	Okuryazar değil	53	71,334	26,320	,199	,939
	Okuryazar	34	66,356	28,601		
	İlkokul mezunu	119	70,404	27,478		
	İlköğretim mezunu	33	70,536	26,964		
	Lise mezunu	11	68,527	29,725		
	Total	250	69,986	27,244		
Müzik	Okuryazar değil	53	53,057	30,095	,887	,472
	Okuryazar	34	52,868	31,829		

	İlkokul mezunu	119	57,750	32,395		
	İlköğretim mezunu	33	63,024	26,619		
	Lise mezunu	11	65,073	25,736		
	Total	250	57,110	30,854		
Sosyal Yardım	Okuryazar değil	53	61,100	26,806	,081	,988
	Okuryazar	34	59,779	27,398		
	İlkokul mezunu	119	62,182	30,241		
	İlköğretim mezunu	33	62,597	26,670		
	Lise mezunu	11	64,255	34,110		
	Total	250	61,772	28,673		

Tablo 35. incelendiğinde öğrencilerin ilgi ve yetenekleri ile annelerinin eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılaşma bulunamamıştır.

Tablo 36. Öğrencilerin İlgi ve Yetenekleri ile Babalarının Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmalar

İlgi ve Yetenekler	Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumu	n	x	ss	F	p
Sözel Yetenek	Okuryazar değil	9	67,911	36,677	1,281	,273
	Okuryazar	33	70,815	27,195		
	İlkokul mezunu	125	71,945	26,993		
	İlköğretim mezunu	44	77,877	23,002		
	Lise mezunu	34	79,265	28,360		
	Üniversite mezunu	5	92,840	6,219		
	Total	250	74,108	26,796		
Sayısal Yetenek	Okuryazar değil	9	73,289	26,783	,939	,456
	Okuryazar	33	55,736	23,188		
	İlkokul mezunu	125	57,754	30,114		
	İlköğretim mezunu	44	61,686	31,902		
	Lise mezunu	34	61,871	32,732		
	Üniversite mezunu	5	75,000	19,141		
	Total	250	59,644	29,734		
Şekil-Uzay Yeteneği	Okuryazar değil	9	96,511	5,598	1,065	,381
	Okuryazar	33	78,721	29,758		
	İlkokul mezunu	125	79,006	26,645		
	İlköğretim mezunu	44	81,525	24,575		
	Lise mezunu	34	80,309	26,380		
	Üniversite mezunu	5	93,820	12,538		
	Total	250	80,515	26,115		
Göz-El Koordinasyonu Yeteneği	Okuryazar değil	9	70,3889	30,700	1,351	,243
	Okuryazar	33	53,3030	32,770		
	İlkokul mezunu	125	55,1520	31,131		
	İlköğretim mezunu	44	52,7727	35,016		

	Lise mezunu	34	58,8882	32,346		
	Üniversite mezunu	5	84,2200	8,765		
	Total	250	56,1272	32,098		
Fen Bilimleri	Okuryazar değil	9	63,6889	24,739	,963	,441
	Okuryazar	33	61,1727	27,021		
	İlkokul mezunu	125	61,3208	28,595		
	İlköğretim mezunu	44	58,4705	26,628		
	Lise mezunu	34	64,8471	27,054		
	Üniversite mezunu	5	85,3600	14,131		
	Total	250	61,8452	27,532		
Sosyal Bilimler	Okuryazar değil	9	74,0222	29,730	1,225	,298
	Okuryazar	33	71,7636	26,431		
	İlkokul mezunu	125	74,5696	26,812		
	İlköğretim mezunu	44	77,5250	25,725		
	Lise mezunu	34	85,2324	50,508		
	Üniversite mezunu	5	96,0400	6,041		
	Total	250	76,5792	30,862		
İkna	Okuryazar değil	9	56,4000	25,776	2,329	,043**
	Okuryazar	33	46,9485	31,899		
	İlkokul mezunu	125	56,2408	30,451		
	İlköğretim mezunu	44	60,0159	26,579		
	Lise mezunu	34	57,2971	30,680		
	Üniversite mezunu	5	92,9800	7,218		
	Total	250	56,5628	30,043		
Yabancı Dil	Okuryazar değil	9	44,2222	36,810	1,870	,100
	Okuryazar	33	47,7970	28,628		
	İlkokul mezunu	125	57,0312	31,184		
	İlköğretim mezunu	44	59,7432	28,347		
	Lise mezunu	34	56,0118	32,648		
	Üniversite mezunu	5	86,1400	14,140		
	Total	250	56,2720	30,846		
Ticaret	Okuryazar değil	9	81,3111	21,895	,515	,765
	Okuryazar	33	69,1848	23,735		
	İlkokul mezunu	125	71,8368	26,601		
	İlköğretim mezunu	44	74,6250	25,336		
	Lise mezunu	34	70,8647	23,075		
	Üniversite mezunu	5	79,6000	21,671		
	Total	250	72,3416	25,214		
Ziraat	Okuryazar değil	9	63,0556	35,482	,787	,560
	Okuryazar	33	58,6061	31,770		
	İlkokul mezunu	125	60,0840	30,189		
	İlköğretim mezunu	44	57,7023	30,314		
	Lise mezunu	34	61,9029	25,760		
	Üniversite mezunu	5	84,6000	12,122		
	Total	250	60,3144	29,784		
Mekanik	Okuryazar değil	9	70,1111	18,956	2,075	,069

	Okuryazar	33	45,3848	26,776		
	İlkokul mezunu	125	51,2920	30,929		
	İlköğretim mezunu	44	50,1977	29,584		
	Lise mezunu	34	45,2059	24,324		
	Üniversite mezunu	5	76,1000	18,252		
	Total	250	50,6656	29,148		
İş Ayrıntıları	Okuryazar değil	9	64,4889	32,798	1,137	,341
	Okuryazar	33	58,8848	29,829		
	İlkokul mezunu	125	61,9384	27,942		
	İlköğretim mezunu	44	65,2341	27,839		
	Lise mezunu	34	64,3353	32,614		
	Üniversite mezunu	5	90,3000	10,541		
	Total	250	63,1004	28,867		
Edebiyat	Okuryazar değil	9	61,0778	34,571	,782	,564
	Okuryazar	33	67,6121	26,052		
	İlkokul mezunu	125	67,6992	27,164		
	İlköğretim mezunu	44	67,2318	29,891		
	Lise mezunu	34	75,0676	26,088		
	Üniversite mezunu	5	81,4400	21,452		
	Total	250	68,6440	27,512		
Güzel Sanatlar	Okuryazar değil	9	70,7444	24,223	,607	,694
	Okuryazar	33	70,5818	27,727		
	İlkokul mezunu	125	71,3752	27,427		
	İlköğretim mezunu	44	64,0477	28,776		
	Lise mezunu	34	70,3765	25,549		
	Üniversite mezunu	5	79,5400	26,562		
	Total	250	69,9856	27,244		
Müzik	Okuryazar değil	9	54,4000	30,686	,724	,606
	Okuryazar	33	51,5091	27,403		
	İlkokul mezunu	125	56,8048	31,889		
	İlköğretim mezunu	44	63,4500	30,512		
	Lise mezunu	34	54,8441	31,004		
	Üniversite mezunu	5	66,1800	32,238		
	Total	250	57,1096	30,854		
Sosyal Yardım	Okuryazar değil	9	54,1222	33,654	1,291	,268
	Okuryazar	33	61,8879	26,548		
	İlkokul mezunu	125	63,4384	28,372		
	İlköğretim mezunu	44	59,6886	28,981		
	Lise mezunu	34	56,4971	30,682		
	Üniversite mezunu	5	87,3200	14,351		
	Total	250	61,7720	28,673		

**p≤0.05

Tablo 36. incelendiğinde öğrencilerin sözel yeteneği ile babalarının eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılaşma bulunamamıştır.

Öğrencilerin sayısal yeteneği ile babalarının eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılaşma bulunamamıştır.

Öğrencilerin şekil-uzay yeteneği ile babalarının eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılaşma bulunamamıştır.

Öğrencilerin göz-el koordinasyonu yeteneği ile babalarının eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılaşma bulunamamıştır.

Öğrencilerin fen bilimleri ilgisi ile babalarının eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılaşma bulunamamıştır.

Öğrencilerin sosyal bilimler ilgisi ile babalarının eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılaşma bulunamamıştır.

Öğrencilerin ikna ilgisi ile babalarının eğitim durumu arasında .05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur.

Öğrencilerin yabancı dil ilgisi ile babalarının eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılaşma bulunamamıştır.

Öğrencilerin ticaret ilgisi ile babalarının eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılaşma bulunamamıştır.

Öğrencilerin ziraat ilgisi ile babalarının eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılaşma bulunamamıştır.

Öğrencilerin mekanik ilgisi ile babalarının eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılaşma bulunamamıştır.

Öğrencilerin iş ayrıntıları ilgisi ile babalarının eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılaşma bulunamamıştır.

Öğrencilerin edebiyat ilgisi ile babalarının eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılaşma bulunamamıştır.

Öğrencilerin güzel sanatlar ilgisi ile babalarının eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılaşma bulunamamıştır.

Öğrencilerin müzik ilgisi ile babalarının eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılaşma bulunamamıştır.

Öğrencilerin sosyal yardım ilgisi ile babalarının eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılaşma bulunamamıştır.

Tablo 37. Öğrencilerin İlgi ve Yeteneklerinin Annelerinin Mesleklerine Göre Farklılaşmaları

İlgi ve Yetenekler	Annelerin Meslekleri	n	x	ss	F	p
Sözel Yetenek	Ev Hanımı	224	73,939	26,681	,089	,915
	İşçi	21	76,352	28,263		
	Memur	5	72,260	31,411		
	Total	250	74,108	26,797		
Sayısal Yetenek	Ev Hanımı	224	59,150	29,706	1,416	,245
	İşçi	21	59,643	31,752		
	Memur	5	81,740	13,195		
	Total	250	59,644	29,734		
Şekil-Uzay Yeteneği	Ev Hanımı	224	79,723	26,722	1,000	,369
	İşçi	21	87,662	20,131		
	Memur	5	86,000	16,614		
	Total	250	80,515	26,115		
Göz-El Koordinasyonu Yeteneği	Ev Hanımı	224	55,261	32,489	1,633	,197
	İşçi	21	59,605	28,458		
	Memur	5	80,320	20,041		
	Total	250	56,127	32,098		
Fen Bilimleri	Ev Hanımı	224	60,649	27,760	2,081	,127
	İşçi	21	71,495	24,792		
	Memur	5	74,900	19,214		
	Total	250	61,845	27,532		
Sosyal Bilimler	Ev Hanımı	224	75,850	31,841	,616	,541
	İşçi	21	82,338	19,862		
	Memur	5	85,080	22,377		
	Total	250	76,579	30,862		
İkna	Ev Hanımı	224	55,750	30,082	,904	,406
	İşçi	21	62,167	26,264		
	Memur	5	69,420	43,344		
	Total	250	56,563	30,043		
Yabancı Dil	Ev Hanımı	224	56,264	30,174	1,368	,256
	İşçi	21	51,467	37,023		
	Memur	5	76,820	31,149		
	Total	250	56,272	30,846		
Ticaret	Ev Hanımı	224	72,460	24,877	,095	,909
	İşçi	21	72,233	26,156		
	Memur	5	67,480	40,293		
	Total	250	72,342	25,214		
Ziraat	Ev Hanımı	224	60,281	29,600	,046	,955
	İşçi	21	61,457	30,073		
	Memur	5	57,000	42,808		
	Total	250	60,314	29,784		
Mekanik	Ev Hanımı	224	50,384	28,305	,592	,554

	İşçi	21	55,867	36,370		
	Memur	5	41,460	36,841		
	Total	250	50,666	29,148		
İş Ayrıntıları	Ev Hanımı	224	62,185	29,203	1,116	,329
	İşçi	21	71,681	22,300		
	Memur	5	68,080	37,105		
	Total	250	63,100	28,867		
Edebiyat	Ev Hanımı	224	68,107	27,694	,416	,660
	İşçi	21	73,595	24,860		
	Memur	5	71,900	33,339		
	Total	250	68,644	27,512		
Güzel Sanatlar	Ev Hanımı	224	69,741	27,348	,398	,672
	İşçi	21	74,157	24,386		
	Memur	5	63,440	37,211		
	Total	250	69,986	27,244		
Müzik	Ev Hanımı	224	56,468	30,423	,546	,580
	İşçi	21	63,838	33,890		
	Memur	5	57,600	40,688		
	Total	250	57,110	30,854		
Sosyal Yardım	Ev Hanımı	224	61,844	28,881	,074	,928
	İşçi	21	62,162	25,502		
	Memur	5	56,900	37,349		
	Total	250	61,772	28,673		

Tablo 37. incelendiğinde öğrencilerin ilgi ve yetenekleri, annelerinin mesleklerine göre anlamlı bir fark göstermemektedir.

Tablo 38. Öğrencilerin İlgi ve Yeteneklerinin Babalarının Mesleklerine Göre Farklılaşmaları

İlgi ve Yetenekler	Babalarının Meslekleri	n	x	ss	F	p
Sözel Yetenek	Çalışmıyor	25	73,448	25,840	2,902	,014**
	İşçi	141	73,363	26,695		
	Memur	12	89,125	14,769		
	Emekli	24	73,138	28,137		
	İşveren	15	91,527	9,899		
	Esnaf	33	65,118	31,121		
	Total	250	74,108	26,797		
Sayısal Yetenek	Çalışmıyor	25	59,908	26,502	1,552	,175
	İşçi	141	58,414	30,760		
	Memur	12	71,083	24,648		
	Emekli	24	58,400	30,507		
	İşveren	15	75,847	27,034		
	Esnaf	33	54,076	28,349		

	Total	250	59,644	29,734		
Şekil-Uzay Yeteneği	Çalışmıyor	25	76,768	30,859	,505	,772
	İşçi	141	79,619	25,836		
	Memur	12	88,367	23,644		
	Emekli	24	80,271	26,520		
	İşveren	15	86,080	22,212		
	Esnaf	33	81,976	26,535		
	Total	250	80,515	26,115		
Göz-El Koordinasyonu Yeteneği	Çalışmıyor	25	54,884	33,263	1,129	,346
	İşçi	141	54,518	32,148		
	Memur	12	63,608	26,491		
	Emekli	24	67,083	32,206		
	İşveren	15	62,867	34,873		
	Esnaf	33	50,194	31,074		
	Total	250	56,127	32,098		
Fen Bilimleri	Çalışmıyor	25	65,248	27,003	,993	,423
	İşçi	141	61,720	27,505		
	Memur	12	67,475	27,226		
	Emekli	24	52,108	27,386		
	İşveren	15	69,200	28,806		
	Esnaf	33	61,494	27,697		
	Total	250	61,845	27,532		
Sosyal Bilimler	Çalışmıyor	25	76,108	27,111	1,879	,099
	İşçi	141	77,348	33,642		
	Memur	12	89,433	14,265		
	Emekli	24	72,896	28,723		
	İşveren	15	89,560	13,230		
	Esnaf	33	65,755	29,905		
	Total	250	76,579	30,862		
İkna	Çalışmıyor	25	53,996	30,272	2,588	,026**
	İşçi	141	54,871	30,171		
	Memur	12	79,767	22,722		
	Emekli	24	57,446	32,602		
	İşveren	15	70,620	21,722		
	Esnaf	33	50,267	29,183		
	Total	250	56,563	30,043		
Yabancı Dil	Çalışmıyor	25	54,496	32,907	3,130	,009*
	İşçi	141	53,434	31,120		
	Memur	12	74,608	19,770		
	Emekli	24	64,650	33,950		
	İşveren	15	75,093	20,429		
	Esnaf	33	48,427	27,621		
	Total	250	56,272	30,846		
Ticaret	Çalışmıyor	25	70,756	28,182	,835	,526
	İşçi	141	73,140	25,138		

	Memur	12	78,892	23,472		
	Emekli	24	76,396	21,976		
	İşveren	15	70,920	23,769		
	Esnaf	33	65,446	26,831		
	Total	250	72,342	25,214		
Ziraat	Çalışmıyor	25	67,584	26,663	2,122	,063
	İşçi	141	59,372	30,265		
	Memur	12	79,325	20,744		
	Emekli	24	59,654	30,972		
	İşveren	15	64,427	29,036		
	Esnaf	33	50,530	29,468		
	Total	250	60,314	29,784		
Mekanik	Çalışmıyor	25	54,864	28,430	1,226	,297
	İşçi	141	48,678	29,719		
	Memur	12	61,958	22,752		
	Emekli	24	58,808	28,153		
	İşveren	15	52,493	29,977		
	Esnaf	33	45,118	28,949		
	Total	250	50,666	29,148		
İş Ayrıntıları	Çalışmıyor	25	66,920	28,470	2,676	,022**
	İşçi	141	59,672	29,589		
	Memur	12	85,450	14,325		
	Emekli	24	67,438	28,223		
	İşveren	15	73,727	24,485		
	Esnaf	33	58,746	28,345		
	Total	250	63,100	28,867		
Edebiyat	Çalışmıyor	25	72,036	26,619	1,507	,188
	İşçi	141	68,912	26,070		
	Memur	12	80,800	23,736		
	Emekli	24	67,479	30,787		
	İşveren	15	73,987	28,003		
	Esnaf	33	58,927	31,470		
	Total	250	68,644	27,512		
Güzel Sanatlar	Çalışmıyor	25	74,196	25,795	1,129	,345
	İşçi	141	69,760	27,864		
	Memur	12	78,975	18,624		
	Emekli	24	69,450	27,478		
	İşveren	15	76,427	22,277		
	Esnaf	33	61,952	29,493		
	Total	250	69,986	27,244		
Müzik	Çalışmıyor	25	61,492	31,409	1,067	,379
	İşçi	141	55,297	31,865		
	Memur	12	56,808	31,051		
	Emekli	24	63,000	27,892		
	İşveren	15	69,567	27,266		
	Esnaf	33	51,700	29,173		

	Total	250	57,110	30,854		
Sosyal Yardım	Çalışmıyor	25	62,896	26,465	1,414	,220
	İşçi	141	61,053	29,437		
	Memur	12	75,158	26,465		
	Emekli	24	62,846	27,803		
	İşveren	15	71,553	22,248		
	Esnaf	33	53,897	29,796		
	Total	250	61,772	28,67290		

* $p \leq 0.01$ ve ** $p \leq 0.05$

Tablo 38. incelendiğinde öğrencilerin sözel yeteneği, babalarının mesleklerine göre .05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma göstermektedir. Aritmetik ortalamaya göre babaları işveren olan öğrenciler daha yüksek puan almışlardır.

Öğrencilerin sayısal yeteneği, babalarının mesleklerine göre anlamlı bir farklılaşma göstermemektedir.

Öğrencilerin şekil-uzay yeteneği, babalarının mesleklerine göre anlamlı bir farklılaşma göstermemektedir.

Öğrencilerin göz-el koordinasyonu yeteneği, babalarının mesleklerine göre anlamlı bir farklılaşma göstermemektedir.

Öğrencilerin fen bilgisi ilgisi, babalarının mesleklerine göre anlamlı bir farklılaşma göstermemektedir.

Öğrencilerin sosyal bilimler ilgisi, babalarının mesleklerine göre anlamlı bir farklılaşma göstermemektedir.

Öğrencilerin ikna ilgisi, babalarının mesleklerine göre .05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma göstermektedir. Aritmetik ortalamaya göre babaları memur olan öğrenciler daha yüksek puan almışlardır.

Öğrencilerin yabancı dil ilgisi, babalarının mesleklerine göre .01 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma göstermektedir. Aritmetik ortalamaya göre babaları işveren olan öğrenciler daha yüksek puan almışlardır.

Öğrencilerin ticaret ilgisi, babalarının mesleklerine göre anlamlı bir farklılaşma göstermemektedir.

Öğrencilerin ziraat ilgisi, babalarının mesleklerine göre anlamlı bir farklılaşma göstermemektedir.

Öğrencilerin mekanik ilgisi, babalarının mesleklerine göre anlamlı bir farklılaşma göstermemektedir.

Öğrencilerin iş ayrıntıları ilgisi, babalarının mesleklerine göre .05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma göstermektedir. Aritmetik ortalamaya göre babaları memur olan öğrenciler daha yüksek puan almışlardır.

Öğrencilerin edebiyat ilgisi, babalarının mesleklerine göre anlamlı bir farklılaşma göstermemektedir.

Öğrencilerin güzel sanatlar ilgisi, babalarının mesleklerine göre anlamlı bir farklılaşma göstermemektedir.

Öğrencilerin müzik ilgisi, babalarının mesleklerine göre anlamlı bir farklılaşma göstermemektedir.

Öğrencilerin sosyal yardım ilgisi, babalarının mesleklerine göre anlamlı bir farklılaşma göstermemektedir.

Tablo 39. Öğrencilerin İlgi ve Yeteneklerinin, Evlerinde Yaşayan Kişi Sayısına Göre Farklılaşmaları

İlgi ve Yetenekler	Kişi Sayısı	n	x	ss	F	p
Sözel Yetenek	2 kişi	3	96,800	4,693	1,342	,247
	3 kişi	9	68,689	32,205		
	4 kişi	60	79,190	22,343		
	5 kişi	69	73,345	28,200		
	6 kişi	65	73,714	26,827		
	Diğer	44	68,518	28,968		
	Total	250	74,108	26,797		
Sayısal Yetenek	2 kişi	3	74,267	39,070	,325	,898
	3 kişi	9	60,256	29,729		
	4 kişi	60	60,750	30,899		
	5 kişi	69	57,815	31,936		
	6 kişi	65	57,969	29,730		
	Diğer	44	62,355	24,734		
	Total	250	59,644	29,734		
Şekil-Uzay Yeteneği	2 kişi	3	91,500	11,341	1,245	,289
	3 kişi	9	87,433	18,093		
	4 kişi	60	82,068	27,375		
	5 kişi	69	80,525	26,298		
	6 kişi	65	74,494	26,700		
	Diğer	44	85,114	24,516		
	Total	250	80,515	26,115		
Göz-El Koordinasyonu Yeteneği	2 kişi	3	49,667	42,951	,267	,931
	3 kişi	9	52,811	30,042		

	4 kişi	60	58,425	33,993		
	5 kişi	69	57,810	29,921		
	6 kişi	65	52,948	32,904		
	Diğer	44	56,171	32,669		
	Total	250	56,127	32,098		
Fen Bilimleri	2 kişi	3	79,567	26,052	,387	,858
	3 kişi	9	58,267	30,847		
	4 kişi	60	59,765	27,493		
	5 kişi	69	62,997	27,693		
	6 kişi	65	61,406	28,852		
	Diğer	44	63,048	25,640		
	Total	250	61,845	27,532		
Sosyal Bilimler	2 kişi	3	98,967	,833	,858	,510
	3 kişi	9	75,433	18,493		
	4 kişi	60	78,735	26,677		
	5 kişi	69	79,788	40,038		
	6 kişi	65	72,197	27,205		
	Diğer	44	73,789	27,265		
	Total	250	76,579	30,862		
İkna	2 kişi	3	74,833	26,050	2,864	,016**
	3 kişi	9	54,489	24,936		
	4 kişi	60	66,953	28,326		
	5 kişi	69	57,532	30,731		
	6 kişi	65	49,443	29,725		
	Diğer	44	50,571	29,665		
	Total	250	56,563	30,043		
Yabancı Dil	2 kişi	3	82,500	28,934	1,741	,126
	3 kişi	9	36,911	31,435		
	4 kişi	60	62,228	31,373		
	5 kişi	69	55,416	32,205		
	6 kişi	65	55,431	30,165		
	Diğer	44	52,907	27,426		
	Total	250	56,272	30,846		
Ticaret	2 kişi	3	89,967	10,464	,463	,804
	3 kişi	9	71,722	18,511		
	4 kişi	60	73,275	27,241		
	5 kişi	69	71,780	24,006		
	6 kişi	65	70,097	26,166		
	Diğer	44	74,191	25,091		
	Total	250	72,342	25,214		
Ziraat	2 kişi	3	91,967	1,674	1,559	,172
	3 kişi	9	42,000	32,474		
	4 kişi	60	61,540	30,569		
	5 kişi	69	57,822	31,484		
	6 kişi	65	61,391	28,228		
	Diğer	44	62,550	27,310		

	Total	250	60,315	29,784		
Mekanik	2 kişi	3	70,000	30,566	,491	,783
	3 kişi	9	42,033	28,701		
	4 kişi	60	48,942	31,783		
	5 kişi	69	52,035	29,577		
	6 kişi	65	51,028	27,823		
	Diğer	44	50,782	27,431		
	Total	250	50,666	29,148		
İş Ayrıntıları	2 kişi	3	67,433	29,227	,367	,871
	3 kişi	9	53,300	24,141		
	4 kişi	60	65,588	30,270		
	5 kişi	69	62,999	27,712		
	6 kişi	65	63,635	30,105		
	Diğer	44	60,786	28,645		
	Total	250	63,100	28,867		
Edebiyat	2 kişi	3	87,600	11,888	,709	,617
	3 kişi	9	63,167	27,370		
	4 kişi	60	72,072	27,280		
	5 kişi	69	65,758	28,998		
	6 kişi	65	69,180	27,507		
	Diğer	44	67,532	26,406		
	Total	250	68,644	27,512		
Güzel Sanatlar	2 kişi	3	84,500	24,768	,818	,538
	3 kişi	9	60,578	23,452		
	4 kişi	60	67,303	28,886		
	5 kişi	69	68,209	28,297		
	6 kişi	65	72,897	24,683		
	Diğer	44	73,064	27,899		
	Total	250	69,986	27,244		
Müzik	2 kişi	3	80,400	25,953	1,461	,203
	3 kişi	9	44,444	31,663		
	4 kişi	60	61,845	31,343		
	5 kişi	69	52,078	32,524		
	6 kişi	65	56,126	30,949		
	Diğer	44	60,998	26,230		
	Total	250	57,110	30,854		
Sosyal Yardım	2 kişi	3	83,800	20,819	,620	,685
	3 kişi	9	58,700	31,182		
	4 kişi	60	62,955	28,126		
	5 kişi	69	60,678	30,305		
	6 kişi	65	59,165	28,229		
	Diğer	44	64,852	27,860		
	Total	250	61,772	28,672		

**p≤0.05

Tablo 39. incelendiğinde öğrencilerin sözel yeteneği, evlerinde yaşayan kişi sayısına göre anlamlı bir fark göstermemektedir.

Öğrencilerin sayısal yeteneği, evlerinde yaşayan kişi sayısına göre anlamlı bir fark göstermemektedir.

Öğrencilerin şekil-uzay yeteneği, evlerinde yaşayan kişi sayısına göre anlamlı bir fark göstermemektedir.

Öğrencilerin göz-el koordinasyonu yeteneği, evlerinde yaşayan kişi sayısına göre anlamlı bir fark göstermemektedir.

Öğrencilerin fen bilgisi ilgisi, evlerinde yaşayan kişi sayısına göre anlamlı bir fark göstermemektedir.

Öğrencilerin sosyal bilimler ilgisi, evlerinde yaşayan kişi sayısına göre anlamlı bir fark göstermemektedir.

Öğrencilerin ikna ilgisi, evlerinde yaşayan kişi sayısına göre .05 düzeyinde anlamlı bir fark göstermektedir.

Öğrencilerin yabancı dil ilgisi, evlerinde yaşayan kişi sayısına göre anlamlı bir fark göstermemektedir.

Öğrencilerin ticaret ilgisi, evlerinde yaşayan kişi sayısına göre anlamlı bir fark göstermemektedir.

Öğrencilerin ziraat ilgisi, evlerinde yaşayan kişi sayısına göre anlamlı bir fark göstermemektedir.

Öğrencilerin mekanik ilgisi, evlerinde yaşayan kişi sayısına göre anlamlı bir fark göstermemektedir.

Öğrencilerin iş ayrıntıları ilgisi, evlerinde yaşayan kişi sayısına göre anlamlı bir fark göstermemektedir.

Öğrencilerin edebiyat ilgisi, evlerinde yaşayan kişi sayısına göre anlamlı bir fark göstermemektedir.

Öğrencilerin güzel sanatlar ilgisi, evlerinde yaşayan kişi sayısına göre anlamlı bir fark göstermemektedir.

Öğrencilerin müzik ilgisi, evlerinde yaşayan kişi sayısına göre anlamlı bir fark göstermemektedir.

Öğrencilerin sosyal yardım ilgisi, evlerinde yaşayan kişi sayısına göre anlamlı bir fark göstermemektedir.

Tablo 40. Öğrencilerin İlgi ve Yeteneklerinin, Ailenin Aylık Ortalama Gelirine Göre Farklılaşmaları

İlgi ve Yetenekler	Gelir	n	x	ss	F	p
Sözel Yetenek	0-562 YTL	108	68,968	29,668	3,578	,029**
	562-1830 YTL	132	77,942	24,083		
	1830 YTL ve üstü	10	79,010	20,015		
	Total	250	74,108	26,797		
Sayısal Yetenek	0-562 YTL	108	53,656	29,241	5,138	,007*
	562-1830 YTL	132	65,224	28,642		
	1830 YTL ve üstü	10	50,650	37,102		
	Total	250	59,644	29,734		
Şekil-Uzay Yeteneği	0-562 YTL	108	78,743	27,189	,513	,599
	562-1830 YTL	132	81,627	25,681		
	1830 YTL ve üstü	10	84,990	20,035		
	Total	250	80,515	26,115		
Göz-El Koordinasyonu Yeteneği	0-562 YTL	108	54,286	32,890	,312	,733
	562-1830 YTL	132	57,554	31,112		
	1830 YTL ve üstü	10	57,180	38,509		
	Total	250	56,127	32,098		
Fen Bilimleri	0-562 YTL	108	59,059	27,835	1,043	,354
	562-1830 YTL	132	63,728	26,910		
	1830 YTL ve üstü	10	67,080	32,313		
	Total	250	61,845	27,532		
Sosyal Bilimler	0-562 YTL	108	72,831	27,763	1,637	,197
	562-1830 YTL	132	78,952	33,596		
	1830 YTL ve üstü	10	85,750	20,365		
	Total	250	76,579	30,862		
İkna	0-562 YTL	108	51,960	31,486	2,373	,095
	562-1830 YTL	132	60,398	28,715		
	1830 YTL ve üstü	10	55,650	26,683		
	Total	250	56,563	30,043		
Yabancı Dil	0-562 YTL	108	51,667	31,551	2,384	,094
	562-1830 YTL	132	59,283	30,267		
	1830 YTL ve üstü	10	66,270	25,622		
	Total	250	56,272	30,846		
Ticaret	0-562 YTL	108	70,410	26,666	,556	,574
	562-1830 YTL	132	73,821	24,433		
	1830 YTL ve üstü	10	73,680	19,181		
	Total	250	72,342	25,214		
Ziraat	0-562 YTL	108	59,710	29,211	,326	,722
	562-1830 YTL	132	61,297	30,327		
	1830 YTL ve üstü	10	53,870	30,766		
	Total	250	60,314	29,784		
Mekanik	0-562 YTL	108	48,025	28,774	,857	,426

	562-1830 YTL	132	52,409	29,334		
	1830 YTL ve üstü	10	56,170	31,244		
	Total	250	50,666	29,148		
İş Ayrıntıları	0-562 YTL	108	62,958	29,020	,301	,740
	562-1830 YTL	132	62,692	28,978		
	1830 YTL ve üstü	10	70,030	27,625		
	Total	250	63,100	28,867		
Edebiyat	0-562 YTL	108	68,506	27,274	,063	,939
	562-1830 YTL	132	68,528	27,697		
	1830 YTL ve üstü	10	71,670	30,351		
	Total	250	68,644	27,512		
Güzel Sanatlar	0-562 YTL	108	72,681	26,578	1,908	,151
	562-1830 YTL	132	67,062	27,659		
	1830 YTL ve üstü	10	79,470	26,242		
	Total	250	69,986	27,244		
Müzik	0-562 YTL	108	56,574	31,378	1,319	,269
	562-1830 YTL	132	56,374	31,111		
	1830 YTL ve üstü	10	72,610	16,299		
	Total	250	57,110	30,854		
Sosyal Yardım	0-562 YTL	108	61,273	29,662	,667	,514
	562-1830 YTL	132	61,402	28,183		
	1830 YTL ve üstü	10	72,040	24,549		
	Total	250	61,772	28,673		

* $p \leq 0.01$ ve ** $p \leq 0.05$

Tablo 40. incelendiğinde öğrencilerin sözel yeteneği, ailelerinin aylık ortalama gelirine göre .05 düzeyinde anlamlı bir fark göstermektedir.

Öğrencilerin sayısal yeteneği, ailelerinin aylık ortalama gelirine göre .01 düzeyinde anlamlı bir fark göstermektedir.

Öğrencilerin şekil-uzay yeteneği, ailelerinin aylık ortalama gelirine göre anlamlı bir fark göstermemektedir.

Öğrencilerin göz-el koordinasyonu yeteneği, ailelerinin aylık ortalama gelirine göre anlamlı bir fark göstermemektedir.

Öğrencilerin fen bilimleri ilgisi, ailelerinin aylık ortalama gelirine göre anlamlı bir fark göstermemektedir.

Öğrencilerin sosyal bilimler ilgisi, ailelerinin aylık ortalama gelirine göre anlamlı bir fark göstermemektedir.

Öğrencilerin ikna ilgisi, ailelerinin aylık ortalama gelirine göre anlamlı bir fark göstermemektedir.

Öğrencilerin yabancı dil ilgisi, ailelerinin aylık ortalama gelirine göre anlamlı bir fark göstermemektedir.

Öğrencilerin ticaret ilgisi, ailelerinin aylık ortalama gelirine göre anlamlı bir fark göstermemektedir.

Öğrencilerin ziraat ilgisi, ailelerinin aylık ortalama gelirine göre anlamlı bir fark göstermemektedir.

Öğrencilerin mekanik ilgisi, ailelerinin aylık ortalama gelirine göre anlamlı bir fark göstermemektedir.

Öğrencilerin iş ayrıntıları ilgisi, ailelerinin aylık ortalama gelirine göre anlamlı bir fark göstermemektedir.

Öğrencilerin edebiyat ilgisi, ailelerinin aylık ortalama gelirine göre anlamlı bir fark göstermemektedir.

Öğrencilerin güzel sanatlar ilgisi, ailelerinin aylık ortalama gelirine göre anlamlı bir fark göstermemektedir.

Öğrencilerin müzik ilgisi, ailelerinin aylık ortalama gelirine göre anlamlı bir fark göstermemektedir.

Öğrencilerin sosyal yardım ilgisi, ailelerinin aylık ortalama gelirine göre anlamlı bir fark göstermemektedir.

Tablo 40.a. Öğrencilerin Sözel Yeteneğinin, Ailenin Aylık Ortalama Gelirine Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Scheffe Testi'nin Sonuçları

Yetenek Türü	Gelir	Gelir	p
Sözel Yetenek	0-562 YTL	562-1830 YTL	,035*
		1830 YTL ve üstü	,520
	562-1830 YTL	0-562 YTL	,035*
		1830 YTL ve üstü	,992
	1830 YTL ve üstü	0-562 YTL	,520
		562-1830 YTL	,992

**p≤0.05

Tablo 40.a. incelendiğinde, öğrencilerin sözel yeteneğinin ailenin aylık ortalama gelirine göre farklılaşmanın 0-562 YTL geliri olan ile 562-1830 YTL geliri olan arasında olduğu bulunmuştur. Aritmetik ortalamaya göre farklılaşma ailelerinin geliri 562-1830 YTL olan öğrenciler lehinedir.

Tablo 40.b. Öğrencilerin Sayısal Yeteneğinin, Ailenin Aylık Ortalama Gelirine Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Scheffe Testi'nin Sonuçları

Yetenek Türü	Gelir	Gelir	p
Sayısal Yetenek	0-562 YTL	562-1830 YTL	,010*
		1830 YTL ve üstü	,953
	562-1830 YTL	0-562 YTL	,010*
		1830 YTL ve üstü	,317
	1830 YTL ve üstü	0-562 YTL	,953
		562-1830 YTL	,317

*p≤0.01

Tablo 40.b. incelendiğinde, öğrencilerin sayısal yeteneğinin ailenin aylık ortalama gelirine göre farklılaşmanın 0-562 YTL geliri olan ile 562-1830 YTL geliri olan arasında olduğu bulunmuştur. Aritmetik ortalamaya göre farklılaşma ailelerinin geliri 562-1830 YTL olan öğrenciler lehinedir.

Tablo 41. Öğrencilerin İlgisi ve Yeteneklerinin, İlköğretim Sonrası Devam Etmek İstedikleri Okul Türüne Göre Farklılaşmalar

İlgisi ve Yetenekler	Öğrencilerin Devam Etmek İstedikleri Okul Türü	n	x	ss	F	p
Sözel Yetenek	Liseye devam etmeyeceğim	18	49,128	30,501	9,274	,000*
	Genel Lise	121	80,034	21,839		
	Meslek Lisesi	99	70,206	29,079		
	Güzel Sanatlar Lisesi	12	84,017	20,693		
	Total	250	74,108	26,797		
Sayısal Yetenek	Liseye devam etmeyeceğim	18	38,000	25,290	11,269	,000*
	Genel Lise	121	68,244	26,917		
	Meslek Lisesi	99	51,351	29,887		
	Güzel Sanatlar Lisesi	12	73,808	27,282		
	Total	250	59,644	29,734		
Şekil-Uzay Yeteneği	Liseye devam etmeyeceğim	18	59,328	34,455	7,295	,000*
	Genel Lise	121	86,301	21,378		
	Meslek Lisesi	99	76,694	27,845		
	Güzel Sanatlar Lisesi	12	85,483	21,172		
	Total	250	80,515	26,115		

Göz-El Koordinasyonu Yeteneği	Liseye devam etmeyeceğim	18	31,750	34,006	5,515	,001*
	Genel Lise	121	60,977	30,210		
	Meslek Lisesi	99	53,166	32,005		
	Güzel Sanatlar Lisesi	12	68,225	31,353		
	Total	250	56,127	32,098		
Fen Bilimleri	Liseye devam etmeyeceğim	18	36,983	28,623	7,322	,000*
	Genel Lise	121	66,731	27,072		
	Meslek Lisesi	99	59,373	26,003		
	Güzel Sanatlar Lisesi	12	70,267	21,605		
	Total	250	61,845	27,532		
Sosyal Bilimler	Liseye devam etmeyeceğim	18	51,333	31,678	4,615	,004*
	Genel Lise	121	77,603	24,317		
	Meslek Lisesi	99	79,317	36,758		
	Güzel Sanatlar Lisesi	12	81,533	19,304		
	Total	250	76,579	30,862		
İkna	Liseye devam etmeyeceğim	18	37,644	30,480	4,755	,003*
	Genel Lise	121	61,871	28,117		
	Meslek Lisesi	99	52,504	31,176		
	Güzel Sanatlar Lisesi	12	64,900	24,334		
	Total	250	56,563	30,042		
Yabancı Dil	Liseye devam etmeyeceğim	18	31,817	28,100	9,614	,000*
	Genel Lise	121	63,803	30,590		
	Meslek Lisesi	99	49,637	28,377		
	Güzel Sanatlar Lisesi	12	71,758	25,979		
	Total	250	56,272	30,846		
Ticaret	Liseye devam etmeyeceğim	18	59,733	22,329	2,943	,034**
	Genel Lise	121	70,493	26,481		
	Meslek Lisesi	99	75,758	23,684		
	Güzel Sanatlar Lisesi	12	81,717	21,780		
	Total	250	72,341	25,214		
Ziraat	Liseye devam etmeyeceğim	18	42,067	29,968	2,872	,037**
	Genel Lise	121	59,793	29,570		
	Meslek Lisesi	99	63,571	29,774		
	Güzel Sanatlar Lisesi	12	66,075	24,022		
	Total	250	60,314	29,784		
Mekanik	Liseye devam etmeyeceğim	18	31,756	26,359	3,255	,022**
	Genel Lise	121	53,707	30,213		
	Meslek Lisesi	99	49,668	27,632		
	Güzel Sanatlar Lisesi	12	56,592	25,771		

	Total	250	50,666	29,148		
İş Ayrıntıları	Liseye devam etmeyeceğim	18	41,211	31,937	7,775	,000*
	Genel Lise	121	67,798	28,280		
	Meslek Lisesi	99	58,886	27,372		
	Güzel Sanatlar Lisesi	12	83,342	15,915		
	Total	250	63,100	28,867		
Edebiyat	Liseye devam etmeyeceğim	18	53,106	27,451	3,657	,013**
	Genel Lise	121	68,526	28,262		
	Meslek Lisesi	99	69,507	26,575		
	Güzel Sanatlar Lisesi	12	86,025	15,235		
	Total	250	68,644	27,512		
Güzel Sanatlar	Liseye devam etmeyeceğim	18	60,867	26,729	2,884	,036**
	Genel Lise	121	69,116	28,147		
	Meslek Lisesi	99	70,318	26,737		
	Güzel Sanatlar Lisesi	12	89,733	10,689		
	Total	250	69,986	27,244		
Müzik	Liseye devam etmeyeceğim	18	37,978	26,871	4,832	,003*
	Genel Lise	121	55,035	32,779		
	Meslek Lisesi	99	60,698	28,198		
	Güzel Sanatlar Lisesi	12	77,125	20,712		
	Total	250	57,110	30,854		
Sosyal Yardım	Liseye devam etmeyeceğim	18	43,167	27,622	3,366	,019**
	Genel Lise	121	63,242	28,908		
	Meslek Lisesi	99	61,969	28,375		
	Güzel Sanatlar Lisesi	12	73,233	20,185		
	Total	250	61,772	28,673		

*p≤0.01 ve **p≤0.05

Tablo 41. incelendiğinde öğrencilerin sözel yetenekleri, ilköğretim sonrası devam etmek istedikleri okul türüne göre .01 düzeyinde anlamlı bir fark göstermektedir.

Öğrencilerin sayısal yeteneği, ilköğretim sonrası devam etmek istedikleri okul türüne göre .01 düzeyinde anlamlı bir fark göstermektedir.

Öğrencilerin şekil-uzay yeteneğinin ilköğretim sonrası devam etmek istedikleri okul türüne göre .01 düzeyinde anlamlı bir fark gösterdiği bulunmuştur.

Öğrencilerin göz-el koordinasyonu yeteneğinin ilköğretim sonrası devam etmek istedikleri okul türüne göre .01 düzeyinde anlamlı bir fark gösterdiği bulunmuştur.

Öğrencilerin fen bilimleri ilgisinin ilköğretim sonrası devam etmek istedikleri okul türüne göre .01 düzeyinde anlamlı bir fark gösterdiği bulunmuştur.

Öğrencilerin sosyal bilimler ilgisinin ilköğretim sonrası devam etmek istedikleri okul türüne göre .01 düzeyinde anlamlı bir fark gösterdiği bulunmuştur.

Öğrencilerin ikna ilgisinin ilköğretim sonrası devam etmek istedikleri okul türüne göre .01 düzeyinde anlamlı bir fark gösterdiği bulunmuştur.

Öğrencilerin yabancı dil ilgisinin ilköğretim sonrası devam etmek istedikleri okul türüne göre .01 düzeyinde anlamlı bir fark gösterdiği bulunmuştur.

Öğrencilerin ticaret ilgisinde ilköğretim sonrası devam etmek istedikleri okul türüne göre .05 düzeyinde anlamlı bir fark bulunmuştur.

Öğrencilerin ziraat ilgisinde ilköğretim sonrası devam etmek istedikleri okul türüne göre .05 düzeyinde anlamlı bir fark bulunmuştur.

Öğrencilerin mekanik ilgisinin ilköğretim sonrası devam etmek istedikleri okul türüne göre .05 düzeyinde anlamlı bir fark bulunmuştur.

Öğrencilerin iş ayrıntılarının ilgisinin ilköğretim sonrası devam etmek istedikleri okul türüne göre .01 düzeyinde anlamlı bir fark bulunmuştur.

Öğrencilerin edebiyat ilgisinin ilköğretim sonrası devam etmek istedikleri okul türüne göre .05 düzeyinde anlamlı bir fark bulunmuştur.

Öğrencilerin güzel sanatlar ilgisinin ilköğretim sonrası devam etmek istedikleri okul türüne göre .05 düzeyinde anlamlı bir fark bulunmuştur.

Öğrencilerin müzik ilgisinin ilköğretim sonrası devam etmek istedikleri okul türüne göre .01 düzeyinde anlamlı bir fark bulunmuştur.

Öğrencilerin sosyal yardım ilgisinin ilköğretim sonrası devam etmek istedikleri okul türüne göre .05 düzeyinde anlamlı bir fark bulunmuştur.

Tablo 41.a. Öğrencilerin Sözel Yeteneğinin, İlköğretim Sonrası Devam Etmek İstedikleri Okul Türüne Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Scheffe Testi'nin Sonuçları

	Okul Türü	Okul Türü	p
Sözel Yetenek	Liseye devam etmeyeceğim	Genel Lise	,000*
		Meslek Lisesi	,017**
		Güzel Sanatlar Lisesi	,004*
	Genel Lise	Liseye devam etmeyeceğim	,000*
		Meslek Lisesi	,047**
		Güzel Sanatlar Lisesi	,966
	Meslek Lisesi	Liseye devam etmeyeceğim	,017**
		Genel Lise	,047**
		Güzel Sanatlar Lisesi	,375
	Güzel Sanatlar Lisesi	Liseye devam etmeyeceğim	,004*
		Genel Lise	,966
		Meslek Lisesi	,375

* $p \leq 0.01$ ve ** $p \leq 0.05$

Tablo 41.a. incelendiğinde, öğrencilerin sözel yeteneğinin ilköğretim sonrası devam etmek istedikleri okul türüne göre farklılaşmaların aşağıdaki okul türlerinde olduğu bulunmuştur.

a) Liseye devam etmeyecek öğrenciler ile genel liseye devam etmek isteyen öğrenciler arasında,

b) Liseye devam etmeyecek öğrenciler ile meslek lisesine devam etmek isteyen öğrenciler arasında,

c) Liseye devam etmeyecek öğrenciler ile güzel sanatlar lisesine devam etmek isteyen öğrenciler arasında,

d) Genel liseye devam etmek isteyen öğrenciler ile meslek lisesine devam etmek isteyen öğrenciler arasında.

Tablo 41.b. Öğrencilerin Sayısal Yeteneğinin, İlköğretim Sonrası Devam Etmek İstedikleri Okul Türüne Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Scheffe Testi'nin Sonuçları

	Okul Türü	Okul Türü	p
Sayısal Yetenek	Liseye devam etmeyeceğim	Genel Lise	,001*
		Meslek Lisesi	,329
		Güzel Sanatlar Lisesi	,009*
	Genel Lise	Liseye devam etmeyeceğim	,001*
		Meslek Lisesi	,000*
		Güzel Sanatlar Lisesi	,934
	Meslek Lisesi	Liseye devam etmeyeceğim	,329
		Genel Lise	,000*
		Güzel Sanatlar Lisesi	,079
	Güzel Sanatlar Lisesi	Liseye devam etmeyeceğim	,009*
		Genel Lise	,934
		Meslek Lisesi	,079

*p≤0.01

Tablo 41.b. incelendiğinde, öğrencilerin sayısal yeteneğinin ilköğretim sonrası devam etmek istedikleri okul türüne göre farklılaşmaların aşağıdaki okul türlerinde olduğu bulunmuştur.

a) Liseye devam etmeyecek öğrenciler ile genel liseye devam etmek isteyen öğrenciler arasında,

b) Liseye devam etmeyecek öğrenciler ile güzel sanatlar lisesine devam etmek isteyen öğrenciler arasında,

c) Genel liseye devam etmek isteyen öğrenciler ile meslek lisesine devam etmek isteyen öğrenciler arasında.

Tablo 41.c. Öğrencilerin Şekil-Uzay Yeteneğinin, İlköğretim Sonrası Devam Etmek İstedikleri Okul Türüne Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Scheffe Testi'nin Sonuçları

	Okul Türü	Okul Türü	p
Şekil-Uzay Yeteneği	Liseye devam etmeyeceğim	Genel Lise	,001*
		Meslek Lisesi	,067
		Güzel Sanatlar Lisesi	,053
	Genel Lise	Liseye devam etmeyeceğim	,001*
		Meslek Lisesi	,050**
		Güzel Sanatlar Lisesi	1,000
	Meslek Lisesi	Liseye devam etmeyeceğim	,067
		Genel Lise	,050**
		Güzel Sanatlar Lisesi	,728
	Güzel Sanatlar Lisesi	Liseye devam etmeyeceğim	,053
		Genel Lise	1,000
		Meslek Lisesi	,728

* $p \leq 0.01$ ve ** $p \leq 0.05$

Tablo 41.c. incelendiğinde, öğrencilerin şekil-uzay yeteneğinin ilköğretim sonrası devam etmek istedikleri okul türüne göre farklılaşmaların aşağıdaki okul türlerinde olduğu bulunmuştur.

a) Liseye devam etmeyecek öğrenciler ile genel liseye devam etmek isteyen öğrenciler arasında,

b) Genel liseye devam etmek isteyen öğrenciler ile meslek lisesine devam etmek isteyen öğrenciler arasında.

Tablo 41.d. Öğrencilerin Göz-El Koordinasyonu Yeteneğinin, İlköğretim Sonrası Devam Etmek İstedikleri Okul Türüne Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Scheffe Testi'nin Sonuçları

	Okul Türü	Okul Türü	p
Göz-El Koordinasyonu Yeteneği	Liseye devam etmeyeceğim	Genel Lise	,004*
		Meslek Lisesi	,070
		Güzel Sanatlar Lisesi	,022**
	Genel Lise	Liseye devam etmeyeceğim	,004*
		Meslek Lisesi	,336
		Güzel Sanatlar Lisesi	,899
	Meslek Lisesi	Liseye devam etmeyeceğim	,070
		Genel Lise	,336
		Güzel Sanatlar Lisesi	,480
	Güzel Sanatlar Lisesi	Liseye devam etmeyeceğim	,022**
		Genel Lise	,899
		Meslek Lisesi	,480

* $p \leq 0.01$ ve ** $p \leq 0.05$

Tablo 41.d. incelendiğinde, öğrencilerin göz-el koordinasyonu yeteneğinin ilköğretim sonrası devam etmek istedikleri okul türüne göre farklılaşmaların aşağıdaki okul türlerinde olduğu bulunmuştur.

a) Liseye devam etmeyecek öğrenciler ile genel liseye devam etmek isteyen öğrenciler arasında,

b) Liseye devam etmeyecek öğrenciler ile güzel sanatlar lisesine devam etmek isteyen öğrenciler arasında.

Tablo 41.e. Öğrencilerin Fen Bilimleri İlgisinin, İlköğretim Sonrası Devam Etmek İstedikleri Okul Türüne Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Scheffe Testi'nin Sonuçları

	Okul Türü	Okul Türü	p
Fen Bilimleri	Liseye devam etmeyeceğim	Genel Lise	,000*
		Meslek Lisesi	,014**
		Güzel Sanatlar Lisesi	,011**
	Genel Lise	Liseye devam etmeyeceğim	,000*
		Meslek Lisesi	,245
		Güzel Sanatlar Lisesi	,979
	Meslek Lisesi	Liseye devam etmeyeceğim	,014**
		Genel Lise	,245
		Güzel Sanatlar Lisesi	,615
	Güzel Sanatlar Lisesi	Liseye devam etmeyeceğim	,011**
		Genel Lise	,979
		Meslek Lisesi	,615

* $p \leq 0.01$ ve ** $p \leq 0.05$

Tablo 41.e. incelendiğinde, öğrencilerin fen bilimleri ilgisinin ilköğretim sonrası devam etmek istedikleri okul türüne göre farklılaşmaların aşağıdaki okul türlerinde olduğu bulunmuştur.

a) Liseye devam etmeyecek öğrenciler ile genel liseye devam etmek isteyen öğrenciler arasında,

b) Liseye devam etmeyecek öğrenciler ile meslek lisesine devam etmek isteyen öğrenciler arasında,

c) Liseye devam etmeyecek öğrenciler ile güzel sanatlar lisesine devam etmek isteyen öğrenciler arasında.

Tablo 41.f. Öğrencilerin Sosyal Bilimler İlgisinin, İlköğretim Sonrası Devam Etmek İstedikleri Okul Türüne Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Scheffe Testi'nin Sonuçları

	Okul Türü	Okul Türü	p
Sosyal Bilimler	Liseye devam etmeyeceğim	Genel Lise	,009*
		Meslek Lisesi	,005*
		Güzel Sanatlar Lisesi	,069
	Genel Lise	Liseye devam etmeyeceğim	,009*
		Meslek Lisesi	,981
		Güzel Sanatlar Lisesi	,980
	Meslek Lisesi	Liseye devam etmeyeceğim	,005*
		Genel Lise	,981
		Güzel Sanatlar Lisesi	,996
	Güzel Sanatlar Lisesi	Liseye devam etmeyeceğim	,069
		Genel Lise	,980
		Meslek Lisesi	,996

* $p \leq 0.01$

Tablo 41.f. incelendiğinde, öğrencilerin sosyal bilimler ilgisinin ilköğretim sonrası devam etmek istedikleri okul türüne göre farklılaşmaların aşağıdaki okul türlerinde olduğu bulunmuştur.

a) Liseye devam etmeyecek öğrenciler ile genel liseye devam etmek isteyen öğrenciler arasında,

b) Liseye devam etmeyecek öğrenciler ile meslek lisesine devam etmek isteyen öğrenciler arasında.

Tablo 41.g. Öğrencilerin İkna İlgisinin, İlköğretim Sonrası Devam Etmek İstedikleri Okul Türüne Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Scheffe Testi'nin Sonuçları

	Okul Türü	Okul Türü	p
İkna	Liseye devam etmeyeceğim	Genel Lise	,015**
		Meslek Lisesi	,276
		Güzel Sanatlar Lisesi	,105
Genel Lise	Liseye devam etmeyeceğim	Genel Lise	,015**
		Meslek Lisesi	,140
		Güzel Sanatlar Lisesi	,990
Meslek Lisesi	Liseye devam etmeyeceğim	Genel Lise	,276
		Genel Lise	,140
		Güzel Sanatlar Lisesi	,593
Güzel Sanatlar Lisesi	Liseye devam etmeyeceğim	Genel Lise	,105
		Genel Lise	,990
		Meslek Lisesi	,593

**p≤0.05

Tablo 41.g. incelendiğinde, öğrencilerin ikna ilgisinin ilköğretim sonrası devam etmek istedikleri okul türüne göre farklılaşmanın liseye devam etmeyecek öğrenciler ile genel liseye devam etmek isteyen öğrenciler arasında olduğu bulunmuştur.

Tablo 41.h. Öğrencilerin Yabancı Dil İlgisinin, İlköğretim Sonrası Devam Etmek İstedikleri Okul Türüne Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Scheffe Testi'nin Sonuçları

	Okul Türü	Okul Türü	p
Yabancı Dil	Liseye devam etmeyeceğim	Genel Lise	,000*
		Meslek Lisesi	,135
		Güzel Sanatlar Lisesi	,005*
Genel Lise	Liseye devam etmeyeceğim	Genel Lise	,000*
		Meslek Lisesi	,006*
		Güzel Sanatlar Lisesi	,849
Meslek Lisesi	Liseye devam etmeyeceğim	Genel Lise	,135
		Genel Lise	,006*
		Güzel Sanatlar Lisesi	,111

	Güzel Sanatlar Lisesi	Liseye devam etmeyeceğim	,005*
		Genel Lise	,849
		Meslek Lisesi	,111

* $p \leq 0.01$

Tablo 41.h. incelendiğinde, öğrencilerin yabancı dil ilgisinin ilköğretim sonrası devam etmek istedikleri okul türüne göre farklılaşmanın aşağıdaki okul türlerinde olduğu bulunmuştur.

a) Liseye devam etmeyecek öğrenciler ile genel liseye devam etmek isteyen öğrenciler arasında,

b) Liseye devam etmeyecek öğrenciler ile güzel sanatlar lisesine devam etmek isteyen öğrenciler arasında,

c) Genel liseye devam etmek isteyen öğrenciler ile meslek lisesine devam etmek isteyen öğrenciler arasında.

Tablo 41.i. Öğrencilerin Ziraat İlgisinin, İlköğretim Sonrası Devam Etmek İstedikleri Okul Türüne Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Scheffe Testi'nin Sonuçları

	Okul Türü	Okul Türü	p
Ziraat	Liseye devam etmeyeceğim	Genel Lise	,131
		Meslek Lisesi	,046**
		Güzel Sanatlar Lisesi	,191
	Genel Lise	Liseye devam etmeyeceğim	,131
		Meslek Lisesi	,826
		Güzel Sanatlar Lisesi	,920
	Meslek Lisesi	Liseye devam etmeyeceğim	,046**
		Genel Lise	,826
		Güzel Sanatlar Lisesi	,994
	Güzel Sanatlar Lisesi	Liseye devam etmeyeceğim	,191
		Genel Lise	,920
		Meslek Lisesi	,994

** $p \leq 0.05$

Tablo 41.i. incelendiğinde, öğrencilerin ziraat ilgisinin ilköğretim sonrası devam etmek istedikleri okul türüne göre farklılığın liseye devam etmeyecek öğrenciler ile meslek lisesine devam etmek isteyen öğrenciler arasında olduğu bulunmuştur.

Tablo 41.j. Öğrencilerin Mekanik İlgisinin, İlköğretim Sonrası Devam Etmek İstedikleri Okul Türüne Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Scheffe Testi'nin Sonuçları

	Okul Türü	Okul Türü	p
Mekanik	Liseye devam etmeyeceğim	Genel Lise	,030*
		Meslek Lisesi	,119
		Güzel Sanatlar Lisesi	,150
	Genel Lise	Liseye devam etmeyeceğim	,030*
		Meslek Lisesi	,783
		Güzel Sanatlar Lisesi	,991
	Meslek Lisesi	Liseye devam etmeyeceğim	,119
		Genel Lise	,783
		Güzel Sanatlar Lisesi	,892
	Güzel Sanatlar Lisesi	Liseye devam etmeyeceğim	,150
		Genel Lise	,991
		Meslek Lisesi	,892

*p≤0.05

Tablo 41.j. incelendiğinde, öğrencilerin mekanik ilgisinin ilköğretim sonrası devam etmek istedikleri okul türüne göre farklılığın liseye devam etmeyecek öğrenciler ile genel liseye devam etmek isteyen öğrenciler arasında olduğu bulunmuştur.

Tablo 41.k. Öğrencilerin İş Ayrıntıları İlgisinin, İlköğretim Sonrası Devam Etmek İstedikleri Okul Türüne Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Scheffe Testi'nin Sonuçları

	Okul Türü	Okul Türü	p
İş Ayrıntıları	Liseye devam etmeyeceğim	Genel Lise	,003*
		Meslek Lisesi	,106
		Güzel Sanatlar Lisesi	,001*
	Genel Lise	Liseye devam etmeyeceğim	,003*
		Meslek Lisesi	,135
		Güzel Sanatlar Lisesi	,333
	Meslek Lisesi	Liseye devam etmeyeceğim	,106
		Genel Lise	,135
		Güzel Sanatlar Lisesi	,042**

	Güzel Sanatlar Lisesi	Liseye devam etmeyeceğim	,001*
		Genel Lise	,333
		Meslek Lisesi	,042**

* $p \leq 0.01$ ve ** $p \leq 0.05$

Tablo 41.k. incelendiğinde, öğrencilerin iş ayrıntıları ilgisinin ilköğretim sonrası devam etmek istedikleri okul türüne göre farklılıkların aşağıdaki okul türlerinde olduğu bulunmuştur.

a) Liseye devam etmeyecek öğrenciler ile genel liseye devam etmek isteyen öğrenciler arasında,

b) Liseye devam etmeyecek öğrenciler ile güzel sanatlar lisesine devam etmek isteyen öğrenciler arasında,

c) Meslek lisesine devam etmek isteyen öğrenciler ile güzel sanatlar lisesine devam etmek isteyen öğrenciler arasında.

Tablo 41.l. Öğrencilerin Edebiyat İlgisinin, İlköğretim Sonrası Devam Etmek İstedikleri Okul Türüne Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Scheffe Testi'nin Sonuçları

	Okul Türü	Okul Türü	p
Edebiyat	Liseye devam etmeyeceğim	Genel Lise	,169
		Meslek Lisesi	,137
		Güzel Sanatlar Lisesi	,015*
	Genel Lise	Liseye devam etmeyeceğim	,169
		Meslek Lisesi	,995
		Güzel Sanatlar Lisesi	,210
	Meslek Lisesi	Liseye devam etmeyeceğim	,137
		Genel Lise	,995
		Güzel Sanatlar Lisesi	,266
	Güzel Sanatlar Lisesi	Liseye devam etmeyeceğim	,015*
		Genel Lise	,210
		Meslek Lisesi	,266

* $p \leq 0.05$

Tablo 41.l. incelendiğinde, öğrencilerin edebiyat ilgisinin ilköğretim sonrası devam etmek istedikleri okul türüne göre farklılıkların liseye devam etmeyecek öğrenciler ile güzel sanatlar lisesine devam etmek isteyen öğrenciler arasında olduğu gözlemlenmektedir.

Tablo 41.m. Öğrencilerin Güzel Sanatlar İlgisinin, İlköğretim Sonrası Devam Etmek İstedikleri Okul Türüne Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Scheffe Testi'nin Sonuçları

	Okul Türü	Okul Türü	p
Güzel Sanatlar	Liseye devam etmeyeceğim	Genel Lise	,690
		Meslek Lisesi	,600
		Güzel Sanatlar Lisesi	,043*
	Genel Lise	Liseye devam etmeyeceğim	,690
		Meslek Lisesi	,991
		Güzel Sanatlar Lisesi	,097
	Meslek Lisesi	Liseye devam etmeyeceğim	,600
		Genel Lise	,991
		Güzel Sanatlar Lisesi	,138
	Güzel Sanatlar Lisesi	Liseye devam etmeyeceğim	,043*
		Genel Lise	,097
		Meslek Lisesi	,138

*p≤0.05

Tablo 41.m. incelendiğinde, öğrencilerin güzel sanatlar ilgisinin ilköğretim sonrası devam etmek istedikleri okul türüne göre farklılığın liseye devam etmek istemeyen öğrenciler ile güzel sanatlar lisesine devam etmek isteyen öğrenciler arasında olduğu bulunmuştur.

Tablo 41.n. Öğrencilerin Müzik İlgisinin, İlköğretim Sonrası Devam Etmek İstedikleri Okul Türüne Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Scheffe Testi'nin Sonuçları

	Okul Türü	Okul Türü	p
Müzik	Liseye devam etmeyeceğim	Genel Lise	,174
		Meslek Lisesi	,037**
		Güzel Sanatlar Lisesi	,008*
	Genel Lise	Liseye devam etmeyeceğim	,174
		Meslek Lisesi	,590
		Güzel Sanatlar Lisesi	,122

	Meslek Lisesi	Liseye devam etmeyeceğim	,037**
		Genel Lise	,590
		Güzel Sanatlar Lisesi	,368
	Güzel Sanatlar Lisesi	Liseye devam etmeyeceğim	,008*
		Genel Lise	,122
		Meslek Lisesi	,368

* $p \leq 0.01$ ve ** $p \leq 0.05$

Tablo 41.n. incelendiğinde, öğrencilerin müzik ilgisinin ilköğretim sonrası devam etmek istedikleri okul türüne göre farklılıkların aşağıdaki okul türlerinde olduğu bulunmuştur.

a) Liseye devam etmeyecek öğrenciler ile meslek lisesine devam etmek isteyen öğrenciler arasında,

b) Liseye devam etmeyecek öğrenciler ile güzel sanatlar lisesine devam etmek isteyen öğrenciler arasında.

Tablo 41.o. Öğrencilerin Sosyal Yardım İlgisinin, İlköğretim Sonrası Devam Etmek İstedikleri Okul Türüne Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Scheffe Testi'nin Sonuçları

	Okul Türü	Okul Türü	p
Sosyal Yardım	Liseye devam etmeyeceğim	Genel Lise	,051
		Meslek Lisesi	,084
		Güzel Sanatlar Lisesi	,045**
	Genel Lise	Liseye devam etmeyeceğim	,051
		Meslek Lisesi	,991
		Güzel Sanatlar Lisesi	,714
	Meslek Lisesi	Liseye devam etmeyeceğim	,084
		Genel Lise	,991
		Güzel Sanatlar Lisesi	,638
	Güzel Sanatlar Lisesi	Liseye devam etmeyeceğim	,045**
		Genel Lise	,714
		Meslek Lisesi	,638

** $p \leq 0.05$

Tablo 41.o. incelendiğinde, öğrencilerin sosyal yardım ilgisinin ilköğretim sonrası devam etmek istedikleri okul türüne göre farklılığın liseye devam etmek istemeyen

öğrenciler ile güzel sanatlar lisesine devam etmek isteyen öğrenciler arasında olduğu bulunmuştur.

Tablo 42. Öğrencilerin İlgisi ve Yeteneklerinin Ortaöğretim Kurumları Sınavı'na Katılmaya Göre Farklılaşmaları

İlgi ve Yetenekler	Ortaöğretim Kurumları Sınavı'na Katılma	n	x	ss	t	sd	p
Sözel Yetenek	Evet	179	79,979	22,559	5,858	248	,000*
	Hayır	71	59,304	30,818			
Sayısal Yetenek	Evet	179	64,057	28,764	3,827	248	,000*
	Hayır	71	48,517	29,421			
Şekil-Uzay Yeteneği	Evet	179	84,027	23,075	3,450	248	,001*
	Hayır	71	71,661	30,997			
Göz-El Koordinasyonu Yeteneği	Evet	179	59,406	30,743	2,593	248	,010*
	Hayır	71	47,862	34,130			
Fen Bilimleri	Evet	179	66,031	26,498	3,926	248	,000*
	Hayır	71	51,293	27,444			
Sosyal Bilimler	Evet	179	78,029	24,765	1,180	248	,239
	Hayır	71	72,924	42,540			
İkna	Evet	179	60,842	28,836	3,664	248	,000*
	Hayır	71	45,775	30,517			
Yabancı Dil	Evet	179	61,518	29,293	4,426	248	,000*
	Hayır	71	43,047	30,899			
Ticaret	Evet	179	72,982	25,308	,637	248	,525
	Hayır	71	70,727	25,084			
Ziraat	Evet	179	61,884	29,295	1,325	248	,186
	Hayır	71	56,356	30,841			
Mekanik	Evet	179	54,945	28,663	3,783	248	,000*
	Hayır	71	39,876	27,715			
İş Ayrıntıları	Evet	179	66,705	28,240	3,192	248	,002*
	Hayır	71	54,013	28,622			
Edebiyat	Evet	179	70,321	27,236	1,534	248	,126
	Hayır	71	64,417	27,943			
Güzel Sanatlar	Evet	179	70,331	27,803	,318	248	,751
	Hayır	71	69,114	25,951			
Müzik	Evet	179	57,588	31,752	,389	248	,698
	Hayır	71	55,903	28,644			
Sosyal Yardım	Evet	179	63,223	29,152	1,272	248	,205
	Hayır	71	58,1141	27,285			

*p≤0.01

Tablo 42. incelendiğinde öğrencilerin sözel yeteneği Ortaöğretim Kurumları Sınavı'na katılmaya göre .01 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma göstermektedir. Aritmetik ortalamaya göre Ortaöğretim Kurumları Sınavı'na katılacak olanlar, katılmayacak olanlardan daha yüksek puan almıştır.

Öğrencilerin sayısal yeteneği Ortaöğretim Kurumları Sınavı'na katılmaya göre .01 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma göstermektedir. Aritmetik ortalamaya göre Ortaöğretim Kurumları Sınavı'na katılacak olanlar, katılmayacak olanlardan daha yüksek puan almıştır.

Öğrencilerin şekil-uzay yeteneği Ortaöğretim Kurumları Sınavı'na katılmaya göre .01 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma göstermektedir. Aritmetik ortalamaya göre Ortaöğretim Kurumları Sınavı'na katılacak olanlar, katılmayacak olanlardan daha yüksek puan almıştır.

Öğrencilerin göz-el koordinasyonu yeteneği Ortaöğretim Kurumları Sınavı'na katılmaya göre .01 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma göstermektedir. Aritmetik ortalamaya göre Ortaöğretim Kurumları Sınavı'na katılacak olanlar, katılmayacak olanlardan daha yüksek puan almıştır.

Öğrencilerin fen bilimleri ilgisi Ortaöğretim Kurumları Sınavı'na katılmaya göre .01 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma göstermektedir. Aritmetik ortalamaya göre Ortaöğretim Kurumları Sınavı'na katılacak olanlar, katılmayacak olanlardan daha yüksek puan almıştır.

Öğrencilerin sosyal bilimler ilgisi Ortaöğretim Kurumları Sınavı'na katılmaya göre anlamlı bir farklılaşma göstermemektedir.

Öğrencilerin ikna ilgisi Ortaöğretim Kurumları Sınavı'na katılmaya göre .01 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma göstermektedir. Aritmetik ortalamaya göre Ortaöğretim Kurumları Sınavı'na katılacak olanlar, katılmayacak olanlardan daha yüksek puan almıştır.

Öğrencilerin yabancı dil ilgisi Ortaöğretim Kurumları Sınavı'na katılmaya göre .01 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma göstermektedir. Aritmetik ortalamaya göre Ortaöğretim Kurumları Sınavı'na katılacak olanlar, katılmayacak olanlardan daha yüksek puan almıştır.

Öğrencilerin ticaret ilgisi Ortaöğretim Kurumları Sınavı'na katılmaya göre anlamlı bir farklılaşma göstermemektedir.

Öğrencilerin ziraat ilgisi Ortaöğretim Kurumları Sınavı'na katılmaya göre anlamlı bir farklılaşma göstermemektedir.

Öğrencilerin mekanik ilgisi Ortaöğretim Kurumları Sınavı'na katılmaya göre .01 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma göstermektedir. Aritmetik ortalamaya göre Ortaöğretim Kurumları Sınavı'na katılacak olanlar, katılmayacak olanlardan daha yüksek puan almıştır.

Öğrencilerin iş ayrıntuları ilgisi Ortaöğretim Kurumları Sınavı'na katılmaya göre .01 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma göstermektedir. Aritmetik ortalamaya göre katılacak olanlar, katılmayacak olanlardan daha yüksek puan almıştır.

Öğrencilerin edebiyat ilgisi Ortaöğretim Kurumları Sınavı'na katılmaya göre anlamlı bir farklılaşma göstermemektedir.

Öğrencilerin güzel sanatlar ilgisi Ortaöğretim Kurumları Sınavı'na katılmaya göre anlamlı bir farklılaşma göstermemektedir.

Öğrencilerin müzik ilgisi Ortaöğretim Kurumları Sınavı'na katılmaya göre anlamlı bir farklılaşma göstermemektedir.

Öğrencilerin sosyal yardım ilgisi Ortaöğretim Kurumları Sınavı'na katılmaya göre anlamlı bir farklılaşma göstermemektedir.

Tablo 43. Öğrencilerin İlgi ve Yeteneklerinin, Okul Dışı Herhangi Bir Eğitime Almaya Göre Farklılaşmaları

İlgi ve Yetenekler	Okul Dışı Eğitim Alma	n	x	ss	t	sd	p
Sözel Yetenek	Evet	71	81,992	20,741	2,975	248	,003*
	Hayır	179	70,981	28,296			
Sayısal Yetenek	Evet	71	67,738	27,381	2,746	248	,006*
	Hayır	179	56,433	30,090			
Şekil-Uzay Yeteneği	Evet	71	86,847	20,665	2,438	248	,015**
	Hayır	179	78,003	27,636			
Göz-El Koordinasyonu Yeteneği	Evet	71	65,168	26,597	2,844	248	,005*
	Hayır	179	52,541	33,429			
Fen Bilimleri	Evet	71	69,590	25,010	2,841	248	,005*
	Hayır	179	58,773	27,945			
Sosyal Bilimler	Evet	71	79,500	23,032	,942	248	,347
	Hayır	179	75,421	33,452			
İkna	Evet	71	65,210	26,808	2,909	248	,004*
	Hayır	179	53,133	30,632			
Yabancı Dil	Evet	71	59,597	29,012	1,074	248	,284
	Hayır	179	54,953	31,525			

Ticaret	Evet	71	70,385	25,624	-,772	248	,441
	Hayır	179	73,118	25,080			
Ziraat	Evet	71	59,994	30,762	-,107	248	,915
	Hayır	179	60,441	29,475			
Mekanik	Evet	71	56,900	29,932	2,145	248	,033**
	Hayır	179	48,193	28,540			
İş Ayrıntıları	Evet	71	67,212	27,635	1,421	248	,156
	Hayır	179	61,469	29,256			
Edebiyat	Evet	71	70,465	26,521	,658	248	,511
	Hayır	179	67,922	27,935			
Güzel Sanatlar	Evet	71	64,387	27,775	-2,060	248	,040**
	Hayır	179	72,206	26,785			
Müzik	Evet	71	52,268	33,070	-1,567	248	,118
	Hayır	179	59,030	29,808			
Sosyal Yardım	Evet	71	58,280	29,626	-1,214	248	,226
	Hayır	179	63,157	28,251			

* $p \leq 0.01$ ve ** $p \leq 0.05$

Tablo 43. incelendiğinde öğrencilerin sözel yeteneği okul dışı eğitim almaya göre .01 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma göstermektedir. Aritmetik ortalamaya göre okul dışı eğitim alanlar, almayanlardan daha yüksek puan almıştır.

Öğrencilerin sayısal yeteneği okul dışı eğitim almaya göre .01 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma göstermektedir. Aritmetik ortalamaya göre okul dışı eğitim alanlar, almayanlardan daha yüksek puan almıştır

Öğrencilerin şekil-uzay yeteneği okul dışı eğitim almaya göre .05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma göstermektedir. Aritmetik ortalamaya göre okul dışı eğitim alanlar, almayanlardan daha yüksek puan almıştır.

Öğrencilerin göz-el koordinasyonu yeteneği okul dışı eğitim almaya göre .01 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma göstermektedir. Aritmetik ortalamaya göre okul dışı eğitim alanlar, almayanlardan daha yüksek puan almıştır.

Öğrencilerin fen bilimleri ilgisi okul dışı eğitim almaya göre .01 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma göstermektedir. Aritmetik ortalamaya göre okul dışı eğitim alanlar, almayanlardan daha yüksek puan almıştır.

Öğrencilerin sosyal bilimler ilgisi okul dışı eğitim almaya göre anlamlı bir farklılaşma göstermemektedir.

Öğrencilerin ikna ilgisi okul dışı eğitim almaya göre .01 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma göstermektedir. Aritmetik ortalamaya göre okul dışı eğitim alanlar, almayanlardan daha yüksek puan almıştır.

Öğrencilerin yabancı dil ilgisi okul dışı eğitim almaya göre anlamlı bir farklılaşma göstermemektedir.

Öğrencilerin ticaret ilgisi okul dışı eğitim almaya göre anlamlı bir farklılaşma göstermemektedir.

Öğrencilerin ziraat ilgisi okul dışı eğitim almaya göre anlamlı bir farklılaşma göstermemektedir.

Öğrencilerin mekanik ilgisi okul dışı eğitim almaya göre .05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma göstermektedir. Aritmetik ortalamaya göre okul dışı eğitim alanlar, almayanlardan daha yüksek puan almıştır

Öğrencilerin iş ayrıntıları ilgisi okul dışı eğitim almaya göre anlamlı bir farklılaşma göstermemektedir.

Öğrencilerin edebiyat ilgisi okul dışı eğitim almaya göre anlamlı bir farklılaşma göstermemektedir.

Öğrencilerin güzel sanatlar ilgisi okul dışı eğitim almaya göre .05 düzeyinde anlamlı negatif yönde bir farklılaşma göstermektedir. Aritmetik ortalamaya göre okul dışı eğitim almayanlar, alanlardan daha yüksek puan almıştır.

Öğrencilerin müzik ilgisi okul dışı eğitim almaya göre anlamlı bir farklılaşma göstermemektedir.

Öğrencilerin sosyal yardım ilgisi okul dışı eğitim almaya göre anlamlı bir farklılaşma göstermemektedir.

3.1.4. Öğrencilerin Meslekî Olgunlukları ve Yönlendirildikleri Okul Türü İle İlgili ve Yetenekleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi

Tablo 44. Meslekî Olgunluk Ölçeğinin “Meslek Seçiminde İlgili ve Yetenekleri Gözönüne Alma” Alt Boyutu İle İlgili ve Yetenekler Arasındaki İlişki

	n	x	ss	r	p
Meslek seçiminde ilgili ve yetenekleri gözönüne alma	250	19,716	2,520	,399	,000*
Sözel Yetenek	250	74,108	26,797		
Meslek seçiminde ilgili ve yetenekleri gözönüne alma	250	19,716	2,520	,312	,000*
Sayısal Yetenek	250	59,644	29,734		
Meslek seçiminde ilgili ve yetenekleri gözönüne alma	250	19,716	2,520	,169	,007*
Şekil-Uzay Yeteneği	250	80,515	26,115		
Meslek seçiminde ilgili ve yetenekleri gözönüne alma	250	19,716	2,520	,229	,000*
Göz-El Koordinasyonu Yeteneği	250	56,127	32,098		
Meslek seçiminde ilgili ve yetenekleri gözönüne alma	250	19,716	2,520	,184	,004*
Fen Bilimleri	250	61,845	27,532		
Meslek seçiminde ilgili ve yetenekleri gözönüne alma	250	19,716	2,520	,179	,005*
Sosyal Bilimler	250	76,579	30,862		
Meslek seçiminde ilgili ve yetenekleri gözönüne alma	250	19,716	2,520	,277	,000*
İkna	250	56,563	30,043		
Meslek seçiminde ilgili ve yetenekleri gözönüne alma	250	19,716	2,520	,318	,000*
Yabancı Dil	250	56,272	30,846		
Meslek seçiminde ilgili ve yetenekleri gözönüne alma	250	19,716	2,520	-,063	,319
Ticaret	250	72,342	25,214		
Meslek seçiminde ilgili ve yetenekleri gözönüne alma	250	19,716	2,520	,059	,356
Ziraat	250	60,314	29,784		
Meslek seçiminde ilgili ve yetenekleri gözönüne alma	250	19,716	2,520	,100	,114
Mekanik	250	50,666	29,148		
Meslek seçiminde ilgili ve yetenekleri gözönüne alma	250	19,716	2,520	,288	,000*
İş Ayrıntıları	250	63,100	28,867		
Meslek seçiminde ilgili ve yetenekleri gözönüne alma	250	19,716	2,520	,250	,000*
Edebiyat	250	68,644	27,512		

Meslek seçiminde ilgi ve yetenekleri gözönüne alma	250	19,716	2,520	,132	,037**
Güzel Sanatlar	250	69,986	27,244		
Meslek seçiminde ilgi ve yetenekleri gözönüne alma	250	19,716	2,520	,078	,216
Müzik	250	57,110	30,854		
Meslek seçiminde ilgi ve yetenekleri gözönüne alma	250	19,716	2,520	,228	,000*
Sosyal Yardım	250	61,772	28,673		

*p≤0.01 ve **p≤0.05

Tablo 44. incelendiğinde öğrencilerin Meslekî Olgunluk Ölçeğinin “meslek seçiminde ilgi ve yetenekleri gözönüne alma” alt boyutu ile sözel yeteneği arasında .01 düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Öğrencilerin Meslekî Olgunluk Ölçeğinin “meslek seçiminde ilgi ve yetenekleri gözönüne alma” alt boyutu ile sayısal yeteneği arasında .01 düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Öğrencilerin Meslekî Olgunluk Ölçeğinin “meslek seçiminde ilgi ve yetenekleri gözönüne alma” alt boyutu ile şekil-uzay yeteneği arasında .01 düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Öğrencilerin Meslekî Olgunluk Ölçeğinin “meslek seçiminde ilgi ve yetenekleri gözönüne alma” alt boyutu ile göz-el koordinasyonu yeteneği arasında .01 düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Öğrencilerin Meslekî Olgunluk Ölçeğinin “meslek seçiminde ilgi ve yetenekleri gözönüne alma” alt boyutu ile fen bilimleri ilgisi arasında .01 düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Öğrencilerin Meslekî Olgunluk Ölçeğinin “meslek seçiminde ilgi ve yetenekleri gözönüne alma” alt boyutu ile sosyal bilimler ilgisi arasında .01 düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Öğrencilerin Meslekî Olgunluk Ölçeğinin “meslek seçiminde ilgi ve yetenekleri gözönüne alma” alt boyutu ile ikna ilgisi arasında .01 düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Öğrencilerin Meslekî Olgunluk Ölçeğinin “meslek seçiminde ilgi ve yetenekleri gözönüne alma” alt boyutu ile yabancı dil ilgisi arasında .01 düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Öğrencilerin Meslekî Olgunluk Ölçeğinin “meslek seçiminde ilgi ve yetenekleri gözönüne alma” alt boyutu ile ticaret ilgisi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Öğrencilerin Meslekî Olgunluk Ölçeğinin “meslek seçiminde ilgi ve yetenekleri gözönüne alma” alt boyutu ile ziraat ilgisi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Öğrencilerin Meslekî Olgunluk Ölçeğinin “meslek seçiminde ilgi ve yetenekleri gözönüne alma” alt boyutu ile mekanik ilgisi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Öğrencilerin Meslekî Olgunluk Ölçeğinin “meslek seçiminde ilgi ve yetenekleri gözönüne alma” alt boyutu ile iş ayrıntıları ilgisi arasında .01 düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Öğrencilerin Meslekî Olgunluk Ölçeğinin “meslek seçiminde ilgi ve yetenekleri gözönüne alma” alt boyutu ile edebiyat ilgisi arasında .01 düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Öğrencilerin Meslekî Olgunluk Ölçeğinin “meslek seçiminde ilgi ve yetenekleri gözönüne alma” alt boyutu ile güzel sanatlar ilgisi arasında .05 düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Öğrencilerin Meslekî Olgunluk Ölçeğinin “meslek seçiminde ilgi ve yetenekleri gözönüne alma” alt boyutu ile müzik ilgisi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Öğrencilerin Meslekî Olgunluk Ölçeğinin “meslek seçiminde ilgi ve yetenekleri gözönüne alma” alt boyutu ile sosyal yardım ilgisi arasında .01 düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Tablo 45. Meslekî Olgunluk Ölçeğinin “Meslek Seçimine Yönelişte Meslek Seçme İhtiyacı Duyma ve Sorumluluğu Üstlenme” Alt Boyutu İle İlgili ve Yetenekler Arasındaki İlişki

	n	x	ss	r	p
Meslek seçimine yönelişte meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme	250	13,208	1,816	,118	,062
Sözel Yetenek	250	74,108	26,797		
Meslek seçimine yönelişte meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme	250	13,208	1,816	,098	,120
Sayısal Yetenek	250	59,644	29,734		
Meslek seçimine yönelişte meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme	250	13,208	1,816	,078	,217
Şekil-Uzay Yeteneği	250	80,515	26,115		
Meslek seçimine yönelişte meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme	250	13,208	1,816	,049	,442
Göz-El Koordinasyonu Yeteneği	250	56,127	32,098		

Meslek seçimine yönelişte meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme	250	13,208	1,816	,042	,513
Fen Bilimleri	250	61,845	27,532		
Meslek seçimine yönelişte meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme	250	13,208	1,816	-,001	,987
Sosyal Bilimler	250	76,579	30,862		
Meslek seçimine yönelişte meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme	250	13,208	1,816	,052	,409
İkna	250	56,563	30,043		
Meslek seçimine yönelişte meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme	250	13,208	1,816	,102	,109
Yabancı Dil	250	56,272	30,846		
Meslek seçimine yönelişte meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme	250	13,208	1,816	-,139	,028**
Ticaret	250	72,342	25,214		
Meslek seçimine yönelişte meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme	250	13,208	1,816	-,070	,270
Ziraat	250	60,314	29,784		
Meslek seçimine yönelişte meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme	250	13,208	1,816	-,019	,768
Mekanik	250	50,666	29,148		
Meslek seçimine yönelişte meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme	250	13,208	1,816	,073	,247
İş Ayrıntıları	250	63,100	28,867		
Meslek seçimine yönelişte meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme	250	13,208	1,816	,014	,821
Edebiyat	250	68,644	27,512		
Meslek seçimine yönelişte meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme	250	13,208	1,816	,051	,425
Güzel Sanatlar	250	69,986	27,244		
Meslek seçimine yönelişte meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme	250	13,208	1,816	-,047	,457
Müzik	250	57,110	30,854		
Meslek seçimine yönelişte meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme	250	13,208	1,816	,034	,589
Sosyal Yardım	250	61,772	28,673		

**p<0.05

Tablo 45. incelendiğinde öğrencilerin Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin “meslek seçimine yönelişte meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme” alt boyutu ile sözel yetenekleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Öğrencilerin Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin “meslek seçimine yönelişte meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme” alt boyutu ile sayısal yetenekleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Öğrencilerin Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin “meslek seçimine yönelişte meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme” alt boyutu ile şekil-uzay yetenekleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Öğrencilerin Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin “meslek seçimine yönelişte meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme” alt boyutu ile göz-el koordinasyonu yetenekleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Öğrencilerin Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin “meslek seçimine yönelişte meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme” alt boyutu ile fen bilimleri ilgisi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Öğrencilerin Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin “meslek seçimine yönelişte meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme” alt boyutu ile sosyal bilimler ilgisi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Öğrencilerin Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin “meslek seçimine yönelişte meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme” alt boyutu ile ikna ilgisi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Öğrencilerin Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin “meslek seçimine yönelişte meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme” alt boyutu ile yabancı dil ilgisi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Öğrencilerin Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin “meslek seçimine yönelişte meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme” alt boyutu ile ticaret ilgisi arasında .05 düzeyinde anlamlı bir ilişki görülmüştür. Bu ilişkinin negatif yönde olduğu bulunmuştur.

Öğrencilerin Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin “meslek seçimine yönelişte meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme” alt boyutu ile ziraat ilgisi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Öğrencilerin Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin “meslek seçimine yönelişte meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme” alt boyutu ile mekanik ilgisi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Öğrencilerin Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin “meslek seçimine yönelişte meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme” alt boyutu ile iş ayrıntıları ilgisi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Öğrencilerin Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin “meslek seçimine yönelişte meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme” alt boyutu ile edebiyat ilgisi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Öğrencilerin Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin “meslek seçimine yönelişte meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme” alt boyutu ile güzel sanatlar ilgisi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Öğrencilerin Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin “meslek seçimine yönelişte meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme” alt boyutu ile müzik ilgisi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Öğrencilerin Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin “meslek seçimine yönelişte meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme” alt boyutu ile sosyal yardım ilgisi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Tablo 46. Meslekî Olgunluk Ölçeğinin “Meslek Seçimine Yönelmede Tercih Edilen Meslekler Hakkında Bilgi Toplama, Plân Yapma Ve Çalışma Hayatına İlişkin Tutumlar” Alt Boyutu İle İlgili Ve Yetenekler Arasındaki İlişki

	n	x	ss	r	p
Meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar	250	16,556	2,332	,148	,019**
Sözel Yetenek	250	74,108	26,797		
Meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar	250	16,556	2,332	,097	,126
Sayısal Yetenek	250	59,644	29,734		
Meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar	250	16,556	2,332	,010	,870
Şekil-Uzay Yeteneği	250	80,515	26,115		
Meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar	250	16,556	2,332	,011	,865
Göz-El Koordinasyonu Yeteneği	250	56,127	32,098		
Meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar	250	16,556	2,332	,114	,071
Fen Bilimleri	250	61,845	27,532		
Meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar	250	16,556	2,332	,090	,158
Sosyal Bilimler	250	76,579	30,862		

Meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar	250	16,556	2,332	,112	,078
İkna	250	56,563	30,043		
Meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar	250	16,556	2,332	,163	,010*
Yabancı Dil	250	56,272	30,846		
Meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar	250	16,556	2,332	-,055	,384
Ticaret	250	72,342	25,214		
Meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar	250	16,556	2,332	,028	,655
Ziraat	250	60,314	29,784		
Meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar	250	16,556	2,332	-,030	,635
Mekanik	250	50,666	29,148		
Meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar	250	16,556	2,332	,128	,044
İş Ayrıntıları	250	63,100	28,867		
Meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar	250	16,556	2,332	,147	,020**
Edebiyat	250	68,644	27,512		
Meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar	250	16,556	2,332	,087	,169
Güzel Sanatlar	250	69,986	27,244		
Meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar	250	16,556	2,332	,022	,733
Müzik	250	57,110	30,854		
Meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar	250	16,556	2,332	,192	,002*
Sosyal Yardım	250	61,772	28,673		

*p≤0.01 ve **p≤0.05

Tablo 46. incelendiğinde öğrencilerin Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin “meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar” alt boyutu ile sözel yetenek arasında .05 düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Öğrencilerin Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin “meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar” alt boyutu ile sayısal yetenek arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Öğrencilerin Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin “meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar” alt boyutu ile şekil-uzay yeteneği arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Öğrencilerin Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin “meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar” alt boyutu ile göz-el koordinasyonu yeteneği arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Öğrencilerin Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin “meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar” alt boyutu ile fen bilimleri ilgisi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Öğrencilerin Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin “meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar” alt boyutu ile sosyal bilimler ilgisi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Öğrencilerin Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin “meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plan yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar” alt boyutu ile ikna ilgisi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Öğrencilerin Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin “meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar” alt boyutu ile yabancı dil ilgisi arasında .01 düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Öğrencilerin Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin “meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar” alt boyutu ile ticaret ilgisi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Öğrencilerin Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin “meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar” alt boyutu ile ziraat ilgisi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Öğrencilerin Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin “meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar” alt boyutu ile mekanik ilgisi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Öğrencilerin Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin “meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar” alt boyutu ile iş ayrıntıları ilgisi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Öğrencilerin Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin “meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar” alt boyutu ile edebiyat ilgisi arasında .05 düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Öğrencilerin Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin “meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar” alt boyutu ile güzel sanatlar ilgisi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Öğrencilerin Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin “meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar” alt boyutu ile müzik ilgisi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Öğrencilerin Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin “meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar” alt boyutu ile sosyal yardım ilgisi arasında .01 düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

3.1.5. Öğrencilerin Yönlendirildikleri Okul Türü İle İlgi ve Yetenekleri Arasındaki Farklılaşmanın Belirlenmesi

Tablo 47. Öğrencilerin Yönlendirildiği Okul Türü İle İlgi Ve Yetenekleri Arasındaki Farklılaşmalar

İlgi Ve Yetenekler	Yönlendirilen Okul Türü	n	x	ss	F	p
Sözel Yetenek	Akademik	118	80,115	23,024	5,932	,003*
	Güzel Sanatlar	5	73,740	29,262		
	Meslek	127	68,541	28,889		
	Total	250	74,108	26,797		
Sayısal Yetenek	Akademik	118	67,466	27,945	8,243	,000*
	Güzel Sanatlar	5	48,300	23,220		
	Meslek	127	52,822	29,925		
	Total	250	59,644	29,734		
Şekil-Uzay Yeteneği	Akademik	118	82,609	25,024	,947	,389
	Güzel Sanatlar	5	86,400	14,295		
	Meslek	127	78,338	27,377		
	Total	250	80,515	26,115		

Göz-El Koordinasyonu Yeteneği	Akademik	118	61,112	31,197	3,392	,035**
	Güzel Sanatlar	5	67,520	21,833		
	Meslek	127	51,047	32,600		
	Total	250	56,127	32,098		
Fen Bilimleri	Akademik	118	66,241	27,302	3,465	,033**
	Güzel Sanatlar	5	70,580	15,108		
	Meslek	127	57,417	27,525		
	Total	250	61,845	27,531		
Sosyal Bilimler	Akademik	118	75,775	27,654	,076	,926
	Güzel Sanatlar	5	76,640	25,541		
	Meslek	127	77,324	33,915		
	Total	250	76,579	30,862		
İkna	Akademik	118	61,894	29,692	4,375	,014**
	Güzel Sanatlar	5	35,760	30,121		
	Meslek	127	52,428	29,583		
	Total	250	56,563	30,043		
Yabancı Dil	Akademik	118	61,051	30,081	3,962	,020**
	Güzel Sanatlar	5	72,860	23,670		
	Meslek	127	51,179	31,045		
	Total	250	56,272	30,846		
Ticaret	Akademik	118	67,867	26,622	3,930	,021**
	Güzel Sanatlar	5	85,200	19,991		
	Meslek	127	75,993	23,385		
	Total	250	72,342	25,214		
Ziraat	Akademik	118	55,952	31,738	3,044	,049**
	Güzel Sanatlar	5	78,500	14,267		
	Meslek	127	63,652	27,732		
	Total	250	60,314	29,784		
Mekanik	Akademik	118	50,841	31,513	,237	,789
	Güzel Sanatlar	5	41,760	26,269		
	Meslek	127	50,854	27,052		
	Total	250	50,666	29,148		
İş Ayrıntıları	Akademik	118	67,050	28,420	4,443	,013**
	Güzel Sanatlar	5	86,320	12,555		
	Meslek	127	58,517	28,888		
	Total	250	63,100	28,867		
Edebiyat	Akademik	118	68,692	27,091	,429	,652
	Güzel Sanatlar	5	79,800	18,576		
	Meslek	127	68,160	28,252		
	Total	250	68,644	27,512		
Güzel Sanatlar	Akademik	118	67,086	29,380	2,834	,061
	Güzel Sanatlar	5	93,460	6,812		
	Meslek	127	71,756	25,117		
	Total	250	69,986	27,244		

Müzik	Akademik	118	52,076	32,349	3,976	,020**
	Güzel Sanatlar	5	79,860	17,491		
	Meslek	127	60,891	29,002		
	Total	250	57,110	30,854		
Sosyal Yardım	Akademik	118	63,216	29,818	,420	,657
	Güzel Sanatlar	5	53,860	16,447		
	Meslek	127	60,742	28,018		
	Total	250	61,772	28,673		

* $p \leq 0.01$ ve ** $p \leq 0.05$

Tablo 47. incelendiğinde öğrencilerin yönlendirildiği okul türü ile sözel yeteneği arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur.

Öğrencilerin yönlendirildiği okul türü ile sayısal yeteneği arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur.

Öğrencilerin yönlendirildiği okul türü ile şekil-uzay yeteneği arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır.

Öğrencilerin yönlendirildiği okul türü ile göz-el koordinasyonu yeteneği arasında .05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur.

Öğrencilerin yönlendirildiği okul türü ile fen bilimleri ilgisi arasında .05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur.

Öğrencilerin yönlendirildiği okul türü ile sosyal bilimler ilgisi arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır.

Öğrencilerin yönlendirildiği okul türü ile ikna ilgisi arasında .05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur.

Öğrencilerin yönlendirildiği okul türü ile yabancı dil ilgisi arasında .05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur.

Öğrencilerin yönlendirildiği okul türü ile ticaret ilgisi arasında .05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur.

Öğrencilerin yönlendirildiği okul türü ile ziraat ilgisi arasında .05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur.

Öğrencilerin yönlendirildiği okul türü ile mekanik ilgisi arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır.

Öğrencilerin yönlendirildiği okul türü ile iş ayrıntıları ilgisi arasında .05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur.

Öğrencilerin yönlendirildiği okul türü ile edebiyat ilgisi arasında anlamlı bir farklılaşma bulunamamıştır.

Öğrencilerin yönlendirildiği okul türü ile güzel sanatlar ilgisi arasında anlamlı bir farklılaşma bulunamamıştır.

Öğrencilerin yönlendirildiği okul türü ile müzik ilgisi arasında .05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur.

Öğrencilerin yönlendirildiği okul türü ile sosyal yardım ilgisi arasında anlamlı bir farklılaşma bulunamamıştır.

Tablo 47.a. Öğrencilerin Yönlendirildiği Okul Türü İle Sözel Yeteneği Arasındaki Farklılaşmaya Ait Scheffe Testi Sonuçları

	Okul türü	Okul türü	p
Sözel Yetenek	Akademik	Güzel Sanatlar	,868
		Meslek	,003*
	Güzel Sanatlar	Akademik	,868
		Meslek	,910
	Meslek	Akademik	,003*
		Güzel Sanatlar	,910

* $p \leq 0.01$

Tablo 47.a. incelendiğinde öğrencilerin yönlendirildiği okul türü ile sözel yeteneği arasındaki farklılaşmaya ait scheffe testi sonuçlarında farklılaşmanın akademik ortaöğretim kurumlarına yönlendirilen öğrenciler ile meslekî eğitime yönlendirilen öğrenciler arasında, aritmetik ortalamaya göre akademik eğitime yönlendirilen öğrenciler lehine olduğu bulunmuştur.

Tablo 47.b. Öğrencilerin Yönlendirildiği Okul Türü İle Sayısal Yetenekleri Arasındaki Farklılaşmaya Ait Scheffe Testi Sonuçları

	Okul türü	Okul türü	p
Sayısal Yetenek	Akademik	Güzel Sanatlar	,350
		Meslek	,000*
	Güzel Sanatlar	Akademik	,350
		Meslek	,943
	Meslek	Akademik	,000*
		Güzel Sanatlar	,943

** $p \leq 0.01$

Tablo 47.b. incelendiğinde öğrencilerin yönlendirildiği okul türü ile sayısal yeteneği arasındaki farklılaşmaya ait scheffe testi sonuçlarında farklılaşmanın akademik ortaöğretim kurumlarına yönlendirilen öğrenciler ile meslekî eğitime yönlendirilen

öğrenciler arasında, aritmetik ortalamaya göre akademik eğitime yönlendirilen öğrenciler lehine olduğu bulunmuştur.

Tablo 47.c. Öğrencilerin Yönlendirildiği Okul Türü İle Göz-El Koordinasyonu Yeteneği Arasındaki Farklılaşmaya Ait Scheffe Testi Sonuçları

	Okul türü	Okul türü	p
Göz-El Koordinasyonu Yeteneği	Akademik	Güzel Sanatlar	,907
		Meslek	,048**
	Güzel Sanatlar	Akademik	,907
		Meslek	,525
	Meslek	Akademik	,048**
		Güzel Sanatlar	,525

**p≤0.05

Tablo 47.c. incelendiğinde öğrencilerin yönlendirildiği okul türü ile göz-el koordinasyonu yeteneği arasındaki farklılaşmaya ait scheffe testi sonuçlarında farklılaşmanın akademik ortaöğretim kurumlarına yönlendirilen öğrenciler ile meslekî eğitime yönlendirilen öğrenciler arasında, aritmetik ortalamaya göre akademik eğitime yönlendirilen öğrenciler lehine olduğu bulunmuştur.

Tablo 47.d. Öğrencilerin Yönlendirildiği Okul Türü İle Fen Bilimleri İlgileri Arasındaki Farklılaşmaya Ait Scheffe Testi Sonuçları

	Okul türü	Okul türü	p
Fen Bilimleri	Akademik	Güzel Sanatlar	,941
		Meslek	,042**
	Güzel Sanatlar	Akademik	,941
		Meslek	,572
	Meslek	Akademik	,042**
		Güzel Sanatlar	,572

**p≤0.05

Tablo 47.d. incelendiğinde öğrencilerin yönlendirildiği okul türü ile fen bilimleri ilgisi arasındaki farklılaşmaya ait scheffe testi sonuçlarında farklılaşmanın akademik ortaöğretim kurumlarına yönlendirilen öğrenciler ile meslekî eğitime yönlendirilen öğrenciler arasında, aritmetik ortalamaya göre akademik eğitime yönlendirilen öğrenciler lehine olduğu bulunmuştur.

Tablo 47.e. Öğrencilerin Yönlendirildiği Okul Türü İle İkna İlgileri Arasındaki Farklılaşmaya Ait Scheffe Testi Sonuçları

	Okul türü	Okul türü	p
İkna	Akademik	Güzel Sanatlar	,157
		Meslek	,046**
	Güzel Sanatlar	Akademik	,157
		Meslek	,469
	Meslek	Akademik	,046**
		Güzel Sanatlar	,469

**p≤0.05

Tablo 47.e. incelendiğinde öğrencilerin yönlendirildiği okul türü ile ikna ilgisi arasındaki farklılaşmaya ait scheffe testi sonuçlarında farklılaşmanın akademik ortaöğretim kurumlarına yönlendirilen öğrenciler ile meslekî eğitime yönlendirilen öğrenciler arasında, aritmetik ortalamaya göre akademik eğitime yönlendirilen öğrenciler lehine olduğu bulunmuştur.

Tablo 47.f. Öğrencilerin Yönlendirildiği Okul Türü İle Yabancı Dil İlgileri Arasındaki Farklılaşmaya Ait Scheffe Testi Sonuçları

	Okul türü	Okul türü	p
Yabancı Dil	Akademik	Güzel Sanatlar	,698
		Meslek	,042**
	Güzel Sanatlar	Akademik	,698
		Meslek	,298
	Meslek	Akademik	,042**
		Güzel Sanatlar	,298

**p≤0.05

Tablo 47.f. incelendiğinde öğrencilerin yönlendirildiği okul türü ile yabancı dil ilgisi arasındaki farklılaşmaya ait scheffe testi sonuçlarında farklılaşmanın akademik orta öğretim kurumlarına yönlendirilen öğrenciler ile meslekî eğitime yönlendirilen öğrenciler arasında, aritmetik ortalamaya göre akademik eğitime yönlendirilen öğrenciler lehine olduğu bulunmuştur.

Tablo 47.g. Öğrencilerin Yönlendirildiği Okul Türü İle Ticaret İlgileri Arasındaki Farklılaşmaya Ait Scheffe Testi Sonuçları

	Okul türü	Okul türü	p
Ticaret	Akademik	Güzel Sanatlar	,315
		Meslek	,040**
	Güzel Sanatlar	Akademik	,315
		Meslek	,720
	Meslek	Akademik	,040**
		Güzel Sanatlar	,720

**p≤0.05

Tablo 47.g. incelendiğinde öğrencilerin yönlendirildiği okul türü ile ticaret ilgisi arasındaki farklılaşmaya ait scheffe testi sonuçlarında farklılaşmanın akademik orta öğretim kurumlarına yönlendirilen öğrenciler ile meslekî eğitime yönlendirilen öğrenciler arasında, aritmetik ortalamaya göre meslekî ve teknik eğitime yönlendirilen öğrenciler lehine olduğu bulunmuştur.

Tablo 47.h. Öğrencilerin Yönlendirildiği Okul Türü İle İş Ayrıntıları İlgileri Arasındaki Farklılaşmaya Ait Scheffe Testi Sonuçları

	Okul türü	Okul türü	p
İş Ayrıntıları	Akademik	Güzel Sanatlar	,335
		Meslek	,066**
	Güzel Sanatlar	Akademik	,335
		Meslek	,103
	Meslek	Akademik	,066**
		Güzel Sanatlar	,103

**p≤0.05

Tablo 47.h. incelendiğinde öğrencilerin yönlendirildiği okul türü ile iş ayrıntıları ilgisi arasındaki farklılaşmaya ait scheffe testi sonuçlarında farklılaşmanın akademik orta öğretim kurumlarına yönlendirilen öğrenciler ile meslekî eğitime yönlendirilen öğrenciler arasında, aritmetik ortalamaya göre akademik eğitime yönlendirilen öğrenciler lehine olduğu bulunmuştur.

3.1.6. Öğrencilerin Yönlendirildikleri Okul Türü ile Bağımsız Değişkenler Arasındaki İlişkiye Ait Kay-Kare Analizleri

Araştırmaya ait örneklem grubundaki toplam öğrencilerin %47,2'sinin akademik eğitime, %2'sinin güzel sanatlar eğitimine ve %50,8'inin meslekî eğitime yönlendirilmesi okulları tarafından uygun bulunmuştur. Aşağıda ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin

yönlendirildikleri okul türü ile ailelerin gelir düzeyi, yaş, cinsiyet, anne ve babalarının eğitim durumu, anne ve babalarının meslekleri, evlerinde yaşayan kişi sayısı, ilköğretim sonrası devam etmek istenen okul türü, Orta Öğretim Kurumları Sınavına girme, okul dışı herhangi bir eğitim almaları arasındaki ilişki incelenmiştir.

Öğrencilerin yönlendirildikleri okul türü ile annelerinin eğitim durumu, babalarının eğitim durumu, annelerinin mesleği, babalarının mesleği, evlerinde yaşayan kişi sayısı ve ilköğretim sonrası devam etmek istedikleri okul türü ile ilgili kay-kare analizlerine ait tablolar kay-kare yorumlanma şartlarını sağlamadıkları için yorumlanamamıştır.

Tablo 48. Öğrencilerin Yönlendirildikleri Okul Türü İle Devam Etmek İstedikleri Okul Türü Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi

Cinsiyet		Okul Türü			
		Akademik	Güzel Sanatlar	Meslek	Toplam
Kız	N	78	4	67	149
	%	52,3	2,7	45,0	100,0
Erkek	N	40	1	60	101
	%	39,6	1,0	59,4	100,0
Toplam	N	118	5	127	250
	%	47,2	2,0	50,8	100,0

	Değer(X ²)	sd	p
Pearson Chi-Square	5,406	2	,067

Tablo 48. incelendiğinde, kız öğrencilerin %52,3'ünün akademik eğitime, %2,7'sinin güzel sanatlar eğitimine, %45'inin meslekî eğitime yönlendirildiği görülmektedir. Erkek öğrencilerin %39,6'sı akademik eğitime, %1'i güzel sanatlar eğitimine, %59,4'ü meslekî eğitime yönlendirildikleri görülmektedir.

Tablo 48'de görüldüğü gibi öğrencilerin yönlendirildikleri okul türü ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Tablo 49. Öğrencilerin Yönlendirildikleri Okul Türü İle Yaşları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi

Yaş		Okul Türü			
		Akademik	Güzel Sanatlar	Meslek	Toplam
13 yaş	N	10	1	5	16
	%	62,5	6,3	31,3	100,0
14 yaş	N	96	3	104	203
	%	47,3	1,5	51,2	100,0
15 yaş ve üzeri	N	12	1	18	31
	%	38,7	3,2	58,1	100,0
Toplam	N	118	5	127	250
	%	47,2	2,0	50,8	100,0

	Değer(X ²)	sd	p
Pearson Chi-Square	4,755	4	,313

Tablo 49 incelendiğinde 13 yaşındaki öğrencilerin %62,5'inin akademik eğitime, %6,3'ünün güzel sanatlar eğitimine, %31,3'ünün meslekî eğitime yönlendirildiği görülmektedir. 14 yaşındaki öğrencilerin %47,3'ünün akademik eğitime, %1,5'inin güzel sanatlar eğitimine, %51,2'sinin meslekî eğitime yönlendirildiği görülmektedir. 15 yaş ve üzerindeki öğrencilerin %38,7'sinin akademik eğitime, %3,2'sinin güzel sanatlar eğitimine, %58,1'inin meslekî eğitime yönlendirildiği görülmektedir.

Tablo 49'de görüldüğü gibi öğrencilerin yönlendirildikleri okul türü ile yaşları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Tablo 50. Öğrencilerin Yönlendirildikleri Okul Türü İle Ailelerinin Aylık Ortalama Geliri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi

Gelir Düzeyi		Okul Türü			
		Akademik	Güzel Sanatlar	Meslek	Toplam
0-562 YTL	N	37	3	68	108
	%	34,3	2,8	63,0	100,0
562-1830 YTL	N	75	1	56	132
	%	56,8	,8	42,4	100,0
1830 YTL ve üstü	N	6	1	3	10
	%	60,0	10,0	30,0	100,0
Toplam	N	118	5	127	250
	%	47,2	2,0	50,8	100,0

	Değer(X²)	sd	p
Pearson Chi-Square	17,131	4	,002*

*p≤0.01

Tablo 50 incelendiğinde ailelerinin gelir düzeyi “0-562 YTL” arasında olan öğrencilerin %34,3’ünün akademik eğitime, %2,8’inin güzel sanatlar eğitimine, %63’ünün meslekî eğitime yönlendirildiği görülmektedir. Ailelerinin gelir düzeyi “562- 1830 YTL” arasında olan öğrencilerin %56,8’inin akademik eğitime, %0,8’inin güzel sanatlar eğitimine, %42,4’ünün meslekî eğitime yönlendirildiği görülmektedir. Ailelerinin gelir düzeyi “1830 YTL ve üstü” arasında olan öğrencilerin %60’ının akademik eğitime, %10’unun güzel sanatlar eğitimine, %30’unun meslekî eğitime yönlendirildiği görülmektedir.

Tablo 50’de görüldüğü gibi öğrencilerin yönlendirildikleri okul türü ile ailelerinin gelir düzeyi arasında .01 düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Tablo 50’de görüldüğü gibi gelir düzeyi arttıkça akademik eğitime, gelir düzeyi düştükçe meslekî eğitime yönlendirme olduğu görülmektedir. Okullarda yönlendirme için yapılan çalışmalarda öğretmenler ders başarısını ele alarak formları doldurmaktadır. Bu hususu dikkate alarak gelir düzeyi arttıkça ders başarısının arttığını söyleyebiliriz çünkü ders başarısı yüksek öğrenciler akademik eğitime yönlendirilmektedir. Bu durum ise ilgi ve yetenekleri tam olarak değerlendirilmemiş öğrencilerin meslekî eğitime yönlendirilmesini doğurmaktadır.

Tablo 51. Öğrencilerin Yönlendirildikleri Okul Türü İle Ortaöğretim Kurumları Sınavı’na Katılmaları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi

Ortaöğretim Kurumları Sınavı’na katılma		Okul Türü			
		Akademik	Güzel Sanatlar	Meslek	Toplam
Evet	N	100	4	75	179
	%	55,9	2,2	41,9	100,0
Hayır	N	18	1	52	71
	%	25,4	1,4	73,2	100,0
Toplam	N	118	5	127	250
	%	47,2	2,0	50,8	100,0

	Değer(X²)	sd	p
Pearson Chi-Square	20,031	2	,000*

*p≤0.01

Tablo 51 incelendiğinde Orta Öğretim Kurumları Sınavı'na katılacak öğrencilerin %55,9'u akademik eğitime, %2,2'si güzel sanatlar eğitimine, %41,9'u meslekî eğitime yönlendirilmiştir. Orta Öğretim Kurumları Sınavı'na katılmayacak öğrencilerin %25,4'ü akademik eğitime, %1,4'ü güzel sanatlar eğitimine, %73,2'si meslekî eğitime yönlendirilmiştir.

Tablo 51'de görüldüğü gibi öğrencilerin yönlendirildikleri okul türü ile Orta Öğretim Kurumları Sınavı'na katılma arasında .01 düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Tablo 52. Öğrencilerin Yönlendirildikleri Okul Türü İle Okul Dışı Eğitim Almaları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi

Okul dışı eğitim alma		Okul Türü			
		Akademik	Güzel Sanatlar	Meslek	Toplam
Evet	N	49	3	19	71
	%	69,0	4,2	26,8	100,0
Hayır	N	69	2	108	179
	%	38,5	1,1	60,3	100,0
Toplam	N	118	5	127	250
	%	47,2	2,0	50,8	100,0

	Değer(X²)	sd	p
Pearson Chi-Square	23,733	2	,000*

*p≤0.01

Tablo 52 incelendiğinde dersane, özel ders gibi okul dışı eğitim alan öğrencilerin %69'u akademik eğitime, %4,2'si güzel sanatlar eğitimine, %26,8'i meslekî eğitime yönlendirilmiştir. Dersane, özel ders gibi okul dışı eğitim almayan öğrencilerin %38,5'i akademik eğitime, %1,1'i güzel sanatlar eğitimine, %60,3'ü meslekî eğitime yönlendirilmiştir.

Tablo 52'de görüldüğü gibi öğrencilerin yönlendirildikleri okul türü ile dersane, özel ders gibi okul dışı eğitim alma arasında .01 düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

BÖLÜM IV

SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. Sonuç

Araştırmanın sonucunda, örneklem grubundaki öğrencilerin Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin üç alt boyutunda da demografik özelliklerinden cinsiyete göre farklılaşmaları kızların lehine bulunmuştur. Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin “Meslek seçiminde ilgi ve yetenek faktörlerini göz önüne alma” alt boyutunda öğrencilerin babalarının mesleklerine göre farklılaşma bulunmuştur. Bu farklılık babası işveren ile esnaf olan öğrenciler arasındadır. Aritmetik ortalamaya göre babası işveren olan öğrenciler, esnaf olanlardan daha yüksek puan almışlardır.

Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin alt boyutlardan “Meslek seçiminde ilgi ve yetenek faktörlerini göz önüne alma” ve “Meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar” alt boyutlarında öğrencilerin ilköğretim sonrası devam etmek istedikleri okul türüne göre anlamlı farklılaşma görülmektedir.

“Meslek seçiminde ilgi ve yetenek faktörlerini göz önüne alma” alt boyutunda farklılaşma liseye devam etmeyecek öğrenciler ile genel liseye gitmek isteyen öğrenciler arasında ve genel liseye gitmek isteyen öğrenciler ile meslek lisesine gitmek isteyen öğrenciler arasında görülmüştür. Aritmetik ortalamaya göre genel liseye devam etmek isteyen öğrenciler daha yüksek puan almıştır.

“Meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar” alt boyutunda farklılaşma liseye devam etmeyecek öğrenciler ile genel liseye gitmek isteyen öğrenciler arasında bulunmuştur. Aritmetik ortalamaya göre genel liseye devam etmek isteyen öğrenciler daha yüksek puan almıştır.

Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin üç alt boyutunda da öğrencilerin Ortaöğretim Kurumları Sınavı'na katılmak istemelerine göre, Ortaöğretim Kurumları Sınavı'na katılacak öğrencilerin lehine anlamlı fark bulunmuştur. Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin Alt Boyutlarından “Meslek seçiminde ilgi ve yetenek faktörlerini göz önüne alma” alt boyutunda öğrencilerin okul dışı herhangi bir eğitim almaya göre öğrencilerden okul dışı eğitim alanlar lehine anlamlı bir fark görülmüştür.

Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin alt boyutlarının hepsi ile öğrencilerin yönlendirildikleri okul türü arasında anlamlı farklılaşma görülmüştür. Üç alt boyutta da farklılaşma akademik eğitime yönlendirilen öğrenciler ile meslek lisesine yönlendirilen öğrenciler arasında, akademik eğitime yönlendirilen öğrenciler lehine bulunmuştur.

Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin alt boyutlarında öğrencilerin yaş, annelerinin eğitim durumu, babalarının eğitim durumu, annelerinin meslekleri, evlerinde yaşayan kişi sayısı ve ailelerinin aylık gelir düzeylerinde farklılaşma görülmemiştir.

Akademik Benlik Kavramı Ölçeği ile demografik özellikler arasındaki farklılaşma incelendiğinde öğrencilerin cinsiyetine göre; sözel yetenek, ikna ilgisi, yabancı dil ilgisi, ziraat ilgisi, iş ayrıntıları ilgisi, edebiyat ilgisi, güzel sanatlar ilgisi, müzik ilgisi ve sosyal yardım ilgisinde kızların lehine anlamlı farklar bulunmuştur. Öğrencilerin cinsiyetine göre; ticaret ilgisi ve mekanik ilgisinde erkekler lehine anlamlı farklar bulunmuştur.

Öğrencilerin babalarının eğitim durumuna göre; ikna ilgisinde anlamlı bir fark bulunmuştur. Babaları üniversite mezunu olan öğrenciler aritmetik ortalamaya göre daha yüksek puan almışlardır. Öğrencilerin babalarının mesleklerine göre; sözel yetenek, ikna ilgisi, yabancı dil ilgisi, iş ayrıntıları ilgisinde anlamlı farklılaşma görülmüştür. Aritmetik ortalamaya göre babaları işveren olan öğrenciler sözel yetenek ve yabancı dil ilgisinde, babaları memur olan öğrenciler ikna ve iş ayrıntıları ilgisinde daha yüksek puan almışlardır.

Öğrencilerin evlerinde yaşayan kişi sayısı ile ikna ilgisi arasında anlamlı farklılaşma görülmüştür. Aritmetik ortalamaya göre evlerinde iki kişi yaşayan öğrenciler daha yüksek puan almışlardır.

Öğrencilerin ailelerinin aylık ortalama geliri ile sözel yetenek arasında anlamlı bir farklılaşma görülmüştür. Bu fark yoksulluk sınırında yaşayan öğrenciler ile açlık sınırında yaşayan öğrenciler arasında, yoksulluk sınırında yaşayanların lehine görülmüştür. Öğrencilerin ailelerinin aylık ortalama geliri ile sayısal yetenek arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Bu fark yoksulluk sınırında yaşayan öğrenciler ile açlık sınırında yaşayan öğrenciler arasında yoksulluk sınırında yaşayanların lehine görülmüştür.

Öğrencilerin ilköğretim sonrası devam etmek istedikleri okul türüne göre; Akademik Benlik Kavramı Ölçeği'nin ilgi ve yeteneklerle ilgili bütün alt boyutlarında anlamlı farklılaşma görülmüştür. Aritmetik ortalamalara bakıldığında bu farklılaşma ölçeğe ait bütün yetenek ve ilgi alanlarında liseye devam etmeyecek öğrenciler aleyhinedir.

Akademik Benlik Kavramı Ölçeği ile öğrencilerde Ortaöğretim Kurumları Sınavı'na katılma arasındaki farklılaşma incelendiğinde anlamlı farklılaşma görülmektedir. Bu farklılaşma sözel yetenek, sayısal yetenek, şekil uzay yeteneği, göz-el koordinasyonu yeteneği, fen bilimleri ilgisi, ikna ilgisi, yabancı dil ilgisi, mekanik ilgisi ve iş ayrıntıları ilgisinde Ortaöğretim Kurumları Sınavı'na katılacakların lehine bulunmuştur.

Akademik Benlik Kavramı Ölçeği ile öğrencilerde okul dışı eğitim alma arasındaki farklılaşma incelendiğinde anlamlı farklılaşma görülmektedir. Bu farklılaşma sözel yetenek, sayısal yetenek, şekil uzay yeteneği, göz-el koordinasyonu yeteneği, fen bilimleri ilgisi, ikna ilgisi, mekanik ilgisinde okul dışı eğitim alanlar lehine bulunmuştur. Buna karşılık Akademik Benlik Kavramı Ölçeği ile öğrencilerde okul dışı eğitim alma arasındaki farklılaşma incelendiğinde güzel sanatlar ilgisinde negatif yönde okul dışı eğitim almayanlar yönünde fark bulunmuştur.

Akademik Benlik Kavramı Ölçeği'ndeki ilgi ve yetenek türleri ile öğrencilerin yaşı, annelerinin eğitim durumu, annelerinin meslekleri arasında anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir.

Öğrencilere uygulanan Meslekî Olgunluk Ölçeği ile Akademik Benlik Kavramı Ölçeği sonuçları değerlendirildiğinde Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin alt boyutlardan “meslek seçiminde ilgi ve yetenek faktörlerini göz önüne alma” alt boyutu ile sözel yetenek, sayısal yetenek, şekil-uzay yeteneği, göz-el koordinasyonu yeteneği, fen bilimleri ilgisi, sosyal bilimler ilgisi, ikna ilgisi, yabancı dil ilgisi, iş ayrıntıları ilgisi, edebiyat ilgisi, güzel sanatlar ilgisi ve sosyal yardım ilgisi arasında anlamlı ilişki bulunmuştur.

Öğrencilere uygulanan Meslekî Olgunluk Ölçeği ile Akademik Benlik Kavramı Ölçeği sonuçları değerlendirildiğinde Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin alt boyutlardan “meslek seçimine yönelişte, meslek seçme ihtiyacı duyma ve sorumluluğu üstlenme” alt boyutu ile ticaret ilgisi arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Öğrencilere uygulanan Meslekî Olgunluk Ölçeği ile Akademik Benlik Kavramı Ölçeği sonuçları değerlendirildiğinde Meslekî Olgunluk Ölçeği'nin alt boyutlardan “meslek seçimine yönelmede tercih edilen meslekler hakkında bilgi toplama, plân yapma ve çalışma hayatına ilişkin tutumlar” alt boyutu ile sözel yetenek, yabancı dil ilgisi, edebiyat ilgisi ve sosyal yardım ilgisi arasında anlamlı ilişki bulunmuştur.

Öğrencilerin yönlendirildikleri okul türü ile ilgi ve yetenekleri arasındaki farklılaşmalar incelendiğinde öğrencilerin yönlendirildikleri okul türü ile sözel, sayısal,

göz-el koordinasyonu yetenekleri; fen bilimleri, ikna, yabancı dil, ticaret, ziraat, iş ayrıntıları ve müzik ilgilerinde farklılaşmalar bulunmuştur. Bu farklılaşmalar sözel, sayısal, göz-el koordinasyonu yetenek türlerinde; fen bilimleri, ikna, yabancı dil ve iş ayrıntıları ilgilerinde akademik eğitime yönlendirilen öğrenciler lehinedir; ticaret ilgisinde ise meslekî ve teknik eğitime yönlendirilen öğrenciler lehinedir.

Öğrencilerin yönlendirildikleri okul türü ile ailelerinin gelir düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyi arttıkça akademik eğitime, gelir düzeyi düştükçe meslekî eğitime yönlendirildiği görülmektedir. Okullarda yapılan yönlendirme çalışmalarında ders başarısı önemsendiği için gelir düzeyi arttıkça öğrencilerin ders başarısının arttığı söylenebilir.

Öğrencilerin yönlendirildikleri okul türü ile Ortaöğretim Kurumları Sınavı'na katılma arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ortaöğretim Kurumları Sınavı'na katılacak öğrencilerin %55,9'u akademik eğitime, katılmayacak öğrencilerin %73,2'si meslekî eğitime yönlendirilmiştir.

Öğrencilerin yönlendirildikleri okul türü ile okul dışı eğitim alma arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Okul dışı eğitim alan öğrencilerin %69'u akademik eğitime, almayan öğrencilerin %60,3'ü meslekî eğitime yönlendirilmiştir.

4.2. Öneriler

Bu araştırmanın sonuçları ışığında ilköğretim okullarında mesleğe yöneltme çalışmalarına ve ileride bu konuda yapılacak araştırmalara yönelik öneriler aşağıda belirtilmiştir.

4.2.1. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

1. İlköğretim okullarında yapılan mesleğe yöneltme etkinliklerinde ders başarısı ön plânda tutulmaktadır. Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerinin değerlendirilmesine yönelik çalışmalar da yapılmalıdır.

2. Okullarda Türkiye İş Kurumu'nun meslekî danışmanlık etkinliklerinden düzenli olarak faydalanılmalıdır.

3. Çeşitli özel dershaneler meslekî olgunluk, ilgi ve yetenekleri ölçen ölçekleri uygulamakta ve değerlendirip okullara sonuçlarını vermektedir. Bu imkânlardan ilköğretim okullarımızdaki öğrencilerin faydalanması sağlanmalıdır.

4. Ailenin çocukları üzerindeki etkisi göz ardı edilemez. Aile-okul-öğrenci üçgenindeki ilişkinin daha kuvvetli olması ve ailelerin çocuklarının genel durumu hakkında, okulunda öğrenci ve ailesi hakkında daha çok bilgi sahibi olması için düzenli görüşmeler yapılması gerekmektedir.

5. İlköğretim okullarımızda her yıl yaklaşık 180 iş günü eğitim ve öğretim çalışmaları yapılmaktadır. Bu okullar akşamları, hafta sonları ve tatillerde atıl durumda kalmaktadırlar. Eğitim-öğretim yapılan saatler dışında da bu binalardan fayda sağlanmalıdır. Bu zaman dilimlerinde velilere, öğrencilere yönelik sadece mesleğe yöneltme ile ilgili değil onlara yarar sağlayacak her konuda eğitim verilmelidir.

6. İlköğretim I. Kademe olan ilk beş yıl öğrenciler kendi ilgi ve yeteneklerini keşfetmelerine yönelik çalışmalar yapılmalı, II. Kademedeki ise öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini doğrultusunda tercih edebilecekleri seçmeli ders sayısı artırılmalıdır.

7. İlköğretim okullarımızdaki sosyal kulüplerden “Meslek Tanıtma Kulübü” çalışmalarını etkin olarak sürdürmelidir. Bu kulüp yıllık çalışma programı içine “Kariyer Haftası” ya da “Kariyer Günleri” etkinliğini almalıdır.

8. İlköğretim okullarında yapılacak meslekî rehberlik çalışmalarında teknolojinin sağladığı bütün kaynaklar etkililiği arttırmak için kullanılmalıdır. Bunlar; internet (özellikle Türkiye İş Kurumuna ve Meslekî Eğitim ve Öğretimi Güçlendirme Projesi’ne ait web siteleri), işitsel-görsel kaynaklar (VCD, DVD) gibi.

9. Belediye, İlçe Millî Eğitim Müdürlükleri ve bölgede bulunan Türkiye İş Kurumu Meslek danışma Merkezleri ile işbirliği yapılarak; iş yeri ziyaretleri, çeşitli meslek gruplarından temsilcilerin okul ziyaretleri, eğitsel rehberlik amaçlı genel, meslek ve güzel sanatlar liselerine ziyaretler düzenlenebilir.

10. Büyük şehirlerde her ilköğretim okulunun bağlı olduğu ilçe, küçük şehirlerde ise il çapında bulunan tüm liselerin öğrencilere tanıtılması için çalışmalar yapılmalıdır. Öğrenci ilköğretim okulundan mezun olduğunda devam edebileceği en yakınında bulunan liseler hakkında detaylı bilgiye sahip olmalıdır.

11. İlköğretim okulları eski mezunları ile iletişimini koparmamalı, yıl içinde eski mezunlarından özellikle meslekî eğitime devam edenlerden okudukları bölümleri tanıtmak amaçlı faydalanabilir. Aynı amaçla öğrenci velileri de meslek tanıtma çalışmalarına katkı sağlayabilirler.

12. Meslekî rehberlik okullarımızda sadece rehberlik servislerine ait etkinliklerden oluşmaz. Meslekî rehberliğin tüm okul birimlerince sahiplenilmesi gerekmektedir. Bu sebeple bütün öğretmenlerimizin her branşta gerek doğrudan bilgilendirme, gerekse de proje ve performans ödevleri aracılığıyla okullardaki meslekî rehberlik çalışmalarına katkıda bulunmaları gerekmektedir.

4.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Meslekî rehberlik ve mesleğe yöneltme konularında ileride çalışma yapmak isteyebilecek araştırmacılara öneriler aşağıda sıralanmıştır.

1. Bu araştırma ilköğretim 8. sınıf öğrencilerine yönelik bir çalışmayı içerir. İleride yapılacak çalışmalar ilköğretim diğer sınıf düzeylerini içerebilir.

2. İlköğretim okullarında yapılan Sosyal Kulüp Etkinlikleri içinde yer alan Meslek Tanıtma Kulübünün faaliyetlerinin etkililiği incelenebilir.

3. İlköğretim okullarındaki proje ve performans ödevlerinde meslekî rehberliğe yönelik etkinlerin etkililiği incelenebilir.

4. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 02.08.2006 tarihli ve 329 sayılı kararı gereği kabul edilen "İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programı", 2006–2007 öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlanmıştır. Bu programda 1. sınıftan 12. sınıfa kadar olmak üzere sınıf düzeyinde meslekî gelişim yeterlilik alanına ait hedeflenen kazanımlar belirlenmiştir. İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programına yönelik araştırmalar yapılabilir.

5. Bu araştırmada da belirtildiği gibi gelişmiş ülkelerde yöneltme daha alt sınıflarda uygulanmaya başlamaktadır. Bu ülkelerde ve özellikle Almanya'da yapılan yöneltmeye yönelik uygulamalar detaylı olarak incelenip, ülkemize uygunluğu araştırılabilir.

KAYNAKLAR

- Adıgüzel Oktay Cem, “*Meslek Liseleri- İşletme İşbirliğince Yürütülen Meslek Öğretimine Farklı Bir Bakış Açısı: Yapı Öğretiminde Fransa Örneği*”, Millî Eğitim Dergisi, Sayı: 167, 2005. <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/167/orta3-cemaladiguzel.htm>. [Erişim tarihi:25 Nisan 2006].
- Akbalık Gül, “*Ortaokul III. Sınıf Öğrencilerinin Meslekî Olgunluk Düzeyleri*”, Ankara Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1991.
- Aksoy B. Ayşe/ Temel Z. Fulya, *Ergen ve Gelişimi Yetişkinliğe İlk Adım*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2001.
- Akyol Avni, *Amerikan Eğitim Sistemi Üzerine Bir İnceleme*, Millî Eğitim Basımevi, Ankara 1991.
- Arı Necdet/ Binici Hanifi “*Meslekî ve Teknik Eğitimde Arayışlar*”, Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: 24, Sayı: 3, 2004, s. 383-396.
- Arıca Tolga Volkan, “*Grupla Psikolojik Danışma Yoluyla Benlik ve Mesleki Benlik Saygısının Geliştirilmesi*”, Marmara Üniversitesi Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 1999.
- Arslan M.Metin/ Kılıç Çiğdem, “*Bazı Avrupa Ülkelerinde ve Türkiye’de Zorunlu Eğitimde Yönlendirme Çalışmalarının Değerlendirilmesi*”, Millî Eğitim Dergisi Sayı 148 Ekim-Kasım-Aralık 2000. <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/148/10.htm>. [Erişim tarihi: 25 Nisan 2006].
- Ay Mehmet, “*Mesleğe Yönlendirme, İlköğretim Okulları Sekizinci Sınıf öğrencileri Üzerine Bir Alan Araştırması*”, İstanbul Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2002.

Aykaç Necdet, “Türkiye’de ve Bazı Avrupa Birliği Ülkelerinde Meslekî Teknik Eğitim (Almanya, Fransa, İsviçre, İspanya , Yunanistan Örneği)”, Millî Eğitim Dergisi sayı: 155-156 Yaz-güz 2002. <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/155156/aykac.htm>. [Erişim tarihi: 26 Nisan 2006].

Bakırcıoğlu Rasim, *İlköğretim, Ortaöğretim ve Yükseköğretimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma*, Anı Yayıncılık, Ankara 2003.

Bal Pervin Nedim, “Ergenlik Döneminde Meslekî Karar Verme ve <Meslekî Karar Verme Eğitim Programı>nın Etkisinin Araştırılması”, Marmara Üniversitesi Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 1998.

Başaran Selma, “Endüstri Meslek Lisesi Son Sınıf Öğrencilerinin Lise Meslek Dalları İle Yüksek Öğretimde Seçmek İstedikleri Meslekler Arasındaki İlişki”, Marmara Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1991.

Baysal Asuman, “Rehberlik Türleri”. Alim Kaya (Ed.), Psikolojik Danışma ve Rehberlik. Anı Yayıncılık, Ankara 2004.

Binbaşoğlu Cavit, *Ailede ve Okulda Eğitim Sorunları*, M.E.B. Yayınları, İstanbul 2000.

Binbaşoğlu Cavit, *Türkiye’de Meslekî Rehberlik Merkezlerinin Kuruluşu ve Okullarda Meslekî Rehberlik Çalışmaları*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2004.

Buzdoğan Zülâl, *Okulda Rehberlik Etkinlikleri ve Yaratıcı Drama*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2003.

Çabuk, Karacaoğlu, “İngiltere ve Türkiye Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırılması”, Millî Eğitim Dergisi, Sayı: 155-156 Yaz-güz 2002. <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/155-156/karacaoglu.htm>. [Erişim tarihi:25 Nisan 2006].

Çakır M. Ali, “Meslekî Rehberlik”. Alim Kaya (Ed.), Psikolojik Danışma ve Rehberlik, Anı Yayıncılık, Ankara 2004.

Çam Sabahattin, “Okullarda Rehberlik Hizmet Alanları-Birimleri”. Gürhan Can (Ed.), *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*, PegemA yayıncılık, Ankara 2006.

Çoban Aysel Esen, “Lise Son sınıf Öğrencilerinin Meslekî Olgunlukları”, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: 6, Sayı:10, 2005, s.39-54.

DPT, *Birinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı*, Başbakanlık Devlet Matbaası, Ankara 1963.

DPT, *İkinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı*, Başbakanlık Devlet Matbaası, Ankara 1967.

DPT, *Yeni Strateji ve Kalkınma Plânı, Üçüncü Beş Yıl*, Başbakanlık Devlet Matbaası, Ankara 1973.

DPT, *Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Plânı*, Başbakanlık Devlet Matbaası, Ankara 1979.

DPT, *Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı*, Başbakanlık Devlet Matbaası, Ankara 1985.

DPT, *Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Plânı*, Ankara 1989.
<http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan6.pdf> [Erişim tarihi: 04.04.2007].

DPT, *Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı*, Ankara 1996. <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/vii/> [Erişim tarihi: 04.04.2007].

DPT, *Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı 2001-2005*, Devlet Plânlama Teşkilâtı, <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/viii/plan8str.pdf>, Ankara 2000. [Erişim tarihi: 05.04.2007].

DPT, *T.C. 58. Hükümet Acil Eylem Planı*, <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/aep.pdf>, Ankara 2003. [Erişim tarihi: 14.04.2007].

DPT, *Dokuzuncu Kalkınma Plânı 2007-2013*, Devlet Plânlama Teşkilâtı, Ankara 2006a.
<http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/ix/9kalkinmaplani20070302.pdf> [Erişim tarihi: 05.04.2007].

DPT, “Dokuzuncu Kalkınma Plâni Eğitim (Okul Öncesi, İlk Ve Orta Öğretim) Özel İhtisas Komisyonu Raporu”, Ankara 2006b. <http://plan9.dpt.gov.tr/plan9.htm>, [Erişim tarihi: 14.04.2007].

Dünya Bankası, “*Dünya Gelişme Göstergeleri: Tablo 2.11 Okullaşma Oranları <World Development Indicators: Table 2.11 Participation In Education>*”, 2006. <http://devdata.worldbank.org/wdi2006/contents/Section2.htm> [Erişim tarihi: 10 Haziran 2006].

Erdoğan İrfan, *Çağdaş Eğitim Sistemleri*, Sistem Yayıncılık, İstanbul 2003a.

Erdoğan İrfan, *Türk Eğitim Sistemi*, Sistem Yayıncılık, İstanbul 2003b.

Erdoğan İrfan, *Çağdaş Eğitim Sistemleri*, Sistem Yayıncılık, İstanbul 2006.

Efiliti Erkan, “*Meslek Rehberliğinin Meslek Seçimine Etkisi Üzerine Bir Araştırma*”, Selçuk Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 1998.

Eren Erol, *Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi*, Beta Yayıncılık, İstanbul 2004.

Erginer Aysun, *Avrupa Birliği Eğitim Sistemleri*, PegemA Yayıncılık, Ankara 2006.

Ergun Mustafa, “*Eğitim Reformlarının Felsefesi*”. Erdoğan İrfan (Ed.), *Özel Okullar ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar Sempozyumu*. 28-29 Ocak 2005, Özel Okullar Birliği Derneği, Antalya 2005, s. 77-82.

Eşme İsa “*İlköğretimden Yüksek Öğretime Yönlendirme ve Sınav Sistemi*”. Erdoğan İrfan (Ed.), *Avrupa Birliği Vizyonu, Türkiye’de Eğitim ve Özel Okullar Sempozyumu (Beşinci)*: 20-21 Ocak, Özel Okullar Birliği Derneği, Antalya 2006, s. 149-158.

Evren Melda, “*Meslekî Grup Rehberliğinin Cinsiyetleri Farklı İlköğretim Okulu Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Meslekî Olgunluklarına, Meslekî Benlik Algularına ve Meslekî*

Tercihlerine Etkisi”, Hacettepe Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1999.

Gülcan M. Gürkan, *AB ve Eğitim Süreci*, Anı Yayıncılık, Ankara 2005.

Güner Nedret/ Selçuk Ziya, *Sınıf İçi Rehberlik Uygulamaları*, Pegem A Yayıncılık, Ankara 2004.

Hatunoğlu Aşkın/ Hatunoğlu Yavuz, “Okullarda verilen rehberlik hizmetlerinin problem alanları”, Kastamonu Eğitim Dergisi, Cilt:14, Sayı:1, 2006, s.333-338.

Hesapçıoğlu Muhsin, *İnsan Kaynakları Yönetimi ve Ekonomisi*, Beta Yayıncılık, İstanbul 1994.

Hürriyet Gazetesi, “Yoksulluk ve Açlık Sınırı Rakamları”, 27 Nisan 2006.
http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/4323982_p.asp [Erişim tarihi:20 Mayıs 2006].

İğdeli İsmail, “Türkiye ve Diğer Bazı Ülkelerde İlk ve Orta Dereceli Okullarda Yapılan Yönelme Etkinliklerine Ait Görüş ve Uygulamaların Belirlenmesi”, Yıldız Teknik Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2001.

İktisadî Kalkınma Vakfı, *Avrupa Topluluğu'nda ve Türkiye'de Meslekî Eğitim*, İ.K.V. Yayınları, İstanbul 1992.

Kepçeoğlu Muharrem, *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*, Alkım Yayınevi, İstanbul 2004.

Köksal Nurdan, “Endüstri Meslek Liselerinin Farklı Bölümlerinde Eğitim Görmekte Olan Öğrencilerin Mesleki İlgileri İle Seçtikleri Bölümler Arasındaki İlişkiler”, Marmara Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2003.

Kulaksızoğlu Adnan/ Otrar Mustafa, “Endüstri Meslek Liselerinde Öğrenim Görmekte Olan 16-18 Yaş Grubundaki Öğrencilerin Meslekî Olgunluk Düzeyleri İle Bazı

Kişilik Özelliklerinin İncelenmesi”, M.Ü. Atatürk Eğitim Bilimleri Dergisi, Sayı:9, 1997, s. 293-310.

Kuzgun Yıldız, *Akademik Benlik Kavramı Ölçeği*, MEB Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara 1996.

Kuzgun Yıldız, *Üniversiteler Yükseköğretim Programları ve Meslekler Rehberi*, ÖSYM Yayınları, Ankara 2000.

Kuzgun Yıldız, *Rehberlik ve Psikolojik Danışma*, ÖSYM Yayınları, Ankara 2002.

Kuzgun Yıldız, *Meslek Rehberliği ve Danışmanlığına Giriş*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2003a.

Kuzgun Yıldız, *Kendini Değerlendirme Envanteri El Kitabı*, Ö.S.Y.M. Yayınları, Ankara 2003b.

Kuzgun Yıldız, *“İlköğretimde Meslek Gelişimi”*. Kuzgun Y.(Ed.), *İlköğretimde Rehberlik*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2004.

Kuzgun Yıldız, *Meslek Gelişimi ve Danışmanlığı*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2006.

Külahoğlu Şermin, *Okul Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programlarının Geliştirilmesi*, Pegem Yayıncılık, Ankara 2001.

Külahoğlu Şermin, *“Meslek Gelişimine Bütünsel Bir Bakış: Gottfredson’un Kuramı”*, Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi, I/2, Aralık 2001, s. 357-379.

MEB, “Millî Eğitim Temel Kanunu (1739)”. Tarih: 24.6.1973, Sayı:14574, 1973, <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/88.html>. [Erişim tarihi: 13 Şubat 2007].

- MEB, Çıraklık ve Meslekî-Teknik Eğitim Konseyi, “*Meslekî ve Teknik Öğretimin Yapısı ve Organizasyonu Komisyon Raporu*”, Millî Eğitim Basımevi, Ankara 1990a.
- MEB, Çıraklık ve Meslekî-Teknik Eğitim Konseyi, “*Okul ve İşletmelerde Meslek Eğitimi Komisyonu Raporu*”, Millî Eğitim Basımevi, Ankara 1990b.
- MEB, Çıraklık ve Meslekî-Teknik Eğitim Konseyi, “*Meslekî Standartlar, Araştırma ve Program Geliştirme Komisyonu Raporu*”, Millî Eğitim Basımevi, Ankara 1990c.
- MEB, Ölçme ve Değerlendirme Sistemi Geliştirme Çalışmaları, Millî Eğitim Bakanlığı, “*Ölçme ve Değerlendirme Sistemi Özel İhtisas Komisyonu Raporu*”, Millî Eğitim Basımevi, Ankara 1990d.
- MEB, *Birinci Millî Eğitim Şûrası*, Millî Eğitim Basımevi, Ankara 1991a.
- MEB, *Beşinci Millî Eğitim Şûrası*, Millî Eğitim Basımevi, Ankara 1991b.
- MEB, *Altıncı Millî Eğitim Şûrası*, Millî Eğitim Basımevi, Ankara 1991c.
- MEB, *Sekizinci Millî Eğitim Şûrası*, Millî Eğitim Basımevi, Ankara 1991d.
- MEB, *Onuncu Millî Eğitim Şûrası*, Millî Eğitim Basımevi, Ankara 1991e.
- MEB, *Avrupa Birliği Üye Ülkelerinin Eğitim Sistemleri*, (Millî Eğitim Bakanlığı Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü), Millî Eğitim Basımevi, Ankara 1996a.
- MEB, *On Beşinci Millî Eğitim Şûrası*, Millî Eğitim Basımevi, Ankara 1996b.
- MEB, *On Altıncı Millî Eğitim Şûrası*, Millî Eğitim Basımevi, Ankara 1999a.
- MEB, *On Altıncı Millî Eğitim Şûrası*, 1999b. <http://ttkb.meb.gov.tr/> [Erişim tarihi:17.04.2007].

- MEB, “*Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği*”, 17.4.2001/24376 sayılı Resmî Gazete, Mayıs 2001/2524 sayılı Tebliğler Dergisi, 2001. <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/68.html> [Erişim tarihi:20 Nisan 2006].
- MEB, *Müfredat Laboratuvar Okulları MLO Modeli*, Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2002a.
- MEB, *Öğretmen Yeterlilikleri*, (Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü), Millî Eğitim Basımevi, Ankara 2002b.
- MEB, “İlköğretimde Yönelme Yönergesi”, Tebliğler Dergisi, Sayı: 2552, Tarih Eylül 2003a, s. 538- 567.
- MEB, “*İlköğretim Kurumları Yönetmeliği*”. Tebliğler Dergisi, Sayı: 2552, Eylül 2003b. <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/225.html> [Erişim tarihi: 11.04.2007].
- MEB Özel Eğitim ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığı, “*Meslekî Bilgi, Rehberlik ve Danışmanlık Hizmetleri Türkiye Ülke Raporu*”, Millî Eğitim Basımevi, Ankara 2004.
- MEB, *On Yedinci Millî Eğitim Şûrası Kararları*, Millî Eğitim Basımevi, Ankara 2006a.
- MEB, “*10'uncu Sınıfta Alana Geçiş ve Teknik Lise Öğrenci Kayıtları Genelgesi*” 17.04.2006b. http://mevzuat.meb.gov.tr/html/2537_0.html [Erişim Tarihi: 10 Nisan 2007].
- MEB, *Millî Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2006-2007*, 2007a. http://sgb.meb.gov.tr/daireler/istatistik/meb_istatistikleri_organ_egitim_2006_2007.pdf [Erişim Tarihi: 05 Nisan 2007].
- MEB, “*Meslekî ve Teknik Eğitimde Tanıtım ve Yönelme Çalışmaları Genelgesi*”, 30.03.2007 tarihli ve 30 sayılı, 2007b. http://etogm.meb.gov.tr/mevzuat/2007_30.pdf [Erişim Tarihi: 17 Mayıs 2007].

OECD, *Meslek Rehberliği: Politika Yapıcılar İçin El Kitabı Türkçe Özet*, 2004.
<http://www.oecd.org/dataoecd/20/25/34083215.pdf> [Erişim tarihi: 25 Nisan 2006].

Öcal Mustafa, *Eğitimde Rehberlik*, Düşünce Kitapevi Yayınları, İstanbul 2004.

Özgan Ayşenur, “*Meslek Lisesi Öğrencilerinin Meslekî Karar Verme Olgunluğu İle Bazı Kişilik Özelliklerinin İncelenmesi*”, Marmara Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2006.

Özgüven İbrahim Ethem, *Bireyi Tanuma Teknikleri*, Pdrem Yayınları, Ankara 1998.

Özgüven İbrahim Ethem, *Çağdaş Eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik*, Pdrem Yayınları, Ankara 2000.

Özgüven İbrahim Ethem, *Endüstri Psikolojisi*, Pdrem Yayınları, Ankara 2003.

Özsoy Osman, *Değişen Dünyada Meslek Seçimi Geleceğın Meslekleri*, Hayat Yayıncılık, İstanbul 2003.

Şahin Musa, “*Türkiye’de Aile ve Okulun Meslek Seçimine Etkileri*”, İstanbul Üniversitesi Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 1997.

Şahin Rukiye, “*Almanya’da Meslek Danışma Merkezi Tarafından Yürütölen Meslekî Danışmanlık Etkinlikleri: Hannover Kenti Örneği*”, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Faköltesi Dergisi, Cilt 1, Sayı:2, 2001, s. 162-169.

Selçuk Ziya, “*Bireyi Tanuma Teknikleri*”. Kuzgun Y.(Ed.), *İlköğretimde Rehberlik*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2004.

Sönmez Veysel, *Eğitim Felsefesi*, Anı Yayıncılık, Ankara 2002.

Sözer Ercan, *Üç Avrupa Ülkesinde Eğitim: Almanya, Danimarka ve Fransa*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir 1997.

Sultana R.G./ Watts A.G., “*Career Guidance Policies in 37 Countries: Contrasts and Common Themes*”, International Journal for Educational and Vocational Guidance, Sayı:4, 2004, s. 105-122..

Tan Hasan, *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*, Alkım Yayınevi, İstanbul 1992.

Tekeli İlhan, *Eğitim Üzerine Düşünmek*, Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları, Ankara 2003.

Telman Cavidan, *Başarıya Giden Yolda Meslek Seçimi*, Epsilon Yayıncılık Hizmetleri, İstanbul 2003.

Turan Kemal, “*Avrupa Birliğine Geçiş Sürecinde Türkl-Alman Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırılarak Değerlendirilmesi*”, Millî Eğitim Dergisi, Sayı: 167, 2005. (<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/167/orta-3turan.htm>). [Erişim tarihi: 26 Nisan 2006].

Tuzcuoğlu Semai, “*Benlik ve Meslekî Benlik Kavramlarının Öğrenim Yılları İle İlişkisi*”, M.Ü. Atatürk Eğitim Bilimleri Dergisi, Sayı:12, 2000, s. 267-280.

Türk Ercan, *Millî Eğitim Bakanlığı'nda Yapısal Değişimler ve Türk Eğitim Sistemi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 1999.

Türk Dil Kurumu (TDK), *Okul Sözlüğü*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayın ve Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, Ankara 2000.

Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü İşgücü Yetiştirme Dairesi Başkanlığı Mesleğe Yönelme Şube Müdürlüğü, *Meslek Danışma Merkezi Hizmetleri*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Yayın no: 302, Ankara 2002.

Türkiye İş Kurumu, *Türk İş Kurumu'nun Görevleri*, 2007a.

<http://www.iskur.gov.tr/mydocu/gorev.html> [31 Mart 2007].

Türkiye İş Kurumu, “*İş ve Meslek Danışmanlığı ile Meslek Danışma Merkezi Tanımları*”,

2007b. <http://www.iskur.gov.tr/mydocu/danisman.html> [31 Mart 2007].

Türkiye İş Kurumu, “*Meslek Danışma Merkezlerinde Yapılan Çalışmalar*”, 2007c.

<http://www.iskur.gov.tr/mydocu/elkitabi/giris/giris.htm> [31 Mart 2007].

Türkiye İş Kurumu, “*Meslek Danışma Merkezleri'nde Kullanılan Bilgi Araçları*”, 2007d.

<http://www.iskur.gov.tr/mydocu/sssisisgucuimdf.htm> [31 Mart 2007].

Türkiye İş Kurumu, “*Türk Meslekler Sözlüğü*”, 2007e.

<http://www.iskur.gov.tr/mydocu/sozluk.html> [31 Mart 2007].

Ültanır Emel, *İlköğretim Birinci Kademedeki Rehberlik ve Danışma*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2003a.

Ültanır Emel, “*Almanya'daki Meslek Okullarında Mesleksel Rehberlik Hizmetleri*”, Abant

İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 3, Sayı:5, 2003b, s. 20-34.

Ültanır Emel, “*Kariyer Rehberliği ve Kariyer Danışmanlığı Açısından Federal Almanya ve Türkiye'deki Hizmetler*”, Millî Eğitim Dergisi, Sayı: 167, 2005.

<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/167/index3-ultanir.htm> [Erişim tarihi: 02 Mayıs 2006].

Üstün Necati, “*Türkiye ve AB'de Endüstriyel ve Teknik Okullara Yönlendirme*”, Millî

Eğitim Dergisi, Sayı: 167, 2005. <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/167/index3-ustun.htm> [Erişim tarihi: 25 Nisan 2006].

- Watts A.G., “Okulda <Mesleğe Yönelme> Anlayışının Gelişimi”, çeviren Lütü Özbilgin.
Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, Sayı: 2,
1990, s. 161-166
- Yavuz K. Eren, *Ergenlik Döneminde Yaşam Becerileri Eğitimi*, Ceceli Yayınları, Ankara
2004.
- Yazıcı Hikmet, “Eğitsel ve Meslekî Rehberlik”. Gürhan Can (Ed.), *Psikolojik Danışma ve
Rehberlik*, PegemA yayıncılık, Ankara 2006.
- Yeşilyaprak Binnur, *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2005.

EKLER
EK -1

MESLEKİ OLGUNLUK ÖLÇEĞİ*
AÇIKLAMA

Aşağıda mesleklere yönelik tutum ve davranışlarınızı ölçen cümleleri dikkatle okuyunuz. Cümlede ifade edilen fikrin sizin durumunuzu ne ölçüde yansıttığını belirleyiniz. Cevap kağıdında: A “Tam Bana Göre”, B “Biraz Bana Göre”, C “Bana Göre Değil”i ifade etmektedir. Durumunuzu ifade eden seçeneklerden yalnız birini işaretleyiniz ve boş bırakmayınız. Cevaplama süreniz 15 dakikadır. Başarılar diler, teşekkür ederim.

Arzu ŞAHİN
Yeditepe Üniversitesi
Yüksek Lisans Öğrencisi

1. İnsan bir mesleği seçmeden önce yetenekli olduğu alanlarda kendini geliştirmeye çalışmalıdır.	1.A () B () C ()
2. Bana çekici gelen hiçbir meslek bulamıyorum.	2.A () B () C ()
3. Meslekte başarı insanın yeteneklerine ve çalışmasına değil, iyi bir çevresi olup olmamasına bağlıdır.	3.A () B () C ()
4. Okulda başarılı olduğum konularla ilgili mesleklere yöneleceğim.	4.A () B () C ()
5. İleride sevdiğim bir meslekte çalışmayabilirim.	5.A () B () C ()
6. Bir mesleğe gireyim de ne olursa olsun.	6.A () B () C ()
7. Hangi alanlarda yetenekli olduğumu biliyorum.	7.A () B () C ()
8. İlğilerimi iyi tanırım.	8.A () B () C ()
9. Meslek seçme zamanım gelince çevremdekilerin önerilerine göre karar veririm.	9.A () B () C ()
10. İnsanın hangi mesleğe gireceğini büyükleri daha iyi bilir.	10.A () B () C ()
11. Hangi mesleğe gireceğimi pek düşünmüyorum.	11.A () B () C ()
12. Sıra bir meslek seçmeye geldiğinde kendi kararımı kendim veremeyeceğim.	12.A () B () C ()
13. Meslek seçmek o kadar zor ki, bu işi kendi başıma yapamam.	13.A () B () C ()
14. Sanırım herkes gibi bir gün ben de çalışmak zorunda kalacağım, ama bunu pek istekle beklemiyorum.	14.A () B () C ()
15. Aldığım derslerin gelecekte mesleğimle ilişkisini pek düşünmem.	15.A () B () C ()
16. Çok param olsa da yine de bir mesleğim olsun isterim.	16.A () B () C ()
17. Bir insanın günün üçte birini iş yerinde geçirmesi bana çok anlamsız geliyor.	17.A () B () C ()
18. Benim için önemli olan derslerime çalışıp sınıfımı geçmektir. Zamanı gelince meslek seçimimi düşünürüm.	18.A () B () C ()
19. Gelecekte ne olacağımı sık sık düşünmüşümdür.	19.A () B () C ()
20. Kendimi ve meslekleri tanımama yardımcı olacak kişilere ihtiyaç duyuyorum.	20.A () B () C ()
21. Her dersin bana ne kazandırdığını, yeteneklerimi geliştirmeme ne ölçüde katkısı olduğu üzerinde düşünürüm.	21.A () B () C ()

* Alındığı kaynak: Evren Melda, 1998 s:103.

EK- 2

AKADEMİK BENLİK KAVRAMI ÖLÇEĞİ*

Bu ölçek yetenek ve ilgilerinizi daha iyi tanımanıza ve bu yolla okul ve ders seçiminize yardımcı olmak amacı ile geliştirilmiştir. Ölçekte yetenek ve ilgi alanlarını yansıtan faaliyetleri ne kadar başarı ile ve ne derece sıklıkla yaptığınızı ya da o işi yapmaktan ne derece hoşlandığınızı soran sorular bulunmaktadır. Sizden istenen, bu soruları dikkatle okuyup, her faaliyeti veya işi ne derece başarı ile yapabildiğinizi veya o işten ne derece hoşlandığınızı cevap kâğıdında ilgili sorunun altındaki aralığı karalamak suretiyle belirtmenizdir.

Cevap kâğıdında A “Hiçbir zaman”, B “Ara sıra”, C “Sık sık” ve D “Her zaman” anlamına gelmektedir. Cevaplamanın nasıl yapılacağı, aşağıda bir örnekle gösterilmiştir.

“Matematik dersinde öğrendiğiniz ilke ve kuralları kullanarak ilk defa karşılaştığınız bir problemi kolaylıkla çözebilir misiniz?

Eğer siz, benzerini daha önce görmediğiniz bir problemi hiç çözemiyorsanız, A harfinin, bunu ara sıra başarabiliyorsanız B'nin, böyle problemi sık sık çözebiliyor ama arada bazen başarısız oluyorsanız C'nin, her zaman başarılı iseniz D'nin altındaki aralığı karalayacaksınız.

A B C D

() () () ()

Bazı sorular, bir faaliyetten hoşlanıp hoşlanmadığınızı sormaktadır. Eğer, bir faaliyetten hiç hoşlanmıyorsanız “A” harfinin, çok hoşlanıyorsanız “D” harfinin altındaki aralığı karalayacaksınız. Görüldüğü gibi “A” bir ilgi ya da yeteneğin en az “D” en çok olduğu durumu göstermekte ve diğer seçenekler buna göre derecelenmektedir. İçinizden geldiği gibi cevaplama ve cevapsız soru bırakmamaya çalışınız.

* Alındığı kaynak: Kuzgun Yıldız, 1996, s. 2-3-4-5-6-7-8.

	A	B	C	D	
1. Bir yazı yazarken, bir ödev yaparken, yazım (imlâ) kurallarına dikkat eder misiniz?	1.	()	()	()	()
2. Bir hikâye kitabını hızlı ve doğru okuyabilir misiniz?	2.	()	()	()	()
3. Çarpım tablosunu, bölme işlemini kolay öğrenebildiniz mi?	3.	()	()	()	()
4. Birbirine çok benzeyen iki resmin arasındaki küçük farkları hemen görebilir misiniz?	4.	()	()	()	()
5. Kelimeleri doğru bir biçimde yazabiliyor ve söyleyebiliyor musunuz?	5.	()	()	()	()
6. Bir dairenin merkezini doğru bir biçimde tahmin ederek işaretleyebilir misiniz?	6.	()	()	()	()
7. İki çizgi arasında çok az bir uzunluk farkı olduğunda, bunu kolaylıkla algılayabilir misiniz?	7.	()	()	()	()
8. Bir parçayı bir kere okuduktan sonra hemen özetleyebiliyor musunuz?	8.	()	()	()	()
9. Dört işlemde akıldan, hızlı problem çözebilir misiniz?	9.	()	()	()	()
10. Bir doğru parçasının kaç santimetre olduğunu doğru tahmin edebilir misiniz?	10.	()	()	()	()
11. Yeni duyduğunuz kelimelerin anlamlarını öğrenmeye çalışır mısınız?	11.	()	()	()	()
12. Okuduğunuz bir parçada belirtilen fikirler arasında ilişki kurabiliyor musunuz?	12.	()	()	()	()
13. Bir matematik probleminin çözüm yolunu öğrendikten sonra, ona benzer problemleri çözebiliyor musunuz?	13.	()	()	()	()
14. İlk defa gittiğiniz bir binada yönünüzü kolaylıkla bulabilir misiniz?	14.	()	()	()	()
15. Bir defa başkaları ile birlikte gittiğiniz bir yeri, ikinci defa yalnız başına gittiğinizde, kolaylıkla bulabilir misiniz?	15.	()	()	()	()
16. Gelişigüzel parçalara ayrılmış bir şeklin veya cismin parçalarını eski yerlerine kolaylıkla yerleştirebilir misiniz?	16.	()	()	()	()
17. Bir makinenin şemasına bakarak makineyi kurabilir misiniz?	17.	()	()	()	()

18. Açılmış hali verilen geometrik bir cismin, kapandığı zaman açılacağı şekli göz önünde canlandırabilir misiniz?	18.() () () ()
19. Bir konuda edindiğiniz bilgileri, kendi sözcüklerinizle başkalarına aktarabiliyor musunuz?	19.() () () ()
20. Sizin düzeyinizde bir matematik kitabını okuyarak bir problemin çözüm yolunu bulabiliyor musunuz?	20.() () () ()
21. Boş zamanlarınızda, zevk için matematik problemleri çözmeye çalışır mısınız?	21.() () () ()
22. Bir konuyu söz ve yazı ile anlatırken, fikirleri doğru bir sıra ile verebiliyor musunuz?	22.() () () ()
23. Matematik dersinde, özel bir yardım (ders) almadan başarılı olabiliyor musunuz?	23.() () () ()
24. Bir yazıdaki fikir ve ifade hatalarını kolaylıkla görebilir misiniz?	24.() () () ()
25. Boş bir kesme şeker kutusu, kısa kenarlarından kesilip açılınca hangi yüzeyin nereye geleceğini göz önünde canlandırabilir misiniz?	25.() () () ()
26. Öğrendiğiniz matematik kurallarını fen bilgisi derslerindeki problemlere uygulayabiliyor musunuz?	26.() () () ()
27. Bir kâğıda, cetvel kullanmadan düzgün paralel çizgiler çizebiliyor musunuz?	27.() () () ()
28. Karmaşık bir geometrik şeklin, sağa ve sola döndürülmesi ile alacağı durumu göz önünde canlandırabilir misiniz?	28.() () () ()
29. Bir problemin, size öğretilen çözüm yollarından farklı çözüm yollarını bulabilir misiniz?	29.() () () ()
30. Akıcı bir üslupla güzel yazı (örneğin bir mektup) yazabilir misiniz?	30.() () () ()
31. Okuduğunuz bir parçada anlatılan fikirleri bulup özetleyebiliyor musunuz?	31.() () () ()
32. Sizin düzeyinizde, ama daha önce hiç görmediğiniz bir matematik kitabını rahatlıkla okuyabilir misiniz?	32.() () () ()
33. Bir evin plânına baktığınızda, evin yapılmış halini göz önünde	33.() () () ()

canlandırabilir misiniz?	
34. Bir kâğıda çizilen yıldız biçimindeki bir şekli makasla, düzgün bir biçimde kesip çıkarabilir misiniz?	34.() () () ()
35. Alet kullanmadan, düzgün geometrik şekiller çizebilir misiniz?	35.() () () ()
36. Attığınız bir bilyeyi veya bir taşı istediğiniz hedefe gönderebilir misiniz?	36.() () () ()
37. Satranç öğrenmek için çaba sarf ediyor musunuz?	37.() () () ()
38. Fen dersleri ile ilgili konuları kolay öğrenebiliyor musunuz?	38.() () () ()
39. Desenli kâğıtları, şekilleri birbirlerini tamamlayacak şekilde, yan yana yapıştırabilir misiniz?	39.() () () ()
40. Bir aletin (örneğin, saatin) çok küçük bir parçasını (vidasını) yerine kolayca yerleştirebilir misiniz?	40.() () () ()
41. Gelecekte kendinizi, bir laboratuvarında araştırmacı olarak düşlediğiniz olur mu?	41.() () () ()
42. Bir kente gittiğinizde, müzeleri, tarihi yerleri gezer misiniz?(gezmek ister misiniz?)	42.() () () ()
43. Çeşitli atasözlerinin ve özdeyişlerin nereden çıktığını araştırmak ister misiniz?	43.() () () ()
44. İnsanların ne düşündüklerini ve ne hissettiklerini incelemekten hoşlanır mısınız?	44.() () () ()
45. Fen derslerinde öğrendiğiniz ilke ve kuralları evinizdeki sorunların çözümünde kullanır mısınız?	45.() () () ()
46. Fen dersleri ile ilgili konularda sınıfta öğretilenlerden daha fazla bilgi edinmek için başka kaynaklara başvurduğunuz oluyor mu?	46.() () () ()
47. Evcil hayvanların veya bitkilerin gelişimlerini incelemekten hoşlanır mısınız?	47.() () () ()
48. Yeni öğrendiğiniz yabancı dildeki sözcükleri bir cümlede kullanmaya çalışır mısınız?	48.() () () ()
49. Fen bilgisi ile ilgili problemleri çözmekten hoşlanır mısınız?	49.() () () ()
50. Deniz dibindeki hayatı gösteren bir filmi ilgi ve dikkatle izler	

misiniz?	50.() () () ()
51. Yabancı dildeki kelimeleri kolaylıkla ezberleyebiliyor musunuz?	51.() () () ()
52. Bir bilyeyi, başka bir bilye ile vurarak, istediğiniz hedefe gönderebilir misiniz?	52.() () () ()
53. Büyük coğrafya keşiflerini anlatan bir televizyon dizisini izlemekten hoşlanır mısınız?	53.() () () ()
54. Tarih ve coğrafya derslerinde okutulan konuları kolay öğrenebiliyor musunuz?	54.() () () ()
55. Bilimsel proje sergilerini gezer misiniz? (Gezmek ister misiniz?)	55.() () () ()
56. İnsanların gazetelerde hangi haberleri merakla okuduklarını araştırmak ister misiniz?	56.() () () ()
57. Tarih romanları okumaktan hoşlanır mısınız?	57.() () () ()
58. Televizyonda bilimsel buluşları anlatan belgesel programları izler misiniz?	58.() () () ()
59. Ünlü bilim adamlarının hayatını anlatan televizyon dizilerini izler misiniz?	59.() () () ()
60. Bir pastayı veya çöreği, eşit olarak ve düzgün biçimde kesebilir misiniz?	60.() () () ()
61. “Çocuklarda yaratıcılık” başlıklı bir makaleyi okumak ister misiniz?	61.() () () ()
62. Çevrenizdeki insanların davranışlarının nedenlerini merak edip araştırır mısınız?	62.() () () ()
63. Uzay araçlarının, roketlerin evrimini gösteren bir sergiyi izlemek ister misiniz?	63.() () () ()
64. Ünlü toplum liderlerinin hayatını anlatan eserleri okumak ister misiniz?	64.() () () ()
65. “İnsan hakları” konulu bir ödev hazırlayıp sınıfta sunmak ister misiniz?	65.() () () ()
66. Küçük bir deliğe, ince bir çubuğu, deliğin kenarına	66.() () () ()

değdirmeden sokabilir misiniz?	
67. Küçük bir şeklin (örneğin bir çiçek resminin) içini, dışarı taşırmadan suluboya ile boyayabilir misiniz?	67.() () () ()
68. Orta Asya”daki eski uygarlık eserlerini gösteren bir belgesel filmi izlemekten hoşlanır mısınız?	68.() () () ()
69. Evinizde ipekböceği yetiştirip bakımını üstlenebilir misiniz?	69.() () () ()
70. Kapı zili, kilit gibi ev aletlerini onarmaya çalışır mısınız?	70.() () () ()
71. Tahtadan veya metalden oyuncaklar yapabilir misiniz?	71.() () () ()
72. Yeni çiçek türleri yetiştirmeyi denemek ister misiniz?	72.() () () ()
73. Bir yabancı turistle, bildiğiniz yabancı dille konuşmaya çalışır mısınız?	73.() () () ()
74. Gelecekte yabancı dilinizi ilerletip o dilde yazılmış dergi ve kitapları okumayı düşünür müsünüz?	74.() () () ()
75. “Hayvanat bahçesine getirilen hayvanların yeni çevreye uyum sorunları” konulu bir belgesel filmi ilgi ile izler misiniz?	75.() () () ()
76. Bir çiftliğin yöneticisi olmayı düşünür müsünüz?	76.() () () ()
77. Yeni öğrendiğiniz yabancı dildeki sözcükleri doğru biçimde söylemeye gayret eder misiniz?	77.() () () ()
78. Kaliteli meyve yetiştiren bir üretici olmayı düşünür müsünüz?	78.() () () ()
79. Bir aleti parçalara ayırıp tekrar birleştirebilir misiniz?	79.() () () ()
80. Evcil hayvanların hangi koşullarda ve ortamlarda daha iyi geliştiklerini incelemekten hoşlanır mısınız?	80.() () () ()
81. Yeni bir alet veya makine ile karşılaştığınızda, hemen onun nasıl çalıştığını öğrenmeye çalışır mısınız?	81.() () () ()
82. Evde bir hayvan (kuş) besler, bakımını yapar mısınız?	82.() () () ()
83. Saksıda ve bahçede çiçek yetiştirip bakımını üstlenir misiniz?	83.() () () ()
84. Elektrikli aletlerin nasıl işlediklerini inceler misiniz?	84.() () () ()
85. Havuzlarda balık üretme yöntemlerini gösteren bir filmi ilgi ile	

izler misiniz?	85.() () () ()
86. Her türlü araç ve gereç sağlansa, bir kafes yapmayı dener misiniz?	86.() () () ()
87. İnanç ve düşüncelerinizi başkalarına kolaylıkla aktarabilir misiniz?	87.() () () ()
88. Tartışmalarda güçlü kanıtlar bularak, görüşünüzü karşınızdakilere kabul ettirebilir misiniz?	88.() () () ()
89. Belleğiniz kuvvetli midir?	89.() () () ()
90. İnsanların daha çok hangi malları almak istediklerini öğrenmeye çalışır mısınız?	90.() () () ()
91. Model uçak yapmaya çalışır mısınız?	91.() () () ()
92. Arkadaşlarınız arasındaki çatışmaların çözümünde arabuluculuk yapar mısınız?	92.() () () ()
93. Bir yazıdaki hataları düzeltmekten, bir hesabı kontrol etmekten hoşlanır mısınız?	93.() () () ()
94. Yaptığınız herhangi bir işin temiz ve özenli olması için gereken özeni gösterir misiniz?	94.() () () ()
95. Bir makinenin, örneğin bir elektrik motorunun, evrimini gösteren bir sergiyi gezmek ister misiniz?	95.() () () ()
96. Çevrenizde “Hazırcevap” bir kişi olarak tanınır mısınız?	96.() () () ()
97. Okul kantini ya da kooperatifini yönetmek ister misiniz?	97.() () () ()
98. Bir işin ince ayrıntıları ile uğraşır mısınız?	98.() () () ()
99. Paranızı nerelerde harcadığının kaydını tutar mısınız?	99.() () () ()
100. Anılarınızı yazar mısınız?	100.() () () ()
101. Yaz aylarında bir dükkânda ya da ticarethanede çalışmak ister misiniz?	101.() () () ()
102. Derslerinize günü gününe çalışır mısınız?	102.() () () ()
103. Okulda şiir okuma yarışmaları düzenleyen bir grubun üyesi olmak ister misiniz?	103.() () () ()

104. Mektuplarınızı, eski okul karnelerinizi tarih sırasına koyup saklar mısınız?	104.() () () ()
105. Aldığınız her şeyin ya da yaptığınız her işin düzenli bir biçimde kaydını tutar mısınız?	105.() () () ()
106. Yabancı dil kurslarına gitmek ister misiniz?	106.() () () ()
107. Bir makinenin çalışmasını geliştirici yöntemler düşünür müsünüz?	107.() () () ()
108. Söz ve davranışlarınızın başkaları üzerindeki etkilerini öğrenmeye çalışır mısınız?	108.() () () ()
109. Konuşurken çevrenizdeki insanların ilgisini çekebilir ve görüşlerinizi onlara kabul ettirebilir misiniz?	109.() () () ()
110. Televizyondaki reklâmların daha iyi nasıl yapılabileceği üzerinde araştırma yapan bir grubun içinde yer almak ister misiniz?	110.() () () ()
111.Evleri dolaşıp bir malın tanıtımını yapmaktan hoşlanır mısınız?	111.() () () ()
112. Ödevlerinizi zamanında ve düzgün biçimde yapar mısınız?	112.() () () ()
113. Televizyonda veya radyoda şiir saatlerini izler misiniz?	113.() () () ()
114. Kendinizi gelecekte bir yazar olarak düşlediğiniz olur mu?	114.() () () ()
115. Yaptığınız herhangi bir şeyi özenle süsler misiniz?	115.() () () ()
116. Küçük hikâyeler yazmayı dener misiniz?	116.() () () ()
117. Ünlü sanatçıların, ressamların hayatını merak eder misiniz?	117.() () () ()
118. Çevrenizdeki çeşitli makinelerin bakımını yapar, onları bozmadan kullanabilir misiniz?	118.() () () ()
119. Sizin gibi düşünmeyen insanları ikna etmek için uzun tartışmalara girer misiniz?	119.() () () ()
120. Çevrenizdeki eşyaların, ürünlerin, satılsalar kaç lira edeceklerini düşünür müsünüz?	120.() () () ()
121. Eşyalarınızı yerli yerine koyar, çevrenizi düzenli tutar mısınız?	121.() () () ()
122. Bir malı satmak için neler yapmak gerektiğini öğreten bir	

kursa katılmak ister misiniz?	122.() () () ()
123. Gazete, boş şişe gibi kullanılmış şeyleri satarak para kazanmayı düşünür müsünüz?	123.() () () ()
124. Yabancı dilde şarkı söylemeye özenir misiniz?	124.() () () ()
125. Mektupları zamanında cevaplandırır mısınız?	125.() () () ()
126. Bir şeyi satın alacağınız zaman çeşitli dükkânları dolaşp fiyatları karşılaştırmak gereğini duyar mısınız?	126.() () () ()
127. Bir aleti, tarifesine ve şemasına bakarak çalıştırabilir misiniz?	127.() () () ()
128. Güzel konuşma ve başkalarını ikna edebilme gücünü geliştirici kurslara katılmak ister misiniz?	128.() () () ()
129. Arkadaşlarınıza çiklet, çikolata, bilye vb. şeyler sattınız mı?	129.() () () ()
130. Gelecekte kendinizi bir tüccar olarak düşlediğiniz olur mu?	130.() () () ()
131. Roman, hikâye veya şiir okur musunuz?	131.() () () ()
132. Boş vakitlerinizde çiçek, nakış, resim, heykel vb. yapar mısınız?	132.() () () ()
133. Radyo ve televizyonda müzik programlarını izler misiniz?	133.() () () ()
134. Müzik yarışmalarına katılmak ister misiniz?	134.() () () ()
135. Televizyonda resim sanatı ile ilgili haberleri ilgi ile izler misiniz?	135.() () () ()
136. Gittiğiniz bir kentte sanat galerilerini, resim sergilerini gezmek ister misiniz?	136.() () () ()
137. Ağlayan bir çocuğu oyalayabilir misiniz?	137.() () () ()
138. Yaşlılar yurdunda eğlence günleri düzenlemekten hoşlanır mısınız?	138.() () () ()
139. Başkalarına, kişisel sorunların çözümünde yardımcı olabiliyor musunuz?	139.() () () ()
140. Çocuk gürültüsüne katlanabilir misiniz?	140.() () () ()
141. Belli bir anda pek çok şeye birden dikkat edebilir misiniz?	141.() () () ()

142. Kompozisyon derslerinde başarılı mısınız?	142.() () () ()
143. Okul gazetesine yazı yazar mısınız?	143.() () () ()
144. Müzik dersleri alıyor musunuz veya almak ister misiniz?	144.() () () ()
145. Bir müzik aleti çalar mısınız?	145.() () () ()
146. Bir hastaya bakabilir, ilaçlarını zamanında verebilir misiniz?	146.() () () ()
147. Resim ve mimarlık sanatının gelişimini anlatan bir kitabı zevkle okur musunuz?	147.() () () ()
148. Bir hastanede, yaz aylarında gönüllü olarak çalışmak ister misiniz?	148.() () () ()
149. Boş vakitlerinizi resim veya el işleri yaparak geçirmeye çalışır mısınız?	149.() () () ()
150. Konuştuğunuz zaman kendinizi çevrenizdeki insanlara dinletebiliyor musunuz?	150.() () () ()
151. Karşınızdaki insanların ne düşündüklerini ve ne hissettiklerini anlayabilir misiniz?	151.() () () ()
152. Müzik aletleri sergisini gezmek ister misiniz?	152.() () () ()
153. Çeşitli ülkelerin halk şarkılarını tanıtan bir programı izler misiniz?	153.() () () ()
154. Hastalara ve yaşlılara kitap okumaktan hoşlanır mısınız?	154.() () () ()
155. Küçük çocuklara oyun öğretmekten, onlara şarkı söylemekten hoşlanır mısınız?	155.() () () ()
156. İmkânlarınız ölçüsünde konserlere gitmeye çalışır mısınız?	156.() () () ()
157. Yabancı dil dersinde başarılı mısınız?	157.() () () ()
158. Ayakta ve hareketli olarak çalışmaktan hoşlanır mısınız?	158.() () () ()
159. Ufak tefek besteler yapmaya çalışır mısınız?	159.() () () ()
160. Bir evi ya da salonu süslemekten hoşlanır mısınız?	160.() () () ()
161. Başkalarına dinletecek düzeyde bir müzik aleti çalıyor musunuz?	161.() () () ()

162. Odanızı, yaptığınız resim veya el işleri ile süsler misiniz?	162.() () () ()
163. El sanatları ya da resim kurslarına gitmek ister misiniz?	163.() () () ()
164. Yeni duyduğunuz bir müzik parçasını çalmaya veya söylemeye çalışır mısınız?	164.() () () ()
165. Gazete ve dergilerdeki edebiyat sütunlarını okur musunuz?	165.() () () ()
166. Okul kitaplığına gider ve kitap alır mısınız?	166.() () () ()
167. Dilbilgisi kurallarını öğrenip uygulayabiliyor musunuz?	167.() () () ()
168. Görüşlerinize karşı çıktığında bunu soğukkanlılıkla karşılar mısınız?	168.() () () ()
169. Açık havada çalışmaktan hoşlanır mısınız?	169.() () () ()
170. Gelecekte kendinizi çeşitli dillerin yapı ve özellikleri üzerinde çalışan bir araştırmacı olarak düşünebilir misiniz?	170.() () () ()

EK-3

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ FORMU

1. Cinsiyetiniz:
a. Kız () b. Erkek ()
2. Yaşınız:
a. 12 () b. 13 () c. 14 () d. Diğer (yazınız).....
3. Annenizin eğitim durumu:
a. Okuryazar değil () b. Okuryazar () c. İlkokul mezunu ()
d. İlköğretim mezunu () e. Lise mezunu () f. Üniversite mezunu ()
4. Babanızın eğitim durumu:
a. Okuryazar değil () b. Okuryazar () c. İlkokul mezunu ()
d. İlköğretim mezunu () e. Lise mezunu () f. Üniversite mezunu ()
5. Annenizin mesleği:
a. Ev hanımı () b. İşçi () c. Memur () d. Emekli () e. İşveren () f. Esnaf ()
6. Babanızın mesleği:
a. Çalışmıyor () b. İşçi () c. Memur () d. Emekli () e. İşveren () f. Esnaf ()
7. Evinizde toplam kaç kişi yaşıyorsunuz?
a. 2 () b. 3 () c. 4 () d. 5 () e. 6 () f. Diğer (yazınız).....
8. Ailenizin toplam geliri:
a. 0- 562 YTL () b. 562- 1830 YTL () c. 1830 ve üstü ()
9. İlköğretim sonrası devam etmek istediğiniz okul türü nedir?
a. Liseye devam etmeyeceğim. () b. Genel Lise () c. Meslek Lisesi ()
d. Güzel Sanatlar Lisesi ()
10. O. K. S.'ye (Ortaöğretim Kurumları Sınavı) katılacak mısınız?
a. Evet () b. Hayır ()
11. Okul dışı her hangi bir eğitim (özel dersane v.b.) alıyor musunuz?
a. Evet () b. Hayır ()
12. İleride seçmek istediğiniz mesleği yazınız.....

EK-4
YÖNELTME ÖNERİ FORMU ÖRNEĞİ*

YÖNELTME ÖNERİ FORMU			
Öğrenci ve Veli Görüşü Öğrencinin ilköğretim sonrası devam edebileceği eğitim programına ilişkin: Veli Görüşü: Öğrenci Görüşü:			
ÖNERİ			
Akademik Eğitim ☐		Meslekî ve Teknik Eğitim ☐	
Güzel Sanatlar Eğitimi* ☐			
Öneriyi, öğrencinin akademik başarısının örtüştüğü aşağıdaki ilgi ve yetenek alanları desteklemektedir:			
Sözel-Dilsel ☐	Kişiler Arası (Sosyal) ☐	Mantıksal-Matematiksel ☐	Görsel-Uzamsal ☐
İçsel ☐	Müziksel-Ritmik ☐	Bedensel-Kinestetik ☐	Doğa ☐
İmza Öğretmeni*	İmza Rehber Öğretmen	İmza Şube Rehber Öğretmeni	
* Güzel Sanatlar Eğitimi önerisi ilgili derse giren öğretmenin görüşü alınıp imzasıyla birlikte sunulur.			
KURUL GÖRÜŞÜ: Önerilen eğitim programı uygun bulunmuştur. Önerilen eğitim programı uygun bulunmamıştır.*			
* Rehber öğretmen ve şube rehber öğretmenin önerisi uygun bulunmadığında kurul, gerekçesiyle birlikte yeni öneri hazırlar.			
Kurul Önerisi: Gerekçesi			
İmza REHBER ÖĞRETMEN	İmza ŞUBE REHBER ÖĞRETMEN	İmza SINIF ÖĞRETMENİ	
İmza BRANŞ ÖĞRETMENİ	İmza BRANŞ ÖĞRETMENİ	İmza BRANŞ ÖĞRETMENİ	İmza BRANŞ ÖĞRETMENİ
İmza BRANŞ ÖĞRETMENİ	İmza BRANŞ ÖĞRETMENİ	İmza BRANŞ ÖĞRETMENİ	İmza BRANŞ ÖĞRETMENİ
İmza MÜDÜR YARDIMCISI	/...../200 İmza OKUL MÜDÜRÜ	

* Alındığı kaynak: MEB, 2003a, s. 567.

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.34.00.18.580/ 1580
Konu : Anket (Arzu ŞAHİN)

29...Mayıs 06

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi: a) Millî Eğitim Bakanlığı Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığının 18.03.2003 tarih ve 2430 sayılı emri.
b) Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğünün 16.05.2006 tarih ve 2543 sayılı yazısı.

Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans programı öğrencisi Arzu ŞAHİN “**M.E.B İlköğretim Yönelme Yönelgesinin Uyguladığı Düşük Sosyo-Ekonomik Seviyede Gelen 8. Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeyleri ve Orta Öğretim Okulu Tercihleri**” konusunda anket uygulaması yapma isteği hakkındaki ilgi (b) yazı ve ekleri Müdürlüğümüzce incelenmiştir.

Adı geçen yukarıda belirtilen konuda, eğitim-öğretimi aksatmamak koşulu ile ve okul müdürlerinin gözetim ve sorumluluğunda, anket yapılan kişilere ait kimlik bilgilerinin yazılmaması kaydıyla, ekte onaylı ve mühürlü bulunan Ek: (1/1;...;1/17) de bulunan bilgilerin ilimiz Ek-1/5 de ismi bulunan ilçe okullarda İlgi (a) Bakanlık emri esasları dahilinde uygulaması, sonuçtan Müdürlüğümüze rapor halinde bilgi verilmesi kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamımızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Ömer BALİBEY
Millî Eğitim Müdürü

EKLERİ:
Ek-1. İl.Gİ(b) yazı ve ekleri

OLUR
26./05/2006

Adem KARAHASANOĞLU
Vali a.
Vali Yardımcısı

EĞİTİM
%100
DESTEK
4440632

NOT : Verilecek cevapta tarih, kayıt numarası, dosya numarası yazılması rica olunur.
Adres : İstanbul Millî Eğitim Müdürlüğü A.Blok Ankara cad. No:2 Cağaloğlu 2125261382
E-Mail : kultur34@meb.gov.tr **Web** : <http://istanbul.meb.gov.tr/bolumler/kultur>

ÖZGEÇMİŞ Arzu ŞAHİN

Kişisel Bilgiler :

Doğum Tarihi: 16.07.1972
Doğum Yeri: İstanbul
Medeni Durumu: Evli

Eğitim :

Lise	1983-1990 Kadıköy Anadolu Lisesi
Ön Lisans	1991-1993 İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Avrupa Topluluğu Bölümü,
Lisans	1993-1997 Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi İngilizce Öğretmenliği Bölümü
Yüksek Lisans	2004- Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı

Çalıştığı Kurumlar:

2000-	Ş.Ö. İzzet Yüksel İ.O.- İngilizce Öğretmeni
1999-2000	Charles Sturt Yabancı Dil Kursu-Şube Sorumlusu
1997-1999	Toysrus- Mağaza Müdür Yardımcısı